SIDAAMU DAGOOMU QOQQOWI MOOTTIMMA AFFINI GAAZEEXA

የሲዳማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት አፍኒ ጋዜጣ

SIDAAMA NATIONAL REGIONAL STATE AFFINI GAZETA

4ki Diro Kiiro 37 Hawaasa, Maaja 6, 2016 M.D	Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma Amaalete Mini Allaalshi Hundaanni Fulinoho በሲዳማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ምክር ቤት ጠባቂነት የወጣ	፬ኛ ዓመት ቁጥር ፴፯ ሀዋሳ፣ ሐምሌ ፮ ቀን ፳፻፲፮ ዓ.ም

Amado

Lallawu Kiiro 37/2016

Sidaamu Dagoomu Qoqqowu Mootimma Takisete Gashshooti Lallawa … Qoola ….

Lallawu Kiiro 37/2016

Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma Takisete Gashshooti Lalallawi Kiiro 37/2016

Takisete gashshooti rahinoha, gumaamonna hendanniha ikkanno gede assate qoqqowu takisubba massagantanno umosi dandiinoha takisete gashshooti lallawi heeranno gede asssa hasiissinohura;

Takisete seerubba tirate widoonni takisete gashshooti giddo kalaqamanno badooshshi korkaattinni takisete baataanchira xaadanni noosi qarra gatisate dandiississanno silancho tiro amanyooti heeranno gede assa hjffasiissinohura;

Takisete baataano takisete gumulo widoonni heerannonsa koffeenya shiqishirate dandiitanno gede garunni tantanne nna rakkino gumulo aate dandiissisanno koffenyu shiqo amanyoote diriirsa hasiissinota ikkitinohura

Sidaamu Dagoomu Qoqqowu mootimma bayriidi

ማውጫ

አዋጅ ቁጥር ፴፯/፳፻፲፮

የሲዳማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት

የታክስ አስተዳደር አዋጅ….. ገጽ

አዋጅ ቁጥር ፴፯/፳፻፲፮

የሲዳማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት

የታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር ፴፯/፳፻፲፮

የታክስ አስተዳደሩ ይበልጥ ቀልጣፋ፣ ውጤታማና ተገማችነት ያለው እንዲሆን ለማድረግ የክልሉ ታክሶች የሚመሩበት ራሱን የቻለ የታክስ አስተዳደር አዋጅ እንዲኖር ማድረግ በማስፈለጉ፣

በታክስ ሕጐች አተረጓጐም ረገድ በታክስ አስተዳደሩ ውስጥ በሚፈጠረው ልዩነት ምክንያት ታክስ ከፋዩ ሲያጋጥመው የነበረውን ችግር ለማስቀረት የሚያስችል ወጥነት ያለው የአተረጓጐም ሥርዓት እንዲኖር ማድረግ የሚያስፈልግ በመሆኑ፤

ታክስ ከፋዮች በታክስ ውሳኔ ረገድ የሚኖራቸውን ቅሬታ ማቅረብ የሚችሉበት በሚገባ የተደራጀ እና የተቀላጠፈ ውሳኔ መስጠት የሚያስችል የቅሬታ አቀራረብ ሥርዓት መዘርጋት አስፈላጊ ሆኖ በመገኘቱ፤

በሲዳማ ብሔራዊ ክልል ህገ መንግስት አንቀፅ

AFFINI GAAZEEXI P.S.K …..
አፍኒ ጋዜጣ ፖ.ሣ.ቁ. …..
Web address: www.affinigazet.gov.et

seeri Quwa 48 quwa 3 (a) garinni konni woroonni nooha lallaanboonni.

Gafa Mite

Xaphoomu Woro

1. **Harancho Umo**

Kuni lallawi "Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma Takisete Gashshooti Lallawi Kiiro 37/2016" yine xawisa dandiinanni.

2. **Tiro**

Konni Lallawi giddo Qaalu Eo Wole Tiro Uyitawokkiha Ikkiro;

1. **"Woyyeessinoonni giwiru gumulo"** yaa konni lallawi quwi 28 garinni biilto uyitanno woyyeessinoonni giwiru gumulooti.
2. **"Kado shiqqara dandiitanno gumulo" yaa**
   - A) Koffenyu aana uyinoonni gumulo
   - B) Aante noore lendikkinni biilto uyitanno wole aye gumulo
     1. Takisete gumulo
     2. Takisete gumulo aate harinsho aana biilto uyitanno gumulo
3. **"kaajjitinno qitse"** konni lallawi quwi 79 uyinoonni tiro heedhanno.
4. **"Biilloonye"** yaa Sidaamu Qoqqowi Eote biilloonyeeti.
5. **"Uurrinshate"** yaa kubbaniyya, summumete maamara, mootimmate latishshu uurinsha woy mootimmate fayinaansete uurinsha woy wole Itiyophiyu woyi gobbayidi gobbaanni xintantino uurrinshaati.
6. **"Komishiine"** yaa konni lallawi quwi 86 garinni uurritino giwiru kado komishiinet.
7. **"Kubbaaniyyaho"** yaa umisihu seeru bisi

48 ንዑስ አንቀፅ 3 (ሀ) መሰረት የሚከተለው ታውጇል፡፡

ክፍል አንድ

ጠቅላላ ድንጋጌዎች

1. **አጭር ርዕስ**

ይህ አዋጅ "የሲዳማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግስት የታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር ፴፯/፳፻፲፮ ተብሎ ሊጠቀስ ይችላል፡፡

2. **ትርጉም**

በዚህ አዋጅ ዉስጥ የቃሉ አገባብ ሌላ ትርጉም የሚያሰጠው ካልሆነ በስተቀር፡-

1. **"የተሻሻለ የግብር ውሳኔ"** ማለት በዚህ አዋጅ አንቀጽ 28 መሠረት ባለሥልጣኑ የሚሰጠው የተሻሻለ የግብር ውሳኔ ነው፡፡
2. **"ይግባኝ ሊቀርብበት የሚችል ውሳኔ"** ማለት፡-
   - ሀ) በቅሬታ ላይ የተሰጠ ውሳኔ፣
   - ለ) የሚከተሉትን ሳይጨምር ባለሥልጣኑ የሚሰጠው ሌላ ማንኛውም ውሳኔ፣
     1. የታክስ ውሳኔ፣
     2. የታክስ ውሳኔ በመስጠት ሂደት ላይ ባለሥልጣኑ የሚሰጠው ውሳኔ፤
3. **"የጸደቀ ቅጽ"** በዚህ አዋጅ አንቀጽ 79 የተሰጠው ትርጉም ይኖረዋል፡፡
4. **"ባለሥልጣን"** ማለት የሲዳማ ብሄራዊ ክልላዊ መንግስት የገቢዎች ባለሥልጣን ነው፡፡
5. **"ድርጅት"** ማለት ኩባንያ፤ የሽርክና ማህበር፣ የመንግሥት የልማት ድርጅት ወይም የመንግሥት የፋይናንስ ድርጅት ወይም ሌላ በኢትዮጵያ ወይም በውጭ ሀገር የተመሠረተ ድርጅት ነው፡፡
6. **"ኮሚሽን"** ማለት በዚህ አዋጅ አንቀጽ 86 መሠረት የተቋቋመው የግብር ይግባኝ ኮሚሽን ነው፡፡
7. **"ኩባንያ"** ማለት የራሱ ሕጋዊ ሰውነት ያለው

noosiha ikke Itiyophiyu daddalu seeri garinni daddalu looso loosate uurritino uurrinsha ikkitanna wole Gobba seeri garinni xintamino labbanno daddalu uurrinshano ledanno.

8. **“Rooridi qeecha woy huuro noosi miila”** yaa kubbaaniyya lainohunni, umisi horora yee callisi woy xaadooshshu noosi manchi ledo xaadono ikko wole doogonni.
   A) Kubbaaniyyaho noosi horo ledo amadaminohunni 50% woy hakkuy ali huuro aate qoosso noosihu
   B) Kubbaanniyyaho noosi horo ledo amadaminohunni 50% woy hakkuy ali tirfete qeecha afiranoha woy
   C) Kubbaaniyyaho noosi horo ledo amadaminohunni 50% woy hakkuy ali kapitaale qeechi noosi miilaati.

9. **“Sanade”** yaa aane noore leddanno
   A) Shallagote maareeko, maareekaminnoha, maareekkinanni sanade, baankete xawishshi kaarine, invoyise, vawucher, sheemaate woy summume, gumurukete dakilarasiyone.
   B) Konni lallawi quwi 22 garinni fajjo uynoonnisi takisete riqiwaanchinni uynoonniha tajete woraqata woy xawishsha,
   C) Elekitironikisete taje duunanni udiinnichi giddo duunamino woy amadamino hiitte taje woyi daata.

10. **“Hedotenni loosantanno takisete shallago”** yaa biilto konni lallawi quwi 26 garinni hedote loossanno takisete shallagoot.

11. **“Baajettete diro”** yaa Maaja 1 kayiise ella 30 geesha noo yannaati.

12. **“Huluulote takise shallago”** yaa biilto konni

በኢትዮጵያ የንግድ ሕግ መሠረት የንግድ ሥራ ለመሥራት የተቋቋመ ድርጅት ሲሆን፣ በሌላ ሀገር ሕግ መሠረት የተመሠረተን ተመሳሳይ የንግድ ድርጅት ይጨምራል፡፡

8. **“አብላጫ ድርሻ ወይም ድምፅ ያለው አባል”** ማለት ኩባንያን በሚመለከት፣ ለራሱ ጥቅም ሲል ብቻውን ወይም ግንኙነት ካለው ሰው ጋር በቀጥታም ሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ፡-
   ሀ) በኩባንያው ካለው ጥቅም ጋር ተያይዞ 50% ወይም ከዚያ በላይ ድምፅ የመስጠት መብት ያለው፤
   ለ) በኩባንያው ካለው ጥቅም ጋር ተያይዞ 50% ወይም ከዚያ በላይ የትርፍ ድርሻ የሚያገኝ፤ ወይም
   ሐ) በኩባንያው ካለው ጥቅም ጋር ተያይዞ 50% ወይም ከዚያ በላይ የካፒታል ድርሻ ያለው አባል ነው፡፡

9. **“ሰነድ”** ማለት የሚከተሉትን ይጨምራል፡፡
   ሀ) የሂሳብ መዝገብ፣ የተመዘገበ፣ የመመዝገቢያ ሰነድ፣ የባንክ መግለጫ፣ ደረሰኝ፣ ኢንቮይስ፣ ቫውቸር፣ ውል ወይም ስምምነት፣ የጉምሩክ ዲክላራሲዮን፤
   ለ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 22 መሠረት ፈቃድ በተሰጠው የታክስ ወኪል የተሰጠ የምስክር ወረቀት ወይም መግለጫ፤ ወይም
   ሐ) በኤሌክትሮኒክ የመረጃ ማከማቻ መሳሪያ ውስጥ የተከማቸ ወይም የተያዘ ማንኛውም መረጃ ወይም ዳታ፣

10. **“በግምት የሚከናወን የታክስ ስሌት”** ማለት ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 26 መሠረት በግምት የሚያከናውነው የታክስ ስሌት ነው፡፡

11. **“የበጀት ዓመት”** ማለት ከሐምሌ 1 እስከ ሰኔ 30 ድረስ ያለው ጊዜ ነው፡፡

lallawi quwi 27 garinni huluulote ka’iminni loossanno takisete shallagooti.

13. **“Womaashshu batooshshi hajajo”** yaa konni lallawi quwi 43 garinni biiltote uuyinanni womaashshu baatooshshi hajajooti.

14. **"Kalqete summeenye"** yaa Itiyophiyu mootimmanna wole gobba mootimma woyi kalqete uurrinsha mereero assinanni summumeeti.

15. **"Kalqete uurrinsha"** yaa aliidi biillonyi noonsa gobbuwa woyi kuri’uu gobbuwa mootimma miilla ikkitinno uurrinshaat.

16. **“Baatooshshu keeshshinohura baantanni qallo”** yaa konni lallawi quwi 37 garinni takisete baatooshshe keeshshishate korkaattinni baantanni qallooti.

17. **“Takisete riqiwo”** konni lallawi quwi 91 woyi 92 garinni fajjo uyinoonni takise riqiwooti.

18. **“Fajjo uyitawo biilto”** yaa fajjo, tajete woraqata, summume, woy wole qoosso aate wolu seerinni mootoo’mino manchooti.

19. **“Loosu harisaancho”** yaa

A) Summumete maamara ikkiro miilu woyi Summumete maamari qaru loosu harisaanchira woyi konni deerrinni loosannohu woy lawanno looso loosanno mancho.

B) Kubbaniyyaho ikkiro, kubbaaniyyunnihu qaru loosu jeefisaanchi, dayirekitere, qaru loosu harisaanchi, woyi kubbaaniyyu giddo lawanno biilloonyi noosihu woyi konni deerinni loosannohu, woyi lawanno looso loosanno manchoot.

C) Woleho hiite uurrinsharano, uurrinshate qaru

12. **“የስጋት የታክስ ስሌት”** ማለት ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 27 መሠረት ከስጋት በመነሳት የሚያከናውነው የታክስ ስሌት ነው፡፡

13. **“የገንዘብ ክፍያ ትእዛዝ”** ማለት በዚህ አዋጅ አንቀጽ 43 መሠረት በባለሥልጣኑ የሚሰጥ የገንዘብ ክፍያ ትእዛዝ ነው፡፡

14. **"ዓለም አቀፍ ስምምነት"** ማለት በኢትዮጵያ መንግሥትና በሌላ ሀገር መንግሥት ወይም መንግሥታት ወይም ዓለም አቀፍ ድርጅት መካከል የሚደረግ ስምምነት ነው፡፡

15. **"ዓለም አቀፍ ድርጅት"** ማለት ሉዓላዊ ሥልጣን ያላቸው ሀገራት ወይም የእነዚህ ሀገራት መንግሥታት አባል የሆኑበት ድርጅት ነው፡፡

16. **“ክፍያ ለዘገየበት የሚከፈል ወለድ”** ማለት በዚህ አዋጅ አንቀጽ 37 መሠረት የታክስ ክፍያ በመዘግየቱ ምክንያት የሚከፈል ወለድ ነው፡፡

17. **“የታክስ ወኪል”** ማለት በዚህ አዋጅ አንቀጽ 91 ወይም 92 መሠረት ፈቃድ የተሰጠው የታክስ ወኪል ነው፡

18. **“ፈቃድ ሰጪ ባለሥልጣን”** ማለት ፈቃድ፣ የምስክር ወረቀት፣ ስምምነት፣ ወይም ሌላ መብት ለመስጠት በሌላ ሕግ የተሾመ ሰው ነው፡፡

19. **“ሥራ አስኪያጅ”** ማለት

ሀ) ለሽርክና ማህበር ሲሆን ሽሪኩ ወይም የሽርክና ማህበሩ ዋና ሥራ አስኪያጅ ወይም በዚህ ደረጃ የሚሠራ ወይም ተመሳሳይ ተግባር የሚያከናውን ሰው፤

ለ) ለኩባንያ ሲሆን፣ የኩባንያው ዋና ሥራ አስፈጻሚ፣ ዳይሬክተር፣ ዋና ሥራ አስኪያጅ፣ ወይም በኩባንያው ውስጥ ተመሳሳይ ሥልጣን ያለው ወይም በዚህ ደረጃ የሚሠራ ወይም ተመሳሳይ ተግባር የሚያከናውን ሰው፤

ሐ) ለሌላ ለማንኛውም ድርጅት፣ የድርጅቱ

loosu harisaanchi woyi kubbaaniyyu giddo taalo biillonyi noosi manchi woyi tenne dandoonni loosanno woyi taalo looso loosanno manchi.

20. “Miila” yaa kubbaaniyya lainohunni hiikkoyeno akisiyoonete miila woyi kubbaaniyyu giddo wole ayyeno miilimmate horo noosi manchoot.

21. “Miiloomittete horo” yaa kubbaniyya lainohunni akisiyoonete woyi wole annimate horooti.

22. “Biiro” woyi **“biirote sooreessi”** yaa aantate garinni fayinansete biiro woyi biirote sooreessaati.

23. “Summumete maamara” yaa Itiyophiyu daddalu seeri garinni uurrino Summumete maamara ikkanna gobbata gobbayidi seeri garinni uurrino lawanno bisono ledanno.

24. “Qoricha” yaa takisete seera sa’’asi korkaattinni konni lallawi gafi tonna onte, fooliishsho lamete woyi wole takisete seerini tunganni gashshootu qorichaati.

25. “Womaashshu qorichi gumulo” yaa biilto konni lallawi gafa tonna ontetenna foolishsho lamete garinni gumullanni woxu qorichaati

26. “Mancho” yaa Kalaqamu mancho woy seerunni Mannimate qoosso uyinoonnisi bisooti.

27. “Layinki deerrinni daanno yawo” yaa mittu manchi konni lallawi quwi 16 (4)፣ 40 (3) (C)፣ 41(12)፣ 42(8)፣ 43(10)፣ 46(1)፣ 47(1) woy 48(1) noo qeecha (“umi qeecha yine xawisanniha”) fulate widoonni wolu manchira noo qeechati yaate.

28. “Takisete baataanchinni shallagantino

ዋና ሥራ አስኪያጅ ወይም በኩባንያው ውስጥ ተመሳሳይ ሥልጣን ያለው ሰው ወይም በዚህ ችሎታ የሚሠራ ወይም ተመሳሳይ ተግባር የሚያከናውን ሰው ነው፡

20. **“አባል”** ማለት ኩባንያን በሚመለከት ማንኛውም ባለአክሲዮን ወይም በኩባንያው ውስጥ ሌላ ማንኛውም የአባልነት ጥቅም ያለው ሰው ነው፡፡

21. **“የአባልነት ጥቅም”** ማለት ኩባንያን በሚመለከት የአክሲዮን ወይም ሌላ የባለቤትነት ጥቅም ነው፡፡

22. **“ቢሮ”** ወይም **“የቢሮ ኃላፊ”** ማለት እንደቅደም ተከተሉ የፋይናንስ የቢሮ ወይም የፋይናንስ የቢሮ ኃላፊ ነው፡፡

23. **“የሽርክና ማህበር”** ማለት በኢትዮጵያ የንግድ ሕግ መሠረት የተቋቋመ የሽርክና ማህበር ሲሆን በውጭ ሀገር ሕግ መሠረት የተቋቋመን ተመሳሳይ አካልም ይጨምራል፡፡

24. **“ቅጣት”** ማለት የታክስ ሕግ በመጣሱ ምክንያት በዚህ አዋጅ ክፍል አስራ አምስት ምዕራፍ ሁለት ወይም በሌላ የታክስ ሕግ የሚጣል አስተዳደራዊ ቅጣት ነው፡፡

25. **“የገንዘብ ቅጣት ውሳኔ”** ማለት ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ ክፍል አስራ አምስት ምዕራፍ ሁለት መሠረት የሚወስነው የገንዘብ ቅጣት ነው፡፡

26. **“ሰው”** ማለት የተፈጥሮ ሰው ወይም በህግ የሰውነት መብት የተሰጠው አካል ነው፡፡

27. **“በሁለተኛ ደረጃ የሚመጣ ኃላፊነት”** ማለት አንድ ሰው በዚህ አዋጅ አንቀጽ 16 (4)፣ 40 (3) (C)፣ 41 (12)፣ 42 (8)፣ 43 (10)፣ 46 (1)፣ 47(1) ወይም 48(1) ያለበትን ኃላፊነት (“የመጀመሪያ ኃላፊነት ተብሎ የሚጠቀስ”) በመወጣት ረገድ ሌላ ሰው ያለበት ኃላፊነት ነው፡፡

28. **“በታክስ ከፋዩ የተከናወነ ስሌት”** ማለት

shallago" yaa takise shallagate gadacho noosi, takisete baataanchi konni lallawi quwi 25 garinni loosino takisete shallagooti.

29. "Takisete shallago egensiishsha" yaa,

A) Eote giwiri lallawi garinni shiqanno giwiru egensiishsha

B) Gobbate giddora eino udiinni aana baantanni ledote iseete takise woy ekisayizi takise leellishanno gumurukete dakilarasiyone.

C) Ekisayizete takise lallawi garinni shiqqanno takisete egensiishsha.

D) Tern over takisete lallawi garinni shiqanno terni over takise egensiishsha.

E) Konni lallawi quwi 23 garinni shiqanno umo baantanni takise egensiishsha woyi

F) Takisete seeri garinni takisete egensiishsha yine kulloonnihu takisete baatanchinni qixxaabbanno takisete shallago egensiishshaati.

30. "Takise shallagate gadacho noosi takise baataancho" yaa umisi loosinoha takisete shallago egensiishsha shiqishate gadachamanno manchooti.

31. "Takise" yaa takisete seerubba garinni tunganni takise ikkitanna aaninore ladanno

A) Baatahunni xeinseenna gattanno takise

B) Eote giwiri lallawi garinni balanxe baantanni woyi yanna yannante baantanni takise.

C) Qoricha

D) Baatooshshe keeshshiishate korkaattinni baantanni qallooti

32. "Takisete shallago" yaa, takisete shallago egensiishsha, hedotenni loonsanni takisete shallago, huluulote takise shallago, takisete

ታክሱን የማስላት ግዴታ ያለበት ታክስ ከፋይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 25 መሠረት ያከናወነው የታክስ ስሌት ነው

29. **"የታክስ ስሌት ማስታወቂያ"** ማለት፡-

ሀ) በገቢ ግብር አዋጅ መሠረት የሚቀርብ የግብር ማስታወቂያ፣

ለ) ወደ ሀገር ውስጥ በገባው ዕቃ ላይ የሚከፈለውን ተጨማሪ እሴት ታክስ ወይም የኤክሳይዝ ታክስ የሚያሳይ የጉምሩክ ዲክላራሲዮን፣

ሐ) በኤክሳይዝ ታክስ አዋጅ መሠረት የሚቀርብ የኤክሳይዝ ታክስ ማስታወቂያ፣

መ) በተርን ኦቨር ታክስ አዋጅ መሠረት የሚቀርብ የተርን ኦቨር ታክስ ማስታወቂያ፣

ሠ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 23 መሠረት የሚቀርብ በቅድሚያ የሚከፈል ታክስ ማስታወቂያ፤ ወይም

ረ) በታክስ ሕግ መሠረት የታክስ ማስታወቂያ ተብሎ የሚጠቀስ በታክስ ከፋዩ የሚዘጋጅ የታክስ ስሌት ማስታወቂያ፣

30. **"ታክሱን የማስላት ግዴታ ያለበት ታክስ ከፋይ"** ማለት ራሱ ያከናወነውን የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ማቅረብ የሚገደድ ሰው ነው።

31. **"ታክስ"** ማለት በታክስ ሕጎች መሠረት የሚጣል ታክስ ሲሆን፣ የሚከተሉትን ይጨምራል፡-

ሀ) በከፋዩ ተቀንሶ የሚቀር ታክስ፣

ለ) በገቢ ግብር አዋጅ መሠረት አስቀድሞ የሚከፈል ወይም በየጊዜው የሚከፈል ታክስ

ሐ) ቅጣት

መ) ክፍያ በመዘግየቱ ምክንያት የሚከፈል ወለድ ነው፣

32. **"የታክስ ስሌት"** ማለት የታክስ ስሌት ማስታወቂያ፣ በግምት የሚከናወን የታክስ ስሌት፣ የስጋት የታክስ ስሌት፣ የታስክ ስሌት ማሻሻያ፣ አስተዳደራዊ የታክስ ቅጣት

shallago woyyeessa, gashshootu takisete qoricha, woyi qallote shallago, woyi takisete seeri garinni assinanni shallagooti.

33. **"Takise xooqate woro"** yaa qoqqowu eote giwiri lallawinni aana worroonni takisete xooqate worooti.

34. **"Takisete gumulo"** yaa,

A) Takisete baataanchinni loosantino takisete shallago gobbaanni noo takisete shallago.

B) Takise shallagate gadacho noosi takise baataanchi shiqishanno ku'laato aana konni lallawi quwi 29 garinni uyinanni gumulo;

C) Takisete baataanchinni baatantanno gede woy albillitte baatanno gede konni lallawi quwi 40 (2) garinni uyinoonni gumulo;

D) Layinki deerrinni daanno yawo woy takise baatisiisate fultanno fulo qolsiisa lainohunni uyinanni gumulo;

E) Baatooshshe keeshshiishate korkaattinni tunganni qallo lainohunni uyinoonni gumulo;

F) Konni lallawi quwi 49 woyi 50 garinni shiqino takise qolsiisate ku'laato aana uyinanni giwate gumulo;

G) Konni lallawi quwa 49 garinni kiinsarra dandiinayihu aleenni ikkitino taksete qolo bikka, konni lallawi quwi 50 garinni shiqanno qolate xa'mo bikka woyi konni lallawi quwi 50 garinni wirro baantanni qolo bikka lainohunni uyinanni gumulo woy;

H) Biilloonyeho baantoonnikki baatooshshi aaninni xeinseenna gattino takise lainohunni qoqqowu eote giwiri lallawi quwi 88 (3) garinni uyinanni gumulo

35. **"Takisete Egensiishsha"** yaa aantinoreeti

ወይም ወለድ ስሌት፣ ወይም በታክስ ሕግ መሠረት የሚደረግ ሌላ ማንኛውም ስሌት ነው፡፡

33. **"ከታክስ የመሸሽ ድንጋጌ"** ማለት በክልሉ የገቢ ግብር አዋጅ የተመለከቱት ከታክስ የመሸሽ ድንጋጌዎች ናቸው፡፡

34. **"የታክስ ውሳኔ"** ማለት

ሀ) በታክስ ከፋዩ የተከናወነውን የታክስ ስሌት የማይጨምር የታክስ ስሌት፣

ለ) ታክሱን የማስላት ግዴታ ያለበት ታክስ ከፋይ በሚያቀርበው ማመልከቻ ላይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 29 መሠረት የሚሰጥ ውሳኔ፤

ሐ) በታክስ ከፋዩ እንዲከፈል ወይም ለወደፊት እንዲከፈል በዚህ አዋጅ አንቀጽ 40 (2) መሠረት የተሰጠ ውሳኔ፤

መ) በሁለተኛ ደረጃነት የሚመጣን ኃላፊነት ወይም ታክስን ለማስከፈል የሚወጣን ወጭ ማስመለስን በሚመለከት የሚሰጥ ውሳኔ፤

ሠ) ክፍያ በመዘግየቱ ምክንያት የሚጣልን ወለድ በተመለከተ የተሰጠ ውሳኔ፤

ረ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 49 ወይም 50 መሰረት በቀረበ የታክስ ተመላሽ ማመልከቻ ላይ የሚሰጥ የእምቢታ ውሳኔ፤

ሰ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 49 መሠረት ሊካካስ ከሚችለው በላይ የሆነን የታክስ ተመላሽ መጠን፣ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 50 መሠረት የሚቀርብን የተመላሽ ጥያቄ መጠን ወይም በዚህ አዋጅ አንቀጽ 50 መሠረት እንደገና መከፈል የሚኖርበትን የተመላሽ መጠን አስመልክቶ የሚሰጥ ውሳኔ፤ ወይም

ሸ/ ለባለሥልጣኑ ያልተከፈለ ከተከፋይ ሂሣብ ላይ ተቀንሶ የቀረን ታክስ በሚመለከት በክልሉ ገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ 88 (3) መሠረት የሚሰጥ ውሳኔ፤

A) Eote giwiri lallawi garinni shiqa noosi takisete egensiishsha;
B) Eote giwiri lallawi garinni baataanchunni xeinse amandanni takise lainohunni shiqanno takisete egensiishsha;
C) Ekisayizi takise lallawi garinni shiqanno takisete egensiishsha;
D) Terin over takisete lallawi garinni shiqanno takisete egensiishsha;
E) Konni lallawi garinni takisete baataanchi shiqisha noosi takisete egensiishsha;

36. "Takisete seera" yaa,

A) Konne lallawa
B) Eote giwiri lallawa
C) Ekisayizi takise lallawa
D) Tembirete qaraxi lallawa
E) Terni overi takisete lallawa
F) Biilto takise, qaraxo woy baatooshshe gashshate biilloonye uyitu geeshsha ayino konne takise, qaraxo woy baatooshshe tugganno wole seera
G) Konni aleenni noo cinaancho quwubba hunda qumminsoonni seeri garinni fultanno ayee dani wodho woy biddissaati

37. "Takisete Loosaasincho" yaa

A) Biiltote qara dayrekitere,
B) Biiltote layinki dayrekiterootta,
C) Qoqqowu takisete seera gashshatenna gumulsiisate qeechi aamaminonsa wolootta biiltote sooreeyye woy woshshamaano,

D) Biilto riqibbe loossanno wote:-

1. Qoqqowu pooliste miilla,
2. Wolootta biilto riqibbe loossanno mootimmate loosu minna sooreeyyenna

35. **"የታክስ ማስታወቂያ"** ማለት የሚከተሉት ናቸው፡፡

ሀ) በገቢ ግብር አዋጅ መሠረት መቅረብ የሚኖርበት የታክስ ማስታወቂያ፤
ለ) በገቢ ግብር አዋጅ መሠረት በከፋዩ ተቀንሶ የሚያዝን ታክስ በሚመለከት የሚቀርብ የታክስ ማስታወቂያ፤
ሐ) በኤክሳይዝ ታክስ አዋጅ መሠረት የሚቀርብ ታክስ ማስታወቂያ፤
መ) በተርን ኦቨር ታክስ አዋጅ መሠረት የሚቀርብ የታክስ ማስታወቂያ፤
ሠ) በዚህ አዋጅ መሠረት በታክስ ከፋዩ መቅረብ የሚኖርበት የታክስ ማስታወቂያ፤

36. **"የታክስ ሕግ"** ማለት

ሀ) ይህ አዋጅ፤
ለ) የገቢ ግብር አዋጅ፣
ሐ) የኤክሳይዝ ታክስ አዋጅ፤
መ) የቴምብር ቀረጥ አዋጅ፤
ሠ) የተርን ኦቨር ታክስ አዋጅ
ረ) ባለሥልጣኑ ታክሱን፣ ቀረጡን ወይም ክፍያውን የማስተዳደር ኃላፊነት የተሰጠው እስከሆነ ድረስ ማንኛውም ይህንን ታክስ፣ ቀረጥ፣ ወይም ክፍያ የሚጥል ሌላ ሕግ፤
ሰ) ከዚህ በላይ ባሉት ንዑስ አንቀጾች ሥር በተጠቀሰው ሕግ መሠረት የሚወጣ ማንኛውም ደንብ ወይም መመሪያ ነው፡፡

37. **"የታክስ ሠራተኛ"** ማለት

ሀ) የባለሥልጣኑ ዋና ዳይሬክተር፤
ለ) የባለሥልጣኑ ምክትል ዳይሬክተሮች፤
ሐ) የክልሉን የታክስ ሕግ የማስተዳደርና የማስፈፀም ኃላፊነት የተጣለባቸው ሌሎች የባለሥልጣኑ ኃላፊዎች ወይም ተቀጣሪዎች፤
መ) ባለሥልጣኑን ወክለው ሲሰሩ፡-

loosaasine,

38. **"Takisete yanna"** yaa takisete ledo amadantino biilloonyeho egensiishsha shiqinshshanni takisete yannaati.

39. **"Takise baatisiisate fultanno fulo"** yaa ፡-

A) Biilto baatantinokki takise baatisiisate fushshitanno konni lallawi quwa 30 (3) tittirroonni fulo

B) Konni lallawi quwa 41 /9/ (a) tittirroonni biiltote takise baatate dandiissitanno jiro amaddanno wote fushshitanno fulooti.

40. **"Takisete inderaase"** yaa takisete baataancho riqiwe Itiyophiyu giddo ay dani womaashsha adhate woy baatate qeechi noo mancho ikkanna woroonni noore ledanno.

A) Summumete maamara lainohunni Summumete maamara miilu woy loosu ha'risaanchi,

B) Kubbaaniyya lainohunni kubbaaniyyu dayrekitore,

C) Dandoo nookki hallanyicha lainohunni dandoo nookki hallanyicha riqiwe woy konni hallanyi horora eo haa'ranno seeru riqiwamaancho.

D) Konni lallawi quwa 40 qumminsoonni takisete baataancho lainohunni qumminsoonni quwi garinni takisete baataanchi yawaancho,

E) Ayno takisete baataancho lainohunni takisete seerubba illachira yine biilto borrotenni uytino egensiishshi garinni takisete baataanchi takisete inderaase ikkinota egensiisino hallanyichaati.

41. **"Takisete baataancho"** yaa takise baatate

1. የክልሉ ፖሊስ አባል፤
2. ሌሎች በባለስልጣኑ ተወክለው የሚሰሩ የመንግስት መስሪያ ቤት ኃላፊዎችና ሠራተኞች፤

38. **"የታክስ ጊዜ"** ማለት ከታክስ ጋር በተያያዘ ለባለሥልጣኑ ማስታወቂያ የሚቀርብበት ታክስ የሚሸፍነው ጊዜ ነው፡፡

39. **"ታክስ ለማስከፈል የወጡ ወጪዎች"** ማለት፡-

ሀ) ባለሥልጣኑ ያልተከፈለን ታክስ ለማስከፈል የሚያወጣቸው በዚህ አዋጅ አንቀጽ 30 (3) የተዘረዘሩ ወጪዎች፤

ለ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 41 (9) (ሀ) የተዘረዘሩት ባለሥልጣኑ ታክስ ለማስከፈል የሚያስችልን ሀብት ሲይዝ የሚያወጣቸው ወጪዎች ናቸው፡፡

40. **"የታክስ እንደራሴ"** ማለት ታክስ ከፋዩን በመወከል በኢትዮጵያ ውስጥ ማንኛውንም ገንዘብ ለመቀበል ወይም ለመክፈል ኃላፊነት ያለበት ግለሰብ ሲሆን የሚከተሉትን ይጨምራል፡፡

ሀ) የሽርክናን ማህበር በተመለከተ የሽርክና ማህበሩ ስራ አስኪያጅ፣

ለ) ኩባንያን በተመለከተ የኩባንያው ዳይሬክተር፤

ሐ) ችሎታ የሌለውን ግለሰብ በተመለከተ ችሎታ የሌለውን ግለሰብ በመወከል ወይም ለዚህ ግለሰብ ጥቅም ገቢ የሚቀበል ህጋዊ ወኪል፣

መ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 40 የተጠቀሰውን ታክስ ከፋይ በተመለከተ በተጠቀሰው አንቀጽ መሠረት የታክስ ከፋዩ ባለአደራ፣

ሠ) ማንኛውንም ታክስ ከፋይ በተመለከተ ለታክስ ሕጎች ዓላማ ሲባል ባለሥልጣኑ በጽሁፍ በተሰጠ ማስታወቂያ የታክስ ከፋዩ የታክስ እንደራሴ እንደሆነ ያስታወቀው ግለሰብ ነው፡፡

gadacho noosi mancho ikkanna aante nooreno lendanni:-

A) Eote giwire lainohunni shae ''B' woy ''C'' garinni giwiru dirinni giwire baantanni eo nookkihu, giwire baatate yanna taxxeenyu aana noohu woy kisaaru xaadinosi mancho,

B) Terni overe takise lainohunni tern overe takise baatanno mancho,

42. "Baatantinokki takise " yaa baatate barri woy biilto konni lallawi quwa 32 worroonni takise baantanni barra seedissinoha ikkiro, seedinsoonni yanna giddo baatantinnokki takiseeti.

43. "Takise xeise eo assate gadachcho tungoonnisi mancho" yaa qoqqowu eote giwiri lallawi gafa tonnu garinni baatantino takise aaninni xeinse eo assate gadacho tungoonnisi manchooti.

44. "Xeinse amandanni takise" yaa qoqqowu eote giwiri lallawi gafa tonnete garinni baantanni takisenni xeinse amada hasiissanno takiseeti.

45. Konni lallawi giddo mittu Kooteemanni worroonnihu wole Kooteemanno hanqafanno.

3. **Halaalanya Dikkote Waaga**

1. Eote giwiri lallawi quwa 77 wodho noo garinni heedheennanni takisete seerubba illachira mitte ikkitino yannaranna dargira mittu udiinni, jajji, owaante woy horo halaalanya waagaati yinannihu udiinnichu, jajju, owaante woy horote yannannihanna dargu madawanya/ganyete/ dikkote waagaati.

2. Konni quwi cinaancho quwa 1 usurroonni /danagaangoonni/ garinni mitte yannara nna udiinne, jajja owaante woy horonniha

41. **"ታክስ ከፋይ"** ማለት ታክስ የመክፈል ግዴታ ያለበት ሰው ሲሆን የሚከተሉትንም ይጨምራል፡-

ሀ) የገቢ ግብርን በተመለከተ በሠንጠረዥ "ለ" ወይም "ሐ" መሠረት በግብርዓመቱ ግብር የሚከፈልበት ገቢ የሌለው በግብር እፎይታ ላይ ያለ ወይም ኪሳራ ያጋጠመው ሰው፤

ለ) የተርን ኦቨር ታክስን በተመለከተ የተርን ኦቨር ታክስ ከፋይ ሰው፤

42. **"ያልተከፈለ ታክስ"** ማለት በመክፈያ ቀን ወይም ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 32 የተመለከተውን የታክስ መክፈያ ቀን ያራዘመ ከሆነ በተራዘመው ጊዜ ውስጥ ያልተከፈለ ታክስ ነው።

43. **"ታክስ ቀንሶ ገቢ የማድረግ ኃላፊነት የተጣለበት ሰው"** ማለት በክልሉ ገቢ ግብር አዋጅ ክፍል አስር መሠረት ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ታክስ ቀንሶ ገቢ የማድረግ ግዴታ የተጣለበት ሰው ነው።

44. **"ተቀንሶ የሚያዝ ታክስ"** ማለት በክልሉ ገቢ ግብር አዋጅ ክፍል አስር መሠረት ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ መያዝ ያለበት ታክስ ነው።

1. በዚህ አዋጅ ውስጥ በአንድ ፆታ የተገለፀው ሌላኛውንም ፆታ ያካትታል።

3. **ትክክለኛ የገበያ ዋጋ**

1. የገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ 77 ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ለታክስ ሕጎች ዓላማ በአንድ በተወሰነ ጊዜ እና ቦታ የአንድ ዕቃ፣ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም ትክክለኛ ዋጋ ነው የሚባለው የዕቃው፣ የንብረቱ፣ የአገልግሎቱ ወይም የጥቅሙ የወቅቱ እና የቦታው መደበኛ የገበያ ዋጋ ነው።

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 በተደነገገው መሠረት በአንድ የተወሰነ ጊዜ እና ቦታ የአንድን ዕቃ፣ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም ትክክለኛ የገበያ ዋጋ መወሰን ያልተቻለ

halaalanya dikkote waaga gumula dandiinoonnikki udiinnira, jajjira, owaantera woy horo afisiisanno halaalanyu waagi mereero noo badooshshe hasiissanno taashsho assatenni afisiisanno halaalenya waaga murate dandiinannikki udiinne, jajja, owaante woy horote halaalenya dikkote waaga assine adhinanni.

3. Konni quwi cinaancho quwa 2 gumulshira, mittu udiinnichi, jajji, owaantete woy horo wolu udiinni, jajji, owaante woy horote ledo akatunni, silanchimmate, batinyunni,aanno owaantenni, amaddanno udiinnichinna danchu su'mi mimmito lawannoha woy mimitunniwa shiqanno garinni lawannoha ikkirooti.
4. Mittu udiinnichi, jajji, owaante woy horo halaalanya waaga konni quwi dinigaage garinni gumulate woy murate dandiinoonnikkiha ikkiro waagu gammato xaphooma harinsho (Merihe) ledo ha'ranno garinni halaalanya dikkote waaga biiltotenni gumullanniha ikkanno.
5. Konni quwi gumulshi udiinneho, jajjaho, owaantete woy horote baaantoonni waagi udiinnuni, jajjunni owaantetenni woy horote halaalanya dikkote waaga roorinoha woy ajinoha ikka dandaanno.
6. Biilto mitto udiinne, jajja, owaante woy horo halaalanya dikkote waaga gumulate dandiissiisanno biddissa fushsha dandiitanno.

4. Xaadooshshu Noonsa Mannoota

1. Konni quwi cinaanchu quwa (2) noo garinni heedheennanni, takisete seerubba gumulshira lamu mannooti xaadooshshu noonsa mannootaati yinannihu; lamunni mittu manchi

እንደሆነ ዋጋውን ለመወሰን ባልተቻለው ዕቃ፣ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም እና ማንኛውም ሌላ ተመሳሳይ ዕቃ፣ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም በሚያስገኘው ትክክለኛ ዋጋ መካከል ላለው ልዩነት ተገቢውን ማስተካከያ በማድረግ የሚገኘው ዋጋ ዋጋውን ለመወሰን ያልተቻለው ዕቃ፣ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም ትክክለኛ የገበያ ዋጋ ሆኖ ይወሰዳል፡፡

3. ለዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 አፈጻፀም፣ አንድ ዕቃ፣ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም ከሌላ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም ጋር ተመሳሳይ ነው የሚባለው ከሌላው ዕቃ፣ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም ጋር በባህሪይ፣ በጥራት፣ በብዛት በሚሰጠው አገልግሎት በሚይዛቸው ቁሶችና በመልካም ስም ተመሳሳይ ወይም በሚቀራረብ ሁኔታ ተመሳሳይ የሆነ እንደሆነ ነው፡፡
4. የአንድን ዕቃ፣ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም ትክክለኛ ዋጋ በዚህ አንቀጽ ድንጋጌዎች መሠረት መወሰን ያልተቻለ እንደሆነ ከዋጋ አገማመት ጠቅላላ መርሆዎች ጋር በሚጣጣም መልኩ ትክክለኛው የገበያ ዋጋ በባለሥልጣኑ የሚወሰን ይሆናል፡፡
5. ለዚህ አንቀጽ አፈፃፀም ለዕቃ፣ ለንብረት፣ ለአገልግሎት ወይም ለጥቅም የተከፈለ ዋጋ ከዕቃው፣ ከንብረቱ፣ ከአገልግሎቱ ወይም ከጥቅሙ ትክክለኛ የገበያ ዋጋ የበለጠ ወይም ያነሰ ሊሆን ይችላል፡፡
6. ባለሥልጣኑ የአንድን ዕቃ፣ ንብረት፣ አገልግሎት ወይም ጥቅም ትክክለኛ የገበያ ዋጋ ለመወሰን የሚያስችል መመሪያ ሊያወጣ ይችላል፡፡

4. ግንኙነት ያላቸው ሰዎች

1. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ለታክስ ሕጎች አፈፃፀም ሁለት ሰዎች

wolu manchi hajajoni, xa'monni, laonni woy hasatto kaiminni millisanno yine hendiro woy lamunku manni woloota sayikki bissa hajajonni,xa'monni, hedonni woy hasatto garinni millissanno yine ammanniroti.

2. Mittu manchi wolu manchi gaamaaancho (qaxaramaancho) woy dambanya ikkino daafira calla woy lamunku mannooti sayikki bissa gaamamaano woy dambanyoota ikkansanni calla xaadooshshu noonsa mannootaati yaamama didandiitanno.
3. Konni quwi cinaanchu quwi (1) xaphooma yaatto noo garinni heedheenna woroonni noo mannooti xaadooshshu noonsa mannootaati.
   A) Biilto lamunni mitto wolu hajajonni, xa'monni, laonni woy hasatto kaiminni dimillissano yite huluullama hoogguro mittu hallanyichinna hakko hallanyichi fiixi,
   B) Mitte uurrinsha woy konni quwi wolootta dinigaagubba gumulamme afidhanno garinni tenne uurrinsha miili umisinni woy xaadooshshu noonsa manni ledo ikke dhaaddo woy mittu woy mittu ale ikkitino lasaabbino uurrinshuwa widoonni uurrinshate 25% (lemiina onte anga) woy hakkuy ale doorate, tirfete qooda woy kappitaalete qoodi qoosso qorqorannoha ikkiro uurrinshanna uurrinshate miili xaadooshshu noonsa mannootaati.
   C) Lame uurrinshuwa xaadooshshu noonsareeti yinanniri mittu manchi callu woy konni quwi wolootta dinigaagubba gumulamme afidhanno garinni xaadooshshu noosi manchi ledo ikkatenni lamente uurrinshuwa

ግንኙነት ያላቸው ሰዎች ናቸው የሚባለው ከሁለቱ አንዱ ሰው በሌላኛው ሰው ትዕዛዝ፣ ጥያቄ፣ አስተያየት ወይም ፍላጎት መሠረት ይንቀሳቀሳል ተብሎ ሲገመት ወይም ሁለቱም ሰዎች በሌላ ሦስተኛ ወገን ትዕዛዝ፣ ጥያቄ፣ ሃሣብ ወይም ፍላጎት መሠረት ይንቀሳቀሳሉ ተብሎ ሲታመን ነው፡፡

2. አንድ ሰው የሌላ ሰው ተቀጣሪ ወይም ደምበኛ ስለሆነ ብቻ ወይም ደግሞ ሁለቱም ሰዎች የሦስተኛ ወገን ተቀጣሪዎች ወይም ደንበኞች በመሆናቸው ብቻ ግንኙነት ያላቸው ሰዎች ናቸው ሊባሉ አይችሉም፡፡
3. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 አጠቃላይ አነጋገር እንደተጠበቀ ሆኖ፣ የሚከተሉት ሰዎች ግንኙነት ያላቸው ሰዎች ናቸው፡፡
   ሀ) ባለሥልጣኑ ከሁለቱ አንዱ በሌላኛው ትዕዛዝ፣ ጥያቄ፣ አስተያየት ወይም ፍላጎት መሠረት አይንቀሳቀስም ብሎ ካላመነ በስተቀር፣ አንድ ግለሰብና የዚህ ግለሰብ ዘመድ፤
   ለ) አንድ ድርጅት ወይም የዚህ አንቀጽ ሌሎች ድንጋጌዎች ተፈፃሚ በሚሆንበት ሁኔታ የዚህ ድርጅት አባል በራሱ ወይም ግንኙነት ካላቸው ሰዎች ጋር በመሆን በቀጥታ ወይም በአንድ ወይም ከአንድ በላይ በሆኑና በተሳሰሩ ድርጅቶች አማካይነት የድርጅቱን 25% (ሃያ አምስት በመቶ) ወይም ከዚያ በላይ የመምረጥ፣ የትርፍ ድርሻ ወይም የካፒታል ደርሻ መብት የሚቆጣጠር ሲሆን ድርጅቱና የድርጅቱ አባል ግንኙነት ያላቸው ሰዎች ናቸው፡፡
   ሐ) ሁለት ድርጅቶች ግንኙነት ያላቸው ናቸው የሚባሉት አንድ ሰው ብቻውን

tirfete qooda woy

D) Kappitaale dhaaddotenni woy woloottu lasaabbino uurrinshubba widoonni 25% (lemiina onte onga) woy hakkuy ale ikkinoha doorate qoosso, qorqorinoha ikkinotaati.

4. Mittu hallanyichira Fiixaho yinanniri konni woroonni nooreeti.

A) Galte,

B) Awuru, ahaahu, annu, ama, eela hinge ha'niro hee'ranno fiixi labbaa rodii meyaa rodoo, roduu beetto, rodoote beetto, abbu woy wosiilu, ada woy la'lama, abbu woy wosiilu beetti, adate woy la'lamate beetti, losso ama, losso anni, losso qaaqqi

C) Losso qaaqqi anni woy ama, woy isi woy ise minaanni woy galte,

D) Konni cinaancho quwira (B) xawinsoonni hallanyooti minaanni woy minaama,

5. Mittu gillasawichi /gillasawitte minaama /minaanni yinanniti woroonni noore wonshitinote/ho.

A) Gillasawichu woy gillasawittete seeru doogonni adhantinori,

B) Adhamme nookkiha gillasawichu woy gillasawittete ledo minaaninna minaama gede mitteenni hee'rannori

6. Mittu losso qaaqqi lossaanote umi deerri fiixi ledo fiixoomu noohu gede assine kiirranni.

Gafa Lame

Takisete Seerubba Gashshannire

5. Biiltote Qeecha

Takisete seerubba loosu aana hosiisanna gumulsiisate soorreessima biiltonniho.

ወይም የዚህ አንቀጽ ሌሎች ድንጋጌዎች ተፈፃሚ በሚሆኑበት ሁኔታግንኙነት ካለው ሰው ጋር በመሆን የሁለቱን ድርጅቶች የትርፍ ድርሻ ወይም ካፒታል በቀጥታ ወይም በሌሎች በተሳሰሩ ድርጅቶች አማካይነት 25% (ሃያ አምስት በመቶ) ወይም ከዚያ በላይ የሆነ የመምረጥ መብት፣ የተቆጣጠረ እንደሆነ ነው፡፡

4. የአንድ ግለሰብ ዘመዶች ናቸው የሚባሉት የሚከተሉት ናቸው፤

ሀ) የትዳር ጓደኛ፤

ለ) ቅድመ አያት፣ አያት፣ አባት፣ እናት፣ ወደታች የሚቆጠር ዘመድ፣ ወንድም፣ እህት፣ የወንድም ልጅ፣ የእህት ልጅ፣ አጎት፣ አክስት፣ የአጎት ልጅ፣ የአክስት ልጅ፣ የእንጀራ እናት፣ የእንጀራ አባት፣ የጉዲፈቻ ልጅ፤

ሐ) የጉዲፈቻ ልጅ ወላጅ፣ ወይም የእርሱ ወይም የእርሷ ባል ወይም ሚስት፤

መ) በዚህ ንዑስ አንቀጽ (ለ) የተገለጹት ግለሰቦች ባል ወይም ሚስት፤

5. የአንድ ግለሰብ የትዳር ጓደኛ የሚባሉት የሚከተሉት ናቸው፡

ሀ) ግለሰቡ ወይም ግለሰቧ በህጋዊ መንገድ ያገባው ወይም ያገባችው፣

ለ) ጋብቻ ሳይኖር ከግለሰቡ ወይም ግለሰቧ ጋር እንደባልና ሚስት አብሮ ወይም አብራ የሚኖር ወይም የምትኖር፤

6. አንድ የጉዲፈቻ ልጅ ከጉዲፈቻ አድራጊዎች የአንደኛ ደረጃ ዘመዶች ጋር ዝምድና እንዳለው ይቆጠራል፡፡

ክፍል ሁለት

የታክስ ሕጎችን ስለማስተዳደር

5. የባለሥልጣኑ ኃላፊነት

የታክስ ሕጎችን ሥራ ላይ የማዋልና የማስፈፀም ኃላፊነት የባለሥልጣኑ ነው፡፡

6. Takisete Loosaasinne Gadachonna Yawo

1. Takisete loosaasinchi Qoqqowu Eote Biiloonye Uurrisate lallawinna wolootta seerubbanni takisete seerubba jeefishshira yine uynoonni ayee biilloonye loosara woy ayee assootenna qeecha fula noosi.
2. Takisete loosaasinchi takisete seerini uynoonnisi ayee biilloonyinni loosawohu woyi ayee loosonna sooreessimasi fulawohuni ammanamooshshenna taashaanchimma mereersinno doogonni ikkanna takisete baatanchono ayirrinyununni owaante aate sooressimma noosi.
3. Takisete loosaasinchi aante noori ledo amadaminohunni, takisete seerubbara uyinoonni biillonye loosara woyi hadarasi woyi loososi loosara didandaanno.
   - A) Shiqqinosi hajo loosaasinchu meessi, maatete, daddalu, ogimmate, qixirete, woyi fayinaansete xaadooshshi noosi manchi ledo xaadinoha ikkiro.
   - B) Wole widoonni horote kipho harunsiisannoha ikkiro.
4. Takisete loosaasinchi woyi loosu suwashshunni (qaxxitunni) la’’annosihu biirote loosaasinchi, takisete shallagote loosaasinchi woyi amaalaanchu woyi takisete egensiishsha qixxeessahura woyi takise lainohunni amaale aanno manchira shallagote loosaasincho woyi amaalaancho ikkatenni owaanta aara woyi konni manchi loosaasincho ikkara shiqqinosi hedo adhara didandaanno.

7. Halamate Gadacho

Gashshootubbate taqqara afantanno qoqqowu

6. የታክስ ሠራተኞች ግዴታዎችና ኃላፊነቶች

1. የታክስ ሠራተኛ በክልሉ ገቢዎች ባለስልጣን ማቋቋሚያ አዋጅ እና በሌሎች ሕጎች ለታክስ ሕጎች አፈፃፀም ሲባል የተሰጠውን ማንኛውንም ሥልጣኑን ሊሠራበት ወይም ማንኛውንም ተግባርና ኃላፊነቱን መወጣት አለበት፡፡
2. የታክስ ሠራተኛ በታክስ ሕጎች በተሰጠው ማንኛውም ሥልጣኑ የሚሠራው ወይም ማንኛውንም ተግባርና ኃላፊነቱን የሚወጣው ታማኝነትና ፍትሐዊነትን በተላበሰ መንገድ ሲሆን ታክስ ከፋዩንም በአክብሮት የማስተናገድ ኃላፊነት አለበት፡፡
3. የታክስ ሠራተኛ ከሚከተሉት ጋር በተያያዘ በታክስ ሕጎች የተሰጠውን ሥልጣን ሊሠራበት ወይም ኃላፊነቱን ወይም ተግባሩን ሊያከናውን አይችልም፡፡
   - ሀ) የቀረበለት ጉዳይ ከሠራተኛው የግል፣ የቤተሰብ፣ የንግድ፣ የሙያ፣ የቅጥር ወይም የፋይናንስ ግንኙነት ካለው ሰው ጋር የተገናኘ ከሆነ፣
   - ለ) በሌላ መልኩ የጥቅም ግጭት የሚያስከትል ከሆነ፣
4. የታክስ ሠራተኛ ወይም ሥራው በቀጥታ የሚመለከተው የቢሮው ሠራተኛ የታክስ ሂሣብ ሠራተኛ ወይም አማካሪ ወይም የታክስ ማስታወቂያ ለሚያዘጋጅ ወይም ታክስን አስመልክቶ ምክር ለሚሰጥ ሰው የሂሳብ ሠራተኛ ወይም አማካሪ በመሆን ሊያገለግል ወይም የዚህ ሰው ተቀጣሪ እንዲሆን የቀረበለትን ሀሳብ ሊቀበል አይችልም፡፡

7. የመተባበር ግዴታ

mootimma uurrinsha, maamarra, dirijjitubba, mootimmate biso ikkitinokki uurrinshuwa, hallanyootunna hajo la'awonsa takisete bissa seerubba gumulsiisate widoonni biiltote ledo halamate gadacho noonsa.

8. TakiseteTaje fojunni (Maqotenni) Amandannita Ikkase Daafira

1. Takisete loosaasinchi loosisi xaadoshshinni afiranno aye tajubbanna sanadda maqotenni amada noosi.
2. Konni quwi cinaacho quwi 1 wodho (dinigaage) takisete loosaasinchi konni woroonni noo mannotira mitte sanade woyi taje xawisate dihoollayisi.
   A) Qeechasi fulawo gede biillonyeho wolu loosaasinchira
   B) Takisete seerira worroonni takisete jaddo loosino mancho kassasate hattonni wole ayee seerirano worroonni ayee takise jaddo losino mancho kassasate dandaamanno gede seeru gumulaano bissara
   C) Komishiinete woyi yekkeero la''ate aana noo yoote minira, mittu manchi takisete sooreessima buuxate woyi qorichu soreessima woyi takise keeshshiishasi korkaattinni baantanni qallo woyi jaddote hajora hasiissanno taje
   D) Taje soorrira lainohunni federaalete mootimmanni assinoonni summiimma hedhuro gobba hajo ministerera uyinanni taje
   E) Qoqqowu qara qorqorshi (oditer) looso loosate hasiisawo bikkinni uyinanni taje
   F) Federaalete farcote Ministerera ikkito

በየአስተዳደር እርከኑ የሚገኙ የክልሉ የመንግስት ተቋማት፣ ማህበራት፣ ድርጅቶች፣ መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች፣ ግለሰቦች እና የሚመለከታቸው አካላት የታክስ ሕጎችን በማስፈፀም ረገድ ከባለሥልጣኑ ጋር የመተባበር ግዴታ አለባቸው፡፡

8. የታክስ መረጃ በምስጢር የሚያዝ ስለመሆኑ

1. የታክሰ ሠራተኛ በሥራው አጋጣሚ ያገኛቸውን የማንኛውም መረጃዎችና እና ሰነዶች ሚስጢራዊነት መጠበቅ አለበት፡፡
2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ድንጋጌ ቢኖርም የታክስ ሠራተኛ ለሚከተሉት ሰዎች አንድን ሰነድ ወይም መረጃ ከመግለጽ አይከለክለውም፡፡
   ሀ) ኃላፊነቱን ይወጣበት ዘንድ ለባለሥልጣኑ ሌላ ሠራተኛ፤
   ለ) በታክስ ሕግ የተደነገገን የታክስ ወንጀል የፈፀመን ሰው ለመክሰስ እንዲሁም ሌላ ማናቸውም ሕግ የተደነገገን የታክስ ወንጀል የፈፀመን ሰው ለመክሰስ ይቻል ዘንድ ለሕግ አስፈጻሚ አካል፤
   ሐ) ለኮሚሽኑ ወይም ክርክርን በማየት ላይ ላለ ፍርድ ቤት የአንድን ሰው የታክስ ኃላፊነት ለማረጋገጥ ወይም የቅጣት ኃላፊነትን ወይም ታክስ በመዘግየቱ ምክንያት የሚከፈል ወለድን ወይም ለወንጀል ጉዳይ የሚያስፈልግ መረጃ፤
   መ) የመረጃ ልውውጥን የሚመለከት በፌዴራል መንግስት የተደረገ ስምምነት ሲኖር ለውጭ ጉዳይ ሚኒስተር የሚሰጥ መረጃ፤
   ሠ) ለክልሉ ዋናው ኦዲተር ሥራውን ለማከናወን በሚያስፈልገው መጠን የሚሰጥ መረጃ፤

qoqqowu farcote biiro looso loosate hasiisawo bikkini uyinanni taje

G) Qoqqowu takisete biilloonyira hasiisawonsa bikkini uyinanni taje

H) Uyinanni taje mitto hallanyicha bade leellishakiha ikkanna mootimmate eo gamba assate owaante aannohura woyi istaatistikete loosi mini loososi loosate hasiisawo bikkinni uyinanni taje

I) Taje la'awoosi manchi borrotenni fajjosi xawisiro wolu aye manchirano.

J) Wole ayee seerini biillonye uyinoonnisi bisira

3. Konni quwi sini quwi 2 garinni ayee taje adhanno manchi

A) Taje xawinsoonni illacha (alaama) loosate gobbaani tajete maqo maaxa

B) Taje amaddino ayee sanaddano biillonyeho qolate gadacho noosi

4. Konni quwi "takisete loosaasinchi" aante noore ledanno-

A) Biillonyu amaalete boorde miila ikkinohu woyi konni albaanni nooha ikkirono

B) Loosu tequwarace lendanna ayee deerrira biillonyeho qaxaraminohu woyi biilloonyunni mittu loosi aana bobbahanno gede assinoonni aye manchino

C) Biillonyu albiidi loosaasinchi, qaxaraminohu woyi loosu tequwarace

Gafa Sase

Takisete Baataano

Foolliishsho Mitte

Borreessamate Daafira

9. **Takisete Baataano Borreessa**

ረ) ለፌዴራል ጠቅላይ ዐቃቤ ሕግም ሆነ ለክልል ፍትህ ቢሮ ሥራውን ለማከናወን በሚያስፈልገው መጠን የሚሰጥ መረጃ፤

ሰ) ለክልል የታክስ ባለሥልጣን በሚያስፈልጋቸው መጠን የሚሰጥ መረጃ፤

ሸ) የሚሰጠው መረጃ አንድን ግለሰብ ለይቶ የማያሳውቅ ሲሆን፣የመንግሥትን ገቢ የመሰብሰብ አገልግሎት ለሚሰጥ ወይም ለስታትስቲክስ መስሪያ ቤት ሥራውን ለማከናወን በሚያስፈልገው መጠን የሚሰጥ መረጃ፤

ቀ) መረጃ የሚመለከተው ሰው በጽሁፍ ፈቃዱን ከገለጸ ለሌላ ለማንኛውም ሰው፤

በ) በሌላ ማናቸውም ህግ ስልጣን ለተሰጠው አካል፤

3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት ማንኛውንም መረጃ የሚቀበል ሰው፡

ሀ) መረጃው የተገለፀበትን ዓላማ ለማሳካት ካልሆነ በስተቀር የመረጃውን ሚስጢራዊነት መጠበቅ፤

ለ) መረጃውን የያዙትን ማንኛውንም ሰነዶች ለባለሥልጣኑ የመመለስ፣ ግዴታ አለበት፡፡

4. በዚህ አንቀጽ "የታክስ ሠራተኛ" የሚከተሉትን ይጨምራል፡-

ሀ) የባለሥልጣኑ አማካሪ ቦርድ አባል የሆነ ወይም የነበረ፣

ለ) ሥራ ተቋራጭን ጨምሮ በማንኛውም ደረጃ በባለሥልጣኑ የተቀጠረ ወይም በባለሥልጣኑ በአንድ ሥራ ላይ እንዲሠማሩ የተደረገ ማንኛውም ሰው፤

ሐ) የባለሥልጣኑ የቀድሞ ሠራተኛ፣ ተቀጣሪ ወይም ሥራ ተቋራጭ፤

ክፍል ሦስት

ታክስ ከፋዮች

ምዕራፍ አንድ

1. Konni quwi cinaancho quwi 2 nna 3 noo gedeenni heerenna balanxe borreessinoyiha ikka hoogiro takisete seeri garinni takise baatate sooreessima noosi manchi biilloonyuniwa borreessamate ku'la noosi
2. Konni quwi cinaancho quwi 2 wodho (dingaage)
   A) Itiyophiyu giddo afirano eo calla eote lallawi quwi 49 nna 51 garinni giwire baatamannohu Itiyophiyu teessancho ikkinokki mancho
   B) Eote lallawi quwi 62 (2) garinni giwire baatamanno eo calla noosi hallanyichi aana loosu aana dihossanno
3. Qaxaramaanchu balaxe borreessaminoha ikka hoogiro qaxarawosihu ledo sheemaate eino qaxaramaanchi borreessamawo gede qaxaraanchu kulate gadacho noosi
4. Konni quwi cinaancho quwi 3 wodho, qaxaraanchu borressamawo gede assewokki qaxaramaanchi sinu quwi 1 garinni noosi borreessamate gadachonni keeraancho ikkara didandaanno
5. Borreessamate shiqanno ku'laato
   A) Biillonyu qitse garinni shiqa noosi
   B) Gashshootu amaale mini fushshawo wodho murritawo garinni angate ashaari badooshshe lede hallanichu ayimma buuxisiissanno sanade taje ledo amadame shiqa noosi
   C) Takisete baatanchi takisete borressamate gadacho noo barrinni kayise 21 barri giddo woyi biillonyu fajjino lexxote yanna giddo shiqa noosi.

ስለምዝገባ

9. ታክስ ከፋዮችን ስለመመዝገብ

1. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) እና (3) እንደተጠበቁ ሆነው፣ አስቀድሞ የተመዘገበ ካልሆነ በስተቀር በታክስ ሕግ መሠረት ታክስ የመክፈል ኃላፊነት ያለበት ሰው በባለሥልጣኑ ዘንድ ለመመዝገብ ማመልከት አለበት፡፡
2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ድንጋጌ፣
   ሀ) በኢትዮጵያ የሚያገኘው ገቢ በገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ 49 እና 51 መሠረት ግብር የሚከፈልበት በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ሰው፣
   ለ) በገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ 62 (2) መሠረት ግብር የሚከፈልበት ገቢ ብቻ ያለው ግለሰብ፣ ላይ ተፈጻሚ አይሆንም፡፡
3. ተቀጣሪው አስቀድሞ የተመዘገበ ካልሆነ በስተቀር፣ ከቀጣሪው ጋር ውል የገባ ተቀጣሪ ይመዘገብ ዘንድ ቀጣሪው የማመልከት ግዴታ አለበት፡፡
4. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 ድንጋጌ፣ ቀጣሪው እንዲመዘገብ ያላደረገው ተቀጣሪ በንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት ካለበት የመመዝገብ ግዴታ ነጻ ሊያወጣው አይችልም፡፡
5. ለምዝገ የሚቀርበው ማመልከቻ፣
   ሀ) ባለሥልጣኑ ባጸደቀው ቅጽ መሠረት መቅረብ ይኖርበታል፡፡
   ለ) የመስተዳደር ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ በሚወሰነው መሠረት የጣት አሻራ መለያን ጨምሮ የግለሰቡን ማንነት ከሚያረጋግጥ የሰነድ ማስረጃ ጋር ተያይዞ መቅረብ አለበት፤
   ሐ) ታክስ ከፋዩ ለታክስ የመመዝገብ ግዴታ ካለበት ቀን አንስቶ በ21 ቀናት ውስጥ

6. Konni quwi cinaancho 3 garinni qaxaraanchu qaxaramawohura ku’lawo yannara konni quwi cinaancho quwi 5 (B) garinni xa’mawo ayeemmate badooshshi qaxaramawohu widoonni shiqa noosi.
7. Konni quwi cinaancho quwi 10 noo gedee hee’reenna, ayee manchino konni quwi cinaancho quwi 1 garinni noosita borreessamate ku’late gadacho kuni manchi wole takisete seeri mitte baxxitino takisera noosi borreessamate gadacho woy noosi doorshira lendoonniho.
8. Biillonyu konni quwi cinaancho quwi 1 garinni borreessamate kulino mancho takisete seeri garinni takise baatate sooreessima noosiha ikkino gede ammaniro borreessawo; konni manchira kaajjitino qitse garinni immaaynete woraqata qixxeesse aanno.
9. Biillonyu borreessamara ku’laato shiqishino manchi xa’mo adhinokkiha ikkiro borreessamate xa’mo adhawokkiha ikkasi ku’laato shiqqu barrinni kayise noo 14 barri giddo borreessamate ku’lino manchira borrotenni xawissanno.
10. Mittu manchi konni quwi cinaancho quwi 1 garinni borreessamate ku’liro shiqishino taje kuni manchi lede borreessamate ku’laato shiqisha hasiissusikki biillonyu tajesi konni manchi wolu takisete seerinni mitte baxxitino takisera borreessamate noosi gadacho woyi borressamate uyinoyisi fajjo horoonsirara dandaanno.
11. Konni quwi cinaancho quwi 10 heerirono biilloonyu mittu manchi ledote borreessama

ወይም ባለሥልጣኑ በፈቀደው ተጨማሪ ጊዜ ውስጥ መቅረብ አለበት።

6. በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 3 መሠረት ቀጣሪው ለተቀጣሪው የሚያመለክት በሚሆንበት ጊዜ በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 5 (ለ) መሠረት የሚጠየቀው የማንነት መለያ በተቀጣሪው መቅረብ ይኖርበታል።
7. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (10) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ማንኛውም ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ያለበት ለምዝገባ የማመልከት ግዴታ ይኸው ሰው በሌላ ታክስ ሕግ ለአንድ ለተለየ ታክስ ካለበት የመመዝገብ ግዴታ ወይም ካለው አማራጭ በተጨማሪ ነው።
8. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 1 መሠረት ለመመዝገብ ያመለከተው ሰው በታክስ ሕግ መሠረት ታክስ የመክፈል ኃላፊነት ያለበት መሆኑን ሲያምንበት ይመዘግበዋል፤ ለዚህ ሰውም በፀደቀው ቅጽ መሠረት የምስክር ወረቀት አዘጋጅቶ ይሰጠዋል።
9. ባለሥልጣኑ ለመመዝገብ ማመልከቻ ያቀረበውን ሰው ጥያቄ ያልተቀበለው ከሆነ የምዝገባውን ጥያቄ የማይቀበለው መሆኑን ማመልከቻው ከቀረበበት ቀን ጀምሮ ባሉት 14 ቀናት ውስጥ ለምዝገባ ላመለከተው ሰው በጽሁፍ ያሳውቀዋል።
10. አንድ ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ለመመዝገብ ሲያመለክት ያቀረበውን ማስረጃ ይህ ሰው ተጨማሪ የምዝገባ ማመልከቻ ቅጽ ማቅረብ ሳያስፈልገው ባለሥልጣኑ ማስረጃውን ይህ ሰው በሌላ የታክስ ሕግ ለአንድ የተለየ ታክስ እንዲመዘገብ ያለበትን ግዴታ ወይም ለመመዝገብ የተሰጠውን ፈቃድ ለማሟላት ሊጠቀምበት ይችላል።

wo'mewo garinni gumulate hasiisawoha ayee wole laxxote taje shiqishawo gede konne mancho xa'mara dandaanno

12. Konni quwi garinni borreessama hasiisse heedheennasi borreessaminnokki mancho biilloonyu tsaddaqantino qitse garinni borreesse borreessamate immaanyete woraqata aasira dandaanno

13. Konni quwi garinni mittu manchi boreessama gumulantawohu konni manchi borreessama buuxisiissanno afanshu woraqati aana la"aminno barrinni hanafeeti.

10. Soorro Egensiisa

1. Ayeeno boreessamino manchi aante noori giddo ayee hajono lainohunni soorro leelturo soorro leeltunku 30 barri giddo biillonyeho borrotenni egensiisa noosi
   - A) Su'ma, uurrinshate teessosi, woyi postu teessosi, uurritino galtoomi wodho woyi qara loosu millimillo woyi millimillosi
   - B) Biilloonyu ledo xaadooshshe assanota baankete teesso
   - C) Biilloonyu ledo xaadooshshe assanota elekitironikete teesso.
   - D) Biilloonyu biddussunni gumulannore woloota tittirshuwa
2. Borreessamino manchi konni quwi cinaancho quwi 1 garinni soorrote egensiishsha shiqishiro kuni manchi wole takisete seerinni mitte baxxitinno takisera assino borreessama ledo amadaminohunni labbanno soorruwa egensiisa lainohunni tungoonnisiha egensiisate

11. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (10) ቢኖርም፤ ባለሥልጣኑ የአንድን ሰው ተጨማሪ ምዝገባ በተሟላ ሁኔታ ለማከናወን የሚያስፈልገውን ማንኛውንም ሌላ ተጨማሪ መረጃ ያቀርብ ዘንድ ይህንን ሰው ሊጠይቀው ይችላል፡፡

12. በዚህ አንቀጽ መሠረት መመዝገብ ሲኖርበት ያልተመዘገበን ሰው ባለሥልጣኑ በፀደቀው ቅጽ መሠረት መዝግቦ የምዝገባ የምስክር ወረቀት ሊሰጠው ይችላል፡፡

13. በዚህ አንቀጽ መሠረት የአንድ ሰው ምዝገባ ተፈፃሚ የሚሆነው የዚህን ሰው ምዝገባ በሚያረጋግጠው የምስክር ወረቀት ላይ ከተመለከተው ቀን ጀምሮ ነው፡፡

10. ለውጦችን ስለማሳወቅ

1. ማንኛውም የተመዘገበ ሰው ከሚከተሉት ወስጥ ማንኛውንም ጉዳይ በተመለከተ ለውጥ ሲከሰት ለውጡ በተከሰተ በ30 (በሠላሳ) ቀናት ውስጥ ለባለሥልጣኑ በጽሁፍ ማሳወቅ አለበት፤
   - ሀ) ስሙ፣ ቋሚ አድራሻው ወይም የፖስታ አድራሻው፣ የተቋቋመበት መተዳደሪያ ደንብ ወይም ዋንኛ የሥራ እንቅስቃሴው ወይም እንቅስቃሴዎቹ፤
   - ለ) ከባለሥልጣኑ ጋር ግንኙነት የሚያደርግበት የባንክ አድራሻ፤
   - ሐ) ከባለሥልጣኑ ጋር ግንኙነት የሚያደርግበት የኤሌክትሮኒክ አድራሻ፣
   - መ) ባለሥልጣኑ በመመሪያ የሚወሰናቸው ሌሎች ዝርዝሮች፤
2. የተመዘገበ ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የለውጥ ማስታወቂያ ሲያቀርብ ይህ ሰው በሌላ የታክስ ሕግ ለአንድ ለተለየ ታክስ ካደረገው ምዝገባ ጋር በተያያዘ ተመሳሳይ ለውጦችን ማስታወቅን በተመለከተ የተጣለበትን የማስታወቅ ግዴታ እንደተወጣ ይቆጠራል፡፡

gadacho fulinohu gede kiirranni

11. Borreessama Rigida

1. Borreessamate gadacho noosi manchi baalante takisete seerubbara tungoonni borreessamate gadacho muriro borreessama sarranzanno gede biilloonyeho kula noosi
2. Borreessama rige hunate shiqqanno ku'laato
   A) Kaajitino qitse garinninna
   B) Borreessamino manchi baalante takisete seerubbara tungoonni borreessamate gadacho uurrisi barrinni kayise noo 30 barruwa giddo woyi biillonyu aanno ledote barri yanna giddo shiqa noosi
3. Mittu manchi konni quwi cinaancho quwi 1 garinni ku'laato shiqishiro wole takisete seerinni mitte baxxitino takisera assinoonni borreessama rige hunate ledo ku'lino gede assine adhinanni.
4. Mittu manchi konni quwi cinaancho quwi 1 garinni ku'laato shiqishiro biillonyu kuni manchi looso uurrisinoha ikkasinna baalante takisete seerubbara borreessamate gadacho noosikkita buuxihu gedenso konni manchira borrote egensiishsha aatenni borreessama rige hunanno
5. Konni quwi cinaancho quwi 4 la'noonnin borreessama rigante ba'inota ikka xawisanno egensiishshi ku'laato shiqqino yannanni kayise noo 30 (sajjuu) barruwa ku'laanchoho aa noosiha ikkanna biillonyununo borreessama rigantoe yaanno ku'laato shiqqu yannanni kayise noo 90 (honsawu) barruwa giddo takisete baataancho takisete hajo lainohunni gumulote qorqorsha assara

11. ምዝገባን ስለመሰረዝ

1. የመመዝገብ ግዴታ ያለበት ሰው ለሁሉም የታክስ ሕጎች የተጣለበት የመመዝገብ ግዴታ ሲቋረጥ ምዝገባው እንዲሰረዝለት ለባለስልጣኑ ማመልከት አለበት፣
2. ምዝገባን ለማሰረዝ የሚቀርበው ማመልከቻ
   ሀ) በፀደቀው ቅጽ መሠረት፣ እና
   ለ) የተመዘገበው ሰው በሁሉም የታክስ ሕጎች የተጣለበት የመመዝገብ ግዴታ ከተቋረጠበት ቀን አንስቶ ባሉት 30 (ሰላሳ) ቀናት ውስጥ ወይም ባለሥልጣኑ በሚሰጠው ተጨማሪ ጊዜ ውስጥ መቅረብ አለበት፡፡
3. አንድ ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ማመልከቻ ካቀረበ በሌላ የታክስ ሕግ ለአንድ የተለየ ታክስ የተደረገው ምዝገባ እንዲሰረዝለት ጭምር እንዳመለከተ ተደርጎ ይወሰዳል፡፡
4. አንድ ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ማመልከቻ ሲያቀርብ ባለሥልጣኑ ይህ ሰው ሥራውን ያቆመ መሆኑንና በሁሉም የታክስ ሕጎች የመመዝገብ ግዴታ የሌለበት መሆኑን ካረጋገጠ በኂላ ለዚህ ሰው የጽሑፍ ማስታወቂያ በመስጠት ምዝገባውን ይሰርዘዋል፡፡
5. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4 የተመለከተው ምዝገባ የተሠረዘ መሆኑን የሚገልፀው ማስታወቂያ ማመልከቻው ከቀረበበት ጊዜ ጀምሮ ባሉት 30 ቀናት ለአመልካቹ መሰጠት የሚኖርበት ሲሆን፣ ባለሥልጣኑም የምዝገባ ይሰረዝልኝ ማመልከቻው ከቀረበበት ጊዜ ጀምሮ ባሉት 90 (ዘጠና) ቀናት ውስጥ የታክስ ከፋዩን የታክስ ጉዳዮች በተመለከተ የመጨረሻ ኦዲት ሊያደርግ ይችላል፡፡
6. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) በተደነገገው መሠረት አንድ ሰው ምዝገባ እንዲሰረዝለት ጥያቄ ያላቀረበ እንደሆነ

danmdaanno

6. Konni quwi cinaancho quwi 1 wodhinoonni garinni mittu manchi borreessama rigante ba’anno gede xa’mo shiqishinokkiha ikkiro billoonyu kuni manchi loososi wo’minni wo’ma uurrisanna takisete seeruwa hexxora borreessamate gadacho noosikkiha ikkinota hattonni kalaqamu mancho ikkiro reewosi, kubbaniyya ikkirono diigamasi, woyi wolu ayee manchino looso uurrisinoha ikkasi ammaniro takisete baataanchira woyi takisete lekkisha borrote egensiishsha aatenni borreessama rige hunanno
7. Konni quwi cinaancho quwi 4 nna 5 garinni assinanni mittu manchi borreessama rige huna wole takisete seerinni mitte baxxitino takisete alaamira yine assinoonni borreesso hunano ledeeti.
8. Mittu manchi borreessamatenni rigidamate ba’’ate jefiisha afidhawohu biillonyu uyiino sarraze hunate egensiishshi aana borreessinoonni barrinni kayiseeti woy hanafeeti.
9. Mittu manchi borreessamate rige ba’’a wolu takisete seerinni mitte baxxitinno takise lainoha ikkanna hattee takise seerinni borreessamate rige ba’’a lainohunni worroonni gadachuwa wonsha gadacho ikkitanno.

Foolliishsho Lame

Takisete Baataanchi Badooshshi Kiiro

12. TakiseteBaatanchi Badooshshi Kiiro

Takisete baataano badate dandaamanno gede biilloonyu tenne fooliishshora worroonni wodho garinni takisete seerubba illachira yine borreessinoonni mancho ’’takisete baataanchi badooshshi kiiro’’ yaannohunni egennaminoha

ባለሥልጣኑ ይህ ሰው ሥራውን ሙሉ በሙሉ ማቆሙን እና ለታክስ ሕጐች ዓላማ የመመዝገብ ግዴታ የሌለበት መሆኑን እንዲሁም የተፈጥሮ ሰው ከሆነ መሞቱን፣ ኩባንያ ከሆነም መፍረሱን፣ ወይም ሌላ ማንኛውም ሰው ሕልውናው የተቋረጠ መሆኑን ሲያምንበት ለታክስ ከፋዩ ወይም ለታክስ እንደራሴው የጽሑፍ ማስታወቂያ በመስጠት ምዝገባውን ይሰርዛል፡፡

7. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) እና (5) መሠረት የሚደረግ የአንድ ሰው ምዝገባ መሰረዝ በሌላ ታክስ ሕግ ለአንድ የተለየ ታክስ ዓላማ ሲባል የተደረገ ምዝገባ መሰረዝንም ይጨምራል፡፡
8. የአንድ ሰው የምዝገባ መሰረዝ ተፈጻሚ የሚሆነው ባለሥልጣኑ በሰጠው የስረዛ ማስታወቂያ ላይ ከተጻፈው ቀን ጀምሮ ነው፡፡
9. የአንድ ሰው የምዝገባ መሰረዝ በሌላ ታክስ ሕግ አንድን የተለየ ታክስ የሚመለከት ሲሆን፣ በዚያ የታክስ ሕግ ምዝገባ መሰረዝን በሚመለከት የሠፈሩትን ግዴታዎች ማሟላት ግዴታ ይሆናል፡፡

ምዕራፍ ሁለት

የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሮች

12. ታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር

ታክስ ከፋዮችን ለመለየት እንዲቻል ባለሥልጣኑ በዚህ ምዕራፍ በተደነገገው መሠረት ለታክስ ሕጐች ዓላማ ሲባል ለተመዘገበ ሰው “የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር” በሚል የሚታወቅ ይሰጣል፣ ታክስ ከፋዩም የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን የታክስ ሕጎች በሚያዙት መሠረት መጠቀም አለበት፡፡

13. የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ስለመስጠት

uyinanni, takisete baatanchino takisete baatooshshi badooshshi kiirosi takisete seerubba amadantanno garinni horoonsira noosi

13. Takisete Baataanchi Badooshshi Kiiro Aa

1. Biillonyu konni lallawi quwi 9 garinni takisete seeruwa illachira yineenna borreessantino mannotira takisete baatooshshi badooshshi kiiro qixxeesse aanno
2. Baalante takisete seerubbara mittu takisete baataanchi ayee yannarano mitte takisete baatooshshi badooshshi kiiro calla heedhannosi
3. Biillonyu takisete baatanchira takisete badooshshi kiiro egensiishsha sowatenni ikkanno

14. **Takisete Baataanchi Badooshshi Kiiro Horonsira**

1. Takisete baataanchi badooshshi kiiro uyinoonnisi manchi takisete baadooshshi kiirosi ayee takisete egensiishshi woyi takisete seeri illachira yineenna shiqqanno woyi horote aana hossanno sanade woyi takisete seeri garinni qixxaabbanno sanade aana xawisa hasiissanno; Hattonni takisete baataanchi takise xe'inse gatisate gadacho noosi manchira baatooshshe gumulanno yannara takisete baataanchima badooshshi kiirosi aa noosi.
2. Daaddalu looso loosirara fajjo uyinasira ku'laato shiqishirano manchi takisete fajjo aanno biilloonyira takisete baatooshshi badooshshi kiiro aa noosi
3. Takisete baataanchi konni quwi cinaancho 2 la'anno garinni fajjo haaroonsiranno yannara takisete baatooshshi badooshshi kiiro shiqisha agadhitannosihu umiha fajjote ku'laato shiqi

1. ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 9 መሠረት ለታክስ ሕጎች ዓላማ ሲባል ለተመዘገቡ ሰዎች የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር አዘጋጅቶ ይሰጣል፡፡
2. ለሁሉም የታክስ ሕጐች አንድ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የሚሰጥ ሲሆን አንድ ታክስ ከፋይ በማንኛውም ጊዜ አንድ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ብቻ ይኖረዋል፡፡
3. ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋዩ የታክስ መለያ ቁጥር የሚሰጠው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ማስታወቂያ በመላክ ይሆናል፡፡

14. የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር አጠቃቀም

1. የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የተሰጠው ሰው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን በማንኛውም የታክስ ማስታወቂያ፣ ማስታወቂያ ወይም ለታክስ ሕግ ዓላማ ሲባል በሚቀርብ ወይም ጥቅም ላይ በሚውል ሰነድ ወይም በታክስ ሕግ መሠረት በሚዘጋጅ ሰነድ ላይ መግለጽ ይኖርበታል፤ እንዲሁም ታክስ ከፋዩ ታክስ ቀንሶ የማስቀረት ግዴታ ላለበት ሰው ክፍያዎች በሚፈጽምበት ጊዜ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን መስጠት አለበት፡፡
2. የንግድ ሥራ ለመሥራት ፈቃድ ይሰጠው ዘንድ ማመልከቻ የሚያቀርብ ታክስ ከፋይ ፈቃድ ለሚሰጠው ባለሥልጣን የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን መስጠት አለበት፡፡
3. ታክስ ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንኡስ 2 በተመለከተው መሠረት ፈቃዱን በሚያድስበት ጊዜ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ማቅረብ የሚጠበቅበት የመጀመሪያው የፈቃድ ማመልከቻ ከቀረበ ወዲህ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩ የተቀየረ እንደሆነ ብቻ ነው፡፡

kawa takisete baataanchi badooshshi kiiro soorrantinoha ikkiro callaati.

4. Daddalu woy loosu fajjo uyitanno mootimmata bissa woy uurrinsha takisete baataanchi takisete badooshshu kiirosi shiqishikki fajjo aa didandiinanni.
5. Konni quwi cinaancho quwi 6 gumulo (dingaage) noo garinni ikke heerenna takisete baataanchi badooshshi kiiro uyinoonnisi manchira calla horo uyitannota ikkitino daafira wolu manchira horote hossara didandiitano
6. Takisete riqiwamanchi mittu manchi takisete baataanchi badooshshi kiiro horoonsira dandaannohu:-

A) Takisete baataanchi badooshshi kiiro anna ikkino manchi takisete riqiwaanchi takisete badooshshi kiiro horoonsira dandaanno gede borrotenni fajjisironna

B) Takisete riqiwamaaanchi takisete baataanchi badooshshi kiiro anni takisete hajo calla horonsirirooti

15. Takisete Baataanchi Badooshshi Kiiro Rige Huna

1. Biilloonyu aane konni woroonni noorichi xaadiro borrote qorowishsha aatenni mittu manchi takisete bataanchi badooshshi kiiro rige hunara dandaanno
   a) konni lallawi quwi 11 garinni takisete baattanchi borreessama rige huniro
   b) Takise baataanchi halaalayna ayiimma ikkitewokki ayimmani takisete baataanchimma badooshshi kiiro uyinoyiha ikkiiro
   c) Takisete baataanchi horote aana nooti

4. የንግድ ወይም የሥራ ፈቃድ የሚሰጥ የመንግሥት አካል ወይም ተቋም ታክስ ከፋዩ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን ሳያቀርብ ፈቃድ መስጠት አይችልም፡፡
5. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (6) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ለተሰጠው ሰው ብቻ የሚያገለግል ስለሆነ በሌላ ሰው ጥቅም ላይ ሊውል አይችልም፡፡
6. የታክስ ወኪል የአንድን ሰው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ሊጠቀምበት የሚችለው፡-

ሀ) የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩ ባለቤት የሆነው ሰው የታክስ ወኪል የታክስ መለያ ቁጥሩን ለመጠቀም እንዲችል በጽሑፍ ሲፈቅድለት፣ እና

ለ) የታክስ ወኪሉ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን ለታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩ ባለቤት የታክስ ጉዳዮች ብቻ ሲጠቀምበት ነው፡፡

15. የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥርን ስለመሰረዝ

1. ባለሥልጣኑ የሚከተሉት ሁኔታዎች ሲያጋጥሙ የጽሑፍ ማስጠንቀቂያ በመስጠት የአንድን ሰው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ለመሠረዝ ይችላል፡-

ሀ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 11 መሠረት የታክስ ከፋዩ ምዝገባ ሲሰረዝ፤

ለ) የታክስ ከፋዩ እውነተኛ ማንነት ባልሆነ ማንነት የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩ የተሰጠ እንደሆነ፤

ሐ) ታክስ ከፋዩ ጥቅም ላይ ያለ ሌላ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ያለው እንደሆነ፤

2. ባለሥልጣኑ በማንኛውም ጊዜ የጽሑፍ ማስጠንቀቂያ በመስጠት የአንድን ሰው

wolu takisete baataanchi badooshshi kiiro nooha ikkiro

2. Biiloonyu ayee yannarano borrote qorowishsha aatenni mittu manchi takisete baataanchi badooshshi kiiro rige hunatenni haaroo badooshshu kiiro aara dandaanno

Fooliishsho Sase

Takisete Inderasoota

16. Takisete Inderaasooti Gadachuwa

1. Mittu takisete inderaase takisete egensiishsha shiqishanna takise baatano lendeenna takisete seeri takisete baataanchi aana tuganno ayee gadachono fulate qeechi noosi
2. Mittu takisete baataanchi lamenna lamu ale takisete inderaasooti noosiha ikkiro mittu mittunku Takisete inderaase konni quwira xawinsoonni gadachuwa mittimmatenna addinni qeechu noosi, ikkeennano kaynni takisete inderaasooti mereerinni mittu takisete riqiwaanchi gadachoota fula dandaanno
3. Konni quwi cinaancho quwi 4 wodho noo garinni heedheenna takisete seerinni wolu garinni danaggangoonnikiha ikkiro konni quwi cinaancho quwi 1 garinni takisete inderasenni baatama noose takise takisete inderase amado woy hundasi noo womaashshi woy jirote bikki takisete inderasenni ganba yaa noose.
4. Konni quwi cinaancho quwi 5 wodho noo gedeenni ikkite heedheenna takisete inderaasenni baatama noose takise baatantukki gatturo takisete inderaase takisete inderaasimmanni takise baatate hallanyu hadari heerannosihu takise inderaasichi:-

የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር በመሰረዝ አዲስ የታክስ መለያ ቁጥር ሊሰጠው ይችላል፡፡

ምዕራፍ ሶስት

የታክስ እንደራሴዎች

16. የታክስ እንደራሴዎች ግዴታዎች

1. አንድ የታክስ እንደራሴ የታክስ ማስታወቂያ ማቅረብንና ታክስ መክፈልንም ጨምሮ የታክስ ሕግ በታክስ ከፋዩ ላይ የሚጥለውን ማንኛውም ግዴታ የመወጣት ኃላፊነት አለበት፡፡
2. አንድ ታክስ ከፋይ ሁለትና ከሁለት በላይ የታክስ እንደራሴዎች ያሉት እንደሆነ እያንዳንዱ የታክስ እንደራሴ በዚህ አንቀጽ ለተመለከቱት ግዴታዎች የአንድነትና የነጠላ ኃላፊነት አለበት፤ ሆኖም ግን ከታክስ እንደራሴዎቹ መካከል አንዱ የታክስ ወኪል ግዴታዎችን መወጣት ይችላል፡፡
3. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4 ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ በታክስ ሕግ በሌላ ሁኔታ ካልተደነገገ በስተቀር በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት በታክስ እንደራሴ መከፈል የሚኖርበት ታክስ በታክስ እንደራሴው ይዞታ ወይም ቁጥጥር ሥር ባለው ገንዘብ ወይም ሀብት መጠን ከታክስ እንደራሴው መሰብሰብ አለበት፡፡
4. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (5) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፤ በታክስ እንደራሴው መከፈል የነበረበት ታክስ ሳይከፈል ሲቀር የታክስ እንደራሴው በታክስ እንደራሴነቱ ታክሱን ለመክፈል የግል ኃላፊነት የሚኖርበት የታክስ እንደራሴው፡-

ሀ) የተቀበለውን ወይም ሊቀበለው የሚችለውንና ታክስ የሚከፈልበትን

a) Adhinoha woy adhara dandaannohanna takise baantanni womaashsha huninoha, wolu alaamira hosiisinoha woy sayise uyinoha ikkiro

b) Takisete baataanchi jiro ikkitinonna takisete inderase amado woroonni noo woy takise baatama noosse yanna gedeno amadosi woroonni ikkitewonna takisete baatooshshira hosara dandiitanno jajjuwa woy womaashsha sayisinoha woy boco woleho uyinoha ikkiro

5. Takisete inderaasera konni quwicinaancho quwi 4 garinni takisete baatooshshira hallanyu soreesimmaheedhaannokkihu

a) Takisete inderaasenni baantoonni womaashshi hosinohu takisete baataanchi horora ikkironna baantoonni woxi seerunni takisete baataanchi takise baatate gadachoro balaxo heedhuro woyi

b) Woxu baatami yannara takisete inderaase takisete baataanchi takisete asali noosita afa hoogiro woyi afa hoogara dandaannoha ikkirooti

6. Konni quwira woroonni (danaggangoonni) takisete inderase takisete baataanchi aana takisete seeri tugino ayee gadachono fulikki gatiro takisete baataanchi noosi ayee gadachonnino keerancho ikkara didandaanno

Gafa Shoole

Sanaddate Daafira

17. Mazzigawwa /Maarekko/ Amadate Gadacho

1. Takisete seeri illachira yine mittu takisete baataanchi takisete seeri amada noosi sanadda elekitironikisete garinni lede

ገንዘብ ያጠፋ፣ ለሌላ ዓላማ ያዋለ ወይም ያስተላለፈ እንደሆነ፣

ለ) የታክስ ከፋዩ ሀብት የሆኑ እና በታክስ እንደራሴው ይዞታ ሥር የነበሩ ወይም ታክስ መክፈል ከነበረበት ጊዜ በኂላ በይዞታው ሥር የሆኑ እና ለታክሱ ክፍያ ሊውሉ የሚችሉ ንብረቶችን ወይም ገንዘብ ያስተላለፈ ወይም በከፊል ለሌላ የሰጠ እንደሆነ ነው።

5. የታክስ እንደራሴው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) መሠረት ለታክስ ክፍያ የግል ኃላፊነት የማይኖርበት፦

ሀ) በታክስ እንደራሴው የተከፈለው ገንዘብ የዋለው ለታክስ ከፋዩ ጥቅም ሲሆንና የተከፈለው ገንዘብ በሕግ ከታክስ ከፋዩ ታክስ የመክፈል ግዴታ ቅድሚያ ሲኖረው፤ ወይም

ለ) ገንዘቡ በተከፈለበት ጊዜ የታክስ እንደራሴው ታክስ ከፋዩ የታክስ ዕዳ ያለበት መሆኑን ካላወቀ ወይም ሊያውቅ የማይችል ከሆነ ነው።

6. በዚህ አንቀጽ የተደነገገው የታክስ እንደራሴው በታክስ ከፋዩ ላይ በታክስ ሕግ የተጣለውን ማንኛውንም ግዴታ ሳይወጣ ቢቀር ታክስ ከፋዩ ካለበት ማንኛውም ግዴታ ነፃ ሊያደርገው አይችልም።

ክፍል አራት

ስለሰነዶች

17. መዝገብ የመያዝ ግዴታዎች

1. ለታክስ ሕግ ዓላማ ሲባል አንድ ታክስ ከፋይ በታክስ ሕግ መያዝ ያለባቸውን ሰነዶች በኤሌክትሮኒክ መልክ ጨምሮ የመያዝ ግዴታ ያለበት ሲሆን እነዚህም ሰነዶች የሚያዙት፦

ሀ) በአማርኛ ወይም በእንግሊዝኛ፣

ለ) በኢትዮጵያ ውስጥ፤ እና

amadate gadacho nooha ikkanna kuriuu sanadda amadantanohu

a) Amaaru Afiinni woy ingilezete afiinni

b) IItiyophiyu giddonna

c) Takisete baataanchi takisete gadacho xawoho buuxate dandiinanni garinni ikka noosi

2. Takisete seerinni wolu garinni wodha (danaggaga) hoongiro konni quwi cinaancho quwi 3 wodho (dingaage) noo gede heedheena mittu takisete baataanchi konni quwi cinaancho quwi (1) kulloni sanadda aante noo seeda ikkitewo yanna amade keeshshiishate gadacho noosi

a) Daddalu seerinni gumulloonni sanade amadate yanna seendilli woy

b) Sanaddate hasiishshu heerawo takisete yanna, takisete egensiishshi biilloonyeho shiqi barrinni hanafe ontu dirira

3. Konni quwi cinaancho quwi 2 noo yanna gumulantu gedeno lallawu garinni assinanni yakkeeramara woy konni quwi cinaancho quwi 2 noo yanna albaanni loosu aana hosino seeri garinni assinanni yekkeeramara sanade hasiissawota ikkituro takisete baataanchi baalanta yekkeerama goofawo yanna geeshshite sanade amade keeshshiishate gadacho noosi

4. Konni quwi cinaancho quwi 1 noo sanade Amaaru afiinni woy Ingilizete afiini qixxaabbe shiqa hoogguro biilloonyun borrotenni uynanni egensiishshinni gumullanni yanna giddo sanade biilloonyeho adhamenoosi tiraanchini takisete baataanchi

ሐ) የታክስ ከፋዩን የታክስ ግዴታ በግልጽ ለማረጋገጥ በሚቻልበት ሁኔታ፣ መሆን አለበት፡፡

2. በታክስ ሕግ በሌላ አኳኋን ካልተደነገገ በስተቀር የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ አንድ ታክስ ከፋይ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተመለከቱትን ሰነዶች ከሚከተሉት ረጅም ለሆነው ጊዜ ይዞ የማቆየት ግዴታ አለበት፡-

ሀ) በንግድ ህግ ለተወሰነው የሰነድ መያዣ የጊዜ ርዝማኔ፣ ወይም

ለ) ሰነዶቹ አግባብነት በሚኖራቸው የታክስ ጊዜ የታክስ ማስታወቂያ ለባለሥልጣኑ ከቀረበበት ቀን ጀምሮ ለአምስት ዓመታት፣

3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) የተመለከተው ጊዜ ከተጠናቀቀ በኋላ በአዋጁ መሠረት ለሚደረግ ክርክር ወይም በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ከተመለከተው ጊዜ በፊት ተግባራዊ በሆነ ሕግ መሠረት ለሚደረግ ክርክር ሰነዱ የሚያስፈልግ ሲሆን ታክስ ከፋዩ ሁሉም ክርክሮች እስከሚጠናቀቁ ጊዜ ድረስ ሰነዱን ይዞ የማቆየት ግዴታ አለበት፡፡

4. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 የተመለከተው ሰነድ በአማርኛ ወይም በእንግሊዝኛ ቋንቋ ተዘጋጅቶ ካልቀረበ በባለሥልጣኑ በጹሁፍ በሚሰጥ ማስታወቂያ በሚወሰነው ጊዜ ውስጥ ሰነዱ በባለሥልጣኑ ተቀባይነት ባለው ተርጓሚ በታክስ ከፋዩ ወጪ ወደ አማርኛ ወይም ወደ እንግሊዝኛ ቋንቋ ተተርጉሞ እንዲቀርብ ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋዩን ሊያዘው ይችላል፡፡

5. ይህ አንቀጽ ቢኖርም፣ የቢሮው ኃላፊው ባወጣው የዋጋ ማሸጋገሪያ መመሪያ ሰነድ

fulonni amaaru afii widira woy ingilezenyu afiinni tirreenna shiqqanno gede biilloonyu takisete baataancho hajajara dandaanno.

5. Kuni quwi heerirono, biirote sooreeessi fushshino waagu tareessate biddissi sanadeteamado lainohunni worroonni gumulo afidhanno.

18. Sanadda Buuxxnnire

Takisete seeri garinni sanade amadara gadacho noosihu takisete baataanci konni lallawi quwi 17 la'noonni ayee korkaatawe yanna giddo sanaddasi biilloonyu buuxora qixxeessate gadacho noosi

19. Darrasanyoota

1. Shallagote maareekko amadate gadacho noosi takisetet baataanchi daraasanyuwa attamate albaanni kuriuu darrasanyubba dananna batinye biillonyunni fajjishiishiranna borreessiisa noosi.
2. Ayeeno hitimatete owaante aanno manchi darrasanyubba attamate takisete baataanchi wiinni xa'mo shiqqusiro darrasanya attamasira albaanni kuriuu darrasanyuwa dananna bikka biillonyunniwa fajjinoyitanna borreessantinota ikka buuxa noosi.
3. Ayeehano shallagote maareekko amadate gadacho noosi takisete baataanchi hirawo hirora darrasanya aate gadacho noosi.
4. Biilloonyu konni quwi gumulo irkisawo biddissuwa fushshanno

20. Hiro Maareekkinnanni Uduunne

1. Gashshootu amaale mini hirote maareekko udiinne lainohunni wodho fushshanno
2. Wodho aante noo hajubba kaajjishshara dandiitanno:-

አያያዝን በተመለከተ የተደነገጉት ተፈፃሚነት ይኖራቸዋል፡፡

18. ሰነዶችን ስለመመርመር

በታክስ ሕግ መሰረት ሰነዶችን እንዲይዝ የሚገደድ ታክስ ከፋይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 17 በተመለከተው በማንኛውም ምክንያታዊ ጊዜ ውስጥ ሰነዶቹን ለባለሥልጣኑ ምርመራ ዝግጁ የማድረግ ግዴታ አለበት፡፡

19. ደረሰኞች

1. የሂሳብ መዝገብ የመያዝ ግዴታ ያለበት ታክስ ከፋይ ደረሰኞች ከማሳተሙ በፊት የእነዚህን ደረሰኞች ዓይነትና ብዛት በባለሥልጣኑ ማስፈቀድና ማስመዝገብ አለበት፡፡
2. ማንኛውም የህትመት አገልግሎት የሚሰጥ ሰው ደረሰኞችን ለማሳተም ከታክስ ከፋዩ ጥያቄ ሲቀርብለት ደረሰኞቹን ከማተሙ በፊት የእነዚህ ደረሰኞች ዓይነትና መጠን በባለሥልጣኑ የተፈቀደና የተመዘገቡ መሆናቸውን ማረጋገጥ አለበት፡፡
3. ማንኛውም የሂሣብ መዝገብ የመያዝ ግዴታ ያለበት ታክስ ከፋይ ለሚያከናውነው ግብይት ደረሰኝ የመስጠት ግዴታ አለበት፡፡
4. ባለሥልጣኑ ለዚህ አንቀጽ አፈጻጸም የሚያግዙ መመሪያዎችን ያወጣል፡፡

20. የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያዎች

1. የመስተዳደር ምክር ቤት የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪዎችን የሚመለከት ደንብ ያወጣል፡፡
2. ደንቡ የሚከተሉትን ጉዳዮች ሊደነግግ ይችላል፡-

ሀ) ታክስ ከፋዮች የሽያጭ መመዝገቢያ መሳሪያ የመጠቀም ግዴታ እንዳለባቸው፤

ለ) ታክስ ከፋዮች የሽያጭ መመዝገቢያ መሳሪያ የሚጠቀሙበትን ሁኔታዎች፤

ሐ) በሽያጭ መመዝገቢያ መሳሪያ ታትሞ

a) Takisete baataano hirote maareekko udiinne horoonsirate gadacho noonsa gede,
b) Takisete baataasine hirote maareekko udiinne horoonsirete gara:-
c) Hirote maareekko udiinninni attamame fulanno darasanyi amadate hasiissanno tajubba,
d) Hirote maareekko udiinni hasamantanno akattubba,
e) Hirote maareekko udiinni shiqishano shiqishshaanno udiinni afamishsha afi'ranno gede ha'runsa hasiissanno amanyootubbanna shiqishaanote noonsa gadacho,
f) Takisete baataano hirtino hiro maareekkote udiinnini borreessinanni gara

3. **Konni Quwi Gumulshira፦**

a) **"Kaashete womaashsha maareekkate udiinne"** yaa hirote ganyete (መደበኛ) kaarine baycho udiinnu woy owaantete hiro borreessinanninna nabbabate calla dandiinanni qaagishsha kuunsanni elekitiroonikisete hayyo pirogiraame assinanni chippe xaadinsoonni serikuute pirogiraame horoonsi'nanni udiinneeti.

b) **"Hirote naquxa udiinne"** yaa kaashe woxe maareekkate udiinne riqiwanno kompuytere hayyonni qinaawino udiinnicho ikkanna, dambanyootu hajajo, hajajote gumulshanna ha'rinshonna debitenna kiridite kaarde shallago maareekkanna ha'runsate, kuusote noo

የሚወጣው ደረሰኝ ሊይዛቸው ስለሚገባ መረጃዎች፤

መ) የሽያጭ መመዝገቢያ መሳሪያው ተፈላጊ ባህሪያት፤

ሠ) የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያዎች አቅራቢዎች የሚያቀርቧቸው መሣሪያዎች እውቅና እንዲያገኙ መከተል ስለሚገባቸው ስነ-ሥርዓት እና አቅራቢዎቹ ስላለባቸው ግዴታ፤

ረ) ለታክስ ከፋይ የተሸጠን የሽያጭ መመዝገቢያ መሳሪያ ስለሚመዘገብበት ሁኔታ፡፡

3. **ለዚህ አንቀጽ አፈጻጸም፡-**

ሀ) **"የጥሬ ገንዘብ መመዝገቢያ መሳሪያ"** ማለት በሽያጭ መደበኛ ደረሰኝ ፋንታ የዕቃዎችን ወይም አገልግሎቶችን ሽያጭ የሚመዘግብና ለማንበብ ብቻ የሚቻል ማስታወሻን የሚያከማች በኤልክትሮኒክስ ዘዴ ፕሮግራም የሚደረግ ቺፕ የተገጠመበት በሰርኪዩት የተ ጋገረ ፕሮግራም የሚጠቀም መሣሪያ ነው፡፡

ለ) "የሽያጭ ነቁጣ መሣሪያ" ማለት የጥሬ ገንዘብ መመዝገቢያ መሣሪያን የሚተካ ኮምፒዩተራይዝድ የሆነ መሣሪያ ሲሆን፣ የደንበኞችን ትዕዛዝ፣ የትዕዛዙን አፈጻጸምና ሂደትና የዴቢትና ክሬዲት ካርድ ሂሳብን የመመዝገብና የመከታተል፣ በክምችት ያለን ዕቃ የመቆጣጠርና የመሳሰሉትን ተግባራት ለማከናወን የሚያስችል ተጨማሪ አቅም ያለው መሣሪያ ነው፡፡

ሐ) **"የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ"** ማለት የጥሬ ገንዘብ መመዝገቢያ መሣሪያ

udiinne qorqoranna labbano assootubba loosu aana hosiisate dandiissiissanno lexxote dhuki noo udiinneeti.

c) **“Hiro maareekkinanni udiinne”** yaa kaashe woxe maareekkate udiinne woy hirote nequxa udiinneeti.

Gafa Onte:-

Takisete Egensiishshuwa

21. Takisete Egensiishshuwa Shiqishannire

1. Takisete seeri takisete egensiishsha shiqishate gadacho tungoonnisi manchi egensiishsha tsaddanqoonni qitsenni nna konni lallawi garinni fultawo wodho laino garinni shiqisha noosi.
2. Konni quwi cinaancho quwi 3 noo garinni heereenna ayeeno takisete baataanchi biillonyu aanno borrote egensiishshi yanna giddo
   - A) Balaxe biilloonyeho shiqishino takisete egensiishsha wonshannoha takisete egensiishsha woy
   - B) Biillonyu uyno borrote egensiishsha la’ino tajubba amadino takisete egensiishsha shiqisha noosi
3. Umonni balaxe shiqino takisete egensiishshi takisete baataanchinni qixxaawinoha meessi takise shallago egensiishsha ikkiro konni quwi cinaancho quwi 2 (A) woroonni garinni gumulo diafiranno.
4. Biillonyu takisete baataanchinni woy takisete baataanchi su’minni shiqino takisete egensiishshira digadachamanno. Ikkinohurano biilloonyu afirino ayee ammanamino nna buunxara dandiinanni taje aana xintamatenni takisete baataanchi baata noosi takisete bikka

ወይም የሽያጭ ነቁጣ መሣሪያ ነው፡፡

ክፍል አምስት

የታክስ ማስታወቂያዎች

21. የታክስ ማስታወቂያዎችን ስለማቅረብ

1. በታክስ ሕግ የታክስ ማስታወቂያ የማቅረብ ግዴታ የተጣለበት ሰው ማስታወቂያውን በፀደቀው ቅጽ እና በዚህ አዋጅ መሠረት በሚወጣ ደንብ በተመለከተው አኳሃን ማቅረብ አለበት፡፡
2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) እንደተጠበቀ ሆኖ፤ ማንኛውም ታክስ ከፋይ ባለሥልጣኑ በሚሰጠው የጽሑፍ ማስታወቂያ በተመለከተው ጊዜ ውስጥ፡-
   - ሀ) አስቀድሞ ለባለሥልጣኑ ያቀረበውን የታክስ ማስታወቂያ የሚያሚላ የታክስ ማስታወቂያ፤ ወይም
   - ለ) ባለሥልጣኑ በሰጠው የጽሑፍ ማስታወቂያ የተመለከቱ መረጃዎችን የያዘየ ታክስ ማስታወቂያ፤ማቅረብ አለበት፡፡
3. ቀደም ሲል የቀረበው የታክስ ማስታወቂያ በታክስ ከፋዩ የተዘጋጀ የራስ ታክስ ስሌት ማስታወቂያ ከሆነ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፪ (ሀ) ድንጋጌ ተፈጻሚ አይሆንም፡፡
4. ባለሥልጣኑ በታክስ ከፋዩ ወይም በታክስ ከፋዩ ስም በቀረበ የታክስ ማስታወቂያ አይገደድም፡፡ ስለሆነም ባለሥልጣኑ ባገኘው ማንኛውም አስተማማኝ እና ሊረጋገጥ የሚችል መረጃ ላይ በመመሥረት ታክስ ከፋዩ መክፈል ያለበትን የታክስ መጠን ሊወስን ይችላል፡፡
5. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ ፮ እና የዚህ አዋጅ አንቀጽ ፹፪ እንደተጠበቁ ሆነው፣ ማንኛውም ታክስ ከፋይ በሚያቀርበው የታክስ ማስታወቂያ ላይ መፈረም የሚኖርበት ሲሆን የታክስ

murara (wossanara) dandaanno.

5. Konni quwi cinaancho quwi 6 nna konni lallawi quwi 82 noo gedeenni heereenna ayee takisete baatanchi shiqishanno takisete egensiishshi aana farrama (malaatisa) noosiha ikkanna takisete egensiishshinna ledo amadantino sanadda wo'mitinotanna halaalanya ikkansa takisete baataanchi buuxanno xawishsha amada noosi. Takisete baataanchi
   a) Hallanya (Gillesawich) ikka hoogiro
   b) Dandoo noosikki hallanya (gillesawicha) ikkiro woy
   c) Takisete egensiishsha wolu korkaattinni malaatisate dandaannokki gillesawicha (meessa) nna takisete riqiwaanchi woyi takisete inderaase borrotenni riqiwote biilloonye uuyiinoha ikkiro
   d) Takisete baataanchi takisete riqiwaancho woyi takisete inderaase takisete egensiishsha malaatisaranna konni quwi cinaancho quwi 5 garinni halaalaanchimmate xawishsha aara dandaann.
   e) Takisete egensiishshi takisete baataanchi takisete riqiwaanchi woyi takisete inderaasenni malaatisaminoha ikkiro takisete baataanchi egensiishshu amado afawo gede nna konni quwi sini quwi 5 lainohunni egensiishshu daafira wo'manna halaalanya ikkasira buuxishsha uuyinohu gede kiirranni.

22. Takisete Riqiwamaanchi Aannoha Taakisete Egensiishshi Buuxxishsha

ማስታወቂያውም ማስታወቂያው እና ተያያዥ ሰነዶችም የተሟሉና ትክክለኛ መሆናቸውን ታክስ ከፋዩ የሚያረጋግጥበትን መግለጫ መያዝ አለበት፡፡ ታክስ ከፋዩ-

ሀ) ግለሰብ ካልሆነ፣

ለ) ችሎታ የሌለው ግለሰብ ከሆነ፣ ወይም

ሐ) የታክስ ማስታወቂያውን በሌላ ምክንያት ለመፈረም የማይችል ግለሰብ ሲሆንና ለታክስ ወኪሉ ወይም ለታክስ እንደራሴው በጽሑፍ የውክልና ሥልጣን የሰጠው ከሆነ፣

መ) የታክስ ከፋዩ የታክስ ወኪል ወይም የታክስ እንደራሴው የታክስ ማስታወቂያውን ሊፈርም እና በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (5) መሠረት የማረጋገጫ መግለጫ ሊሰጥ ይችላል፡፡

ሠ) የታክስ ማስታወቂያው በታክስ ከፋዩ የታክስ ወኪል ወይም በታክስ እንደራሴው የተፈረመ ሲሆን ታክስ ከፋዩ የማስታወቂያውን ይዘት እንደሚያውቅ እና በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (5) እንደተመለከተው ስለማስታወቂያው የተሟላ እና ትክክለኛ ስለመሆኑ ማረጋገጫ እንደሰጠ ይቆጠራል፡፡

22. የታክስ ወኪል ስለሚሰጠው የታክስ ማስታወቂያ ማረጋገጫ

1. የታክስ ከፋይን የታክስ ማስታወቂያ የሚያዘጋጅ ወይም በታክስ ማስታወቂያ ዝግጅት ድጋፍ የሚያደርግ የታክስ ወኪል የታክስ ከፋዩን ሰነዶች መመርመሩን እና እስከሚያውቀው ድረስ የታክስ ማስታወቂያውና ተያያዥ ሰነዶች የታክስ ማታወቂያው

1. Takisete baataanchiha takisete egensiishsha qixxeessannohu woyi takisete egensiishshi qixxaawo irkisannohu takisete riqiwanchi takisete baataanchi sanaddabuuxamase nna afa geeshsha takisete egensiishshanna amadantino sanadubba takisete egensiishshubba la’anno tajubbanna dikkiro halaalanyimmatenni leellishshawo ikkasi buuxisiissanno tsaddaqantino qitse garinni qixxaawinoha immanyete woraqata takisete baatanchira aa hasiissanno.
2. Konni quwi cinaancho quwi (1) la’noonniha immaanyimmate woraqata aate fajjaminokki takisete riqiwaanchi immaanyimmate woraqatasi aate hasirinokki korkaatta amadino borrote xawishsha takisete baataanchira aa noosi.
3. Takisete baataanchiha takisete egensiishsha qixxeessawo woyi takisete egensiishshi qixxaawora irko assawo takisete riqiwaanchi takisete egensiishshi ledo xaadinohunni takisete baataanchira konni quwi cinaancho quwi 1 garinni immaanyete woraqata uyinoha woy konni quwi cinaancho quwi 2 garinni xawishsha uyinoha ikka takisete egensiishshi aana xawisa noosi.
4. Takisete riqiwaanchi konni quwi garinni uyinoha immaanyimmate woraqata woy xawishshi xorsho konni lallawi quwi 17(2) bikkantino yanna amade keeshshiisha noosiha ikkanna biilloonyu borrotenni xa’miro xorshinoyita (qijje) biilloonyeho shiqisha noosi

23. Takisete Egensiishshuwa Balaxe Shiqishannire

የሚመለከታቸውን መረጃዎች እና ግብይቶች በትክክል የሚያሳዩ መሆኑን የሚያረጋግጥ በፀደቀው ቅጽ መሠረት የተዘጋጀ የምስክር ወረቀት ለታክስ ከፋዩ መስጠት አለበት፡፡

2. በዚህ አንቀጽንዑስ አንቀጽ (1) የተመለከተውን የምስክር ወረቀት ለመስጠት ፈቃደኛ ያልሆነ የታክስ ወኪል የምስክር ወረቀቱን መስጠት ያልፈለገበትን ምክንያት የያዘ የጽሁፍ መግለጫ ለታክስ ከፋዩ መስጠት አለበት፡፡
3. የታክስ ከፋይን የታክስ ማስታወቂያ የሚያዘጋጅ ወይም በታክስ ማስታወቂያ ዝግጅት ድጋፍ የሚያደርግ የታክስ ወኪል ከታክስ ማስታወቂያው ጋር በተገናኘ ለታክስ ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የምስክር ወረቀት የሰጠ ወይም በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት መግለጫ የሰጠ መሆኑን በታክስ ማስታወቂያው ላይ መግለጽ ይኖርበታል፡፡
4. የታክስ ወኪል በዚህ አንቀጽ መሠረት የሰጠውን የምስክር ወረቀት ወይም መግለጫ ቅጂ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 17 (2) ለተወሰነው ጊዜ ይዞ ማቆየት ያለበት ሲሆን ባለሥልጣኑ በጽሑፍ ሲጠይቀው ቅጂውን ለባለሥልጣኑ ማቅረብ አለበት፡፡

23. የታክስ ማስታወቂያዎችን አስቀድሞ ስለማቅረብ

1. ሥራውን ያቋረጠ ማንኛውም ታክስ ከፋይ ሥራውን ያቋረጠ መሆኑን ሥራውን ካቆመበት ቀን ጀምሮ በ30 (ሰላሳ) ቀናት ውስጥ ለባለሥልጣኑ በጽሑፍ ማሳወቅ አለበት፡፡
2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የሚመለከተው ታክስ ከፋይ ሥራውን ባቆመ በ60 (ስልሳ)

1. Looso uurrisinohu hiikku takisete baataanchi looso uurrisasi looso uurrisi barrinni 30 (sajjuu) barrubba giddo biilloonyeho borrotenni egensiisa noosi.
2. Konni quwi cinaancho quwi (1) la'annosihu takisete baataanchi looso uurrisinku 60 (leyawu) barrubba giddo woyi biillonyu takisete baataanchira aanno borrote egensiishshi muranno hakki ajjewo yanna giddo:-
   a) Takisete baataanchi loososi uurrisino takisete yanna woyi takisete egensiishshi yannasi iilla hoogiro hakkuyi alba noo takisete yanna balaxe takisete egensiishsha shiqishanna
   b) Balaxote takise egensiishshai garinni baatara hasiissanno takise baata noosi.
3. Ayeeno takisete baataanchi Itiyophiyunni fulara ikkironna takisete baataanchi Itiyophiyunni fulate yannate geeshshira ikkewokkita hendanniha ikkiro takisete baataanchi Itiyophiyunni fulara albaanni.
   a) Yannanniha takisete egensiishsha nna Itiyophiyunni fulanno yannara takisete egensiishshi shiqinshanni yanna iillitewosikkiha ikkiro hakkuyi alba noo takisete yanna balaxote takise egensiishsha shiqisha nna
   b) Balaxotee takisete egensiishshi garinni baata hasiissawo takise baata woyi takise baatantanno gara biilloonyeho ikkado ikkino garinni biddi assa noosi
4. Ayee takisete yannara takisete baataanchi takisesi yannata takisete egensiishsha shiqisha

ቀናት ውስጥ ወይም ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋዩ በሚሰጠው የጽሑፍ ማስታወቂያ በሚወስነው ከዚያ ባነሰ ጊዜ ውስጥ።

ሀ) ታክስ ከፋዩ ሥራውን ላቆመበት የታክስ ጊዜ ወይም የታክስ ማስታወቂያጊዜው ላልደረሰ ከዚያ በፊት ለነበረ የታክስ ጊዜ የቅድሚያ ታክስ ማስታወቂያ ማቅረብ፣ እና

ለ) በቅድሚያ ታክስ ማስታወቂያው መሠረት ሊከፈል የሚገባውን ታክስ መክፈል፣ አለበት።

3. ማንኛውም ታክስ ከፋይ ከኢትዮጵያ ሊወጣ ከሆነና የታክስ ከፋዩ ከኢትዮጵያ መውጣት በጊዜያዊነት አለመሆኑ የሚገመት ከሆነ ታክስ ከፋዩ ከኢትዮጵያ ከመውጣቱ በፊት፡

ሀ) የወቅቱን የታክስ ማስታወቂያ እና ከኢትዮጵያ በሚወጣበት ጊዜ የታክስ ማስታወቂያ የማቅረቢያ ጊዜው ላልደረሰው ከዚያ በፊት ለነበረው የታክስ ጊዜ የቅድሚያ ታክስ ማስታወቂያ ማቅረብ፣ እና

ለ) በቅድሚያ ታክስ ማስታወቂያው መሠረት መከፈል የሚገባውን ታክስ መክፈል ወይም ታክሱ የሚከፈልበትን ሁኔታ ለባለሥልጣኑ አጥጋቢ በሆነ አኳኋን ማመቻቸት፣ አለበት።

4. በማንኛውም የታክስ ጊዜ ታክስ ከፋዩ የታክስ ጊዜውን የታክስ ማስታወቂያ ማቅርብ በሚገባው ጊዜ አያቀርብም ብሎ ማመን የሚያስችል ምክንያት ሲኖረው ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋዩ የጽሑፍ ማስታወቂያ በመስጠት፡-

ሀ) ታክስ ከፋዩ ወይም የታክስ እንደራሴው የታክስ ጊዜው የታክስ ማስታወቂያ ማቅረቢያ ጊዜ ባይደርስም ባለሥልጣኑ

hasiissawo yannara dishiqishawo yee ammanate dandiissisawo korkaatti heerisiro biillonyu takisete baataanchira borrote egensiishsha aatenni

A) Takisete baataanchi woy takisete inderaase takisete yanna takisete egensiishsha shiqishate yanna iillano hoogguro biillonyu uyiino egensiishshi yanna balaxote takisete egensiishsha shiqishawo gedenna

B) Balaxote takisete egensiishshiraworronni taksetakisete biillonyi uyiino egensiishshi xawinsoy yanna giddo baatawo gede hajajara dandaanno.

5. Takisete baataanchi mitte takise dani aleenni la'awosiha ikkiro kuni quwi mittu mittunku takisera addinni gumulo afiranno.

6. Konni quwi illachira "looso" yaa daddalo woyi ayee takisete seeri garinni takise baantayi eo afisiisanno wole looso ikkanna gofimarchu takise ikke baantayi shallago aaninni xeinse biilloonyeho sayinsanni takise baantanni eo afisiisanno looso lendikkiti.

24. Garunni Shiqinoha Takisete Egensiishsha

Gurcho taje shiqisha hoogi geeshsha takisete baataanchinni woy takisete baataanchi su'minni shiqqino yinoonni takise egensiishshi takisete baataanchinni woyi takisete baataanchi fajjonni shiqino gede kiirranni.

Gafa Lee

Takisete Shallaguwa

25. Takisete Baataanchinni Qixxaabbannota Takisete Shallago

1. Tsaddaqantino qitse garinni mitte takisete

በሰጠው ማስታወቂያ በተመለከተው ጊዜ የቅድሚያ ታክስ ማስታወቂያ እንዲያቀርብ፣ እና

ለ) በቅድሚያ ታክስ ማስታወቂያው የተመለከተውን ታክስ ባለሥልጣኑ በሰጠው ማስታወቂያ በተመለከተው ጊዜ ውስጥ እንዲከፍል፣ ሊያዝ ይችላል፡፡

5. ታክስ ከፋዩ ከአንድ የታክስ ዓይነት በላይ የሚመለከተው ከሆነ ይህ አንቀጽ ለእያንዳንዱ ታክስ በተናጠል ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

6. ለዚህ አንቀጽ ዓላማ "ሥራ" ማለት ንግድ ወይም ማንኛውም በታክስ ሕግ መሠረት ታክስ የሚከፈልበትን ገቢ የሚያስገኝ ሌላ ሥራ ሲሆን የመጨረሻ ታክስ ሆኖ ከተከፋይ ሂሣብ ላይ ተቀንሶ ለባለሥልጣኑ የሚተላለፍ ታክስ የሚከፈልበትን ገቢ የሚያስገኝ ሥራን አይጨምርም፡፡

24. በአግባቡ የቀረበ የታክስ ማስታወቂያ

ተቃራኒ ማስረጃ እስካልቀረበ ድረስ በታክስ ከፋዩ ወይም በታክስ ከፋዩ ስም ቀርቧል የተባለ የታክስ ማስታወቂያ በታክስ ከፋዩ ወይም በታክስ ከፋዩ ፈቃድ እንደቀረበ ይቆጠራል፡፡

ክፍል ስድስት

የታክስ ስሌቶች

25. በታክስ ከፋዩ ስለሚዘጋጅ የታክስ ስሌት

1. በፀደቀው ቅጽ መሠረት ለአንድ የታክስ ጊዜ በታክስ ከፋዩ የተዘጋጀ የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ያቀረበ የራሱን ታክስ ስሌት የሚያዘጋጅ ታክስ ከፋይ በታክስ ስሌት ማስታወቂያው የገለፀው መጠን ለማንኛውም የዚህ አዋጅ ዓላማዎች የታክስ ማስታወቂያው ተፈጻሚ ለሚሆንበት የታክስ ጊዜ ዜሮን ጨምሮ ሊከፈል የሚገባውን የታክስ መጠን ስሌት እንዳቀረበ ተደርጎ ይቆጠራል፡፡

2. በፀደቀው ቅጽ መሠረት ለአንድ የታክስ ጊዜ በታክስ ከፋዩ የተዘጋጀ የታክስ ስሌት

yannara takisete baataaanchinni qixxaabbino takisete shallago egensiishsha shiqishino umisi takise shallago qixxeessannohu takisete baataanchi takisete shallago egensiishshira xawisewo bikkinni ayeeno konni lallawi alaami takisete egensiishshi gumulo afiranno takisete yanna zeerono lede baatara hasiisannoha takisete bikki shallago shiqishino gede assine kiirrayi.

2. Tsaddaqantino qitse garinni mitte takisete yannara takisete baataanchinni qixxaabbino takisete shallago egensiishsha shiqishino umisi takisete shallago qixxeessanno eote lallawi sanxarahze “B” woy “C” garinni takise baantanni eo afiranno takise baataanchi tenne takisete yanna kisaaru xaadinosiha ikkiro takisete shallago egensiishshira xawisino kisaaru bikka ayeeno konni lallawi alaami takisete egensiishshi gumulo ikkanno takisete yanna xaadinosiha kisaaru shallago shiqishino gede assine kiirranni.

3. Tsaddaqantino qitse garinni mitte takisete yannara takisete baataanchinni qixxaabbino Vaatete egensiishsha shiqishino umisi takise shallago qixeessannohu Vatete mareekkamino takisete baataanchi, tenne takisete yanna shiqqote (gibiatete) aana baatino VAATE xaphooma bikka VAATE baantanni hiro aaninni ganba assinoonni lexxitino isseete takise xaphoomu bikki roorinoha ikka takisete shallago egensiishshi xawisino takisete bikka hiikkuyino konni lallawi alaami takisete egensiishshi gumulo ikkanno takisete yanna takise baantanni hiro aaniy gamba assinoonni

ማስታወቂያ ያቀረበ የራሱን የታክስ ስሌት የሚያዘጋጅ በገቢ ግብር አዋጅ ሠንጠረዥ “ለ” ወይም “ሐ” መሠረት ታክስ የሚከፈልበትን ገቢ የሚያገኝ ታክስ ከፋይ በዚሁ የታክስ ጊዜ ኪሣራ የገጠመው እንደሆነ በታክስ ስሌት ማስታወቂያው የገለፀው የኪሣራ መጠን ለማንኛውም የዚህ አዋጅ ዓላማዎች የታክስ ማስታወቂያው ተፈጻሚ ለሚሆንበት የታክስ ጊዜ ያጋጠመውን የኪሣራ ስሌት እንዳቀረበ ተደርጎ ይቆጠራል፡፡

3. በፀደቀው ቅጽ መሠረት ለአንድ የታክስ ጊዜ በታክስ ከፋዩ የተዘጋጀ የተጨማሪ እሴት ታክስ ማስታወቂያ ያቀረበ የራሱን የታክስ ስሌት የሚያዘጋጅ ለተጨማሪ እሴት ታክስ የተመዘገበ ታክስ ከፋይ፣ በዚሁ የታክስ ጊዜ በግብዓት ላይ የከፈለው የተጨማሪ እሴት ታክስ ጠቅላላ መጠን የተጨማሪ እሴት ታክስ ከሚከፈልበት ሽያጭ ላይ ከሰበሰበው የተጨማሪ እሴት ታክስ ጠቅላላ መጠን የበለጠ እንደሆነ፣ በታክስ ስሌት ማስታወቂያው የገለፀው የታክስ መጠን ለማንኛውም የዚህ አዋጅ ዓላማዎች የታክስ ማስታወቂያው ተፈጻሚ ለሚሆንበት የታክስ ጊዜ ታክስ ከሚከፈልበት ሽያጭ ላይ ከሰበሰበው ታክስ በላይ የግብዓት ታክስ መክፈሉን የሚገልጽ የስሌት ማስታወቂያ እንዳቀረበ ተደርጎ ይቆጠራል፡፡

4. የታክስ ማስታወቂያ፡-

ሀ) ቅጹ በባለሥልጣኑ አስቀድሞ የተሞላ መረጃ የያዘ ቢሆንም፣

ለ) ሊከፈል የሚገባው ታክስ መረጃ በቅጹ

takise aleenni gibiatete takise baatasi xawisanno shallagote egensiishsha shiqishinohu gede assine kiiranni.

4. Takisete egensiishsha፡-
   a) Qitse biilloonyunni balaxxe wo'mitino taje amaddinohano ikkiro,
   b) Baantara hasiissanno takise taje qitsete giddo wo'mitanni heedheenna hayyonni shallangoonnitano ikkituro,Tsaddaqantino qitse garinni elekitironikisete hayyonni wo'mite takisete baataanchinni shiqqino takisete egensiishsha umisi takisete shallago qixxeessannohu takisete baataanchinni shiqqino gede kiirranni.

26. Hedote /Gimitete/ Loonsoonni Takise Shallago

1. Ayyeno takisete baataanchi takisete seeri garinni ayee takisete yannara shiqisha hasiissannoha takisete egensiishsha shiqishinokkiha ikkiro biilloonyu ayee yannarano afiranno taje xinta assiratenni takisete yanna takisete baataanchi baatara hasiisannoha takise hedotenni ("Hedote shallago'' yine woshshinanni) shallagate dandiinayiha ikkanna hedote shallago aante noore la'anno.
   a) Eote giwiri lallawi shae"B" nna "C" kisaara lainohunni takisete yanna kisaari bikka
   b) Ledote issete takise (VAT) lallawi garinni gibiatete aana roorsine baantoonni ledote issete takise (VAT) lainohunni takisete yanna gibiate aana roorunni baantoonni takise bikka
   c) Wolu ayee garinni zeerote bikka

ውስጥ እየተሞላ ሳለ በኤሌክትሮኒክ ዘዴ የተሰላ ቢሆንም፣ በፀደቀው ቅጽ መሠረት በኤሌክትሮኒክስ ዘዴ ተሞልቶ በታክስ ከፋይ የቀረበ የታክስ ማስታወቂያ የራሱን የታክስ ስሌት በሚያዘጋጅ ታክስ ከፋይ እንደቀረበ ተደርጎ ይቆጠራል፡፡

26. በግምት የሚከናወን የታክስ ስሌት

1. ማንኛውም ታክስ ከፋይ በታክስ ሕግ መሠረት በማንኛውም የታክስ ጊዜ ማቅረብ የሚገባውን የታክስ ማስታወቂያ ያላቀረበ እንደሆነ ባለሥልጣኑ በማንኛውም ጊዜ የሚያገኘውን ማስረጃ መሠረት በማድረግ ለታክስ ጊዜው ታክስ ከፋዩ ሊከፍል የሚገባውን ታክስ በግምት ("የግምት ስሌት" ተብሎ የሚጠራ) ማስላት የሚችል ሲሆን የግምት ስሌቱ የሚከተሉትን ይመለከታል፡-
   ሀ) የገቢ ግብር አዋጅ ሠንጠረዥ "ለ" ና "ሐ" ኪሰራን በሚመለከት የታክስ ጊዜውን የኪሳራ መጠን፣
   ለ) በተጨማሪ እሴት ታክስ አዋጅ መሠረት በግብዓት ላይ በብልጫ የተከፈለ የተጨማሪ እሴት ታክስን በሚመለከት ለታክስ ጊዜው በግብዓት ላይ በብልጫ የተከፈለውን የታክስ መጠን፣
   ሐ) በሌላ ማንኛውም ሁኔታ ዜሮ መጠንን ጨምሮ በታክስ ጊዜው ሊከፈል የሚገባውን የታክስ መጠን፡፡
2. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩) መሠረት ታክሱ በግምት ለተሰላው ታክስ ከፋይ የሚከተሉትን ዝርዝር ነጥቦች ያካተተ የታክስ ግምት ስሌት ማስታወቂያ መስጠት አለበት፡፡
   ሀ) እንደሁኔታው የተሰላውን የታክስ መጠን፣

lendeenna takisete yanna baantara hasiisanno takise bikka,

2. Biillonyu konni quwi cinaancho quwi (1) garinni takise gimmitetenni shallangoonni takisete baataanchira aante noo tittirshi bixxilluwa hanqaffino takisete gimmite shallago egensiishsha aa noosi፡-
   a) Ikkitote garinni shallangoonni takisete bikka; albillitte tareessinanni kisaara woy luphi assine baantoonni gibiate takise bikka
   b) Shallangoonni takise aana baantara hasiisanno qorichi bikki heeriro,
   c) Shallangoonni takise bikki aana baantara hasiisanno keeshshino baatooshshi qallo bikki heeriro,
   d) Takisete shallago la’’anno takise yanna,
   e) Egensiishsha uyinoonni barrinni hanafe 30 (sajju) barri giddo takise, qoricha nna qallo baatantanno barra,
   f) Koffeenya shiqisha dandaanno yanna bikka lendeenna takisete gimmite shallago aana koffeenyasi shiqishawo gara,
3. Konni quwi cinaancho quwi 2 garinni uyinanni takise gimmite shallago egensiishshi takise tuganno takisete seeri garinni qixxeessinoonni takisete gimmite shallago baantara hasiissanno takise baantanni yanna (‘’umi takise baatooshshi yanna’’ yine qumminsanni) soorrantara dandiitannokkiha ikkiro, takisete baatooshshi keeshshasi korkaattinni tunganni qorichi nna qallo heda hanaffawohu umi baatate yannayi kayise

ወደፊት የሚሸጋገር የኪሣራ ወይም በበልጫ የተከፈለን የግብዓት ታክስ መጠን፣
ለ) በተሰላው ታክስ ላይ ሊከፈል የሚገባ የቅጣት መጠን ካለ፣
ሐ) በተሰላው የታክስ መጠን ላይ ሊከፈል የሚገባ የዘገየ ክፍያ ወለድ መጠን ካለ፣
መ) የታክስ ስሌቱ የሚመለከተውን የታክስ ጊዜ፤
ሠ) ማስታወቂያው ከተሰጠበት ቀን ጀምሮ በ30 (ሰላሳ) ቀናት ውስጥ ታክሱ፣ ቅጣቱ እና ወለዱ የሚከፈልበትን ቀን፤
ረ) ቅሬታ ማቅረብ የሚችልበትን የጊዜ ገደብ ጨምሮ በታክስ ግምት ስሌቱ ላይ ቅሬታውን የሚያቀርብበትን አኳሃን፣

3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት የሚሰጠው የታክስ ግምት ስሌት ማስታወቂያ ታክሱን በሚጥለው የታክስ ሕግ መሠረት በተዘጋጀው የታክስ ግምት ስሌት ሊከፈል የሚገባው ታክስ የሚከፈልበትን ጊዜ (“የመጀመሪያው የታክስ መክፈያ ጊዜ” ተብሎ የሚጠቀስ) ሊለውጥ የማይችል ሲሆን፣ የታክስ ክፍያው በመዘግየቱ ምክንያት የሚጣል ቅጣትና ወለድ መታሰብ የሚጀምሩት ከመጀመሪያው የመክፈያ ጊዜ አንስቶ ይሆናል፡፡
4. ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ የሚሆነው በታክስ ስሌት ለሚሰበሰብ ታክስ ብቻ ነው፡፡
5. ይህ አንቀጽ በባለሥልጣኑ የተዘጋጀ የታክስ ግምት ስሌት የደረሰው ማንኛውም ታክስ ከፋይ የግምት ስሌቱ የሚመለከተውን የታክስ ማስታወቂያ የማቅረብ ግዴታውን አያስቀርም፡፡
6. በባለሥልጣኑ የተዘጋጀ የታክስ ግምት

ikkanno.

4. Kuni quwi gumulo ikkannohu takisete shallagonni ganba assinayi takisera callaati.
5. Kuni quwi biillonyunni qixxaabbino takisete gimmite shallago iillitewosi ayee takise baataanchi gimmitete shallago la’’annoha takisete egensiishsha shiqishate gadachonni digatisanno.
6. Biilloonyunni qixxaabbino takisete gimmite shallago egensiishshi takisete baataanchira iillisi gedenso hattee takisete yannara takisete baataanchi shiqishanno takisete egensiishshi takisete yannara shiqinoha takisete baataanchinni qixxaabbino umisi takisete shallago egensiishsha ikke dikiiramanno.
7. Biilloonyu ayee yannara gimmitete aana xintantino takisete shallago qixxeessara dandaanno.
8. Biillonyu konni quwi gumulo irkissanno biddissuwa fushshara dandaanno.

27. Huluulote Takise Shallago

1. Biilloonyu konni lallawi quwi 23 woy 42 la’noonni ikkitubbani mitte takisete yanna giddo ayeeno takisete baataanchi baata hasiissawosi takisera afirawo taje naqashima aana xintamatenni huluulote takise shallago qixxeessa dandaanno.
2. Konni quwi cinaancho quwi (1) gumulamara dandaanohu፡-
   a) Takisete baataanchi takisete yannara takisete egensiishsha shiqishewokkiha ikkiro nna
   b) Takise takisete shallagonni gamba assinayita ikkituro callaati.

ስሌት ማስታወቂያ ለታክስ ከፋዩ ከደረሰው በኋላ ለዚያ የታክስ ጊዜ ታክስ ከፋዩ የሚያቀርበው የታክስ ማስታወቂያ ለታክስ ጊዜው እንደቀረበ በታክስ ከፋዩ የተዘጋጀ የራስ ታክስ ስሌት ማስታወቂያ ሆኖ አይቆጠርም፡፡

7. ባለሥልጣኑ በማንኛውም ጊዜ በግምት ላይ የተመሠረተ የታክስ ስሌት ሊያዘጋጅ ይችላል፡፡
8. ባለሥልጣኑ ለዚህ አንቀጽ አፈጻጸም የሚያግዙ መመሪያዎችን ሊያወጣ ይችላል፡፡

27. የስጋት የታክስ ስሌት

1. ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 23 ወይም 42 በተመለከቱት ሁኔታዎች በአንድ የታክስ ጊዜ ማንኛውም ታክስ ከፋይ መክፈል ለሚገባው ታክስ በሚያገኘው ማስረጃ ላይ በመመሥረት የስጋት ታክስ ስሌት ሊያዘጋጅ ይችላል፡፡
2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ተፈጻሚ ሊሆን የሚችለው፡-
   ሀ) ታክስ ከፋዩ ለታክስ ጊዜው የታክስ ማስታወቂያ ያላቀረበ እንደሆነ፣ እና
   ለ) ታክሱ በታክስ ስሌት የሚሰበሰብ ሲሆን ብቻ ነው፡፡
3. የስጋት ታክስ ስሌት: -
   ሀ) ታክስ ከፋዩ ለታክስ ጊዜው የታክስ ማስታወቂያ የሚያቀርብበት ቀን ከመድረሱ በፊት ሊዘጋጅ ይችላል፣ እንዲሁም
   ለ) በሚዘጋጅበት ጊዜ ፀንቶ ባለ ሕግ መሠረት መዘጋጀት አለበት፡፡

3. Huluulote takise shallago : -
   a) Takisete baataanchi takisete yannara takisete egensiishsha shiqishawo barri iillara albaanni qixxeessara dandaanno, hattonn
   b) Qixxaabaanno yannara kaajjite noo seeri garinni qixxaawa noose.
4. Biilloonyu konni quwi cinaancho quwi (1) garinni huluulote takise shallago qixxeessinoonni takise baataanchira aante noo tittirshi bixxilluwa hanqafino huluulote takise shallago egensiishsha borrotenni aa noosi.
   a) Shallangoonni takise bikka
   b) Shallangoonni takise bikki aana baantanni qorichi heeriro,
   c) Takisete shallago la''anno takise yanna,
   d) Takisenna qorichu baatamanno yanna; tini yanna takisete baantanni yanna iillate albaanni ikkitara danditanno.
   e) Koffeenya shiqisha dandiinanni yannate gumulo lendeenna huluulote takisete shallago aana koffeenyasi shiqishanno gari,
5. Biillonyu takisete baataanchira aanno huluulote takise shallago egensiishshi takisenna qoricha darganko baatawo gede hajajara dandaanno.
6. Kuni quwi biilloonyunni qixxawino huluulote takisete shallago iillitinosi ayeeno takisete baataanchi huluulote takise shallago la''annoha takisete egensiishsha shiqishate gadacho digatisanno.
7. Takisete baataanchi mitte takisete yanna baata noosi takise baalanta shallagate dandaamanno

4. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የስጋት ታክስ ስሌት ለተዘጋጀለት ታክስ ከፋይ የሚከተሉትን ዝርዝር ነጥቦች ያካተተ የስጋት ታክስ ስሌት ማስታወቂያ በጽሑፍ መስጠት አለበት፦
   ሀ) የተሳለውን የታክስ መጠን፤
   ለ) በተሰላው የታክስ መጠን ላይ የሚከፈል ቅጣት ካለ፣ ሐ) የታክስ ስሌቱ የሚመለከተውን የታክስ ጊዜ፣
   መ) ታክሱና ቅጣቱ የሚከፈልበትን ጊዜ፣ ይህ ጊዜ የታክሱ የመክፈያ ጊዜ ከመድረሱ በፊት ሊሆን ይችላል፣
   ሠ) ቅሬታ ማቅረብ የሚችልበትን የጊዜ ገደብ ጨምሮ በስጋት ታክስ ስሌቱ ላይ ቅሬታውን የሚያቀርብበትን አኳኋን፣
5. ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋዩ በሚሰጠው የስጋት ታክስ ስሌት ማስታወቂያ ታክሱ እና ቅጣቱ ወዲያውኑ እንዲከፈሉ ሊያዝ ይችላል፡፡
6. ይህ አንቀጽ በባለሥልጣኑ የተዘጋጀ የስጋት ታክስ ስሌት የደረሰው ማንኛውም ታክስ ከፋይ የስጋት ታክስ ስሌቱ የሚመለከተውን የታክስ ማስታወቂያ የማቅረብ ግዴታውን አያስቀርም፡፡
7. ታክስ ከፋዩ በአንድ የታክስ ጊዜ መክፈል ያለበትን ታክስ በሙሉ ማሰላት እንዲቻል የስጋት ታክስ ስሌት በዚህ አዋጅ አንቀጽ 28 መሠረት ሊሻሻል ይችላል፡፡
8. የስጋት ታክስ ስሌት ማስታወቂያ ለታክስ ከፋዩ ከደረሰው በኋላ ለዚያ የታክስ ጊዜ ታክስ ከፋዩ የሚያቀርበው የታክስ ማስታወቂያ ለታክስ ጊዜው እንደቀረበ በታክስ ከፋዩ የተዘጋጀ የራስ ታክስ ስሌት ማስታወቂያ

gede huluulote takise shallago konni lallawi quwi 28 garinni woyyeessara dandaanno.

8. Huluulote takise shallago egensiishshi takisete baataanchira iillisihu gedenso hatte takisete yannara takisete baataanchi shiqishawo takisete egensiishshitakisete yannara shiqino takisete baataanchinni qixxaawino umisi takise shallago egensiishsha dikiirranni.

28. **Woyyeessinoonniri Takisete Shallaguwa**

1. Kuni quwi noo gede ikke heereenna, biilloonyu፡-
   - A) Eote giwiri lallawi shae “B” woyi “C” lainohunni takisete baataanchi kisaari takisete yanna giddo garunni shallangoonniha ikka,
   - B) Ledote issete takise (VAT) lallawi garinni luphi assine baantoonni gibiatete ledo issete takise (VAT) garunni shallagantinota ikka,
   - C) Wolu ayee garinni takisete baataanchi zeerote bikka lede takisete yannara baata hasiissanno takisete bikka garunni shallagaminoha ikka
   - D) Buuxate afiranno taje garinni ayee takise shallagono (‘’umi takisete shallago’’ yine qumminsanni) soorratenni, xeisatenni woy ledatenni woyyeessara dandaanno
2. Hajo La’annosi takisete seerinni wolu garinni gumulloonnikkiha (danaggangoonnikiha) ikka hoogiro, biillonyu konni quwi cinaancho quwi 1 garinni aye takisete shallagono,
   - a) Ayee yanna takisete baataanchinni woy takisete baataanchi su’minni awaawurate assooti gumulamiro woy jawu garinni woy anfayi loonsooni dunneessate assooti heeriro woyi

አይቆጠርም፡፡

28. **የተሻሻሉ የታክስ ስሌቶች**

1. ይህ አንቀጽ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ባለሥልጣኑ፡-
   - ሀ) የገቢ ግብር አዋጅ ሠንጠረዥ “ለ” ወይም “ሐ” ን በተመለከተ የታክስ ከፋዩ ኪሳራ ለታክስ ጊዜው በትክክል የተሰላ መሆኑን፤
   - ለ) በተጨማሪ እሴት ታክስ አዋጅ መሠረት በብልጫ የተከፈለ የግብዓት ተጨማሪ እሴት ታክስ መጠንን በተመለከተ ታክስ ከፋዩ በታክስ ጊዜው በብልጫ የከፈለው የግብዓት ተጨማሪ እሴት ታክስ በትክክል የተሰላ መሆኑን፣
   - ሐ) በሌላ በማናቸውም ሁኔታ ታክስ ከፋዩ ዜሮ መጠንን ጨምሮ ለታክስ ጊዜው መክፈል የሚገባው የታክስ መጠን በትክክል የተሰላ መሆኑን፣
   - መ) ለማረጋገጥ በሚያገኘው ማስረጃ መሠረት ማንኛውንም የታክስ ስሌት (“የመጀመሪያው የታክስ ስሌት” ተብሎ የሚጠቀስ) በመለወጥ፣ በመቀነስ ወይም በመጨመር ሊያሻሽል ይችላል፡፡
2. አግባብነት ባለው የታክስ ሕግ በሌላ አኳኋን ካልተደነገገ በስተቀር፣ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ማንኛውንም የታክስ ስሌት፣
   - ሀ) በማንኛውም ጊዜ በታክስ ከፋዩ ወይም በታክስ ከፋዩ ስም የማጭበርበር ድርጊት ሲፈጸም ወይም በከፍተኛ ሁኔታ ወይም በማወቅ የተፈፀመ የቸልተኝነት ድርጊት ሲኖር፣ ወይም
   - ለ) በሌላ በማናቸውም ሁኔታ፡-
     1. ታክስ ከፋዩ በራሱ የሚያሰላው የታክስ ስሌት ሲሆን ታክስ ከፋዩ የራስ ታክስ ስሌት ማስታወቂያውን ካቀረበበት ቀንጀምሮ በሚቆጠር 5 (አምስት) ዓመት ውስጥ

b) Wolu ayee garinnino :-

1. Takisete baataanchi umisinni shallaganno takisete shallago ikkitanna takisete baataanchi umisi takise shallago egensiishsha shiqishi barrinni hananfe kiirranni 5 (ontu) diri giddo,
2. Woleho ayee takise shallago, biillonyu takisete baataanchira takisete shallago egensiishsha uyi barrinni hanafe kiirranni 5 (ontu) diri giddo, woyyeessara dandaanno.
3. Biilloonyu konni quwi sini quwi (1) garinni takisete baataanchira uyinoha takisete shallago woyyeessa egensiishsha konni woroonni noorichinni keeshshe gumulamiro wirro woyyeessara dandaanno.
   (A) Umi takisete shallago egensiishshi konni quwi cinaancho quwi 2 (B) gumulo ikkanno yanna woyi
   (B) Biilloonyu woyyeessinoonniha takisete shallago egensiishsha takisete baataanchira uyihu gedeno noo mittu diri yanna giddo
4. Konni quwi cinaancho quwi 3 (B) gumulo ikkanno ayee garinn biilloonyu assanno ledote woyyeesso umo woyyeessinoonni takise shallago aana assinoonni soorro,xe'ne woy lexxo aana calla ki'noonniha (gaddanboonniha) ikkanno.
5. Biillonyu konni quwi garinni woyyeessinoonniha takisete shallago lainohunni aanta noo bixxilluwa

2. ስለሳ ማንኛውም የታክስ ስሌት ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋዩ የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ከሰጠበት ቀን ጀምሮ በሚቆጠር 5 (አምስት) ዓመት ውስጥ፣ ሊያሻሽል ይችላል፡፡
3. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ለታክስ ከፋዩ የሰጠውን የታክስ ስሌት ማሻሻያ ማስታወቂያ ከሚከተሉት ሁኔታዎች ዘግይቶ በተፈጸመው ጊዜ እንደገና ሊያሻሽል ይችላል፡፡
   (ሀ) ለመጀመሪያው የታክስ ስሌት ማስታወቂያ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 (ለ) ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ፣ ወይም
   (ለ) ባለሥልጣኑ የተሻሸለውን የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ለታክስ ከፋዩ ከሰጠው በኋላ ባለው የአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ፡፡
4. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3(ለ) ተፈጻሚ በሚሆንበት በማናቸውም ሁኔታ ባለሥልጣኑ የሚያደርገው ተጨማሪ ማሻሻያ መጀመሪያ በተሻሻለው የታክስ ስሌት ላይ በተደረጉት ለውጦች፣ ቅናሾች ወይም ጭማሪዎች ላይ ብቻ የተገደበ ይሆናል፡፡
5. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ መሠረት የተሻሻለውን የታክስ ስሌት በተመለከተ የሚከተሉትን ነጥቦች ያካተተ የጽሑፍ ማስታወቂያ ለታክስ ከፋዩ መስጠት አለበት፡-
   ሀ) ማሻሻያ የተደረገበትን የመጀመሪያ የታክስ ስሌት እና ማሻሻያ ማድረግ ያስፈለገበትን ምክንያቶች የያዘ መግለጫ፣

amadino borrote egnsiishsha takisete baataanchira aa noosi ፡-

A) Woyyyeessinoonni umi takisete shallago nna woyyeessa hasiissino korkaatta amadino xawishsha,

B) Ikkitote garinni shallangoonni takise bikka, albillitte sa''anno kisaara woy roorsine baantoonni gibiatete takise bikka,

C) Woyyeessinoonni takise shallago aana baantara hasiisanno qorichu bikki heeriro,

D) Woyyeessinoonni takisete shallago aana baantara hasiisanno keeshshino baatooshshi qallo bikki heeriro,

E) Woyyeessinoonni takise shallago la'anno takise yanna,

F) Egensiishshaho uyinooonni barrinni hanafe kiiirranni 30 (sajjoo) barruwa ajjinokki yanna giddo woyyeessinoonni takisete shallago garinni baata hasiissanno ledote takise, qoricha nna qallo baantanni barra,

G) Koffeenya shiqishira dandaanno yanna bikka lendeenna woyyeessinoonni takisete shallago aana koffeenya shiqishanno gara,

6. Woyyeessinoonni takisete shallago garinni baata hasiissanno lexxote takise heedhuro lexxote takise aana keeshshino baatooshshira baantanni qorichi nna qallo shallanganni, umi

ለ) እንደሁኔታው የተሰላውን የታክስ መጠን፣ወደፊት የሚሸጋገር የኪሣራ ወይም በበልጫ የተከፈለን የግብዓት ታክስ መጠን፣

ሐ) በተሻሻለ የታክስ ስሌት ላይ ሊከፈል የሚገባ የቅጣት መጠን ካለ፣

መ) በተሻሻለው የታክስ ስሌት ላይ ሊከፈል የሚገባ የዘገየ ክፍያ ወለድ መጠን ካለ፣

ሠ) የተሻሻላ የታክስ ስሌት የሚመለከተውን የታክስ ጊዜ፣

ረ) ማስታወቂያው ከተሰጠበት ቀን ጀምሮ በሚቆጠር ከ30 (ሰላሳ) ቀናት ባላነሰ ጊዜ ውስጥ በተሻሻለው የታክስ ስሌት መሠረት መከፈል ያለበትን ተጨማሪ ታክስ፣ ቅጣት እና ወለድ የሚከፈልበትን ቀን፣

ሰ) ቅሬታ ማቅረብ የሚችልበትን የጊዜ ገደብ ጨምሮ በተሻሻለው የታክስ ስሌት ላይ ቅሬታውን የሚያቀርብበትን አኳኋን፣

6. በተሻሻለው የታክስ ስሌት መሠረት መከፈል ያለበት ተጨማሪ ታክስ ካለ በተጨማሪው ታክስ ላይ ለዘገየ ክፍያ የሚከፈል ቅጣትና ወለድ የሚሰላው በመጀመሪያው የታክስ ስሌት መሠረት ታክሱ መከፈል ከነበረበት ቀን ጀምሮ ነው።

29. ታክስ ከፋዩ ራሱ ያዘጋጀው የታክስ ስሌት እንዲሻሻል ስለሚቀርብ ማመልከቻ

1. የራሱን የታክስ ስሌት ያዘጋጀ ታክስ ከፋይ ያቀረበውን በራስ የተዘጋጀ የታክስ

takisete shallago garinni takise baatama noo barri hanafeeti.

29. Takisete Baataanchi Umisi Qixxeessinnoti Takisete Shallago Woyyabbawo Gede Shiqqanno Ku'laato

1. Umisi takise shallago qixxessino takisete baataanchi shiqishino umisinni qixxaabbinoha takisete egensiishsha biilloonyu woyyeessannosi gede biilloonyeho ku'lara dandaanno.
2. Konni quwi cinaancho quwi (1) garinni shiqqanno ku'laato,
   a) Takisete baataanchi umisi qixxeesse shiqishino takisete egensiishshi aana loosama hasiissawo yee ammananno woyyeessanna woyyeesso assa hasiissino korkaatta xawisanna
   b) Konni lallawi quwi 28 (2) (B) (1) worroonni yanna giddo shiqisha heedhannosi.
3. Konni quwi cinaancho quwi (1) garinni ku'laato shiqqusiro ku'laato shiqqunku 120 (xibbunna lemuu) barruwa giddo biilloonyu fushshawo biddissi garinni takisete baataanchinni qixxaabbe shiqqino takisete shallago woyyaabbawo gede wossana (Gumula) woyi ku'laato tuge huna noosi.
4. Biilloonyu takisete baataanchi umisi shiqishino takisete shallago woyyaabbanno gede wossannoyiha (gumulloyiha) ikkiro,
   a) Takisete shallago woyyeessa konni lallawi quwi 28(1) garinni loosanna
   b) Woyyeessinoonni takisete shallago egensiishshi konni lallawi quwi 28(5)

ማስታወቂያ ባለሥልጣኑ እንዲያሻሽልለት ለባለሥልጣኑ ሊያመለክት ይችላል፡፡

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የሚቀርበው ማመልከቻ፣
   ሀ) ታክስ ከፋዩ ራሱ አዘጋጅቶ ባቀረበው የታክስ ማስታወቂያ ላይ ሊደረጉ ይገባል ብሎ የሚያምንባቸውን ማሻሻያዎችን እና ማሻሻያዎቹን ማድረግ አስፈላጊ የሆነበትን ምክንያቶች መግለጽ፣ እና
   ለ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 28 (2) (ለ) (1) በተመለከተው ጊዜ ውስጥ መቅረብ፣ ይኖርበታል፡፡
3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ማመልከቻ ሲቀርብለት ማመልከቻው በቀረበለት በ120 (አንድ መቶ ሃያ) ቀናት ውስጥ ባለሥልጣኑ በሚያወጣው መመሪያ መሠረት በታክስ ከፋዩ ተዘጋጅቶ የቀረበው የታክስ ስሌት እንዲሻሻል መወሰን ወይም ማመልከቻውን ውድቅ ማድርግ አለበት፡፡
4. ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋዩ ራሱ ያቀረበው የታክስ ስሌት እንዲሻሻል የወሰነ እንደሆነ፣
   ሀ) የታክስ ስሌት ማሻሻያው በዚህ አዋጅ አንቀጽ 28(1) መሠረት መከናወን፣እና
   ለ) የተሻሻለው የታክስ ስሌት ማስታወቂያ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 28(5) መሠረት ለታክስ ከፋዩ እንዲደርሰው መደረግ፣ አለበት፡፡
5. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የሚቀርበውን ማመልከቻ

garinni takisete baataanchira iillawo gede assa noosi.

5. Biilloonyu konni quwi sini quwi (1) garinni shiqqanno ku'laato adhewokkiha ikkiro gumulo takisete baataanchira borrotenni egensiisanno.

Gafa Lamala

Takisenna Woloota Baatooshshuwa Gamba Assannirenna Baatisiisa

Cinaancho gafa Mitte

Takisenna Woloota Baatooshshubba Baata

30. Takise Mootimmate Baantanni Asale Ikkase

1. Takisete seeri garinni takisete baatanchinni baatama hasiissannonna baatooshshu yanna iillitino takise mootimmate baantanni asale ikkinohura biilloonyeho baatama noosi.
2. Konni lallawi quwi 82 (2) garinni elekitironikiseteni baatate hayyonni takise baatantanno gede biillonyunni xa'minonni takise baataanchi biilloonyu wole baatate hayyo horoonsiranno gede borrotenni fajja hoogisiro baatooshshe jefannohu elekitironikisete hayyonni ikkanno.
3. Takisete baataanchi takise baata noosi yanna giddo baata hoogiro biilloonyu baatantinokki takise baatisiisate adhanno qaafo korkaatinni fushshi'ranno ayee fulorano wo'ma qeecha adhanno.

31. Layinki Deerrinni Dagganno gadachchubbanna Takise Baatisiisate Assinanni fulo

1. Biilloonyu layinki deerri qeechi noosi woy takise baatisiisate assinoonni fulo baata noosi

ያልተቀበለው እንደሆነ ውሳኔውን ለታክስ ከፋዩ በጽሁፍ ያሳዉቃል፡፡

ክፍል ሰባት

ታክስንና ሌሎች ክፍያዎችን ስለመሰብሰብና ማስከፈል

ንዑስ ክፍል አንድ

ታክስንና ሌሎች ክፍያዎችን ስለመክፈል

30. ታክስ ለመንግሥት የሚከፈል ዕዳ ስለመሆኑ

1. በታክስ ሕግ መሠረት በታክስ ከፋዩ ሊከፈል የሚገባውና የመክፈያ ጊዜው የደረሰ ታክስ ለመንግሥት የሚከፈል ዕዳ ስለሆነ ለባለሥልጣኑ መከፈል አለበት፡፡
2. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 82(2) መሠረት በኤሌክትሮኒክስ አከፋፈል ዘዴ ታክስ እንዲከፍል በባለሥልጣኑ የተጠየቀ ታክስ ከፋይ ባለሥልጣኑ ሌላ የአከፋፈል ዘዴ እንዲጠቀም በጽሑፍ ካልፈቀደለት በስተቀር ክፍያውን የሚፈጽመው በኤሌክትሮኒክስ አከፋፈል ዘዴ ይሆናል፡፡
3. ታክስ ከፋዩ ታክሱን መክፈል ባለበት ጊዜ ካልከፈለ ባለሥልጣኑ ያልተከፈለውን ታክስ ለማስከፈል በሚወስደው እርምጃ ምክንያት ለሚያወጣው ማንኛውም ወጪ ኃላፊ ይሆናል፡፡

31. በሁለተኛ ደረጃ የሚመጡ ኃላፊነቶች እና ታክስን ለማስከፈል የሚደረጉ ወጪዎች

1. ባለሥልጣኑ የሁለተኛ ደረጃ ኃላፊነት ላለበት ወይም ታክስን ለማስከፈል የተደረገን ወጪ መክፈል ላለበት ማንኛውም ሰው መከፈል ያለበትን የገንዘብ መጠን እና ክፍያው የሚፈጸምበትን ቀን የሚገልጽ ማስታወቂያ ይሰጣል፡፡
2. የዚህን አዋጅ ክፍል ሰባት፣ ስምንት፣ ዘጠኝ እና አሥር እንዲሁም አንቀጽ 105 በሚመለከት፡-

ሀ) "ታክስ" የሚለው ቃል በሁለተኛ ደረጃ

ayee manchino baata noosi woxi bikka nna baatooshshu jeefamanno barra xawisanno egensiishsha aanno.

2. Konni lallawi Gafa lamala, sette, hones nna tonne hattonni quwa 105 lainohunni፡-
   a) **”Takise”** yaanno qaali layinki deerrinni daanno gadachchonna takise baatisiisate assinanni fulono ledanno.
   b) **“Baantoonnikki takise’’** yittanno yaatto konni cinaancho quwi fidale (A) qumminsoonninna baatooshshu yanna baantoonnikki takise ledanno. hattonno
   c) **‘’Takisete baataaanchi’’** yittanno yaatto konni cinaancho quwi fidale (A) la’anno takise baatate gadachcho noosi manchono ledanno.
3. Layinki deerrinni gadachcho noosi manchinni baatantinno takise kuni gadachchi la’annosi takise baatanchi umi takisete gadachchi ledo kiisamanno.

32. Takisete Baatoooshshi Yanna Seedisannire

1. Takisete baataanchi takisete seeri garinni baantanni yanna iillitino takise baantanni yanna seedinsannisi gede biilloonyeho borrote ku’laato shiqishara dandaanno.
2. Konni quwi cinaancho quwi (1) garinni ku’laato shiqqanno yanna biilloonyu fushshanno biddissi garinni ikkadu korkaatti heerasi buuxiro:-
   a) Takisete baataanchira takisete batooshshisi yanna seedisasira woy
   b) Biilloonyu gumulli garinni takise bebbeehate bikkinoonni yanna giddo baatanno gede assasira dandaanno.

የሚመጣ ኃላፊነትንና ታክስን ለማስከፈል የሚደረግ ወጪን ይጨምራል፤

ለ) **“ያልተከፈለ ታክስ”** የሚለው አባባል በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል (ሀ) የተጠቀሰውና በመክፈያ ጊዜው ያልተከፈለን ታክስ ይጨምራል፤ እንዲሁም

ሐ) **“ታክስ ከፋይ”** የሚለው አባባል በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል (ሀ) የተመለከተውን ታክስ የመክፈል ኃላፊነት ያለበትን ሰው ይጨምራል፡፡

3. የሁለተኛ ደረጃ ኃላፊነት ባለበት ሰው የተከፈለ ታክስ ይኸው ኃላፊነት ከሚመለከተው የታክስ ከፋዩ የመጀመሪያ የታክስ ኃላፊነት ጋር ይካካሳል፡፡

32. የታክስ መክፈያ ጊዜን ስለማራዘም

1. ታክስ ከፋዩ በታክስ ሕግ መሠረት የመክፈያ ጊዜው የደረሰ ታክስ የመክፈያ ጊዜው እንዲራዘምለት ለባለሥልጣኑ የጽሑፍ ማመልከቻ ሊያቀርብ ይችላል፡፡
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ማመልከቻ በሚቀርብበት ጊዜ ባለሥልጣኑ በሚያወጣው መመሪያ መሠረት በቂ ምክንያት መኖሩን ካረጋገጠ፡
   ሀ) ለታክስ ከፋዩ የታክስ መክፈያ ጊዜውን ሊያራዝምለት፣ ወይም
   ለ) ባለሥልጣኑ በሚወሰነው መሠረት ታክሱን በመከፋፈል በተወሰነ ጊዜ ውስጥ እንዲከፍል ሊያደርገው፣ ይችላል፡፡
3. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ለቀረበው ማመልከቻ የሰጠውን ውሳኔ የሚገለጽ የጽሑፍ ማስታወቂያ ለታክስ ከፋዩ ይሰጠዋል፡፡

3. Biilloonyu konni quwi cinaancho quwi (1) garinni shiqqino ku'laattora uyino gumulo xawisanno borrote egensiishsha takisete baataanchira aanno.
4. Konni quwi cinaancho quwi (2) (B) garinni takise bebbeehate bikkinoonni yanna giddo baatara fajjinoonnisi takisete baataanchi mittu yanna baatooshshe baata hoogiro takisete baataanchi baatooshshe uurrisi yanna nooha gatino baatooshshe wo'ma baatanno gede biilloonyu hakka woyintenni qaafo adhara dandaanno.
5. Takisete baatooshshu yanna seeddanno gede woy takise bebbeehate bikkinonni yanna giddo baatara fajjinoonnisi takisete baataanchi keeshshino baatooshshi aana umi takisete baatooshshi barrinni hananfe hendanni qallo baatate gadachosi digatissanno.

33. Takisetenna Sayikkki Woganera Uyinanni Baatooshshu Hajajo Baantanni Woxi Aana Heedhanno Balaxote Qoosso

1. Kuni quwi aante noo baatooshshubbara jeefishshu heerannosi፡-
   a) Baantanni baatooshshi aaninni xeinse baantanni takise, ledote issete takise Ternover takse, woyi ekisayizi takise nna
   b) Sayikki bisira uyinanni woxi baatooshshi hajajo garinni baatama hasiissanno woxe,
2. Kuni quwi jeefishsha afiranno woxi asalancho ikkinohu, amadinohu, haarinohu woy xeise gatisanno manchi konne woxe mootimmate yawo adhe amadannoha ikkinnohura kuni manchi kassariro woy

4. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2)(ለ) መሠረት ታክሱን በመከፋፈል በተወሰነ ጊዜ ውስጥ እንዲከፍል የተፈቀደለት ታክስ ከፋይ የአንድን ጊዜ ክፍያ ካልከፈለ ታክስ ከፋዩ ክፍያውን ባቆመበት ጊዜ ያለውን ቀሪ ክፍያ በሙሉ እንዲከፍል ባለሥልጣኑ ወዲያውኑ እርምጃ ሊወስድ ይችላል፡፡
5. የታክስ መክፈያ ጊዜው እንዲራዘም ወይም ታክሱን በመከፋፈል በተወሰነ ጊዜ ውስጥ እንዲከፍል የተፈቀደለት ታክስ ከፋይ በዘገየው ክፍያ ላይ ከመጀመሪያ የታክስ መክፈያ ቀን ጀምሮ የሚታሰብ ወለድ የመክፈል ግዴታውን አያስቀርም፡፡

33. በታክስ እና ለሦስተኛ ወገን በሚሰጥ የክፍያ ትዕዛዝ በሚከፈል ገንዘብ ላይ ስለሚኖር የቅድሚያ መብት

1. ይህ አንቀጽ ለሚከተሉት ክፍያዎች ተፈጻሚነት ይኖረዋል፡-
   ሀ) ከተከፋይ ሂሣብ ላይ ተቀንሶ በሚከፈል ታክስ፣ በተጨማሪ እሴት ታክስ፣ በተርንኦቨር ታክስ፣ ወይም በኤክሳይዝ ታክስ፣ እና
   ለ) ለሦስተኛ ወገን በሚሰጥ የገንዘብ ክፍያ ትዕዛዝ መሠረት ሊከፈል በሚገባው

jajjasi buunxiro mootimmate yawo ikke amadino womaashsha ፡-

a) Jajja buuxate harinsho woy kisaarunnita xaphooma jajju biso assine diadhinanni, hattonno
b) Mayi daninnino jajju beehachche assate albaanni biilloonyeho baatama noosi

3. Wole ayee seerinino baxxino garinni seeroonnihu heerirono baantanni baatooshi aaninni xeinse baantanni takise፡-

a) Ayee manchiwiinni hasi'nanni ayee asale woy gadacho jeefinsanniha ikkara didandiitanno.
b) Takise amadante gatanno gede assinanni baatooshshi aaninni hasi'nanni asallubbanni baalunni umiha ikkanno, hattonni
c) Ayee seeri woy yoote mini hajajo garinni baatooshshu aaninni xeinsanni ayeeno woxu baatooshshira balaxo heedhawosi.

34. Baatate Balaxo Aante

1. Mittu takisete baataanchi qorichanna baatoshshu keeshshino qallo baatate gadachchi heerisironna takisete baataanchi jeefinno baatooshshe baata hasiissanno xaphooma takise, qorichunna qallote bikka ajinoha ikkanno yannara baantoonni woxi diwanno asali aante aanino garinni ikkitanno፡-

a) Umo qara takisete asale baatate
b) Aane baatooshshu keeshshinohura baantanni qallo
c) Gatino woxi qorichu baatooshshira hosanno.

ገንዘብ፤

2. ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ በሚሆንበት ገንዘብ ባለዕዳ የሆነ፣ የያዘ፣ የተረከበ ወይም ቀንሶ የሚያስቀር ሰው ይህንን ገንዘብ የመንግሥት ባለአደራ በመሆን የሚይዝ ስለሆነ ይህ ሰው ሲከስር ወይም ንብረቱ ሲጣራ የመንግሥት ባለአደራ በመሆን የያዘው ገንዘብ፡-

ሀ) በንብረት ማጣራቱ ሂደት ወይም በኪሳራው የጠቅላላ ንብረቱ አካል ተደርጎ አይወሰድም፣ እንዲሁም
ለ) ምንም ዓይነት የንብረት ክፍፍል ከመደረጉ በፊት ለባለሥልጣኑ መከፈል አለበት፡፡

3. በሌላ ማንኛውም ሕግ በተለየ አኳሃን የተደነገገ ቢሮርም ከተከፋይ ሂሣብ ላይ ተቀንሶ የሚከፈል ታክስ፡-

ሀ) ከማንኛውም ሰው ለሚፈለግ ማንኛውም ዕዳ ወይም ኃላፊነት ማስፈጸሚያ ሊከበር አይችልም፡፡
ለ) ታክሱ ተይዞ ቀሪ ከሚደረግበት ክፍያ ላይ ከሚፈለጉ ዕዳዎች ሁሉ የመጀመሪያው ይሆናል፡፡ እንዲሁም
ሐ) በማናቸውም ሕግ ወይም የፍርድ ቤት ትእዛዝ መሠረት ከክፍያው ላይ ከሚቀነስ ማንኛውም የገንዘብ ክፍያ ቅድሚያ ይኖረዋል፡፡

34. የአከፋፈል ቅደም ተከተል

1. አንድ ታክስ ከፋይ ቅጣትና ክፍያ ለዘገየበት ወለድ የመክፈል ኃላፊነት ሲኖርበትና ታክስ ከፋዩ የፈፀመው ክፍያ መክፈል ከሚገባው ጠቅላላ የታክስ፣ የቅጣትና የወለድ መጠን ያነሰ በሚሆንበት ጊዜ የተከፈለው ገንዘብ የሚሸፍነው ዕዳ ቅደም ተከተል እንደሚከተለው ይሆናል፡-

ሀ) በመጀመሪያ ዋናውን የታክስ ዕዳ ለመክፈል፤
ለ) ቀጥሎ ክፍያ ለዘገየበት የሚከፈል ወለድ፣

2. Ayeeno takisete baataanchi baatooshshe jeefanno yannara mittu ale takisete asale hasi'nannisiha ikkiro baatooshshu diwamannohu asalu balaxo aante asalu kalaqami yanna balaxo aante garinni ikkanno.

35. Takise Baatate Shiqanno Woowishsha

1. Biilloonyu mootimmate eo agarate hasiisinoha lawe leellisiro hasiisinoho yaanno bikkinna garinni takisete baataanchi wowe shiqishanno gede gadachara dandaanno:- Taksete baataanchi woowe shiqishara xa'mamannohu:-
   a) Baatete yannasi iillitinosi woy baatate yannasi iillitanno takise baatooshshi woy
   b) Takisete seeri garinni qolo xa'miranno takise baataanchira balaxi ikkito ikkanno.
2. Konni quwi garinni uyinanni wowe biilloonyu xa'manno hasiissanno balaxo gari noo gedeenni hedheenna woxunni woy baankete wowenni aara dandaanno.
3. Takisete baataanchi wowe shiqishate gadachi heerannosihu biilloonyu;
   a) Hasiranoha wowete bikka,
   b) Wowe shiqqanno garanna
   c) Wowe shiqqanno barra xawissanno borrote egensiishsha takisete baataanchira uyinoha ikkiro callaati.
4. Konni gafi hexxora yine takisete baataanchi konni quwira worroonni garinni shiqishinokkiha wowete bikka takisete baataanchinni baatanminnokki takise asssine kiirranni.

36. Agarooshu Daafira

1. Kuni quwi aante noo mannooti aana jeefishsha

ሐ) ቀሪው ገንዘብ ለቅጣት መክፈያ ይውላል፡፡

2. ማንኛውም ታክስ ከፋይ ክፍያ በሚፈጽምበት ጊዜ ከአንድ በላይ የታክስ ዕዳ የሚፈለግበት ከሆነ ክፍያው የሚሸፍነው ዕዳ ቅደም ተከተል ዕዳው በተፈጠረበት ጊዜ ቅደም ተከተል መሠረት ይሆናል፡፡

35. ለታክስ አከፋፈል የሚቀርብ ዋስትና

1. ባለሥልጣኑ የመንግሥትን ገቢ ለመጠበቅ አስፈላጊ መስሎ ሲታየው አስፈላጊ ነው በሚለው መጠንና አኳኋን ታክሱ ከፋዩ ዋስትና እንዲያቀርብ ሊያስገድደው ይችላል፡፡ ታክስ ከፋዩ ዋስትና እንዲያቀርብ የሚጠየቀውም፡-
   ሀ) የመክፈያ ጊዜው ለደረሰ ወይም የመክፈያ ጊዜው ለሚደርስ ታክስ መክፈያ፤ ወይም
   ለ) በታክስ ሕግ መሠረት ተመላሽ ለሚጠይቅ ታክስ ከፋይ ቅድመ-ሁኔታ፤ ይሆናል፡፡
2. በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚሰጥ ዋስትና ባለሥልጣኑ የሚጠይቃቸው ተገቢ ቅድመ ሁኔታዎች እንደተጠበቁ ሆነው በጥሬ ገንዘብ ወይም በባንክ ዋስትና ሊሰጥ ይችላል፡፡
3. ታክስ ከፋዩ ዋስትና የማቅረብ ግዴታ የሚኖርበት ባለሥልጣኑ፡-
   ሀ) የሚፈለገው የዋስትና መጠን፤
   ለ) ዋስትናው የሚቀርብበትን አኳኋን፤ እና
   ሐ) ዋስትናው የሚቀርብበትን ቀን የሚገልጽ የጽሑፍ ማስታወቂያ ለታክስ ከፋዩ የሰጠ እንደሆነ ብቻ ነው፡፡
4. ለዚህ ክፍል ዓላማ ሲባል ታክስ ከፋዩ በዚህ አንቀጽ በተደነገገው መሠረት ያላቀረበው የዋስትና መጠን የታክስ ከፋዩ ያልተከፈለ ታክስ ተደርጎ ይቆጠራል፡፡

afiranno፡-

a) Eote giwiri seeri garinni baantanni baatooshshi aaninni takise xeise biilloonyeho baatino mancho,
b) Konni lallawi quwa 16 (1) garinni biilloonyeho takise baatinohu takisete inderaase
c) Konni lallawi quwi 40 garinni biilloonyeho takise baatinohu terekabe woy
d) Sayikki bisira uyinanni baatooshshu hajajo garinni biilloonyeho woxe baatino mancho.

2. Kuni quwi jeefamanno manchi takisete baataancho riqiwe takisete seeri garinni biilloonyeho baatinno woxi takisete baataanchinni riqiwamanno gede xa'mate qoosso noosi.

Cinaancho gafa Lame

Yanna Saino Baatooshshira Baantanni Qallo

37. Yanna Saino Baatooshshira Baantanni Qallo

1. Konni quwi cinaancho quwi (8) noo gedeenni heereenna takisete baatooshshi yannasini woyi hakkuyi alba takise baatinokki takise baataanchi konni quwi cinaancho quwi (2) worronni mixxaane garinni takise baatama noose barrinni kayise baatante gooffinokki barri geeshsha baantoonnikki bikki aana keeshshino baatoooshshi qallo baatate gadacho noosi.
2. Keeshshino baatooshshi qallo mixxaane konni quwi cinaancho quwi (1) xawinsonni yanna hanafate albaanni noo bocu boci diri daddalu

36. ስለጥበቃ

1. ይህ አንቀጽ በሚከተሉት ሰዎች ላይ ተፈጻሚ ይሆናል፡-

ሀ) በገቢ ግብር ሕግ መሠረት ከተከፋይ ሂሣብ ላይ ታክስ ቀንሶ ለባለሥልጣኑ የከፈለ ሰው፤
ለ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 16 (1) መሠረት ለባለሥልጣኑ ታክስ የከፈለ የታክስ እንደራሴ፣
ሐ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 40 መሠረት ለባለሥልጣኑ ታክስ የከፈለ ተረካቢ፣ወይም
መ) ለሦስተኛ ወገን በሚሰጥ የክፍያ ትዕዛዝ መሠረት ለባለሥልጣኑ ገንዘብ የከፈለ ሰው፡፡

2. ይህ አንቀጽ ተፈፃሚ የሚሆንበት ሰው ታክስ ከፋዩን በመወከል በታክስ ሕግ መሰረት ለባለሥልጣኑ የከፈለው ገንዘብ በታክስ ከፋዩ እንዲተካለት የመጠየቅ መብት አለው፡፡

ንዑስ ክፍል ሁለት

ለዘገየ ክፍያ የሚከፈል ወለድ

37. ለዘገየ ክፍያ የሚከፈል ወለድ

1. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (8) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ በታክስ መክፈያ ጊዜው ወይም ከዚያ በፊት ታክሱን ያልከፈለ ታክስ ከፋይ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) በተመለከተው መጣኔ መሠረት ታክሱ መከፈል ከነበረበት ቀን ጀምሮ ተከፍሎ እስካላለቀበት ቀን ድረስ ባልተከፈለው መጠን ላይ ለዘገየው ክፍያ ወለድ የመክፈል ግዴታ አለበት፡፡
2. የዘገየ ክፍያ የወለድ መጣኔ በዚህ አንቀጽ

baankuwara loosu aana hosino aliidi liqoote qallo aana 15% (tonaa onte xibbunni) lendeenna ikkanno.

3. Konni quwi cinaanchu quwi (1) garinni keeshshino baatooshshira qallo baantoonni takise baatama nookki takise ikitte leelturo takisete baataasinchira qollaannisi.
4. Konni quwi garinni keeshshino baatooshshi aana hendanni qallo konni lallawi quwa 100 garinni takise baantanni yannanni baata hoogatenni tunganni qorichi lexxonniha ikkanno.
5. Konni quwi garinni keeshshino baatooshshi aana hendanni qallo 'shota' qallonni hendanni ikkanna hendannihu barru barrunkunni ikkanno.
6. Biilto keeshshino baatooshshi aana qallo baatate gadacho noosi takisete baataasinchi baata noosi qallote jilbinna baatate yanna xawisanno egensiishsha aannosi.
7. Takisete baataanchi baata noosi keeshshino baatooshshi aana hendanni qallo xawisanno egensiishsha biilto uytanno takisete shallago egensiishsha lendeenna ay egensiishshi giddo hanqafamara dandaanno.
8. Aante noo ikkitubbanni egensiishsha uynoonninna baatooshshe jeefinsoonni mereero noo yannara keeshshino baatooshshi qallo dihendanni.
   a) Biilto takisete seeri garinni takisete baataasinchi winni hasi'nanni takisete asale takisete shallago egensiishsha lendena ay dani borrote egensiishshinni egensiisinoha ikkironna

ንዑስ አንቀጽ (1) የተመለከተው ጊዜ ከመጀመሩ በፊት ባለው ሩብ ዓመት በንግድ ባንኮች ሥራ ላይ በዋለው ከፍተኛው የማበደሪያ ወለድ መጣኔ ላይ 15% (አሥራ አምስት በመቶ) ተጨምሮበት ይሆናል፡፡

3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የዘገየ ክፍያ ወለድ የተከፈለበት ታክስ መከፈል የማይኖርበት ታክስ ሆኖ የተገኘ እንደሆነ ለታክሱ ከፋዩ ይመለስለታል፡፡
4. በዚህ አንቀጽ መሠረት በዘገየ ክፍያ ላይ የሚታሰብ ወለድ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 100 መሠረት ታክስን በመክፈያ ጊዜው ባለመክፈል ከሚጣለው ቅጣት በተጨማሪ ይሆናል፡፡
5. በዚህ አንቀጽ መሠረት በዘገየ ክፍያ ላይ የሚታሰብ ወለድ በነጠላ ወለድ የሚሰላ ሲሆን የሚታሰበውም በየቀኑ ይሆናል፡፡
6. ባለሥልጣኑ በዘገየ ክፍያ ላይ ወለድ የመክፈል ግዴታላለበት ታክስ ከፋይ መክፈል ያለበትን የወለድ መጠንና የመክፈያ ጊዜውን የሚገልጽ ማስታወቂያ ይሰጠዋል፡፡
7. ታክስ ከፋዩ መክፈል ያለበትን በዘገየ ክፍያ ላይ የሚታሰብ ወለድ የሚገልፀው ማስታወቂያ ባለሥልጣኑ የሚሰጠውን የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ጨምሮ በማንኛውም ማስታወቂያ ውስጥ ሊካተት ይችላል፡፡
8. በሚከተሉት ሁኔታዎች ማስታወቂያው በተሰጠበት እና ክፍያው በተፈፀመበት መካከል ላለው ጊዜ የዘገየ ክፍያ ወለድ አይታሰብም፡፡
   ሀ) ባለሥልጣኑ በታክስ ሕግ መሠረት ከታክስ ከፋዩ የሚፈለገውን የታክስ ዕዳ የታክስ

b) Takisete baataasinchi egensiishsha uyini barri geesha baata agartannosiha keeshshino baatooshshe qallo lendanna egensiishshaho worroonniha takisete asale wo'ma egensiishshaho xawinsoonniha baatate barrinni baatinoha ikkiro,

9. Baantanni baatooshshi aaninni xeinse baantanni takise woy layinki deerri gadachonni baantanni takise aana hendanni keeshshino baatooshshi qallo baatama noosihu kuni gadachi noosi manchinni calla ikkinohura wolu aye manchiwiinnni xa'ma didandiinanni.

10. Keeshshino baatooshshi aana tunganni qallo xaphoomu bikki takisete baataanchi takisete asale roorara didandaanno.

11. Konni quwi hexxora ''takise'' keeshshino baatooshshi aana hendanni qallo dilendanno.

Foolliishsho Sase

BaantonnikkitaTakise Baatisiisa

38. Takisete Shallaguwa Gumulisiisannire

1. Konni quwi cinaancho quwa 2 noo garinni hee'reenna takisete baataasinchi konni lallawi quwa 55 xawinsoonni yanna giddo koffeenya shiqisha hoogiro biilto takisete baataanchira uytanno takisete shallago koffeenya shiqishi'rate yanna gooffu barrinni kayse goofimarchunnihanna gumulamme nooha ikkanno.

2. Takisete baataasinchi takisete shallago aana koffeenya shiqishiro, takisete herrego woroonni noo ikkitubbanni keeshshino gumulammete yanna goofimarcho ikkitanno:-

ስሌት ማስታወቂያን ጨምሮ በማንኛውም የጽሑፍ ማስታወቂያ ያሳወቀው እንደሆነ፤ እና

ለ) ታክስ ከፋዩ ማስታወቂያው እስከተሰጠበት ቀን ድረስ መክፈል የሚጠበቅበትን የዘገየ ክፍያ ወለድ ጨምሮ በማስታወቂያው የተመለከተውን የታክስ ዕዳ በሙሉ በማስታወቂያው በተገለጸው የመክፈያ ቀን የከፈለ ከሆነ፤

9. ከተከፋይ ሂሣብ ላይ ተቀንሶ በሚከፈል ታክስ ወይም በሁለተኛ ደረጃ ኃላፊነት በሚከፈል ታክስ ላይ የሚታሰብ የዘገየ ክፍያ ወለድ መከፈል ያለበት ይኸው ኃላፊነት ባለበት ሰው ብቻ በመሆኑ ከሌላ ማንኛውም ሰው ሊጠየቅ አይችልም።

10. በዘገየ ክፍያ ላይ የሚታሰብ ወለድ ጠቅላላ መጠን ከታክስ ከፋዩ የታክስ ዕዳ ሊበልጥ አይችልም።

11.ለዚህ አንቀጽ ዓላማ "ታክስ" በዘገየ ክፍያ ላይ የሚታሰብ ወለድን አይጨምርም።

ምዕራፍ ሦስት

ያልተከፈለን ታክስ ስለማስከፈል

38. የታክስ ስሌቶችን ስለማስፈጸም

1. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ታክስ ከፋዩ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 55 በተመለከተው ጊዜ ውስጥ ቅሬታ ካላቀረበ ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋዩ የሚሰጠው የታክስ ስሌት የቅሬታ ማቅረቢያ ጊዜው ካበቃበት ቀን ጀምሮ የመጨረሻ እና ተፈጻሚነት ያለው ይሆናል።

2. ታክስ ከፋዩ በታክስ ስሌቱ ላይ ቅሬታ ካቀረበ፣ የታክስ ስሌቱ ከሚከተሉት

A) Takisete baataasinchi takisete kado/ yigibanye/ komishiinete takisete shallago aana kado shiqisha hoogiro, konni lallawi quwa 87 la'noonnihu kado/yigibbanye/ shiqishate yanna gooffuro,
B) Takisete baataasinchi takisete kado/yigibaanye/ komishiine takisete herrego aana kado shiqishiriro, konni lallawi quwa 57 xawinsoonnihu qoqqowunna aliidi yoo minira kado/ yigibanye/ shiqqanno yanna gooffuro,
C) Takisete baataasinchi aliidi yoo minira takisete shallago aana kado shiqishiriro; konni lallawi quwa 58 xawinsoonnihu qoqqowu xaphoomu yoo mine kado shiqishanno yanna gooffuro woy
D) Takisete baataasinchi qoqqowu xaphooma yoo mine takisete herrego aana kado shiqishi'riro, yoote mini goofimarchu gumulo uyro.

3. Konni quwi cinaanchu quwa 2 danaggangoonnihu yekkeerote aana noo takise konni lallawi quwa 56 (2) nna 57(5) garinni baatatenni dihoollanni.
4. Goofimarchunniha ikkitino takisete shallago hasi'nannisi takise konni quwi cinaancho quwa 1 nna 2 garinni baatantinokki takise baataasinchi gadachosi fulinokkiha takisete asale ikkanno.

39. Jirote Aana Shiqqannota Balaxate Qoosso Xa'mo

1. Konni quwi cinaanchu quwa 2 nna la''annonsa bissa maareekkisiissino ay balaxino woowishsha uynoonni qoosso agarantino

የዘገየው ሁኔታ በተፈጸመበት ጊዜ የመጨረሻ ይሆናል፡-

ሀ) ታክስ ከፋዩ ለታክስ ይግባኝ ኮሚሽን በታክስ ስሌቱ ላይ ይግባኝ ካለቀረበ፣ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 87 የተመለከተው የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ ሲጠናቀቅ፣
ለ) ታክስ ከፋዩ ለታክስ ይግባኝ ኮሚሽን በታክስ ስሌቱ ላይ ይግባኝ ካቀረበ፣ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 57 የተመለከተው ለክልሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባኝ የሚቀርብበት ጊዜ ሲጠናቀቅ፣
ሐ) ታክስ ከፋዩ ለከፍተኛ ፍርድ ቤት በታክስ ስሌቱ ላይ ይግባኝ ካቀረበ፣ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 58 የተመለከተው ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ የሚቀርብበት ጊዜ ሲጠናቀቅ፣ ወይም
መ) ታክስ ከፋዩ ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በታክስ ስሌቱ ላይ ይግባኝ ካቀረበ፣ ፍርድ ቤቱ የመጨረሻ ውሳኔ ሲሰጥ፡፡

3. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 ድንጋጌ በክርክር ላይ ያለን ታክስ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 56 (2) እና 57 (5) መሠረት ከመክፈል አይከለክልም፡፡
4. የመጨረሻ በሆነ የታክስ ስሌት የሚፈለግበትን ታክስ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 እና 2 መሠረት ያልከፈል ታክስ ከፋይ ግዴታውን ያልተወጣ የታክስ ባለዕዳ ይሆናል፡፡

39. በሀብት ላይ የሚቀርብ የቀደምትነት መብት ጥያቄ

1. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 እና በሚመለከተው አካል የተመዘገበ ማንኛውም የቀደመ ዋስትና የተሰጠበት መብት

gedeenni heedheenna takisete higge /seeri garinni takisete baataasinchi baata hasiissanno baatate yanna iillitino takise wo'ma baaate guda geeshsha biilto takisete baataasinchi jiro aana balaxooshshu qoosso heedhannose.

2. Konni quwi cinaancho quwa 1 worroonih balaxote woowishshira uynoonni qoosso baankuwa woowishsha adhitino woxu xa'mubbana qaxaramaasinete damoozu balaxote qoosso ledanno. Ikkeennano konni lallawi quwa 33/1/A/ la'noonni takisubba ledo xaaddinohunni gumulamannoha di''ikkanno.
3. Ayno takisete baataasinchi takise baatate gadacho fulinokki ikkiro biilto baatinokki takisenna takise baatisiisate adhitanno qaafo fushshiishshanno fulo baatisiisa dandiitanno gede takisete baataasinchi jiro aana biiltote woowishshu qoosso maareekkisiissanno gede jajja maareekkitanno bissara qummisanno gede xawisanno egensiishsha takisete baataasinchira uynanni.
4. Konni quwi cinaanchu quwa (3) xawinsoonni egensiishshi iillinosi takisete baataasinchi egensiishshu iillihunni 30 barri giddo takise baatinokkiha ikkiro, biilto takisete baataasinchira uynoonni egensiishsha leellinshonniti takisete baataasinchi jiro baataminokki takisenna takse baatisiisate aasinanni fulora woowishshunni amadanno gede jajja maareekkitanno bissara borrote hajajo aanno.
5. Konni quwi cinaanchu quwa (4) garinni biilto takise hasidhanno manchi jiro woowishshunni amadde keeshshiishshanno hajajo uytanno

እንደተጠበቁ ሆነው፣ በታክስ ሕግ መሠረት ታክስ ከፋዩ መክፈል የሚገባው የመክፈያ ጊዜው የደረሰ ታክስ በሙሉ ተከፍሎ እስከሚያልቅ ድረስ ባለሥልጣኑ በታክስ ከፋዩ ሀብት ላይ የቀደምትነት መብት ይኖረዋል፡፡

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 የተመለከተው የቀደመ ዋስትና የተሰጠበት መብት ባንኮች ዋስትና የተቀበሉባቸው የገንዘብ ጥያቄዎችና የተቀጣሪዎችን የደመወዝ የቅድሚያ መብት ይጨምራል፡፡ ሆኖም በዚህ አዋጅ አንቀጽ 33 (1) (ሀ) ከተመለከቱት ታክሶች ጋር በተገናኘ ተፈጻሚ አይሆንም፡፡
3. ማንኛውም ታክስ ከፋይ ታክስ የመክፈል ግዴታውን ያልተወጣ እንደሆነ ባለሥልጣኑ ያልተከፈለውን ታክስ እና ታክሱን ለማስከፈል የሚወሰደው እርምጃ የሚያስከትለውን ወጪ ማስከፈል እንዲቻል በታክስ ከፋዩ ሀብት ላይ የባለሥልጣኑን የዋስትና መብት እንዲመዘግብ ንብረቱን ለመዘገበው አካል እንደሚያመለክት የሚገልጽ ማስታወቂያ ለታክስ ከፋዩ ይሰጣል፡፡
4. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) የተገለፀው ማስታወቂያ የደረሰው ታክስ ከፋይ ማስታወቂያው በደረሰው በ30 ቀናት ውስጥ ታክሱን ያልከፈለ እንደሆነ፣ ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋዩ በሰጠው ማስታወቂያ የተመለከተው የታክስ ከፋዩ ሀብት ላልተከፈለው ታክስ እና ታክሱን ለማስከፈል ለሚደረግ ወጪ በዋስትና እንዲያዝ ንብረቱን ለመዘገበው አካል የጽሁፍ ትዕዛዝ ይሰጣል፡፡
5. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) መሠረት ባለሥልጣኑ ታክስ የሚፈለግበት ሰው ሀብት በዋስትና ተይዞ እንዲቆይ ትዕዛዝ

yannara maareekkaanchu biilchi jiro woowishshunni amandanni gede iillitinosi borrote hajajo ay dani baatooshshe xa’mikkinni ay dani jirote aana noo jajja amadate woy woowishshu sanadera borreessanno, umo assine uynoonni amadate qoosso noowa heedheenna, amadate woy woowishshu maareekko hasi’nanni takise baatisiisate ay daninino higgete/seeruy uynoni amadate woy woowe ikke kiiramanno.

6. Biilto konni quwi cinaanchu quwi (5) garinni woowishshuni buuxinsoonni takise wo’ma adhitano wote biilto maareekkaanchu biilloonyi konni quwi cinaanchu quwa (4) hunda uynoonnisi hajajo garinni assino maareekko sarrazanno woy rige hunanno gede egensiishsha aannoha ikkanna maareekkaanchu biilloonyunno baatooshshiweelo woowishshu maareekko sarrazanno woy rige hnanno.
7. Konni quwi cinaanchu quwa (2) garinni baankootu woowishsha adhitino jirora balaxote qoosso heedhannonsahu liqoo aate albaanni takisete baataanchi asalu noosikkiha ikkasi biiltotenni buuxaminoha I kkiro callaati.

40. **Tarakkabbawori Gadacho**

1. Ayee tarakkawanchino, mittu takisete baataannchi jiro Itiyophiyu giddo tarakkawannoha ikke mootoo’miro woy jirosi amadosi woroonni e’uro lamunkuy balaxxawo yannayi hanafe noo 14 (tonaa shoole barruwa) giddo biilloonyeho borrotenni egensiisa noosi.
2. Biilloonyu jirosi terakkawaanchu woroonni noosi takisete baataanchi baantoonnikki takisete asalenna albillitte baantanni takisete

በሚሰጥበት ጊዜ መዝጋቢው ባለሥልጣን ሀብቱ በዋስትና እንዲያዝ የደረሰውን የጽሑፍ ትዕዛዝ ምንም ዓይነት ክፍያ ሳይጠይቅ እንደማንኛውም በሀብቱ ላይ እንዳለ የንብረት መያዣ ወይም የዋስትና ሰነድ ይመዘግባል፤ ቀደም ሲል የተሰጠ የመያዣ መብት እንደተጠበቀ ሆኖ፣ የመያዣው ወይም የዋስትናው ምዝገባ የሚፈለገውን ታክስ ለማስከፈል በማናቸውም መልኩ በሕግ እንደተሰጠ መያዣ ወይም ዋስትና ሆኖ ይቆጠራል።

6. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (5) መሠረት በዋስትና የተረጋገጠውን ታክስ በሙሉ ሲቀበል ባለሥልጣኑ መዝጋቢው ባለሥልጣን በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) ሥር በተሰጠው ትዕዛዝ መሠረት ያካሄደውን ምዝገባ እንዲሰረዘው ማስታወቂያ የሚሰጠው ሲሆን መዝጋቢው ባለሥልጣንም ያለ ምንም ክፍያ የዋስትናውን ምዝገባ ይሰርዛል።
7. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት ባንኮች ዋስትና የተቀበሉባቸው ሀብቶች የቀደምትነት መብት የሚኖራቸው ብድሩ ከመሰጠቱ በፊት ታክስ ከፋዩ የታክስ ዕዳ የሌለበት መሆኑ በባለሥልጣኑ የተረጋገጠ ሲሆን ብቻ ነው።

40. **የተረካቢዎች ግዴታዎች**

1. ማንኛውም ተረካቢ የአንድን ታክስ ከፋይ ሀብት በኢትዮጵያ ውስጥ ተረካቢ ሆኖ ከተሾመ ወይም ሀብቱ በይዞታው ሥር ከገባ ከሁለቱ ከሚቀድመው ጊዜ ጀምሮ ባሉት 14 (አሥራ አራት ቀናት) ውስጥ ለባለሥልጣኑ በጽሑፍ ማሳወቅ አለበት።
2. ባለሥልጣኑ ሀብቱ በተረካቢው ቁጥጥር ሥር ባለው ታክስ ከፋይ ያልተከፈለውን የታክስ ዕዳ እና ወደፊት የሚከፈለውን የታክስ መጠን በመወሰን በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1)

jilba muratenni konni quwi cinaanchu quwi (1) xawinsoonni borrote egensiishshi iillihunni 30 barri giddo tarakkawanchoho egensiisa noosi.

3. Konni quwi cinaanchu quwi (4) noo geenni heereenna, tarakawaanchu;
   a) Biiloonyunniwiinni balaxe fajjo afira hoogiro angasi afamanno takisete baataanchi jiro konni quwi cinaanchu quwi (2) leellinshonni egensiishshi iillisikki woy egensiishsha uyinisikki konni quwi cinaanchu quwi (2)worronniha 30 (sajjoo) barri yanna sa’ate albaa hira woy ayee garinni sayisa didandaanno.
   b) Jirote hiro woxi aaninni biilloonyu konni quwi cinaanchu quwi (2) garinni xawisinoha takisete bikka woy biilloonyu summu yiino takise bikka xeise wora noosi. Hattonni
   c) Jirote anna ikkino takisete baataanchini baatama noosi takise jirosi hiro eonni xe’e ofolla noo woxi bikkinni likkenni gilletenni xa’mamaancho ikkanno.
4. Konni quwi cinaanchu quwi (3) wodho adhawoohu konni quwi cinaanchu quwi (2) baantay gede xa’minoonni takise balaxisiisatenni aante noo baatooshshuwa gumulate dihoolawo፡-
   a) Konni quwi cinaanchu quwi (2) qumminsoonni egensiishshira la’noonni woxi seerunni balaxote qoosso noo asale,
   b) Adhawoohunnita barru hoshsho lendeenna adhawoohu adhasi dandoonni fushshawo fulo,
5. Lamunna hakkuyi ale ikkitewo mannooti mitto

የተገለፀው የጽሑፍ ማስታወቂያ በደረሰው በ30 ቀናት ውስጥ ለተረካቢው ማሳወቅ አለበት፡፡

3. የዚህ አንቀጽንዑስ አንቀጽ (4) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ተረካቢው
   ሀ) ከባለሥልጣኑ አስቀድሞ ፈቃድ ካላገኘ በስተቀር በእጁ የሚገኘውን የታክስ ከፋዩን ሀብት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) የተመለከተው ማስታወቂያ ሳይደርሰው ወይም ማስታወቂያ ሳይሰጠው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) የተመለከተው የ30 (የሰላሳ) ቀናት ጊዜ ከማለፍ በፊት መሸጥ ወይም በማናቸውም ሁኔታ ማስተላለፍ አይችልም፡፡
   ለ) ከሀብቱ ሽያጭ ገንዘብ ላይ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት የገለጸውን የታክስ መጠን ወይም ባለሥልጣኑ የተስማማበትን የታክስ መጠን ቀንሶ ማስቀመጥ አለበት፡፡ እንዲሁም
   ሐ) የሀብቱ ባለቤት በሆነው ታክስ ከፋይ መክፈል ላለበት ታክስ ከሀብቱ ሽያጭ ገቢ ተቀንሶ መቀመጥ ባለበት የገንዘብ መጠን ልክ በግል ተጠያቂ ይሆናል፡፡
4. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) ድንጋጌ ተረካቢው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) እንዲከፍል ከተጠየቀው ታክስ በማስቀደም የሚከተሉትን ክፍያዎች ከመፈፀም አይከለክለውም፡-
   ሀ) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) በተጠቀሰው ማስታወቂያ ከተመለከተው ገንዘብ በሕግ የቅድሚያ መብት ያለውን ዕዳ፣
   ለ) የተረካቢውን አበል ጨምሮ ተረካቢው በተረካቢነት ችሎታው የሚያወጣቸውን ወጪዎች፣
5. ሁለትና ከዚያ በላይ የሆኑ ሰዎች አንድን ታክስ ከፋይ በተመለከተ ተረካቢ

takise baataancho lainohunni tarakkaawoota ikkitawo yanna konni quwira la'noonni gadachuwanna hadari lamunku tarakkaawooti aana mittimmatena addinni gumulo ikkitawooha ikkanna gadachuwa lamunkuyi mittu tarakkaawichinni gumulantarara dandiitanno.

6. Konni quwi alaamira "adhawoho" yaa Itiyophiyu giddo afamanno takisete baataaanchi woy reenohu takise baataanchi jiro lainohunni aante noorinni mitto manchooti፡-
   a) Kubbaaniyyu buuxaancho
   b) Yoote mini woy yoote mini gobbaa mootoo'mino terekkaawichi
   c) Kassarino manchi yawo adhinohu
   d) Amadate uyinoonni jajja amadosi woroo assino manchi,
   e) Reenohu jiro buuxanno raggete buuxaanchi

41. Jiro Amada

1. Konni quwi cinaancho quwi (2) wodho noo gedeenni heedheenna, biilloonyu takisete baatooshshi yanna baatinokki takisete baataanchira hasiisannohu takisete qorowishshi iillisinku 30 (sajjuu) barri giddo baata hoogiro takisete baataanchi jiro amadantawo gede hajajo (''amadate hajajo'' yine qumminsanni) uyinannita ikka xawisanno qorowishsha takisete baataanchira aara dandaanno.
2. Biilloonyu takisete baataanchi hasamanno takise baatannoha ikkasihuluullo heera buuxiro amadamate hajajo hakkawoyintenni aara dandaanno.
3. Takisete baataanchi konni quwi cinaanchu quwi

በሚሆኑበት ጊዜ በዚህ አንቀጽ የተመለከቱት ግዴታዎችና ኃላፊነቶች በሁለቱም ተረካቢዎች ላይ በአንድነትና በነጠላ ተፈጻሚ የሚሆኑ ሲሆን፤ ግዴታዎቹ ከሁለቱ በአንዱ ተረካቢ ሊከናወኑ ይችላሉ፡፡

6. ለዚህ አንቀጽ ዓላማ "ተረካቢ" ማለት በኢትዮጵያ ውስጥ የሚገኝን የታክስ ከፋይንወይም የሚች ታክስ ከፋይን ሀብት በተመለከተ ከሚከተሉት አንዱ ሰው ነው፡-
   ሀ) የኩባንያ አጣሪ፣ ለ) በፍርድ ቤት ወይም ከፍርድ ቤት ውጪ የተሾመ ተረካቢ፤
   ሐ) የከሰረ ሰው ባለአደራ፣
   መ) በመያዣ የተሰጠን ንብረት በይዞታው ሥር ያደረገ ሰው፤
   ሠ) የሚችን ሀብት የሚያጣራ ውርስ አጣሪ፤

41. ሀብትን ስለመያዝ

1. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ባለሥልጣኑ ታክሱን በመክፈያ ጊዜው ላልከፈለ ታክስ ከፋይ የሚፈለግበትን ታክስ ማስጠንቀቂያ በደረሰው በ30 (በሰላሳ) ቀናት ውስጥ ካልከፈለ የታክስ ከፋዩ ሀብት እንዲያዝ ትዕዛዝ ("የመያዣ ትዕዛዝ" ተብሎ የሚጠቀስ) የሚሰጥ መሆኑን የሚገልጽ ማስጠንቀቂያ ለታክስ ከፋዩ ሊሰጠው ይችላል፡፡
2. ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋዩ የሚፈለግበትን ታክስ የሚከፍል ለመሆኑ ስጋት መኖሩን ካረጋገጠ የመያዣ ትዕዛዙን ወዲያውኑ ሊሰጥ ይችላል፡፡
3. ታክስ ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1)

(1) uyinoonni qorowishshira worronni yanna giddo takise baata hoogiro woyi konni quwi cinaanchu quwi (2) la'noonnihu heera buuxiro biiilloonyu amadamate hajajo takisete baataanchira aara woy takisete baataanchi jiro amadosi woroo assino ayee manchi aana sayisara dandaanno.

4. Amadate hajajo konni woroonni tittirroonniri gobbaanni ayee takisete baataanchi jiro aana gumulo ikkitara dandiitanno.
   a) Jirosi aana balaxote qoosso noonsa woxu xa'miraanonni amadamino jaajji,
   b) Ayee yoote harinsho ittishsha assinoonni woy gumulote hajajo uyinoonni jajji,
   c) Itiyophiyu seeri garinni ittisamara dandaamannokki jajji,
5. Takisete baataanchi jajji aana amadamate hajajo uuyiniro woy uyinanniha ikkiro biiilloonyu borrotenni uyinanni egensiishshinni hajajanno jiro lainohunni tajimmatenni agalaggaltara dandiitanno ayee sanadeno woy xawishsha amadino ayee manchi tenne sanade woy xawishsha biiilloonyeho shiqishanno gede xa'mara dandaanno.
6. Amadamate hajajo garinni jajju amadamanno yanna poolisete mokkonnine bayichoho afamanno gede biiilloonyu hajajo aa dandaannoha ikkanna amadaminno jajji keeraanchimma garunni ofollanno gede assa noosi.
7. Biiilloonyu konni quwi garinni takisete baataanchi jajja amadanno yanna aante noo bixxilluwa amadino egensiishsha takisete baataanchira aanno፡-

በተሰጠው ማስጠንቀቂያ በተመለከተው ጊዜ ውስጥ ታክሱን ካልከፈለ ወይም በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) የተመለከተው መኖሩ ሲረጋገጥ ባለሥልጣኑ የመያዣ ትዕዛዙን ለታክስ ከፋዩ ሊሰጥ ወይም የታክስ ከፋዩን ሀብት በይዞታው ሥር ባደረገ በማንኛውም ሰው ላይ ሊያስተላልፍ ይችላል፡፡

4. የመያዣ ትዕዛዙ ከዚህ በታች ከተዘረዘሩት በስተቀር በማንኛውም የታክስ ከፋዩ ሀብት ላይ ተፈጻሚ ሊሆን ይችላል፡፡
   ሀ) በሀብቱ ላይ የቀደምትነት መብት ባላቸው የገንዘብ ጠያቂዎች በተያዘ ንብረት፣
   ለ) በማናቸውም የፍርድ ሂደት ዕገዳ በተደረገበት ወይም የአፈፃፀም ትአዛዝ በተሰጠበት ንብረት፣
   ሐ) በኢትዮጵያ ሕግ መሠረት ሊታገድ በማይችል ንብረት፣
5. በታክስ ከፋዩ ንብረት ላይ የመያዣ ትዕዛዝ ከተሰጠ ወይም የሚሰጥ ከሆነ ባለሥልጣኑ በጽሑፍ በሚሰጥ ማስታወቂያ የሚያዘውን ሀብት በሚመለከት በማስረጃነት ሊያገለግል የሚችል ማንኛውንም ሰነድ ወይም መግለጫ የያዘ ማንኛውም ሰው ይህን ሰነድ ወይም መግለጫ ለባለሥልጣኑ እንዲያቀርብ ሊጠይቀው ይችላል፡፡
6. በመያዣ ትዕዛዙ መሠረት ንብረት በሚያዝበት ጊዜ የፖሊስ መኮንን በቦታው እንዲገኝ ባለሥልጣኑ ትዕዛዝ ሊሰጥ የሚችል ሲሆን የተያዘውም ንብረት ደህንነቱ በሚረጋገጥበት ሁኔታ እንዲቀመጥ ማድረግ አለበት፡፡
7. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ መሠረት የታክስ ከፋዩን ንብረት በሚይዝበት ጊዜ የሚከተሉትን ነጥቦች የያዘ ማስታወቂያ ለታክስ ከፋዩ ይሰጠዋል፡-
   ሀ) የተያዘውን ንብረት እና ያልተከፈለውን የታክስ መጠን፣

a) Amadamino jajjanna baantoonnikki takise bikka,
b) Takisete baataanchi egensiishshaho xawinsoonni jirosi amadante keeshshitanno yanna giddo hasi'nanni takise baatannokkiha ikkiro jirosi hiranno gede,

8. Konni quwi cinaanchu quwi (4) (A) wodho gumulora yine "jiro amadante keeshshitanno yanna" yaa
a) Balaashsha''anno udiinnichira udiinnu gara hedote giddora eessatenni biilloonyu ikkadoho yee wossananno yannaati.
b) Wolu ayee garinni uduunnu amadami gedenso noo tonne barruwa yannaati.

9. Takisete baataanchi konni quwi cinaanchu quwi (7) garinni uyinanni egensiishshira la'noonni baantoonnikki takise jajju amadame keeshshanno yanna goofimarchu barri geeshsha baatinokkiha ikkiro, biilloonyu jiro xawoho caratunni hiratenni hirotenni afamanno woxe aantete garinni aane noo baatooshshira hosanno gede assanno,
a) Umi deerrinni biilloonyunni wossanamanno bikkinni jirosi amadate, agaratenna hirate fultino fulo shaffanate,
b) Konni quwi cinaanchu quwi (7) uyinoonni egensiishshira la'noonni baantoonnikki takisete asale baatate,
c) Takisete baataanchi wole takisete asale baatate,
d) Konni quwi cinaanchu quwi 10 wodho noo gedeenni heedheenna, hirotenni anfonni woxi aaninni gatino womaashshi heeriro jajju hirami barrinni hanafe noo

ለ) ታክስ ከፋዩ በማስታወቂያው በተገለጸው ሀብቱ ተይዞ በሚቆይበት ጊዜ ውስጥ የሚፈለግበትን ታክስ የማይከፍል ከሆነ ሀብቱን እንደሚሸጠው፤

8. ለዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) (ሀ) ድንጋጌ አፈጻፀም ሲባል "ሀብት ተይዞ የሚቆይበት ጊዜ" ማለት፤
ሀ) ለሚበላሹ ዕቃዎች የዕቃዎቹን ሁኔታ ግምት ውስጥ በማስገባት ባለሥልጣኑ በቂ ነው ብሎ የሚወስነው ጊዜ፣
ለ) በሌላ በማናቸውም ሁኔታ ዕቃዎቹ ከተያዙ በኋላ ያለው የአስር ቀናት ጊዜ ነው፡፡

9. ታክስ ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (7) መሠረት በሚሰጠው ማስታወቂያ የተመለከተውን ያልተከፈለ ታክስ ንብረቱ ተይዞ እስከ ሚቆይበት ጊዜ የመጨረሻው ቀን ድረስ ያልከፈለ እንደሆነ፣ ባለሥልጣኑ ሀብቱን በግልጽ ጨረታ በመሸጥ ከሽያጩ የሚገኘው ገንዘብ በቅደም ተከተል ለሚከተሉት ክፍያዎች እንዲውል ያደርጋል፣
ሀ) በመጀመሪያ ደረጃ በባለሥልጣኑ በሚወሰነው መጠን ሀብቱን ለመያዝ፣ ለመጠበቅና ለመሸጥ የወጣውን ወጭ ለመሸፈን፣
ለ) በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (7) በተሰጠው ማስታወቂያ የተመለከተውን ያልተከፈለ የታክስ ዕዳ ለመክፈል፣
ሐ) የታክስ ከፋዩን ሌላ የታክስ ዕዳ ለመክፈል፣
መ) የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 10 ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ከሽያጩ ገንዘብ ላይ ቀሪ ገንዘብ ካለ ንብረቱ ከተሸጠበት ቀን ጀምሮ ባሉት 45 ቀናት ውስጥ ለታክስ

45 barruwa giddo takisete baataanchira baatanno.

10. Takisete baataanchi borrotenni summeenyasi xawisiro konni quwi cinaanchu quwi 9 (D) la'noonni womaashsha albillitte daanno ayee takisete asale baatamate hosanna gede assa dandiinanni.
11. Konni quwi cinaanchu quwi (9) la'noonni garinni jiro hirreenna afamanno womaashshi takisete baataanchi hasamanno takisete asalenna jirosi amadate, agaratenna hirate fultewo fulonni ajannoha ikkanno yannara biilloonyu konni lallawi gafi garinni gatino asale baatisiisara dandaanno.
12. Biilloonyuni amadate hajajo sayinsoonni jiro amadino ayee manchino tenne jiro uyinokki woy aate umosi fajjikki gatinoha ikkiro konni quwi cinaanchu quwi 9 (A) garinni gumullanni fulo lendeenna uyinokki jiro waaga saikki takisete baataanchiwiinni hasi'nanni takise bikka gilletenni xa'mamaancho ikkanno.
13. Konni quwi garinni amadate hajajo aate dandiinannihu qaru dayrekiterchi woy konni loosira qaru dayrekiterchnni riqiwo uyinoonni takisete loosaasincho ikkanno.
14. Konni quwi garinni amadantino jiro biilloonyunni hajajantannonna biilloonyu halafinati woroo keeshshitannoha ikkanna ayee dani alaamira yine wolu ayii mootimmate loosi minira sae aamamara didandaanno.
15. Konni quwi garinni giwiru baataanchi jiro amadate dandaamannohu hasi'nanni giwiri ledo taalo ikkino bikkiniiti.

42. Faynaansete Uurrinshubbara Ofollino

ከፋዩ ይከፈለዋል፡፡

10. ታክስ ከፋዩ በጽሑፍ ስምምነቱን ከገለጸ በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 9 (መ) የተመለከተው ገንዘብ ወደፊት ለሚመጣ ማንኛውም የታክስ እዳ መክፈያነት እንዲውል ማድረግ ይቻላል፡፡
11. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (9) በተመለከተው መሠረት ከሀብት ሽያጭ የሚገኘውገንዘብ ታክስ ከፋዩ ከሚፈለግበት የታክስ ዕዳ እና ሀብቱን ለመያዝ፣ ለመጠበቅ እና ለመሸጥ ከወጣው ወጭ ያነሰ በሚሆንበት ጊዜ ባለሥልጣኑ በዚህ የአዋጅ ክፍል መሠረት ቀሪውን ዕዳ ለማስከፈል ይችላል፡፡
12. በባለሥልጣኑ የመያዣ ትዕዛዝ የተላለፈበትን ሀብት የያዘ ማንኛውም ሰው ይህንን ሀብት ያላስረከበ ወይም ለማስረከብ ፈቃደኛ ሳይሆን የቀረ እንደሆነ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 9 (ሀ) መሠረት የሚወሰነውን ወጪ ጨምሮ ካላስረከበው ሀብት ዋጋ ሳያልፍ ከታክስ ከፋዩ ለሚፈለገው ታክስ መጠን በግል ተጠያቂ ይሆናል፡፡
13. በዚህ አንቀጽ መሠረት የመያዣ ትዕዛዝ ለመስጠት የሚችለው ዋና ዳይሬክተሩ ወይም ለዚሁ ተግባር በዋና ዳይሬክተሩ ውክልና የተሰጠው የታክስ ሠራተኛ ይሆናል፡፡
14. በዚህ አንቀጽ መሠረት የተያዘ ሀብት በባለሥልጣኑ የሚያዝና በባለሥልጣኑ ኃላፊነት ስር የሚቆይ ሲሆን ለምንም ዓይነት ዓላማ ተብሎ ለሌላ ለማንኛውም የመንግሥት መሥሪያ ቤት ተላልፎ ሊሰጥ አይችልም፡፡
15. በዚህ አንቀጽ መሠረት የግብር ከፋዩን ሀብት ለመያዝ የሚቻለው ከሚፈለግበት ግብር ጋር ተመጣጣኝ በሆነ መጠን ነው፡፡

Womaashshanna Jajja Amade Keeshshiisha

1. Kuni quwi jeefamannohu biilloonyu ikkadu korkaattinni takisete baataanchi aaninni hasiranno takise gamba assannoha ikkanna huluulo heedhusironna takise wiinamunni gamba yaa hasiissannota ikkiturooti.
2. Kuni quwi jeefamanno yannara biilloonyu mitte faynaansete uurrinshara aane noore jeefanno gede gashshootu hajajo aara dandaanno.
    a) Takisete baataanchi hisaawe milli yitawookki gede assara,
    b) Faynaansete uurrinsha giddo noo qorowishshunni amandanni udiinne worranni saaxine giddo ofollino ayee takisete baataanchi woxi, wuddete udiinni, ayirritino gexa gexe,woy wolu jajji milli yaannokki gede,
    c) Qorowishshunni amadamanno udiinne worranni saaxine giddo afantanno jiro gari taje woy saaxinete giddo noo jiro tittiro biilloonyeho aanno gede,
3. Konni quwi cinaanchu quwi (2) garinni fayinaansete uurrinshara uyinanni hajajo, hajajo jeefantanoha takisete baataanchi su’ma, teessonna takisete baataanchi badooshsshi kiiro amada noosi.
4. Konni quwi cinaanchu quwi (2) garinni hajajo uyinanni yanna, biilloonyu takisete dironna ayee albiidi takisete diro takisete baataanchi baatara hasiisanno takse lainohunni hakkawoyinte huluulote takise shallago loosara dandaanno.
5. Biilloonyu fayinaansete uurrinshara ittisate

42. በፋይናንስ ተቋማት የተቀመጠ ገንዘብ እና ንብረት ይዞ ስለማቆየት

1. ይህ አንቀጽ ተፈፃሚ የሚሆነው ባለሥልጣኑ በበቂ ምክንያት ከታክስ ከፋዩ ላይ የሚፈለገው ታክስ የሚሰበሰብ ስለመሆኑ ስጋት ሲኖረውና ታክሱ በአስቸኳይ መሰብሰብ ያለበት ሲሆን ነው፡፡
2. ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ ባለሥልጣኑ አንድ የፋይናንስ ተቋም የሚከተሉትን እንዲፈጽም አስተዳደራዊ ትዕዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡
    ሀ) የታክስ ከፋዩ ሂሳቦች እንዳይንቀሳቀሱ እንዲያደርግ፣
    ለ) በፋይናንስ ተቋሙ ውስጥ ባለ በጥንቃቄ የሚያዙ ዕቃዎች ማስቀመጫ ሣጥን ውስጥ የተቀመጠ ማንኛውም የታክስ ከፋዩ ጥሬ ገንዘብ፣ውድ ዕቃ፣የከበረ ጌጣጌጥ፣ወይም ሌላ ንብረት እንዳይንቀሳቀስ፣
    ሐ) በጥንቃቄ በሚያዙ ዕቃዎች ማስቀመጫ ሣጥን ውስጥ ስለሚገኙ ሀብቶች ተገቢውን መረጃ ወይም በሣጥኑ ውስጥ ያሉትን ሀብቶች ዝርዝር ለባለሥልጣኑ እንዲሰጥ፣
3. በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 2 መሠረት ለፋይናንስ ተቋም የሚሰጠው ትእዛዝ ትእዛዙ ተፈጻሚ የሚሆንበትን የታክስ ከፋዩን ስም፣ አድራሻ እና የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር መያዝ አለበት፡፡
4. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሰረት ትዕዛዝ በሚሰጥበት ጊዜ፣ ባለሥልጣኑ በታክስ ዓመቱ እና በማናቸውም በቀደመው የታክስ ዓመት ታክስ ከፋዩ ሊከፍል የሚገባውን ታክስ አስመልክቶ ወዲያውኑ የስጋት የታክስ ስሌት ሊያከናውን ይችላል፡፡

hajajo iillitunku 10 (tonnu) barruwa yanna giddo hajajo harunsitannota assate dandiisiisanno yoote mini fajjo afira noosi.

6. Itishshu hajajo uyini barrinni hanafe 10 barruwa yanna giddo yoote mini fajjo afira hoogguro biilloonyu uyiino hajajo jeefishshu uurrisanno.
7. Konni quwi cinaanchu quwi 2 garinni hajajo iillitinose fayinaansete uurrinsha hajajo iillitu barrinni hanafe hajajote yanna gooffa geeshsha woy konni quwi cinaanchu quwi 6 garinni hajajote jeefishshi gooffa geeshsha hajajosi ayirrisa noosi.
8. Mitte womaashshu uurrinsha ikkado ikkinokki korkaattinni konni quwi cinaanchu quwi (2) uyinoonni hajajo garinni jeefikkinni gatinoha ikkiro hajajote la'noonni woxu bikkira hallanunni xa'mamannoha ikkanno.

43. Baantoonnikki Takise Sayikki Woganewiinni Baatisiisa

1. Mittu takisete baataanchi hasi'nanni takise baantanni yanna baatikki gatinoha ikkiro biilloonyu takisete baataanchira woxe baatanno sayikki bisira borrotenni aanno hajajonn ("baatooshshu hajajo yine" xawinsanniha) hajajote la'noonni woxe biilloonyeho baatanno gede hajajo aa dandaannoha ikkanna konni daninni baantanni woxi baantoonnikki takisete asale roora dinosi.
2. Baatooshshu hajajo takisete baataanchira woxe baatanno sayikki bisi damoozunni woy bikkaminno yannate danninni baantanni wole lawanno baatooshshi aaninni xeise eo assanno

5. ባለሥልጣኑ ለፋይናንስ ተቋሙ የዕግድ ትዕዛዝ በደረሰው በ10 (አሥር) ቀናት ጊዜ ውስጥ ትዕዛዙ እንዲቀጥል ለማድረግ የሚያስችል የፍርድ ቤት ፈቃድ ማግኘት አለበት፡፡
6. የዕግድ ትዕዛዙ ከተሰጠበት ቀን ጀምሮ በ10 ቀናት ጊዜ ውስጥ የፍርድ ቤት ፈቃድ ካልተገኘ ባለሥልጣኑ የሰጠው ትዕዛዝ ተፈጻሚነት ያቆማል፡፡
7. በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 2 መሠረት ትእዛዝ የደረሰው የፋይናንስ ተቋም ትእዛዙ ከደረሰው ቀን ጀምሮ የትእዛዙ ጊዜ እስከሚያበቃ ድረስ ወይም በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 6 መሠረት የትዕዛዙ ተፈጻሚነት እስከሚያበቃ ድረስ ትእዛዙን ማክበር ይኖርበታል፡፡
8. አንድ የገንዘብ ተቋም ያለ ምንም በቂ ምክንያት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) በተሰጠው ትዕዛዝ መሠረት ሣይፈፅም የቀረ እንደሆነ በትዕዛዙ ለተመለከተው የገንዘብ መጠን በግሉ የሚጠየቅ ይሆናል፡፡

43. ያልተከፈለን ታክስ ከሦስተኛ ወገኖች ስለማስከፈል

1. አንድ ታክስ ከፋይ የሚፈለግበትን ታክስ በመክፈያ ጊዜው ሳይከፍል የቀረ እንደሆነ ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋዩ ገንዘብ ለሚከፍል ሦስተኛ ወገን በጽሑፍ በሚሰጥ ትዕዛዝ ("የክፍያ ትእዛዝ ተብሎ" የሚጠቀስ) በትዕዛዙ የተመለከተውን ገንዘብ ለባለሥልጣኑ እንዲከፍል ትዕዛዝ ሊሰጥ የሚችል ሲሆን በዚህ ዓይነት የሚከፈለው ገንዘብ ካልተከፈለው የታክስ ዕዳ መብለጥ የለበትም፡፡
2. የክፍያ ትዕዛዙ ለታክስ ከፋዩ ገንዘብ የሚከፍል ሦስተኛ ወገን ከደመወዝ ወይም በተወሰነ የጊዜ ገደብ ከሚከፈል ሌላ ተመሳሳይ ክፍያ ላይ ቀንሶ ገቢ እንዲያደርግ

gede ikkanno yanna mittu mittunku baatooshshi aaninni xeanno woxu bikki baantanni damoozi woy wole baatooshshe ikkanna eote giwire xeinsi gedenonni mitto sayikkiha roora dinosi.

3. gutunni fannoonni Baanke hisaawe giddo afamanno woxe lainohunni baatooshshu hajajo baatannohura uyinannihu:-
   a) Baalunku gutu hisaawe annuwi baantoonnikki takisete asali heerinsaro woy
   b) Summumete maamari hisaawe lendikki, takisete baataanchi wolootu hisaawete annuwi malaati woy fajjo hasiissukkinni hisaawete aaninni woxe fushsha dandaannoha ikkiro callaati.
4. Baatooshshu hajajo garinni baatooshshe jeefanno ayee manchino hajajote la'noonni barra baatooshshe jeefa noosiha ikkanna, kunni barrino woxu baataanchi takisete baataanchira woxe baatara hasiisanno barri albaanni woy woxu takisete baataanchi su'minni amadami barri albaanni ikkara didandaanno.
5. Baatooshshu hajajo jeefate didandoommo yaanno woxu baataanchi baatooshshu hajajo iillitusi lamala barrubba giddo hajajo jeefate dandiinokki korkaatta biillonyeho borrotenni egensiisa noosi.
6. Woxu baataanchi konni quwi cinaanchu quwi (5) garinni biilloonyeho egensiishsha soyinoha ikkiro biilloonyu borrotenni qixxaawino egensiishshira ፡-
   a) Egensiishsha adhatenni baatooshshu

በሚሆንበት ጊዜ ከእያንዳንዱ ክፍያ ላይ የሚቀነሰው የገንዘብ መጠን ከሚከፈለው ደመወዝ ወይም ሌላ ክፍያ ሲሆን የገቢ ግብር ከተቀነሰ በኋላ አንድ-ሶስተኛ መብለጥ የለበትም፡፡

3. በጋራ በተከፈተ የባንክ ሂሳብ ውስጥ የሚገኘን ገንዘብ በተመለከተ የክፍያ ትእዛዝ ለከፋዩ የሚሰጠው፡-
   ሀ) ሁሉም የጋራ ሂሳቡ ባለቤቶች ያልተከፈለ የታክስ ዕዳ ሲኖርባቸው፣ ወይም
   ለ) የሽርክና ማህበር ሂሳብን ሳይጨምር፣ ታክስ ከፋዩ የሌሎቹ የሂሳብ ባለቤቶች ፊርማ ወይም ፈቃድ ሳያስፈልገው ከሂሳቡ ላይ ገንዘብ ማውጣት የሚችል ሲሆን ብቻ ነው፡፡
4. በክፍያ ትዕዛዝ መሠረት ክፍያ የሚፈፅም ማናቸውም ሰው በትዕዛዙ በተመለከተው ቀን ክፍያውን መፈፀም ያለበት ሲሆን፣ ይህም ቀን ገንዘብ ከፋዩ ለታክስ ከፋዩ ገንዘቡን ሊከፍል ከሚገባበት ቀን በፊት ወይም ገንዘቡ በታክስ ከፋዩ ስም ከተያዘበት ቀን በፊት ሊሆን አይችልም፡፡
5. የክፍያ ትዕዛዙን ለመፈፀም አልቻልኩም የሚል ገንዘብ ከፋይ የክፍያ ትዕዛዙ በደረሰው በሰባት ቀናት ውስጥ ትዕዛዙን ለመፈፀም ያልቻለበትን ምክንያት ለባለሥልጣኑ በጽሑፍ ማስታወቅ አለበት፡፡
6. ገንዘብ ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (5) መሠረት ለባለሥልጣኑ ማስታወቂያ የላከ እንደሆነ ባለሥልጣኑ በጽሑፍ በተዘጋጀ ማስታወቂያ፡-
   ሀ) ማስታወቂያውን በመቀበል የክፍያ ትዕዛዙን ሊሰርዘው ወይም

hajajo rige hunara woy woyyeessara woy

b) Woxu baataanchira sonkoonnisi egensiishsha tuge hunara dandaanno.

7. Takisete baataanchi hansannisi takise wo'munni woy bocunni baatinoha woy takise bantanni gara biilloonyunniwa adhamooshshu noo baatooshshu summummenni jeefinsoonniha ikkiro biilloonyu baataanchoho sayise noo baatooshshu hajajo borrotenni uyinoonni egensiishshinni agurara woy woyyeessara dandaanno.

8. Biilloonyu konni quwi garinni baataanchoho aanno hajajo woy egensiishshu affino takisete baataanchira sowa noosi.

9. Biilloonyu baataanchunni baatamino ayee woxeno takisete baataanchi hasamanno takisete asali aaninni xeisanno.

10. Konni quwira uyinanni egensiishsha mittu ikkadu korkaatti nookkiha adhinokki manchi egensiishshaho la'noonni woxu bikka halanyunni xa'mamannoha ikkanno.

11. Kuni quwi Itiyophiyu seeri garinni ittisa dandiinannikki jajji aana jeefamara didandaanno.

12. Konni quwi jeefishshira "baataanchu" yaa፡

a) Takisete baataanchira asalaancho ikkino woy albillitte asalaancho ikkannohu,

b) Takisete baataanchira woy takisete baataanchi su'minni woxe amadino woy albillitte amadannohu,

c) Takisete baataanchira baantanni wolu manchi woxe amadinohu,

d) Takisete baataanchira woxe baantanni gede

ሊያሻሽለው ወይም

ለ) ለገንዘብ ከፋዩ የተላከለትን ማስታወቂያ ውድቅ ሊያደርገው ይችላል፡፡

7. ታክስ ከፋዩ የሚፈለግበትን ታክስ በሙሉ ወይም በከፊል የከፈለ ወይም ስለታክስ አከፋፈሉ በባለሥልጣኑን ዘንድ ተቀባይነት ያለው የክፍያ ስምምነት የፈፀመ እንደሆነ ባለሥልጣኑ ለከፋዩ አስተላልፎት የነበረውን የክፍያ ትእዛዝ በጽሑፍ በተሰጠ ማስታወቂያ ሊሽረው ወይም ሊያሻሽለው ይችላል፡፡

8. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ መሠረት ለከፋዩ የሚሰጠውን ትዕዛዝ ወይም ማስታወቂያ ግልባጭ ለታክስ ከፋዩ መላክ አለበት፡፡

9. ባለሥልጣኑ በከፋዩ የተከፈለውን ማንኛውንም ገንዘብ ታክስ ከፋዩ ከሚፈለግበት የታክስ ዕዳ ላይ ያቀናንሳል፡፡

10. በዚህ አንቀጽ የሚሰጠውን ማስታወቂያ ያለምንም በቂ ምክንያት ያልተቀበለ ሰው በማስታወቂያው ለተመለከተው የገንዘብ መጠን በግሉ ተጠያቂ ይሆናል፡፡

11. ይህ አንቀጽ በኢትዮጵያ ሕግ መሠረት ሊታገድ በማይችል ንብረት ላይ ተፈጻሚ ሊሆን አይችልም፡፡

12. ለዚህ አንቀጽ አፈጻጸም "ከፋይ" ማለት፡

ሀ) ለታክስ ከፋዩ ባለዕዳ የሆነ ወይም ወደፊት ባለዕዳ የሚሆን፤

ለ) ለታክስ ከፋዩ ወይም በታክስ ከፋዩ ስም ገንዘብ የያዘ ወይም ወደፊት የሚይዝ፤

ሐ) ለታክስ ከፋዩ የሚከፈል የሌላ ሰው ገንዘብ የያዘ፤

wolu manchinni fajjo uyinoonni manchooti.

44. Gobbatenni Fula Hoolate Uyinanni Hajajo.

1. Konni quwi woro jeefantannohu biilloonyu takisete baataanchi woy uurrinshate loosu harisaanchi woy mittu kubbaaniyyiira rooridi qeechi noosi miili aane noo baatooshshe baatikki gobbateyi fulara dandaanno yaannohu ikkadu korkaatti heerisiro ikkanno.
   a) Takisete baataanchinni baatama hasiissannosi woy albillite baantanni takise woy;
   b) Takisete baataanchi gumulo aate widoonni rooridi qeechi noo kubbaaniyyi baata noosi woy albillitte baantanni takise,
2. Konni quwira la'noonni ikkitibba xaaduro biilloonyu takisete baataanchi aante noorinni mitto jeefasira albaanni Itiyophiyunni fulawokki gede hooltanno hajajo "gobbateyi fula hooltanno hajajo" yine xawinsannita aara dandaanno.
   a) Takisete baataanchinni woy takisete baataanchi gumulo aate widoonni rooridi qeechi noosi kubbaaniyyi baantantara hasiisanno woy albillitte baatanno takise wo'munni baata geeshsha,
   b) Biilloonyu adhanno garinni takisete baataanchi konni quwi cinaanchu quwi (A) la'noonni takise baatate baatooshshu summuume assiro.
3. Gobbatenni fulannookki gede hooltanno hajajo aane noore amada heedhannose ፡-
   a) Hajajo jeefanttanno takisete baataanchi su'ma teessonna takisete baataanchi badooshshi kiiro

መ) ለታክስ ከፋዩ ገንዘብ እንዲከፍል በሌላ ሰው ፈቃድ የተሰጠው ሰው ነው፡፡

44. ከሀገር መውጣትን ለመከልከል የሚሰጥ ትዕዛዝ

1. የዚህ አንቀጽ ድንጋጌ ተፈፃሚ የሚሆነው ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋዩ ወይም የድርጅቱ ሥራ አስኪያጅ ወይም በአንድ ኩባንያ አብላጫ ድርሻ ያለው አባል የሚከተሉትን ክፍያዎች ሳይከፍል ከሀገር ሊወጣ ይችላል የሚል በቂ ምክንያት ሲኖረው ይሆናል፡፡
   ሀ) በታክስ ከፋዩ መክፈል የሚኖርበትን ወይም ወደፊት የሚከፈል ታክስ፣ወይም
   ለ) ታክስ ከፋዩ ውሳኔ በመስጠት ረገድ አብላጫ ድርሻ ያለው ኩባንያ መክፈል የሚኖርበትን ወይም ለወደፊቱ የሚከፈል ታክስ፣
2. በዚህ አንቀጽ የተመለከቱት ሁኔታዎች ሲያጋጥሙ ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋዩ ከሚከተሉት አንዱን ከመፈፀሙ በፊት ከኢትዮጵያ እንዳይወጣ የሚከለክል ትእዛዝ "ከሀገር መውጣትን የሚከለክል ትዕዛዝ" ተብሎ የሚጠቀስ ሊሰጥ ይችላል፡፡
   ሀ) በታክስ ከፋዩ ወይም ታክስ ከፋዩ ውሳኔ በመስጠት ረገድ አብላጫ ድርሻ ባለው ኩባንያ ሊከፈል የሚገባው ወይም ወደፊት የሚከፈለው ታክስ በሙሉ እስከሚከፈል፣
   ለ) ባለሥልጣኑ በሚቀበለው አኳኋን ታክስ ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (ሀ) የተመለከተውን ታክስ ለመክፈል የክፍያ ስምምነት ሲያደርግ፤
3. ከሀገር እንዳይወጣ የሚከለክለው ትዕዛዝ የሚከተሉትን መያዝ ይኖርበታል፡-
   ሀ) ትዕዛዙ ተፈጻሚ የሚሆንበትን ታክስ

b) Gobbatenni fulannokki gede hoolloonni manchi, uurrishsha woyi kubbaaniyyi baata hasiissanno woy albillitte baata hasiissannosiha takisete bikka,

4. Biilloonyu shiqishanno ku’laato garinni biilloonyu noosi yoote mini seedisa hoogiro konni quwi cinaanchu quwi 2 garinni sa’anno gobbatenni fula hooltanno hajajo, hajajo uyiini yannanni hanafe 10 (tonne) barruwa gedeno dijeefamanno.

5. Biilloonyu takisete baataanchi gobbatenni fulannokki gede hooltanno hajaajo affino xawinsoonni takise baataanchira aa noosiha ikkanna takisete baataanchi hajajo adha hooga konni quwi garinni assinanni ayee assoteno jeefamannokki gede diassanno.

6. Immegireeshiinetenna dehininnetete biilloonyi sooreessi hoolate hajajo iillitusiro hajajo loosu aana hosiisate hasiissanno qaafubba adhanno, sooreessu adhanno qaafubba ayee paspoorteno, ayimmate kaarde woy wole takisete baataanchi Itiyophiya agure fulate horoonsiranno ayee sanadeno amadanna worano ledanno.

7. Woloota immegireeshiinete balaxo ikkito wo’ma noo gedeenni heedheenna, takisete baataanchi gobba agure fulannokki gede uyinoonni hajajo aana la’noonni takise baatiro woy takise baatanno gede biilloonyunniwa adhamooshshu noo baatooshshu summume jeefiro biilloonyu takisete baataanchira gobbatenni fulate dandiissiisanno afanshu woraqata aannosi. Takisete baataanchi konne afanshu woraqata shiqishasi takisete baataanchi Itiyophiyunni fulanno gede fajjate

ከፋይ ስም፣ አድራሻ እና የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር፤

ለ) ከሀገር እንዳይወጣ የተከለከለው ሰው፣ ድርጅት ወይም ኩባንያ ሊከፍል የሚገባውን ወይም ለወደፊቱ ሊከፈል የሚገባውን የታክስ መጠን፤

4. ባለሥልጣኑ በሚያቀርበው ማመልከቻ መሠረት ሥልጣን ያለው ፍርድ ቤት ካላራዘመው በስተቀር በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 2 መሠረት የሚተላለፈው ከሀገር መውጣትን የሚከለክል ትዕዛዝ ትዕዛዙ ከተሰጠበት ጊዜ ጀምሮ ከ10 (አስር) ቀናት በኋላ ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

5. ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋዩ ከሀገር እንዳይወጣ የሚከለክለውን ትዕዛዝ ግልባጭ ለተጠቀሰው ታክስ ከፋይ መስጠት የሚኖርበት ሲሆን የታክስ ከፋዩ ትዕዛዙን አለመቀበል በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚከናወነውን ማንኛውንም ተግባር ተፈፃሚ እንዳይሆን አያደርገውም፡፡

6. የኢሚግሬሽንና ደህንነት ባለሥልጣን ኃላፊ የክልከላ ትዕዛዙ ሲደርሰው ትዕዛዙን ተግባራዊ ለማድረግ የሚያስፈልጉ እርምጃዎችን ይወስዳል፣ ኃላፊው የሚወስዳቸው እርምጃዎች ማንኛውንም ፓስፖርት፣ መታወቂያ ወይም ሌላ ታክስ ከፋዩ ኢትዮጵያን ለቆ ለመውጣት የሚጠቀምበትን ማንኛውንም ሰነድ መያዝና ማስቀመጥን ይጨምራል፡፡

7. ሌሎች የኢሚግሬሽን ቅድመ-ሁኔታዎች መሟላታቸው እንደተጠበቀ ሆኖ፤ ታክስ ከፋዩ ሀገር ለቆ እንዳይወጣ በተሰጠው ትዕዛዝ ላይ የተመለከተውን ታክስ ከከፈለ ወይም ታክሱን እንደሚከፍል በባለሥልጣኑ ተቀባይነት ያለውን የክፍያ ስምምነት

immegireshiinete loosaasinchira ikkado taje ikkannosi.

8. Konni quwi garinni seeraame ikkitinno dogonni loosantino ayee assoti korkaattinni moottimmate woyi takisete, gumurukete, immegireeshiinete, poolisete woy wolu loosaasinchi aana ayee dani jaddo woy fitihaberete kisse shiqa woy sufantara didandiitanno.
9. Gobbatenni fula hooltanno hajajo uyinara dandiinannihu qaru dayrekiterchinni woy tenne hajajo aano gede qaru dayrekiterchi riqiwinno loosaasinchooti.

45. Daddalu Uurrinsha Yannate Geeshshira cufa (Ashshaga)

1. Konni quwi woro jeefanttannohu mittu takisete baataanchi wirro wirro፡-
   a) Giwiru seeri garinni hasi'nanni sanade amadikki gatiro woy
   b) Takise baantanni yanna baatikki gatiro ikkanno.
2. Konni quwi woro jeefantanno yanna takisete baataanchi qorowishshu iillisinku 7 barruwa giddo hasi'nanni ledote issete takise, ekisayizi takise woy baantanni hisaawe aaninni xeinse amadandanni takise baatinokkiha ikkiro woy hasi'nanni sanade amadinokkiha ikkiro biilloonyu takisete baataanchi daddalu uurrinsha 14 barrira yannate geeshshira cufannoha ikksi xawisanno borrote qorowishsha aanno.
3. Takisete baataanchi konni quwi cinaanchu quwi (2) uyinoonni qorowishshi garinni takise baata hoogiro woy hasi'nanni sanade amada

ከፈፀመ ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋዩ ከሀገር ለመውጣት የሚያስችለው የምስክር ወረቀት ይሰጠዋል፡፡ ታክስ ከፋዩ ይህንን የምስክር ወረቀት ማቅረቡ ታክስ ከፋዩ ከኢትዮጵያ እንዲወጣ ለመፍቀድ ለኢሚግሬሽን ሠራተኛ በቂ ማስረጃ ይሆናል፡፡

8. በዚህ አንቀጽ መሠረት ሕጋዊ በሆነ መልኩ በተከናወነ ማንኛውም ተግባር ምክንያት በመንግሥት ወይም በታክስ፣ በጉምሩክ፣ በኢምግሬሽን፣ በፖሊስ ወይም በሌላ ሠራተኛ ላይ ምንም ዓይነት የወንጀል ወይም የፍትሐብሄር ክስ ሊቀርብ ወይም ሊቀጥል አይችልም፡፡
9. ከሀገር መውጣትን የሚከለክል ትዕዛዝ ሊሰጥ የሚችለው በዋና ዳይሬክተሩ ወይም ይህንን ትእዛዝ እንዲሰጥ ዋና ዳይሬክተሩ በወከለው ሠራተኛ ብቻ ነው፡፡

45. የንግድ ድርጅትን ለጊዜው ስለማሸግ

1. የዚህ አንቀጽ ድንጋጌ ተፈፃሚ የሚሆነው አንድ ታክስ ከፋይ በተደጋጋሚ፡-
   ሀ) በግብር ሕግ መሠረት የሚፈለግበትን ሰነድ ሳይይዝ ሲቀር፣ ወይም
   ለ) ታክሱን በመክፍያ ጊዜው ሳይከፍል ሲቀር ይሆናል፡፡
2. የዚህ አንቀጽ ድንጋጌ ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ ታክስ ከፋዩ ማስጠንቀቂያ በደረሰው በ7 (በሰባት) ቀናት ውስጥ የሚፈለግበትን የተጨማሪ እሴት ታክስ፣ የኤክሳይዝ ታክስ ወይም ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ የሚያዘውን ታክስ የማይከፍል ከሆነ ወይም የሚፈለግበትን ሰነድ ያልያዘ እንደሆነ ባለሥልጣኑ የታክስ ከፋዩን የንግድ ድርጅት ለ14 (ለአስራ አራት) ቀን በጊዜያዊነት የሚያሽግ መሆኑን የሚገልጽ የጽሑፍ ማስጠንቀቂያ ይሰጠዋል፡፡
3. ታክስ ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) በተሰጠው ማስጠንቀቂያ መሠረት ታክሱን

hoogiro biilloonyu takisete baataanchi daddalu uurrinsha 14 barra roortinokki yanna bocunni woy wo'munni cufantanno gede assinanni hajajo ("cufate hajajo" yinne xawinsanni) hajajo aanno.

4. Biilloonyu hajajo loosu aana hosiissanno yannara takisete baataanchi daddalu uurrinsha ea dandaannoha ikkanna cufate hajajo loosu aana hosiissanno yannara polise bayichoho afantanno gede hajajo aara dandaanno.
5. Biilloonyu cufate hajajo garinni cunfoonni takisete baataanchi daddalu uurrinshsha ijaari aana albaanni leellanno bayicho aante noo qaala amadino egensiishsha xallanno.፦ "Takisete gadachuwa fula hogatenni qoqqowu takisete gashshooti lallawi quwa 45 garinni Sidaamu qoqqowi eote biilloonyi hajajonni yannate geeshshira cunfoonni".
6. Aante noo iikitubba wo'mite afanturo biilloonyu takisete baataanchi daddalu uurrinsha wirro fananni gede assanno፦
   a) Qaru dayrekiterchi woy riqiwo uyinoonni loosaasinchi takisete baataanchi hisaawete maareeko sanadda amadate dandiissiisanno ikkado qaafo adhino yee ammaniro,
   b) Takisete baataanchi takise baatannoha ikkiro
7. Cufate hajajo uyinannihu qaru dayrekiterchinni woy qole cufate hajajo aate baxxino garinni qaru dayrekiterchi riqiwo uyinoonni takisete loosaasinchinni callaati.

46. Sa'inori Takiste Asalla

1. Mittu takisete baataanchi ("sayisaanchu" yine

ካልከፈለ ወይም የሚፈለግበትን ሰነድ ካልያዘ ባለሥልጣኑ የታክስ ከፋዩ የንግድ ድርጅት ከ14 (ከአስራ አራት) ቀን ላልበለጠ ጊዜ በከፊል ወይም በሙሉ እንዲታሸግ የሚያደርግ ትዕዛዝ ("የማሸጊያ ትዕዛዝ" ተብሎ የሚጠቀስ) ይሰጣል፡፡

4. ባለሥልጣኑ ትዕዛዙን ተግባራዊ ለማድረግ ወደ ታክስ ከፋዩ የንግድ ድርጅት መግባት የሚችል ሲሆን የማሸጊያ ትዕዛዙ ተግባራዊ በሚደረግበት ጊዜ ፖሊስ በቦታው እንዲገኝ ትዕዛዝ ሊሰጥ ይችላል፡፡
5. ባለሥልጣኑ በማሸጊያ ትዕዛዝ መሠረት በታሸገው የታክስ ከፋዩ ንግድ ድርጅት ህንፃ ላይ ፊት ለፊት በሚታይ ቦታ የሚከተሉትን ቃላት የያዘ ማስታወቂያ ይለጥፋል፡- "የታክስ ግዴታዎችን ባለመወጣቱ በክልሉ ታክስ አስተዳደር አዋጅ አንቀጽ ፵፭ መሠረት በሲዳማ ክልል ገቢዎች ባለሥልጣን ትዕዛዝ ለጊዜው ታሽጓል"፡፡
6. የሚከተሉት ሁኔታዎች ተሟልተው ከተገኙ ባለሥልጣኑ የታክስ ከፋዩ የንግድ ድርጅት እንደገና እንዲከፈት ያደርጋል፡-
   ሀ) ዋና ዳይሬክተሩ ወይም ዉክልና የተሰጠው ሠራተኛ ታክስ ከፋዩ የሂሣብ መዝገብ ሰነዶችን ለመያዝ የሚያስችል በቂ እርምጃ ወስዷል ብሎ ሲያምን፤
   ለ) ታክስ ከፋዩ ታክሱን የሚከፍል ከሆነ፣
7. የማሸጊያ ትዕዛዝ የሚሰጠው በዋና ዳይሬክተሩ ወይም ደግሞ የማሸጊያ ትእዛዝ ለመስጠት በልዩ ሁኔታ በዋና ዳይሬክተሩ ዉክልና በተሰጠው የታክስ ሠራተኛ ብቻ

qumminsanni) harisanno daddalu loosi ledo xaadinohunni baantoonnikki takisete asali nooha ikkironna daddalu jiro wo'munni woy bocunni xaadooshshu noo manchira "jiro sa'inosi mancho" yine qumminsara sayisinoha ikkiro daddalu jiro ledo amadaminiha baantoonnikki asale jiro sa'inosi manchi baatate gadacho heedhannosi.

2. Konni quwi cinaanchu quwi (1) wodho biilloonyu sainoha takisete asale wo'muyi woy bocuyi jiro sayisaawohu aaninni xa'mawookki gede di'ittisawoosi.

47. Uurrinshatenni Baantanni Takise

1. Mitte uurrinsha takise baantanni yanna giddo baattinokkiha ikkiro takise baantoonnikki yanna woy takise baatamate albaanni noo lewu agani yanna giddo loosu harisaancho ikke noo ayee manchino baatantinokki takise uurrinshate ledo mittimmatenna addinni(naxalu)hadari heerannosi.
2. Koni quwi cinaanchu quwi (1) dingaage aane noorinni gumulo di'ikkanno.
   a) Uuurrinshate hasi'nanni giwire baattukki gatinohu konni quwi cinaanchu quwi (1) qumminsoonni manchi fajjonni woy egennote gobbaa ikkinoha ikkironna
   b) Loosu harisaanchira uyinoonni hadarinna wolootu huneeti leelliro loosu harisaanchi uurrinsha giwire baata hoogate assitanno sharro hoolate hasiisanno wo'naalsha leellishinoha ikkinoha ikkirooti.

48. Awaawurshu Woy Takisete Maaxooshshi Gumulamiro Heerannoha Takisete Qeecha

1. Farci'noonnisi odiiterchi, farci'noonnisi

ነው፡፡

46. የተላለፉ የታክስ ዕዳዎች

1. አንድ ታክስ ከፋይ ("አስተላላፊ" ተብሎ የሚጠቀስ) ከሚያካሂደው የንግድ ሥራ ጋር በተገናኘ ያልተከፈለ የታክስ ዕዳ ያለበት እንደሆነ እና የንግዱን ሀብቶች በሙሉ ወይም በከፊል ግንኙነት ላለው ሰው "ሀብቱ የተላለፈለት ሰው" ተብሎ ሊጠቀስ ያስተላለፈ እንደሆነ ከንግዱ ሀብት ጋር ተያይዞ ያልተከፈለውን ዕዳ ሀብቱ የተላለፈለት ሰው የመክፈል ግዴታ ይኖርበታል፡፡
2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ድንጋጌ ባለሥልጣኑ የተላለፈውን የታክስ ዕዳ በሙሉ ወይም በከፊል ከሀብት አስተላላፊው ላይ እንዳይጠይቅ አያግደውም፡፡

47. በድርጅት ስለሚከፈል ታክስ

1. አንድ ድርጅት ታክሱን በመክፈያው ጊዜ ውስጥ ያልከፈለ እንደሆነ ታክሱ ባልተከፈለበት ጊዜ ወይም ታክሱ ከመከፈሉ በፊት ባሉት ስድስት ወራት ጊዜ ውስጥ ሥራ አስኪያጅ የነበረ ማንኛውም ሰው ላልተከፈለው ታክስ ከድርጅቱ ጋር የአንድነትና የነጠላ ኃላፊነት ይኖርበታል፡፡
2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ድንጋጌ በሚከተሉት ሁኔታዎች ተፈፃሚ አይሆንም፤
   ሀ) ድርጅቱ የሚፈለግበትን ግብር ሳይከፍል የቀረው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ከተጠቀሰው ሰው ፈቃድ ወይም ዕውቀት ውጭ የሆነ እንደሆነ፣ እና
   ለ) ለሥራ አስኪያጅ የተሰጠው ኃላፊነት እና ሌሎች ሁኔታዎች ሲታዩ ሥራ አስኪያጁ ድርጅቱ ግብር ላለመክፈል የሚያደርገውን ጥረት ለመከላከል ተገቢውን ትጋት አሳይቶ የሆነ እንደሆነ ነው፡፡

pabilikete hisaawe ogeessi woy pabilikete odiiterchi

a) Takisete baataanchi takise ajishate woy takise maaxate dandaamanno gede kaa'linohu, jawaachishinohu, wo'naalinoha ikkiro,

b) Takise ajishate woy takise maaxate dandiissiisanno garinni ayee doogonnni afanni takisete baataanchi ledo halamiro woy assootu kaa'laancho ikkiro, takise awaawurate woy takisete loosisi korinni kalaqamanno takisete aja takisete baataanchi ledo mittimmatenninna addinni qeechu noosi.

2. Mittu farci'noonnisi odiiterchi,farci'noonnisi pabilikete hisaawete ogeessi, woy pabilikete odiiterchi konni quwi cinaanchu quwi (1) worroonni garinni halaafe ikke afamiro biilloonyu konne assoote ፡-

a) Farci'noonninsa pabilikete hisaawe ogeeyye uurrinsha, Tophiyaho hisaawetenna odiitete boorde woy konni manchi fajjo aanno bisi ripoorte assa noosiha ikkanna boordeno odiiterchu fajjo rigge huntanno gede xa'mitanno woy

b) Daddalu fajjo aate halafinnatinoose biilto ripoorte assanno.

3. 3.Konni quwira "takise ajisha" yaanno handaari konni lallawi quwira 103 uyinoonni tiro heedhanno.

Gafa Sette

Kiiso, Wirri Qolonna Takisete Asalinni Coicha/ Natsa/ Ikkannire

49. Takisete Baatooshshira Uyinanni Kiiso

48. ማጭበርበር ወይም የታክስ ስወራ ሲፈፀም ስለሚኖር የታክስ ኃላፊነት

1. የተመሰከረለት ኦዲተር፣ የተመሰከረለት ፐብሊክ የሂሳብ ባለሙያ ወይም ፐብሊክ ኦዲተር

ሀ) ታክስ ከፋዩ ታክስን ለማሳነስ ወይም ታክሱን ለመሰወር እንዲችል የረዳ፣ ያበረታታ፣ የሞከረ እንደሆነ፣

ለ) ታክስ ለማሳነስ ወይም የታክስ ስወራን በሚያስከትል መልኩ በማንኛውም መንገድ እያወቀ ከታክስ ከፋዩ ጋር ከተባበረ ወይም የድርጊቱ አጋር ከሆነ በታክስ ማጭበርበሩ ወይም በታክስ ስወራው ምክንያት ለሚከሰተው የታክስ መቀነስ ከታክስ ከፋዩ ጋር በአንድነትና በነጠላ ኃላፊነት ይኖርበታል፡፡

2. አንድ የተመሰከረለት ኦዲተር፣ የተመሰከረለት ፐብሊክ የሂሳብ ባለሙያ ወይም ፐብሊክ ኦዲተር በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) በተደነገገው መሠረት ኃላፊ ሆኖ ከተገኘ ባለሥልጣኑ ይህንን ድርጊት፡-

ሀ) ለተመሰከረላቸው የፐብሊክ ሂሳብ ባለሙያዎች ተቋም፣ ለኢትዮጵያ የሂሳብና የኦዲት ቦርድ ወይም ለዚህ ሰው ፈቃድ ለሚሰጠው አካል ሪፖርት ማድረግ ያለበት ሲሆን ቦርዱም የኦዲተሩን ፈቃድ እንዲሰርዘው ይጠይቃል፣ ወይም

ለ) የንግድ ፈቃድ የመስጠት ኃለፊነት ላለው ባለሥልጣን ሪፖርት ያደርጋል፡፡

3. በዚህ አንቀጽ "ታክስን ማሳነስ" የሚለው ሀረግ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 103 የተሰጠው ትርጉም ይኖረዋል፡፡

ክፍል ስምንት

1. Takisete baataanchi takisete diro baantanni hisaawe aaninni xeinse gatinsoonni takisenna balaxe baatino takisera afira hasiissannosi kiiso takisete baataanchi takisete diro hasamanno eote giwiri asali rooranno yanna, biilloonyu rooreenyunni leellino womaashsha aane noo garinni loosu aana hosanno gede assanno.
   A) Umihunni (baantanni hisaawe aaninni xe'e gattanno takise lendikki) takisete baataanchi eote giwiri lallawi garinni hasi'nannisi ayee takise baatate hosanno.
   B) Gattino takise baataanchu wole ayee takisete seerinni hasi'nanni takise baatate hosanno.
   C) Konni quwi cinaanchu quwi 2 noo gedeenni heereenna, tirfino woxi heeriro takisete baataanchi borrotenni wirro qolate xa'mo shiqishi barriyi hanafe noo 90 (honsawo) barruwa giddo takisete baataanchira wirro qollannisi.

2. Takisete baataanchi borrotenni summeenyasi xawisiro konni quwi cinaanchu quwi 1 (C) la'noonni woxe albillitte daanno ayee takisete asalira baatamanno gede tareessa/ashshagaaggarara dandaanno.
3. Biilloonyu konni quwi cinaanchu quwi 1 (C) worroonni garinni tirfino woxe takisete baataanchira baata hoogiro, honsawu barri goofihunni hanafe tirfete woxi higa barri geeshsha noo yanna giddo takisete baataanchi qallo afirate qoosso noosi.
4. Konni quwi cinaanchu quwi 3 garinni

ማካካሻ፣ ተመላሽ እና ከታክስ ዕዳ ነጻ ስለመሆን

49. ለታክስ ክፍያዎች የሚሰጥ ማካካሻ

1. ታክስ ከፋዩ በታክስ ዓመቱ ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ ለቀረበት ታክስ እና በቅድሚያ ለከፈለው ታክስ ሊያገኝ የሚገባው ማካካሻ ታክስ ከፋዩ በታክስ ዓመቱ ከሚፈለግበት የገቢ ግብር ዕዳ በሚበልጥበት ጊዜ፤ ባለሥልጣኑ በብልጫ የታየውን ገንዘብ በሚከተለው ቅደም ተከተል ሥራ ላይ እንዲውል ያደርጋል፡፡
   ሀ) በመጀመሪያ (ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ የሚቀርን ታክስ ሳይጨምር) ታክስ ከፋዩ በገቢ ግብር አዋጅ መሠረት የሚፈለግበትን ማንኛውንም ታክስ ለመክፈል ይውላል፤
   ለ) ቀሪው ታክስ ከፋዩ በሌላ በማንኛውም የታክስ ሕግ የሚፈለግበትን ታክስ ለመክፈል ይውላል፡፡
   ሐ) የዚህ አንቀጽ ንዑስአንቀጽ 2 እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ተራፊ ገንዘብ ካለም ታክስ ከፋዩ በጽሑፍ የተመላሽ ጥያቄ ካቀረበበት ቀን ጀምሮ ባሉት 90 (ዘጠና) ቀናት ውስጥ ለታክስ ከፋዩ ይመለስለታል፡፡
2. ታክስ ከፋዩ በጽሑፍ ስምምነቱን ከገለጸ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1(ሐ) የተመለከተው ገንዘብ ወደፊት ለሚመጣ ማንኛውም የታክስ እዳ መክፈያነት ሊሸጋገር ይችላል፡፡
3. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 (ሐ) በተደነገገው መሠረትተራፊውን ገንዘብ ለታክስ ከፋዩ ካልከፈለ፤ ዘጠናው ቀን ካለቀ ጀምሮ ተራፊው ገንዘብ እስከሚመለስበት

baantanni qallo mixxaane cinaanchu quwira la’noonni yanna hanaffara shiimare balaxxe noo ruuwete diro daddalu baankuwara loosi aana hosino lowiidi liqoote qallo mixxaane ikkanno.

50. Baatama Hasiissannohu Alee Baatantino Takise Qolannire

1. Konni quwi cinaanchu quwi (2) wodho noo gedeenni heedheenna, takisete baataanchi (konni lallawi quwi 49 worroonnire lendikki) takisete seeri garinni baatara hasiisanno takise aleenni baatinoha ikkiro takise baatantu barrinnii hanafe noo sasu diri giddo tsaddaqantino qitse horoonsiratenni baatara hasiisannohu aleenni baatino takise higgawoosi gede biilloonyeho ku’lara dandaanno.
2. Kuni quwi gumulo ikkannohu takisete baataanchi baatara hasiisanno takise aleenni baatino takise lainohunni biilloonyu takisete shallago woyyo assanno gede gadachannosi richi nookkiha ikkino ikkirooti.
3. Biiloonyu ku’laatote aana uyinoonni gumulo konni quwi cinaanchu quwi (1) qummisino ku’laanchira borrotenni egensiisa noosi.
4. Tkisete baataanchi konni quwi cinaanchu quwi (1) garinni ku’lironna biilloonyu takisete baataancho takisete seeri garinni baatara hasiisannohu aleenni baatinoha ikka ammanisiro roorunni/bilcunni baantoonni woxi bikka aante noo aanta garinni loosu aana hosiisanno፡-
   a) Umo (baantanni hisaawe aaninni xeinseenna gattanno takise lendikki)

ቀን ባለው ጊዜ ውስጥ ታክስ ከፋዩ ወለድ የማግኘት መብት አለው፡፡

4. በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ መሠረት የሚከፈለው ወለድ መጣኔ በንዑስ አንቀፁ የተመለከተው ጊዜ ከመጀመሩ ጥቂት ቀደም ብሎ ባለው ሩብ ዓመት በንግድ ባንኮች ሥራ ላይ የዋለው ከፍተኛው የማበደሪያ ወለድ መጣኔ ይሆናል፡፡

50. ሊከፈል ከሚገባው በላይ የተከፈለን ታክስ ስለመመለስ

1. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ድንጋጌ እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ታክስ ከፋዩ (በዚህ አዋጅ አንቀጽ 49 የተደነገገውን ሳይጨምር) በታክስ ሕግ መሠረት ሊከፍል ከሚገባው ታክስ በላይ የከፈለ እንደሆነ ታክሱ ከተከፈለበት ቀን ጀምሮ ባሉት ሦስት ዓመታት ውስጥ የፀደቀውን ቅጽ በመጠቀም ሊከፍል ከሚገባው በላይ የከፈለው ታክስ ይመለስለት ዘንድ ለባለሥልጣኑ ማመልከት ይችላል፡፡
2. ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ የሚሆነው ታክስ ከፋዩ ሊከፍል ከሚገባው ታክስ በላይ የከፈለውን ታክስ በሚመለከት ባለሥልጣኑ የታክስ ስሌት ማሻሻያ እንዲያደርግ የሚያስገድደው ሁኔታ የሌለ እንደሆነ ነው፡፡
3. ባለሥልጣኑ በማመልከቻው ላይ የተሰጠውን ውሳኔ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ለተጠቀሰው አመልካች በጽሑፍ ማስታወቅ አለበት፡፡
4. ታክስ ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ሲያመለክትና ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋዩ በታክስ ሕግ መሠረት ሊከፍል ከሚገባው በላይ የከፈለ መሆኑን ሲያምንበት በብልጫ የተከፈለውን የገንዘብ መጠን

takisete baataanchi eote giwiri lallawi garinni hasi’nanni ayee takise baatate hosanno

b) Gattino takise baataanchi wole ayee takisete seerinni hasi’nanni takise baatate hosanno

c) Konni quwi cinaanchu quwi 5 noo gede heereenna, tirfete woxi heeriro takisete baataanchi wirro higate xa’mo shiqishiri barrinni hanafe noo 45 (shoyilliina onte) barruwa giddo takisete baataanchira qollannisi.

5. Takisete baataanchi borrotenni summeenyasi xawisiro konni quwi cinaanchu quwi 4 (C) la’noonni woxi ayee takisete seeri garinni albillitte daanno ayee takisete asali baatooshshira sa’’ara dandaanno.

6. Biilloonyu konni quwi garinni takise sorotenni qolinoha ikkiro takisete baataanchi biilloonyunni xa’mamiro xa’mamate sanadera qumminsoonni barra sorotenni higinosi woxe biilloonyeho wirro baata noosi.

7. Wirro qolate xa’mirinotakisete baataanchi sorisiishshini woxu sorotenni higinoha ikkiro takisete baataasinchi woxu sorotenni higino wotenna sorotenni higino woxe qole biiltote baatino barri mereero noo yanna konni lallawi quwa 37 (2) laino jilbi garinni baatooshshu keeshshino yanna qallo baatate gadacho noosi.

8. Takise baataanchi konni quwi cinaanchu quwi (7) baataawo gede gadachitanno wirro qolate takise konni lallawi gumulora yine takisete baataanchi baatawota ayee takise assine adhinanni.

በሚከተለው ቅደም ተከተል ሥራ ላይ ያውላል፡-

ሀ) በመጀመሪያ (ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ተቀንሶ የሚቀረውን ታክስ ሳይጨምር) ታክስ ከፋዩ በገቢ ግብር አዋጅ መሠረት የሚፈለግበትን ማንኛውንም ታክስ ለመክፈል ይውላል፤

ለ) ቀሪው ታክስ ከፋዩ በሌላ በማንኛውም የታክስ ሕግ የሚፈለግበትን ታክስ ለመክፈል ይውላል፡፡

ሐ) የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 5 እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ተራፊ ገንዘብ ካለ ታክስ ከፋዩ የተመላሽ ጥያቄ ካቀረበበት ቀን ጀምሮ ባሉት 45 (አርባ አምስት) ቀናት ወስጥ ለታክስ ከፋዩ ይመለስለታል፡፡

5. ታክስ ከፋዩ በጽሑፍ ስምምነቱን ከገለጸ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 4(ሐ) የተመለከተው ገንዘብ በማንኛውም የታክስ ሕግ መሠረት ወደፊት ለሚመጣ ማንኛውም የታክስ እዳ መክፈያነት ሊሸጋገር ይችላል፡፡

6. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ መሠረት ታክስ በስህተት ተመላሽ ያደረገ እንደሆነ ታክስ ከፋዩ በባለሥልጣኑ ሲጠየቅ በመጠየቂያ ሰነድ በተጠቀሰው ቀን በስህተት የተመለሰለትን ገንዘብ ለባለሥልጣኑ መልሶ መክፈል አለበት፡፡

7. ተመላሽ በሚጠይቀው ታክስ ከፋይ አሳሳችነት ገንዘብ በስህተት የተመለሰ እንደሆነ ታክስ ከፋዩ ገንዘቡ በስህተት በተመለሰበትና በስህተት የተመለሰው ገንዘብ ተመልሶ ለባለሥልጣኑ በተከፈለበት ቀን መካከል ላለው ጊዜ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 32 (2) በተመለከተው መጣኔ መሠረት ክፍያው ለዘገየበት ጊዜ ወለድ የመክፈል ኃላፊነት አለበት፡፡

8. ታክስ ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ (7) እንዲከፍለው የሚገደደው ተመላሽ ታክስ

51. Jawu Qarri Xaadiro Uynannita Takisete Maaro

1. Kuni quwi jeefamannohu. biirote sooreessi፡-
   a) hendoonnikki kalaqamu dano woy huno korinni woy takisete baataanchi de’nenni woy ayee huno ledo xaadinokki garinni kalaqamino lowo hallanyu qarri korkaatinni takisete baataanchi hasi’nanni takise wo’munni baatanno gede assa dandaannokki ayirrino qarra iillishannoha ikka woy
   b) Takisete baataanchi rewo korkaatinni takisete baataanchi baata noosi takise wo’ma baatawo gede assa takisete baataanchi irkiraano aana jawa qarra kalaqannoha ikkasi, ammanirooti.
2. Konni quwi cinaanchu quwi (3) noo gedeenni heereenna, kuni quwi gumulo afiriro biirote sooreessi takisete baataancho woy reenohu takise baataanchi jajja buuxannohu raggete buuxaanchi baatama noosi takisenna tenne takise ledo xaadino keeshshino baatooshshira xa’minanni qallo wo’munni woy bocunni baatannokki gede fajjara dandaanno.
3. Konni quwi cinaanchu quwi (1) garinni takisete asali maaro assa dandiinayihu gashshootu amaale mini fushshanno wodhonni gumullanni woxi bikki deerinni ikkanno.
4. Biirote sooreessi takisete baataancho woy reenohu jajja buuxanno raggete buuxaancho takisete asalinni natsa assitanno gumulo uyiinohu shiqqinosi awaawurshu woy sorote taje aana xintamatenni ikkiro maaro assineenna gatino takisete asali maaro aate

ለዚህ አዋጅ አፈጻጸም ሲባል ታክስ ከፋዩ እንደሚከፍለው ማንኛውም ታክስ ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

51. ከባድ ችግር ሲያጋጥም ስለሚሰጥ የታክስ ምህረት

1. ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ የሚሆነው፣ የቢሮ ኃላፊው፡-
   ሀ) ባልተጠበቀ የተፈጥሮ አደጋ ወይም ጥፋት ምክንያት ወይም ከታክስ ከፋዩ ቸልተኝነት ወይም ማንኛውም ጥፋት ጋር ባልተገናኘ ሁኔታ የተፈጠረ ከባድ የግል ችግር ምክንያት ታክስ ከፋዩ የሚፈለግበትን ታክስ በሙሉ እንዲከፍል ማድረግ የማይቋቋመው ከባድ ችግር የሚያስከትልበት መሆኑን፤ ወይም
   ለ) በታክስ ከፋዩ ሞት ምክንያት ታክስ ከፋዩ መክፈል የሚኖርበትን ታክስ በሙሉ እንዲከፈል ማድረግ በታክስ ከፋዩ ጥገኞች ላይ ከባድ ችግር የሚፈጥር መሆኑን፤ሲያምንበት ነው፡፡
2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ ከሆነ የቢሮው ኃላፊው ታክስ ከፋዩ ወይም የሚቹን ታክስ ከፋይ ንብረት የሚያጣራው ውርስ አጣሪ መከፈል የሚኖርበትን ታክስና ከዚህ ታክስ ጋር በተገናኘ ለዘገየ ክፍያ የሚጠየቀውን ወለድ በሙሉ ወይም በከፊል እንዳይከፈል ሊፈቅድ ይችላል፡፡
3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የታክስ ዕዳ ምህረት ሊደረግ የሚችለው የመስተዳደር ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ በሚወሰን የገንዘብ መጠን ልክ ይሆናል፡፡
4. የቢሮው ኃላፊው ታክስ ከፋዩን ወይም የሚቹን ንብረት የሚያጣራውን ውርስ አጣሪ ከታክስ ዕዳ ነጻ የሚያደርገውን ውሳኔ የሰጠው በቀረበለት የተጭበረበረ

albaanni alba noo widira higatenni takisete baataanchi takisete asalinni natsa assinoonnikki gede kiirrena kuni lallawi jeefamano.

5. Biirote sooreessi konni quwi garini mitte mittenta maaro uyinoonni takisete asalenna qallote bikkanna maaro uyinoonni korkaata borreesse amadatenni lewu lewu aganinni qoqqowu qara odiitera ripoorte shiqisha noosi.

Gafa Honse

Takisete Ledo Xaadinohunni Kalaqamannoha Sumuu Yaate Hoonge

52. Korkaatubbate Xawishsha

Takisete seeri garinni biilloonyeho shiqinoha ayee ku'laato biilloonyu adhikki gatanno yanna adha hoogasi xawisannohu egensiishsha ku'laattosi adhinokki korkaatubba xawishsha hanqafinoha ikka noosi.

53. Takisetenna Kado Shiqqanno Gumulo Goofimarchunnita Ikkansare

1. Konni gafira worroonni amuraati garinni ikka hoogi geesha;-
   a) Takisete woy kado shiqara dandiitanno gumulo qaranna goofimarchunnita ikkitinohura ayee garinni komishiinete woy yoote mini woy wolu daanyinnatu amanyootinni giwo shiqqara dindandiitanno.
   b) Takisete shallago egensiishshi woy gumullo woy biilloonyunni takisete shallago egensiishshi gede woy gumulote hinkiilo buunxoonni sanade shiqisha takisete shallago egensiishshi woy gumulo garunni uyinoonnita ikkasi daafira hattonni takisete shallago egensiishshi woy

ወይም አሳሳች መረጃ ላይ በመመስረት ከሆነ በምህረት ቀሪ የተደረገው የታክስ ዕዳ ምህረት ከመሰጠቱ በፊት ወደ ነበረበት ሁኔታ በመመለስ ታክስ ከፋዩ ከታክስ ዕዳው ነጻ እንዳልተደረገ ተቆጥሮ ይህ አዋጅ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

5. የቢሮ ኃላፊው በዚህ አንቀጽ መሠረት እያንዳንዱን ምህረት የተሰጠበትን የታክስ ዕዳ እና የወለድ መጠን እና ምህረት የተሰጠበትን ምክንያት መዝግቦ በመያዝ በየስድስት ወሩ ለክልሉ ዋናው ኦዲተር ሪፖርት ማቅረብ አለበት፡፡

ክፍል ዘጠኝ

ከታክስ ጋር በተገናኘ የሚፈጠር አለመግባባት

52. የምክንያቶች መግለጫ

በታክስ ሕግ መሠረት ለባለሥልጣኑ የቀረበን ማንኛውንም ማመልከቻ ባለሥልጣኑ ሳይቀበለው በሚቀርበት ጊዜ አለመቀበሉን የሚገልጸው ማስታወቂያ ማመልከቻውን ያልተቀበለበትን ምክንያቶች መግለጫ ያካተተ መሆን አለበት፡፡

53. የታክስ እና ይግባኝ የሚቀርብባቸው ውሳኔዎች የመጨረሻ ስለመሆናቸው

1. በዚህ ክፍል በተደነገገው ሥነ ሥርዓት መሠረት ካልሆነ በስተቀር፡-
   ሀ) የታክስ ወይም ይግባኝ ሊቀርብበት የሚችል ውሳኔ ወሳኝ እና የመጨረሻ በመሆኑ በማናቸውም ሁኔታ በኮሚሽኑ ወይም በፍርድ ቤት ወይም በሌላ የዳኝነት ሥነ ሥርዓት ተቃውሞ ሊቀርብበት አይችልም፤
   ለ) የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ወይም ውሳኔ ወይም በባለሥልጣኑ እንደ ታክስ ስሌት ማስታወቂያ ወይም ውሳኔ ቅጂ የተረጋገጠ ሰነድ ማቅረብ የታክስ ስሌት ማስታወቂያው ወይም ውሳኔው በአግባቡ የተሰጠ ስለመሆኑ እንዲሁም በታክስ ስሌት ማስታወቂያው ወይም ውሳኔው የተመለከተው የታክስ መጠን እና ሌሎች ዝርዝር ጉዳዮች ትክክለኛ ስለመሆናቸው

gumulote la'noonni takisete bikkinna wolootu tittirshu hajubba halaalanya ikkansara hasiissanno tajeeti. Hattonni

c) Takisete baataanchi umisinni shallaganno takise lainohunni takisete baataanchi umisinni egensiisino qara umisi takise shallago egensiishsha woy biilloonyunni umisi takise shallago gede egensiishshu qara hiinkiilo buunxoonni sanade shiqisha egensiishshu amadora hasiissanno tajeeti.

2. Biilloonyu takisete baataanchira takisete shallago woy gumulo egensiishsha elekitironikisete hayyonni aanno yannara, konni quwi cinaanchu quwi (1) (B) la'noonni takisete shallago egensiishshi woy gumulo hinkiilo egensiishsha woy gumulo badatenninna elekitironikisete hayyonnni sainoha takisete shallago egensiishsha woy gummulo tittirshi hajubba xawisatenni biilloonni buuxantino sanadeno ledanno.

3. Takesete baataanchi umisi takise shallago egensiishsha elekitiroonikisete hayyonni shiqishanno yanna, konni quwi cinaanchu quwi (1) (C) la'noonni umisi takise shallago egensiishshi hinkiilo egensiishsha badatenninna elekitiroonikisete hayyonni saino umisi takise shallago egensiishshi tittirshi hajubba xawisatenni biilloonyunni buuxantino sanade ledanno.

4. Konni quwi hexxora "gumulo" yaa konni lallawi quwi 2 cinaanchu quwi 34 takisete gumulora uyinoonni tiro hundaanni fidalete aante (B), (C), (D), (E),(F), woy (G) leellinshoonniho.

ወሳኝ ማስረጃ ነው፤ እንዲሁም

ሐ) ታክስ ከፋዩ ራሱ የሚያሰላውን ታክስ በተመለከተ ታክስ ከፋዩ ራሱ ያሳወቀበትን ዋናውን የራስ ታክስ ስሌት ማስታወቂያ ወይም በባለሥልጣኑ እንደ ራስ ታክስ ስሌት ማስታወቂያው ዋናው ቅጂ የተረጋገጠ ሰነድ ማቅረብ ስለማስታወቂያው ይዘት ወሳኝ ማስረጃ ነው፡፡

2. ባለሥልጣኑ ለታክስ ከፋይ የታክስ ስሌት ወይም ውሳኔ ማስታወቂያ በኤሌክትሮኒክ ዘዴ በሚሰጥበት ጊዜ፣ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) (ለ) የተመለከተው የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ወይም ውሳኔ ቅጂ ማስታወቂያውን ወይም ውሳኔውን በመለየት እና በኤሌክትሮኒክ ዘዴ የተላለፈውን የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ወይም ውሳኔ ዝርዝር ጉዳዮች በመግለጽ በባለሥልጣኑ የተረጋገጠን ሰነድ ይጨምራል፡፡

3. ታክስ ከፋይ የራስ ታክስ ስሌት ማስታወቂያ በኤሌክትሮኒክ ዘዴ በሚያቀርብበት ጊዜ፣ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) (ሐ) የተመለከተው የራስ ታክስ ስሌት ማስታወቂያ ቅጂ ማስታወቂያውን በመለየት እና በኤሌክትሮኒክ ዘዴ የተላለፈውን የራስ ታክስ ስሌት ማስታወቂያ ዝርዝር ጉዳዮች በመግለጽ በባለሥልጣኑ የተረጋገጠን ሰነድ ይጨምራል፡፡

4. ለዚህ አንቀጽ ዓላማ "ውሳኔ" ማለት በዚህ አዋጅ አንቀጽ 2 ንዑስ አንቀጽ 34 ለታክስ ውሳኔ በተሰጠው ትርጉም ሥር በፊደል ተራ (ለ)፣ (ሐ)፣ (መ)፣ (ረ)፣ (ሰ) ወይም (ሸ) የተመለከተውን ነው፡፡

54. Takisete Gumulo Aana Shiqannoha Koffeenyu Egensiishsha

1. Takisete gumulonni koffi yiino takisete baataanchi gumulote egensiishshi iillisinku 21 barrubba giddo gumulote aana koffeenyu egensiishsha biilloonyeho borrotenni shiqisha dandaanno.
2. Koffeenyu shiqishino takisete gumulo woyyeessinoonni takisete shallago aana ikkirotakisete baatanchchi woyyaabbinota takisete shallago giwate qoosso umi takisete shallago soorrate, xeisate woy ledate assinoonni woyyeessimma aana calla kiaminnoha ikkanno.
3. Konni quwi cinaanchu quwi 1 garinni takisete baataanchinni shiqino koffeenyu egensiishshi garunni shiqino gede kiirrannihu konni woroonni tittirroonni balaxote ikkitubba wo'mituro callaati፡-
   a) Koffeenyu egensiishshi takisete baataanchi takisete gumulo giwanno korkaatubba, takisete baataanchi gumulo biddi assinnara hasiissanno yee ammananno woyyeessimmanna kuriuu woyyeessimma assa hasiissino korkaattubba garunni xawissannoha ikkiro,
   b) Koffeenyu takisete shallago ledo xaadinoha ikkiro takisete baataanchi takisete shallago garinni baatama noosihanna koffeenyu egensiishshira giwo shiqishinokki takise baatinoha ikkirooti. Hattonni
   c) Takisete gumulo aana koffeenyu

54. በታክስ ውሳኔ ላይ ስለሚቀርብ የቅሬታ ማስታወቂያ

1. በታክስ ውሳኔ ቅር የተሰኘ ታክስ ከፋይ የውሳኔው ማስታወቂያ በደረሰው በ21 (ሃያ አንድ) ቀናት ውስጥ በውሳኔው ላይ የቅሬታ ማስታወቂያ ለባለሥልጣኑ በጽሑፍ ማቅረብ ይችላል፡፡
2. ቅሬታ የቀረበበት የታክስ ውሳኔ በተሻሻለ የታክስ ስሌት ላይ ከሆነ የታክስ ከፋዩ የተሻሻለውን የታክስ ስሌት የመቃወም መብት የመጀመሪያውን የታክስ ስሌት በመለወጥ፣ በመቀነስ ወይም በመጨመር በተደረገው ማሻሻያ ላይ ብቻ የተገደበ ይሆናል፡፡
3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት በታክስ ከፋይ የቀረበ የቅሬታ ማስታወቂያ በአግባቡ እንደቀረበ የሚቆጠረው ከዚህ በታች የተዘረዘሩት ቅድመ ሁኔታዎች ሲሟሉ ብቻ ነው፡-
   ሀ) የቅሬታ ማስታወቂያው ታክስ ከፋዩ የታክስ ውሳኔውን የሚቃወምበትን ምክንያቶች፣ ታክስ ከፋዩ ውሳኔውን ለማስተካከል ሊደረጉ ይገባል ብሎ የሚያምንባቸውን ማሻሻያዎች እና እነዚህን ማሻሻያዎች ማድረግ አስፈላጊ የሆነበትን ምክንያቶች በትክክል የሚገልጽ ከሆነ፣
   ለ) ቅሬታው ከታክስ ስሌት ጋር የተገናኘ ከሆነ ታክስ ከፋዩ በታክስ ስሌቱ መሠረት መከፈል ያለበትን እና በቅሬታ ማስታወቂያው ተቃውሞ ያላቀረበበትን ታክስ የከፈለ እንደሆነ

heerisirono takise baate koffeenyu egensiishsha shiqisha doodhinoha ikkiro gumulloonnisi takise baatirooti.

4. Biilloonyu koffeenyu egensiishshi garunni dishiqino yee ammaniro takisete baataanchira aante noore xawisanno borrote egensiishsha hakkawoyiinte aannosi.
   a) Koffeenyu garunni dishiqino yaanno korkaattubbanna,
   b) Aante noori mereero keeshshitino yanna giddo takisete baataanchi koffeenyasi shiqishira hoogiro koffeenya shiqinshanni yanna sa'awo gede,
      1. Koffeenya lainohunni takisete gumulo egensiishshi iillinku 21 barrubba giddo woy
      2. Konni cinaanchu quwi garinni uyinanni egensiishshi iillinku 10 barrubba giddo,
5. Konni quwi cinaanchu quwi (4) garinni koffeenya shiqishate yanna sa'inoha ikkiro biilloonyu konne xawisanno borrote egensiishsha la''annosi takise baataanchira aanno.
6. Konni quwi cinaancho quwa 1 la'noonniti koffeenya shiqishshate yanna sa''ara albaanni takise baatannohu takisete gumulo aana koffeenyu egensiishsha shiqishanno yanna seedinsanni gede biiltote borrote ku'laato shiqisha dandaanno.
7. Konni quwi cinaancho quwa (6) garinni ku'laato shiqqanno woyite, biilto:-
   a) Takisete baataanchi IItiyophiyu giddo hee'rannokkiha ikkasinni, xissote

ነው፡፡ እንዲሁም

ሐ) በታክስ ውሳኔው ላይ ቅሬታ ቢኖረውም ታክሱን ከፍሎ የቅሬታ ማስታወቂያ ማቅረብን የመረጠ ከሆነ የተወሰነበትን ታክስ ከከፈለ ነው፡፡

4. ባለሥልጣኑ የቅሬታ ማስታወቂያው በአግባቡ አልቀረበም ብሎ ሲያምን ለታክስ ከፋዩ የሚከተሉትን የሚገልጽ የጽሑፍ ማስታወቂያ ወዲያውኑ ይሰጠዋል፡፡
   ሀ) ቅሬታው በአግባቡ አልቀረበም የሚልባቸውን ምክንያቶች፤ እና
   ለ) ከሚከተሉት በዘገየው ጊዜ ውስጥ ታክስ ከፋዩ ቅሬታውን ካላቀረበ የቅሬታ ማቅረቢያ ጊዜ እንደሚያልፍ፣
      1. ቅሬታው የሚመለከተው የታክስ ውሳኔ ማስታወቂያ በደረሰው በ 21 (ሃያ አንድ) ቀናት ውስጥ፣ ወይም
      2. በዚህ ንዑስ አንቀጽ መሠረት የሚሰጠው ማስታወቂያ በደረሰው በ10 ቀናት ውስጥ፤
5. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) መሠረት የቅሬታ ማቅረቢያ ጊዜ ያለፈ ከሆነ ባለሥልጣኑ ይህንን የሚገልጽ የጽሁፍ ማስታወቂያ ለሚመለከተው ታክስ ከፋይ ይሰጣል፡፡
6. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 የተመለከተው የቅሬታ ማቅረቢያ ጊዜ ከማለፉ በፊት ታክስ ከፋዩ በታክስ ውሳኔ ላይ የቅሬታ ማስታወቂያ የሚያቀርብበት ጊዜ እንዲራዘምለት ለባለሥልጣኑ የጽሑፍ ማመልከቻ ማቅረብ ይችላል፡፡
7. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (6) መሠረት

korkaatinni woy wole ikkadu korkaatinni konni quwi cinaancho quwa (1) woy (4) murroonni yanna gidddo koffeenyu egensiishshasi shiqisha dandaa hoogasinna,

b) Koffeenyu egensiishsha shiqishate takisete baataanchi widoonni korkaataancho ikkitinokki keeshsho hee’ra hooga ammanniro konni quwi cinaancho quwa (1) a’noonniti koffeenya shiqishate yanna gooffu barrinni hanafe 10 barrubba roorannokki yannara seedisara dandaanno.

55. Koffeenyu Aanna Gumulo Aa

1. Biilto konni lallawi quwa 54 garinni garunni shiqino koffeenyubba gadadu nookki garinni buuxatenni koffeenyu aana uynanni gumulora gumulote hedo shiqishanno uurrinshunnita loosu kifile tantananno.
2. Biilto, koffeenyubba la’anttanno amanyootenna biiltote shiqqanno gumulote hedubba xinttantanno hajjubbanna gumulo uynanni amanyoote amadinoha tittirshu biddissa fushshanno.
3. Loosu kifile takisete shallago aana shiqino koffenya buuxanno woyite takisete shallagora la’noonniti takisete jilbi ledara hasiisanno yitanno ammano heedhusiro, loosu kifile takisete shallago la’anno takisete loosaasinchira qoleena marro la’nanni gede gumulote hedo biiltote shiqisha noosi.
4. Biilto loosu kifilera shiqqinota gumulote hedo xiinxallihu gedensaanni, shiqino koffeenya wo’munni woy gama adhatenni woy tugatenni

ማመልከቻ ሲቀርብ፣ ባለሥልጣኑ፡-

ሀ) ታክስ ከፋዩ በኢትዮጵያ ውስጥ ያልነበረ በመሆኑ፣ በህመም ምክንያት ወይም በሌላ አጥጋቢ ምክንያት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ወይም (4) በተወሰነው ጊዜ ውስጥ የቅሬታ ማስታወቂያውን ማቅረብ አለመቻሉ፣ እና

ለ) የቅሬታ ማስታወቂያውን ለማቅረብ በታክስ ከፋዩ በኩል ምክንያታዊ ያልሆነ መዘግየት አለመኖሩን፣ ሲያምንበት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተመለከተው የቅሬታ ማቅረቢያጊዜው ካበቃበት ቀን ጀምሮ ከ10 (ከአሥር) ቀናት ላልበለጠ ጊዜ ሊያራዝም ይችላል፡፡

55. በቅሬታ ላይ ውሳኔ ስለመስጠት

1. ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 54 መሠረት በአግባቡ የቀረቡ ቅሬታዎች በነጻነት በመመርመር በቅሬታዎቹ ላይ ለሚሰጠው ውሳኔ የውሳኔ ሀሳብ የሚያቀርብ ቋሚ የሥራ ክፍል ያደራጃል፡፡
2. ባለሥልጣኑ፣ ቅሬታዎች የሚታዩበትን ሥነ-ሥርዓት እና ለባለሥልጣኑ የሚቀርቡ የውሳኔ ሃሣቦች የሚመሠረቱባቸውን ጉዳዮች እና የውሳኔ አሰጣጡን ሥርዓት የያዘ ዝርዝር መመሪያ ያወጣል፡፡
3. የሥራ ክፍሉ በታክስ ስሌት ላይ የቀረበውን ቅሬታ ሲመረምር በታክስ ስሌቱ የተመለከተው የታክስ መጠን ሊጨምር ይገባል የሚል እምነት ሲኖረው፣ የሥራ ክፍሉ የታክስ ስሌቱ ለሚመለከተው የታክስ ሠራተኛ ተመልሶ እንደገና እንዲታይ የውሳኔ ሃሳብ ለባለሥልጣኑ ማቅረብ ይኖርበታል፡፡
4. ባለሥልጣኑ በሥራ ክፍሉ የቀረበውን የውሳኔ ሃሳብ ከመረመረ በኋላ፣ የቀረበውን ቅሬታ በሙሉ ወይም በከፊል በመቀበል ወይም ውድቅ በማድረግ ውሳኔ የሚሰጥ ሲሆን

gumulo aannoha ikkanna gumulosino koffeenyu aana uyinoonni gumulooti yine xawinssanni.

5. Biilto koffeenyu aana uyitino gumulo takisete baataanchira borrotenni egensiissannoha ikkanna, takisete shallago aana shiqino koffeenya ikkiro takisete shallago woyyeessano ledeena gumulo jefisisate hasiissanno qaafo adhanno.
6. Koffeenyu aana uynoonni gumulo egensiishshi hajote gumu coy, anfoonnirenna gumulote safo ikkitinno korkaattubba xawishsha hanqafa hasiissannosi.
7. Biilto takisete baatanchi koffeenya shiqishino barrinni hanafe 180 barrubba giddo koffeenyu aana gumulo aa hoogiro takisete baataanchi kadosi 180 barri goofinkunni 30 barri giddo taakisete kado komishiinera shiqisha dandaanno.

56. Takisete kado Komishiinera kado Shiqishannire

1. kado shiqqara dandiitanno gumulo aana koffi yinohu takisete baataanchi konni lallawi quwa (87) garinni kado egensiishsha takisete kado komishiinera shiqishara dandaanno.
2. Takisete shallago aana shiqino koffeenyi ledo xaadinohunni takisete baataanchi, takisete kadote komishiinera shiqqannohu kadote egensiishshi garunni shiqqino yinara dandiinannihu yekkerrote aana noo takise 50% (ontaawo anga), baantoonniha ikkiro callaati.
3. Konni quwi cinaancho (2)’’yekkerrotete aana noo takise” taakisete ledo xaadinohunni baatara hasiisannosi qorichanna keeshshino baatooshshi qallo diledanno.

ውሳኔውም በቅሬታ ላይ የተሰጠ ውሳኔ” ተብሎ ይጠቀሳል።

5. ባለሥልጣኑ በቅሬታ ላይ የሰጠውን ውሳኔ ለታክስ ከፋዩ በጽሑፍ የሚያሳውቀው ሲሆን፣ በታክስ ስሌት ላይ የቀረበ ቅሬታ ከሆነ የታክስ ስሌቱን ማሻሻልን ጨምሮ ውሳኔውን ለማስፈፀም አስፈላጊ የሆኑትን እርምጃዎች ይወስዳል።
6. በቅሬታ ላይ የተሰጠ ውሳኔ ማስታወቂያ የጉዳዩን ዋና ፍሬነገሮች፣ ግኝቶች እና ለውሳኔው መሠረት የሆኑትን ምክንያቶች መግለጫ ማካተት አለበት።
7. ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋዩ ቅሬታ ካቀረበበት ቀን ጀምሮ ባሉት 180 (አንድ መቶ ሰማንያ) ቀናት ውስጥ በቅሬታው ላይ ውሳኔ ካልሰጠ ታክስ ከፋዩ ይግባኙን 180 (አንድ መቶ ሰማንያ) ቀን በተጠናቀቀ በ30 (ሰላሳ) ቀናት ውስጥ ለታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ማቅረብ ይችላል።

56. ለታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ይግባኝ ስለማቅረብ

1. ይግባኝ ሊቀርብበት በሚችል ውሳኔ ላይ ቅር የተሰኘ ታክስ ከፋይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 87 መሠረት የይግባኝ ማስታወቂያውን ለታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ሊያቀርብ ይችላል።
2. በታክስ ስሌት ላይ ከቀረበ ቅሬታ ጋር በተገናኘ በታክስ ከፋይ ለታክስ ይግባኝ ኮሚሽን የሚቀርብ የይግባኝ ማስታወቂያ በአግባቡ ቀርቧል ሊባል የሚችለው በክርክር ላይ ያለ ታክስ 50% (ሃምሳ በመቶ)፣ የተከፈለ እንደሆነ ብቻ ነው።
3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) “በክርክር ላይ ያለ ታክስ” ከታክሱ ጋር በተገናኘ ሊከፈል የሚገባውን ቅጣትና የዘገየ ክፍያ ወለድን አይጨምርም።

4. Takisete kado komishiine konni quwi cinaancho quwa(1)garinni kadote egensiishshi shiqanno yanna seedinsanni gede shiqqanno ku'laatora biddissa fushshitara dandiitanno.

57. Aliidi Yoo Minira kado Shiqishannire

1. Komishiinete shiqqino takisete kado beeqqaancho ikkino mancho komishiine uytino muronni koffi yinoha ikkiro komishiine murote egensiishshi iillihunni 30(sajjuu) barri giddo kado egensiishsha aliidi yoo minira shiqishara dandaanno.
2. Komishiinete la'noonni takisete kado aana heewisamaancho ikkino manchi konni quwi cinaancho quwa (1) la'noonniti kado shiqishate yanna seedinsannisi gede borrote ku'laatonni xa'miro aliidi yoo mini yannasi seedisasira dandaanno.
3. Takisete silleete aaninni shiqino koffeenyi ledo xaadinohunni takisete baataanchira aliidi yoo minira shiqqannoti kado egensiishshi garunni shiqqino yaa dandiinanni yekkerrote aana noo takise 75% (lamalayna onte anga) baatantinoha ikkiro callaati.
4. Aliidi yoo minira shiqqanno seeru hajjubba aana calla ikkanna kadote egensiishshino shiqqino kadora ka'anno seeru hajubba xawisa noosi.
5. Aliidi yoo mini yigiwaanye maciishshatenni:-
   a) Komishiinete muro gumulara;
   b) Komishiinete muro shaaratenni;
   1. Komishiinete muro riqqibbanno muro aara, woy
   2. Yoote mini aanno biddissi garinni hajo marro la'nanni gede komishiinete woy biiltote wirro

4. የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የይግባኝ ማስታወቂያ የሚቀርብበት ጊዜ እንዲራዘም ስለሚቀርብ ማመልከቻ መመሪያ ሊያወጣ ይችላል፡፡

57. ለከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባኝ ስለማቅረብ

1. ለኮሚሽኑ በቀረበ የታክስ ይግባኝ ተካፋይ የነበረ ሰው ኮሚሽኑ በሰጠው ውሳኔ ቅር የተሰኘ እንደሆነ የኮሚሽኑ የውሳኔ ማስታወቂያ በደረሰው በ30 (በሰላሳ) ቀናት ውስጥ የይግባኝ ማስታወቂያውን ለከፍተኛ ፍርድ ቤት ሊያቀርብ ይችላል፡፡
2. በኮሚሽኑ በታየ የታክስ ይግባኝ ላይ ተከራካሪ የነበረ ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተመለከተው የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ እንዲራዘምለት በጽሑፍ ማመልከቻ ሲጠይቅ የከፍተኛ ፍርድ ቤት ጊዜውን ሊያራዝመው ይችላል፡፡
3. በታክስ ስሌት ላይ ከቀረበ ቅሬታ ጋር በተገናኘ በታክስ ከፋይ ለከፍተኛ ፍርድ ቤት የሚቀርብ የይግባኝ ማስታወቂያ በአግባቡ ቀርቧል ሊባል የሚችለው በክርክር ላይ ያለ ታክስ 75% (ሰባ አምስት በመቶ) የተከፈለ እንደሆነ ብቻ ነው፡፡
4. ለከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባኝ የሚቀርበው በሕግ ጉዳዮች ላይ ብቻ ሲሆን የይግባኝ ማስታወቂያውም በቀረበው ይግባኝ የሚነሱትን የሕግ ጉዳዮች መግለጽ አለበት፡፡
5. የከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባኙን በመስማት፡-
   ሀ) የኮሚሽኑን ውሳኔ ሊያፀናው፤
   ለ) የኮሚሽኑን ውሳኔ በመሻር፤
   1. የኮሚሽኑን ውሳኔ የሚተካ ውሳኔ ሊሰጥ፤ ወይም
   2. ፍርድ ቤቱ በሚሰጠው መመሪያ መሠረት ጉዳዩ እንደገና እንዲታይ

soyaara

c) Kado tugara, woy

d) Hasisannota labbe leeltusita wole muro aara dandaanno.

6. Konni quwi cinaancho quwa (3) ‘’ yekkerrote aana noo takise” yaa takisete kadote komishiine baantanni gede muro uytinotanna takise baatannohu kadote egensiishshi aana koffeenya.shiqishirino takise ikkanna taakisete ledo xaadinohunni baatara hasiissanno qorichanna keeshshino baatooshshi qallo diledanno.

58. Xaphooma Yoo Minira Shiqqano Kadore

1. Xaphooma yoo minira shiqqino takisete kadora beeqqaancho ikkino manchira yoote mini uynosi muronni koffi yinoha ikkiro yoote minihu murote egensiishshi iillisihunni 30 (sajjuu) barri giddo kadote egensiishshasi xaphooma yoo minira shiqishi’ra dandaanno.
2. Aliidi yoo minira la’noonni takisete kado aana yekkerramaancho ikkino manchi konni quwi cinaancho quwa (1) la’noonniti kado shiqishate yanna seedinsanni gede borrotenni ku’laato xa’manno woyte xaphoomu yoo mini yannasi seedisasi’ra dandaanno.

59. Kulate/Xawisate/ Qeecha

Konni gafi garinni taakisete muro ledo xaadinohunni assinannita ayetano takisete yekkerero ha’rinshora takisete muro halaalanya ikka hoogase kulate qeechi taakisete baataanchiho.

60. Takisete kado Komiishiine Woy Yoote Mini Gumulo Jeefisa

1. Biilto takisete kado komishiine, aliidi yoo mini

ለኮሚሽኑ ወይም ለባለሥልጣኑ መልሶ ሊልከው፤

ሐ) ይግባኙን ውድቅ ሊያደርገው፤ ወይም

መ) ተገቢ መስሎ የታየውን ሌላ ውሳኔ ሊሰጥ፤ ይችላል፡፡

6. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) “በክርክር ላይ ያለ ታክስ” ማለት የታክስ ይግባኝ ኮሚሽኑ እንዲከፈል ውሳኔ የሰጠበት እና ታክስ ከፋዩ በይግባኝ ማስታወቂያ ቅሬታ ያቀረበበት ታክስ ሲሆን ከታክሱ ጋር በተገናኘ ሊከፈል የሚገባውን ቅጣትና የዘገየ ክፍያ ወለድን አይጨምርም፡፡

58. ለጠቅላይ ፍርድ ቤት ስለሚቀርብ ይግባኝ

1. ለከፍተኛ ፍርድ ቤት በቀረበ የታክስ ይግባኝ ተካፋይ የነበረ ሰው ፍርድ ቤቱ በሰጠው ውሳኔ ቅር የተሰኘ እንደሆነ የፍርድ ቤቱ የውሳኔ ማስታወቂያ በደረሰው በ30 (በሰላሳ) ቀናት ውስጥ የይግባኝ ማስታወቂያውን ለጠቅላይ ፍርድ ቤት ሊያቀርብ ይችላል፡፡
2. በከፍተኛ ፍርድ ቤት በታየ የታክስ ይግባኝ ላይ ተከራካሪ የነበረ ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተመለከተው የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ እንዲራዘምለት በጽሑፍ ማመልከቻ ሲጠይቅ የጠቅላይ ፍርድ ቤት ጊዜውን ሊያራዝመው ይችላል፡፡

59. የማስረዳት ኃላፊነት

በዚህ ክፍል መሠረት ከታክስ ውሳኔ ጋር በተገናኘ በሚደረግ ማንኛውም የታክስ ክርክር ሂደት የታክስ ውሳኔ ትክክል አለመሆኑን የማስረዳት ኃላፊነት የታክስ ከፋዩ ነው፡፡

60. የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ወይም የፍርድ ቤትን ውሳኔ ስለመፈጸም

1. ባለሥልጣኑ የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን፣ የከፍተኛ ፍርድ ቤት ወይም የጠቅላይ ፍርድ

woy xaphoomu yoo mini muro iillitusihunni 30(sajjuu) barri giddo woyyeessinoonni takisete silleete egensiishsha takisete baataanchira aatenni murosi loosu aana hosiisate hasiissanno qaafo adha noose.

2. Konni lallawi quwa 28 la'noonni takise sillete woyyeesso yannate danni kadote komishiine woy yoote mini muro loosu aana hosiisate assinanni takisete sillete woyyeesso aana gumulamme diafidhanno.

Gafa Tonne

Taje Gamba Assannirenna Jeefisannire

61. Takisete Kiliiraanse

1. Ayehuno takisete baataanchi gumuloonni qitse garinni, takisete kiliiraanse farcote woraqata uynannisi gede biiltote ku'la dandaanno.
2. Biilto takise baatannoha takisete seeri garinni tungoonnisiha takise baatate gadachosi gumulinoha ikkasi buuxxuro fushshitanno biddissi garinni taakise baatannohu konni quwi cinaancho quwa (1) garinni ku'laatosi shiqishihunni 14 barri giddo takisete kiliiraanse farcote woraqata aa noose.
3. Konni quwi cinaancho quwa 1 garinni ku'laato shiqishannohu takisete baatanchi balaxino dirira woy balaxxino dirrara takisete baatate maareekkaminokkiha ikkiro biilto takise baatannohu maareekkaminoha ikkasi xawisatenni taakise baatannohu ku'laato shiqishihunni 14(tonaa shoolu) barri giddo takisete kiliiraanse farcote woraqata aa hasiissannose.
4. Ayehuno biirote loosi mini, maazagajju mini, mootimmate loosu kifile, woy federaalete woy

ቤት ውሳኔ በደረሰው በ30 (ሰላሳ) ቀናት ውስጥ የተሻሻለ የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ለታክስ ከፋዩ መስጠትን ጨምሮ፣ ውሳኔውን ተግባራዊ ለማድረግ አስፈላጊ የሆኑ እርምጃዎችን መውሰድ አለበት፡፡

2. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 28 የተመለከተው የታክስ ስሌት ማሻሻያ የጊዜ ገደብ የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ወይም የፍርድ ቤት ውሳኔን ተግባራዊ ለማድረግ በሚከናወን የታክስ ስሌት ማሻሻያ ላይ ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

ክፍል አሥር

መረጃን ስለመሰብሰብና ስለማስፈፀም

61. የታክስ ክሊራንስ

1. ማንኛውም ታክስ ከፋይ በፀደቀው ቅጽ መሠረት የታክስ ክሊራንስ የምስክር ወረቀት እንዲሰጠው ለባለሥልጣኑ ማመልከት ይችላል፡፡
2. ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋዩ በታክስ ሕግ መሠረት የተጣለበትን ታክስ የመክፈል ግዴታ የፈፀመ መሆኑን ሲያረጋግጥ በሚያወጣው መመሪያ መሠረት ታክስ ከፋዩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ማመልከቻውን ባቀረበ በ14 ቀናት ውስጥ የታክስ ክሊራንስ የምስክር ወረቀት መስጠት አለበት፡፡
3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት ማመልከቻ የሚያቀርበው ታክስ ከፋይ ለቀደመው ዓመት ወይም ለቀደሙት ዓመታት በታክስ ከፋይነት ያልተመዘገበ እንደሆነ ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋዩ የተመዘገበ መሆኑን በመግለጽ ታክስ ከፋዩ ማመልከቻ ባቀረበ በ14 (አስራ አራት) ቀናት ውስጥ የታክስ ክሊራንስ የምስክር ወረቀት መስጠት ይኖርበታል፡፡
4. ማንኛውም የቢሮ መስሪያ ቤት፣ ማዘጋጃ ቤት፣ የመንግሥት የሥራ ክፍል፣ ወይም

qoqqowu mootimma biiro woy wole aye mootimmate bisi , takisete baataanchi takisete kiliiraanse farcote woraqata shiqisha hoogiro aye fajjo aa woy haaroonsa woy mootimmate garafora beeqqanno gede fajja didandaanno.

5. Biilto konni quwi cinaancho quwa (1) garinni ku'laato shiqishino takisete baataanchira takisete kiliraanse farcote woraqata aa hoogate murinoha ikkiro takise baatannohu ku'laatosi shiqishihunni 10(tonnu) barri giddo ku'laatosi adhinokki korkaata xawissanno murote (wusaanete) egensiishsha aannosi.

62. Safate Borronna Galtinote Wodho Shiqishannire

1. Aye uurrinsha maareekkinoonni barrinni hanafe noo 30 (sajjuu) barri giddo safate borro, galtinote wodho, suume xaadino maamari sumiimme woy wole safate woy maareekkote sanade hinkiilo biiltote shiqisha noosi.
2. Konni quwi cinaancho quwa (1) qummi assinoonni sanadda aana aye soorro assiniro uurrinsha soorro assinihunni 30 (sajjuu) barri giddo soorrose borrotenni biiltote egensiisa hasiissannose.

63. Odiiteroottu

1. Odiiterra hajamaannonsata/dambanyootinsata/ odiite ripporte danbanyootinsara shiqishino barrinni hanafe kiirranni 3(sasu) agani giddo odiitete ripportuwa biiltote shiqisha noonsa.
2. Ayee odiiterichi konni quwi cinaancho quwa(1) la'noonni gadacho fulikkinni gatinoha ikkiro biilto odiiterichu gadachosi fulinokkiha ikkasi IItiyophiyu shallagotenna odiitete borride woy Itophiyaho afanshinoonnisa ogeeyye institute

የፌደራል ወይም የክልል መንግሥት ቢሮ ወይም ሌላ ማንኛውም የመንግሥት አካል ታክስ ከፋይ የታክስ ክሊራንስ የምስክር ወረቀት ካላቀረበ በስተቀር ማንኛውንም ፈቃድ መስጠት ወይም ማደስ ወይም በመንግሥት ጨረታ እንዲሳተፍ መፍቀድ አይችልም፡፡

5. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ማመልከቻ ላቀረበ ታክስ ከፋይ የታክስ ክሊራንስ የምስክር ወረቀት ላለመስጠት የወሰነ እንደሆነ ታክስ ከፋዩ ማመልከቻውን ባቀረበ በ፲፬(አሥራ አራት) ቀናት ውስጥ ማመልከቻውን ያልተቀበለበትን ምክንያት የሚገልጽ የውሳኔ ማስታወቂያ ይሰጠዋል፡፡

62. የመመስረቻ ጽሑፍን እና የመተዳደሪያ ደንብን ስለማቅረብ

1. ማንኛውም ድርጅት ከተመዘገበበት ቀን ጀምሮ ባሉት 30 (ሰላሳ) ቀናት ውስጥ የመመስረቻ ጽሑፍ፣ የመተዳደሪያ ደንብ፣ የሽርክና ማህበር ስምምነት ወይም ሌላ የመመስረቻ ወይም የምዝገባ ሰነድ ቅጂ ለባለሥልጣኑ ማቅረብ አለበት፡፡
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) በተጠቀሱት ሰነዶች ላይ ማንኛውም ለውጥ ሲደረግ ድርጅቱ ለውጡ በተደረገ በ30 (በሰላሳ) ቀናት ውስጥ ለውጡን በጽሑፍ ለባለሥልጣኑ ማሳወቅ አለበት፡፡

63. ኦዲተሮች

1. ኦዲተሮች የደንበኞቻቸውን የኦዲት ሪፖርት ለደንበኞቻቸው ካቀረቡበት ቀን ጀምሮ በሚቆጠር የ3 (ሦስት) ወር ጊዜ ውስጥ የኦዲት ሪፖርቶቹን ለባለሥልጣኑ ማቅረብ አለባቸው፡፡
2. ማንኛውም ኦዲተር በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተመለከተውን ግዴታ ሳይወጣ የቀረ እንደሆነ ባለሥልጣኑ ኦዲተሩ ግደታውን ያልተወጣ መሆኑን ለኢትዮጵያ የሂሳብና ኦዲት ቦርድ ወይም ለኢትዮጵያ

egensiisate borride woy insitituute odiiterete fajjo ringe hunanni gede xa'mitanno.

3. Konni quwira "odiitere" yaa faynaanisete rippoorte qixxeessatenna shiqishate lallawi garinni paapilikete odiiterenna farci'noonnisi odiiterchira uynoonnisi tiro amadanno.

64. **Itophiyaho Teessancho Ikkinnokki Manchi Ledo Assinannita Owaantete Sheemaate Egensiisannire**

1. Kaima Itophiya ikkino owaantete sheemaati Itophiyaho teessaancho ikkinokki manchi ledo e'annohu aye manchino sheemate malaatisino woy jeefisa hanafihunni balaxe dayno barrinni hanafe kiirranni 30(sajjo)barri giddo gumuloonni qitse garinni biiltote egensiisa noosi.
2. Konni quwi "Buesi Itophiyaho ikkinohu owaantete sheemaate" yaa qaxaramate sheemaate ledikkinni, udiinnu shiqishsha ledirono leda hoogirono, qara owaante aate aana xintantino bue Itophiya ikkitino eo afisiissanno owaantete sheemateeti.

65. **Taje woy Tajete naqaashe /maassireja/ Afi'rate Egensiishsha Aannire**

1. Ayehuno takisete seera gashshate yine biilto takise baatannoha ikkirono ikka hoogirono aye manchira borrote egensiishsha aatenni.:-
   a) Egensiishshaho la'noonni yanna giddo umisiha woy wole aye manchi takisete hajo lainohunni egensiishshaho xawinsoonni mashalaqqe uynannisi gede;
   b) Egensiishshaho la'noonni yannanna darga afamatenni umisiha woy wolu manchi takisete hajubba lainohunni egensiishshaho xawinsoonni taje uynannisi gede;

የተመሠከረላቸው የሂሣብ ባለሙያዎች ኢንሲቲትዩት በማሳወቅ ቦርዱ ወይም ኢንስቲትዩቱ የኦዲተሩን ፈቃድ እንዲሰረዝ ይጠይቃል፡፡

3. በዚህ አንቀጽ "ኦዲተር" ማለት በፋይናንስ ሪፖርት አዘገጃጀትና አቀራረብ አዋጅ ለፐብሊክ ኦዲተር እና ለተመሰከረለት ኦዲተር የተሰጠውን ትርጉም ይይዛል፡፡

64. **በኢትዮጵያ ነዋሪ ካልሆነ ሰው ጋር የሚደረግ የአገልግሎት ውልን ስለማሳወቅ**

1. ምንጩ ኢትዮጵያ የሆነ የአገልግሎት ውል በኢትዮጵያ ነዋሪ ካልሆነ ሰው ጋር የሚገባ ማንኛውም ሰው ውሉን ከፈረመበት ወይም መፈጸም ከጀመረበት ቀድሞ ከመጣው ቀን ጀምሮ በሚቆጠር 30 (ሰላሳ) ቀናት ውስጥ በፀደቀው ቅጽ መሠረት ለባለሥልጣኑ ማሳወቅ አለበት፡፡
2. በዚህ አንቀጽ "ምንጩ ኢትዮጵያ የሆነ የአገልግሎት ውል" ማለት የቅጥር ውልን ሳይጨምር፣ የዕቃ አቅርቦትን ቢጨምርም ባይጨምርም በዋነኝነት አገልግሎት በመስጠት ላይ የተመሠረተ ምንጩ ኢትዮጵያ የሆነ ገቢ የሚያስገኝ የአገልግሎት ውል ነው፡፡

65. **መረጃ ወይም ማስረጃ ለማግኘት ማስታወቂያ ስለመስጠት**

1. ማንኛውንም የታክስ ሕግ ለማስተዳደር ሲባል ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋይ ቢሆንም ባይሆንም ለማንኛውም ሰው የጽሑፍ ማስታወቂያ በመስጠት፦
   ሀ) በማስታወቂያው በተመለከተው ጊዜ ውስጥ የራሱን ወይም የሌላ ማንኛውንም ሰው የታክስ ጉዳይ የሚመለከት በማስታወቂያው የተገለፀውን መረጃ እንዲሰጠው፤
   ለ) በማስታወቂያው በተመለከተው ጊዜና ቦታ በመገኘት የራሱን ወይም የሌላ ማንኛውንም ሰው የታክስ ጉዳዮች በተመለከተ በማስታወቂያው የተገለጸውን ማስረጃ እንዲሰጠው፤

c) Egensiishshaho la'noonni yanna isi woy wolu aye manchinni takisete hajo ledo xaaddanno angasira woy isi qorqorshi hunda noori egensiishshaho xawinsoonni sanadda shiqishanno gede, xa'mara dandaanno.

2. Kunni quwi cinaancho quwa (1) garinni shiqqara xa'minoonni sanade ikkituro, xa'minoonni sanade badate dandiisiisanno garinni egensiishshaho xawisa ikkado ikkitanno.

3. Kuni quwi:-

a) Elekitiroonikisete garinni afantannoreno lede aye mashalaqqe aanniha woy sanade shiqisha lainohunni addi qoosso aannoha woy dagate horo la''annoha wole seera; woy

b) Maafuda agarate gadacho tugate sheemaati, hee'rirono gumulamanno.

66. Eatenna Qonqolchate Biilloonye

1. Ayetano takisete seera gashshate yaatenni biilto:-

a) Ayee yannaranna egensiishshu nookkiha konni woroonni noo dargubbara afamate woy konni woroonni noore afi'rate wo'munna kio nookki (yaltegedebe); qoosso noosi.

1. Aye hoowe woy darga , aye uddiinne woy jajja.
2. Aye sanadeno,
3. Ayetino tajete kuuso,

b) Konni cinaancho quwa aantete fidale (A) uynoonni qoosso garinni afi'rinoha elekitirronikisete garinni amandoonniha lede aye sanade wosanantino kifile woy hinkiilo adhara dandaanno.

c) Biilto takisete baataancho takisete gadacho murate hasiissanno tajeetei yite

ሐ) በማስታወቂያው በተመለከተው ጊዜ ከእርሱ ወይም ከሌላ ማንኛውም ሰው የታክስ ጉዳዮች ጋር የሚገናኙ በእጁ ወይም በእርሱ ቁጥጥር ሥር ያሉ በማስታወቂያው የተገለፁ ሰነዶችን እንዲያቀርብ፣ ሊጠይቅ ይችላል፡፡

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት እንዲቀርብ የተጠየቀው ሰነድ ከሆነ፣ የተጠየቀው ሰነድ መለየት በሚያስችል አኳኋን በማስታወቂያው መገለጹ በቂ ይሆናል፡፡

3. ይህ አንቀጽ፡-

ሀ) በኢሌክትሮኒክ መልክ የሚገኙትን ጨምሮ ማንኛውንም መረጃ መስጠትን ወይም ሰነድ ማቅረብን በተመለከተ ልዩ መብት የሚሰጥ ወይም የህዝብ ጥቅምንየሚመለከት ሌላ ሕግ፤ ወይም

ለ) ሚስጥር የመጠበቅ ግዴታን የሚጥል ውል፤ ቢኖርም ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

66. የመግባትና የመበርበር ሥልጣን

1. ማንኛውንም የታክስ ሕግ ለማስተዳደር ሲባል ባለሥልጣኑ፡-

ሀ) በማንኛውም ጊዜና ያለምንም ማስታወቂያ በሚከተሉት ቦታዎች ላይ የመገኘት ወይም የሚከተሉትን የማግኘት ሙሉ እና ያለተገደበ መብት አለው፤

1. በማንኛውም ግቢ ወይም ቦታ፣ ማንኛውንም ዕቃ ወይም ንብረት፤
2. ማንኛውንም ሰነድ፤
3. ማንኛውንም የመረጃ ማከማቻ፤

ለ) በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ (ሀ) በተሰጠው መብት መሠረት ያገኘውን በኤሌክትሮኒክ መልክ የተያዘን ጨምሮ የማንኛውንም ሰነድ የተሰውነ ክፍል ወይም ቅጂ ሊወስድ ይችላል፡፡

ሐ) ባለሥልጣኑ የታክስ ከፋዩን የታክስ ግዴታ ለመወሰን ጠቃሚ ማስረጃ

ammantannota aye sanade amadaranna aye takise seeri garinni takisete baatanchiha takisete gadacho murate woy aye takise heewora hasiisi yanna geeshsha amade keeshshiisha dandaanno.

d) Attammoonni mashalaqqe woy mashalaqqe kuunsoonni udiinnicho, kuunsoonni mashalaqqe aa hoongisiro mashalaqqete hinkiilo adhate hasiissanno yannara udiinnicho amade keeshshiisha dandaanno.

2. Konni quwira cinaancho quwa (1) la'noonni biiloonyi loosara dandaannohu qaru direkiteerichira woy konni biiloonyira loosara qaru direkiteerichinni xawo riqiwaanchimma uynoonnisihu takisete loosaasinchira callaati.

3. Ayhuno takisete loosaasinchi qaru direkiteerichi konni quwi cinaancho quwa(1) la'noonni biiloonyi loosara dandaannota fajjo uynoonnisiha ikkasi xawisannoha borrote taje annunni woy seerunni bale yizoota ikkino manchinni xa'mamanno woyte shiqisha dandaa hoogiro aye hoowera woy dargira ea woy e'e keeshsha didandaanno.

4. Konni quwi cinaancho quwa (1) gumulamanno dargi woy hoowete anni woy seerunni bale yizootu biiltote hasiishsha ikkitino shiqqonna kaa'lo aate gadacho noosiha ikkanna konnino aaninore ledanno:-

a) Xiinxallo assinanni hoowera woy dargira afantanno mashalaqqete kuuso woy wolu ay garinni amadantino sanadda lainohunni xa'muwa qaalunni woy borrotenni dawaro aa; woy

b) Konni quwi garinni hasi'noonni daati/taje

ይሆናል ብሎ የሚያምንበትን ማንኛውንም ሰነድ ሊይዝና በማንኛውም የታክስ ሕግ መሠረት የታክስ ከፋዩን የታክስ ግዴታ ለመወሰን ወይም ለማንኛውም የታክስ ክርክር እስካስፈለገ ጊዜ ድረስ ይዞ ማቆየት ይችላል፡፡

መ) የታተመ መረጃ ወይም በመረጃ ማጠራቀሚያ መሳሪያ የተከማቸ መረጃ ካልተሰጠው የመረጃውን ቅጅ ለመውሰድ አስፈላጊ ለሆነ ጊዜ መሳሪያውን ይዞ ማቆየት ይችላል፡፡

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) በተመለከተው ሥልጣን ሊሰራበት የሚችለው ዋና ዳይሬክተሩ ወይም በዚህ ሥልጣን እንዲሠራ በዋና ዳይሬክተሩ ግልጽ ውክልና የተሰጠው የታክስ ሠራተኛ ብቻ ነው፡፡

3. ማንኛውም የታክስ ሠራተኛ ዋና ዳይሬክተሩ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) በተመለከተው ሥልጣን ሊሰራበት እንደሚችል ፈቃድ የሰጠው መሆኑን የሚገልጽ የጽሑፍ ማስረጃ በባለቤቱ ወይም ሕጋዊ ባለይዞታ በሆነ ሰው ሲጠየቅ ማቅረብ ካልቻለ ወደ ማንኛውም ግቢ ወይም ቦታ መግባት ወይም ገብቶ መቆየት አይችልም፡፡

4. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ተፈጻሚ የሚሆንበት ቦታ ወይም ግቢ ባለቤት ወይም ሕጋዊ ባለይዞታ ለባለሥልጣኑ አስፈላጊ የሆኑ አቅርቦቶችንና ድጋፍ የመስጠት ግዴታ ያለበት ሲሆን ይህም የሚከተሉትን ይጨምራል፡-

ሀ) ምርመራው በሚደረግበት ግቢ ወይም ቦታ የሚገኙ በመረጃ ማከማቻ ወይም በሌላ ማንኛውም መልክ የተያዙ ማናቸውንም ሰነዶች በተመለከተ ለሚቀርቡ ጥያቄዎች በቃል ወይም በጽሑፍ መልስ መስጠት፤ ወይም

ለ) በዚህ አንቀጽ መሠረት የተፈለገው ዳታ በሚስጠር ቁልፍ የተጠበቀ እንደሆነ

maafudu qulfenni agaraminoha ikkiro cunfoonni dati fanamannota mashalaqqe aa;

5. Konni quwi cinaancho quwa (1)garinni sanade woy daatu kuuso udiinniichi amadaminosi manchi sanadesi woy udiinnesi xiinxallatenni hasi’rino mashalaqqe hinkiilo daatunni kuusote udiinni giddo amadantino sanadda elekitiroonikisete hinkiilo lede dhaaddote(madawanyu) loosu yannanniinna biilto murtanno balaxi- qixxaawote garinni umisi fulo adha dandaanno.
6. Konni quwi garinni adhinoonniinna amandoonniti aye sanade woy daatu kuuso udiinni qaru direkiteerichi woy qaru direkiteerichinni riqiwamino taakisete loosaasinchi malaatisinni buuxo assa noosi.
7. Kuni quwi:-
   a) Seeru ogimmano lede addi qoosso aanno woy dagate horo ledo xaadinohunni elekitiroonikisete garinni afantannota lede aye sanade woy jajja shiqisha, aye hoowerano woy dargira ea lainohunni wole seera, woy
   b) Maafuda agarate gadacho tugganno sheemaati, hee’rirono gumulamannoha ikkanno,

67. Takisete Hajubba Gutu Gashshootu Kaa’lamate Sumummuwa Loosu Aana Hosiisannire

1. Womaashshunna miinju Halamme minisiteere takisete hajubba aana mootimma riqiwatenni baara widi woy mootimmate ledo assinanni gutu gashshooti kaa’lamate sumiimme sheemaatara, woyyeessara woy murara dandaanno.
2. Itophiyaho afantanno gutu gashshooti kaa’lamate

የተቆለፈው ዳታ የሚፈታበትን መረጃ መስጠት፤

5. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ሰነድ ወይም የዳታ ማከማቻ መሳሪያ የተያዘበት ሰው ሰነዱን ወይም መሳሪያውን በመመርመር የፈለገውን መረጃ ቅጂ በዳታ ማከማቻ መሳሪያ ውስጥ የተያዙ ሰነዶች የኤሌክትሮኒክ ቅጂን ጨምሮ በመደበኛ የሥራ ሰዓትና ባለሥልጣኑ በሚወስናቸው ቅድመ ሁኔታዎች መሠረት በራሱ ወጪ መውሰድ ይችላል፡፡
6. በዚህ አንቀጽ መሠረት ለተወሰደና ለተያዘ ማንኛውም ሰነድ ወይም የዳታ ማከመቻ መሳሪያ ዋና ዳይሬክተሩ ወይም በዋና ዳይሬክተሩ የተወከለ የታክስ ሠራተኛ በፊርማው ማረጋገጫ መስጠት አለበት፡፡
7. ይህ አንቀጽ፡-
   ሀ) የሕግ ሙያን ጨምሮ ልዩ መብት የሚሰጥ ወይም ከህዝብ ጥቅም ጋር በተገናኘ በኢሌክትሮኒክ መልክ የሚገኙትን ጨምሮ ማንኛውንም ሰነድ ወይም ንብረት ማቅረብን፣ በማንኛውም ግቢ ወይም ቦታ መግባትን የሚመለከት ሌላ ሕግ፤ ወይም
   ለ) ሚስጥር የመጠበቅ ግዴታን የሚጥል ውል፤ ቢኖርም ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

67. በታክስ ጉዳዮች የጋራ አስተዳደራዊ የመረዳዳት ስምምነቶችን ሥራ ላይ ስለማዋል

1. የገንዘብና ኢኮኖሚ ትብብር ሚኒስቴሩ በታክስ ጉዳዮች ላይ መንግሥትን በመወከል ከውጭ ሀገር መንግሥት ወይም መንግሥታት ጋር የሚደረጉ የጋራ አስተዳደራዊ የመረዳዳት ስምምነቶችን ሊዋዋል፣ ሊያሻሽል ወይም ሊያቋርጥ ይችላል፡፡
2. በኢትዮጵያ ፀንተው በሚገኙ የጋራ

sumiimmenna taakisete seeri mereero kipho kalqanturo kaa'lamate sumiimmera gumulamme heedhannonsa.

3. IItiyophiyu giddo kaajjite noo taakise woy gutu gashshooti kaa'lamate sumiimme mashalaqqete soorrira woy uyine adhate merihe aana xintantino taakise gamba assate kaa'looshshe woy woshshatto aa dandiisiissanno wodhuwa amadinoha ikkiro, biilto sumiimmete garinni IItiyophiyu gadacho fulate konni lallawi woy wole aye seerinni uynoonni billoonye horonsi'ra noosiha ikkanna, tenne hexxora konni lallawi woy wolu seeri:-
   a) **"Takisete"** mashalaqqete soorrirate woy gutu ka'looshshi sumiimmera la'noonnita baara widi taakiseno
   b) **"Baantoonnikk takise"** konni cinaancho quwa fidalaantete (A) la'noonnihanna baantanni yannara baantoonnikki taakise;
   c) **"Takisete baataancho"** konni cinaanchu quwa fidalaantete (A) la'noonniti takise baatate gadachi noosi manchi; hattono,
   d) **"Takisete seera"** konni cinaanchu quwa fidalaantete(A)la'noonniti baara widi taakise tunganni seerano kamalanno(ledanno)
4. Konni quwi hexxo:-
   a) **"Kalqoomu sumiimme"** yaa Itophiyahonna baara widi mootimma woy mootimmate mereero assinanni sumiimmeeti.
   b) **"Gutu Gashshooti kaa'lamate sumiimme"** yaa takisete hajo ledo xaaddinota mashalaqqe soorrirate sumiimme woy gutu gashshooti kaa'looshshi hee'ranno gede assate wole kalqete sumiimmeeti.

አስተዳደራዊ የመረዳዳት ስምምነቶች እና በታክስ ሕግ መካከል ግጭት ከተፈጠረ የመረዳዳት ስምምነቶቹ ተፈጻሚነት ይኖራቸዋል፡፡

3. በኢትዮጵያ ውስጥ ፀንቶ ያለ የታክስ ወይም የጋራ አስተዳደራዊ የመረዳዳት ስምምነት የመረጃ ልውውጥን ወይም በሰጥቶ መቀበል መርህ ላይ የተመሠረተ ታክስ የመሰብሰብ ትብብርን ወይም መጥሪያ መስጠትን የሚያስችሉ ድንጋጌዎች የያዙ ከሆነ፣ ባለሥልጣኑ በስምምነቶቹ መሠረት የኢትዮጵያን ግዴታዎች ለመወጣት በዚህ አዋጅ ወይም በሌላ በማንኛውም ሕግ የተሰጠውን ሥልጣን መጠቀም የሚኖርበት ሲሆን፤ ለዚህ ዓላማ በዚህ አዋጅ ወይም በሌላ ሕግ፡-
   ሀ) **"ታክስ"** የመረጃ ልውውጥ ወይም የጋራ መረዳዳት ስምምነት የሚመለከተው የውጭ ሀገር ታክስን፣
   ለ) **"ያልተከፈለ ታክስ"** በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ (ሀ) የተመለከተውንና በመክፈያ ጊዜው ያልተከፈለን ታክስ፤
   ሐ) **"ታክስ ከፋይ"** በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ (ሀ) የተመለከተውን ታክስ የመክፈል ግዴታ ያለበትን ሰው፤ እንዲሁም
   መ) **"የታክስ ሕግ"** በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ (ሀ) የተመለከተው የውጭ ሀገር ታክስ የሚጣልበትን ሕግ፤ ይጨምራል፡፡
4. ለዚህ አንቀጽ ዓላማ፡-
   ሀ) **"ዓለም አቀፍ ስምምነት"** ማለት በኢትዮጵያ እና በውጭ ሀገር መንግሥት ወይም መንግሥታት መካከል የሚደረግ ስምምነት ነው፡፡
   ለ) **"የጋራ አስተዳደራዊ የመረዳዳት ስምምነት"** ማለት ከታክስ ጉዳዮች ጋር በተገናኘ የታክስ መረጃ ልውውጥ ስምምነት ወይም የጋራ አስተዳደራዊ መረዳዳት እንዲኖር የሚደረግ ሌላ ዓለም አቀፍ ስምምነት ነው፡፡

c) **“Takisete sumiimme”** yaa darbantino taakise gatisatenna taakisete awaawursha hoolate assinanni kalqoomu sumiimmeeti.

Gafa Tonaa Mitte

Takisete Seerubba Balanxe Tira

Fooliishsho Mitte

Baalunku Takisete Baataano Aanna Gumulantanno Tiro

68. Gadacho Ikkitino Baalunku Takisete Baataano Aana Gumulantanno Tirubba

1. Biilto mitto takisete seera lainohunni konni lallawi quwa 69 garinni baalunku takisete baatano aana gumulantanno tiro aa dandaanno.
2. Konni lallawi quwa 69 garinni uynoonnihu baalunku takisete baataano aana gumulamannoha ikkitanno tiro ka’’a hoogi geeshsha biiltote aana gadacho ikkitanno.
3. Biilto uytinohu baalante takisete baatano aana gumulantanno tiro takisete baatanora gadacho di’ikitanno

69. Baalunku Takisete Baataano Aana Gumulame Afidhanno Tiro Aannire

1. Biilto uytannohu baalunku takisete baatano aana gumulanni tiro ofeesaalaawete diire getse /Official Website) aana fushsha noosi.
2. Biilto fushshitanno baalunku takisete baatano aana gumulantanno tiro baalunku taakisete baatanora aana gumulamannoha ikkasi xawisanno uminna badooshshu kiiro heedhasira dandaanno.
3. Baalunku takisete baatano aana gumulantanno tiro tenne tiro la’noonni barrinni hanafe

ሐ) **“የታክስ ስምምነት”** ማለት ተደራራቢ ታክስን ለማስቀረት እና የታክስ ማጭበርበርን ለመከላከል የሚደረግ ዓለም አቀፍ ስምምነት ነው፡፡

ክፍል አሥራ አንድ

የታክስ ሕጎችን አስቀድሞ መተርጎም

ምዕራፍ አንድ

በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም

68. አስገዳጅ የሆኑ በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆኑ ትርጉሞች

1. ባለሥልጣኑ አንድን የታክስ ሕግ አስመልክቶ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 69 መሠረት በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ሊሰጥ ይችላል፡፡
2. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 69 መሠረት የተሰጠ በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም እስካልተነሳ ድረስ በባለሥልጣኑ ላይ አስገዳጅ ይሆናል፡፡
3. ባለሥልጣኑ የተሰጠ በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በታክስ ከፋዮች ላይ አስገዳጅ አይሆንም፡፡

69. በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ስለመስጠት

1. ባለሥልጣኑ የሚሰጠው በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በኦፊሴላዊ ድረ-ገጹ ላይ ማውጣት አለበት፡፡
2. ባለሥልጣኑ የሚያወጣው በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ መሆኑን መግለጽ የሚኖርበት ሲሆን በትርጉሙ የተመለከተውን ጉዳይ የሚገልጽ ርዕስና መለያ ቁጥር ሊኖረው ይገባል፡፡
3. በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በዚሁ ትርጉም ላይ

gumulamme noosiha ikkanna tirosi aana mitto barrano la’’a hoogiro tiro biiltotenni ofeeseelaawe diire getsera fulino barrinni hanafe gumulamannoha ikkanno.

4. Baalunku takisete baatano aana gumulantanno tiro tirotenni xawinsoonni garinni mittu takisete seeri gumulsha lainohunni biiltote lao xawisannoha ikkanna konni lallawi woy wolu seeri gumulshira yinanni biiltote muro assine diadhinanni.

70. Baalunku Takisete Baatanno Aana Gumulantanno Tiro Kaysa

1. Biilto ofeesalaawe diire getse aana egensiishsha fushshatenni baalunku takise baatano aana gumulantanno tiro wo’munni woy gama kaysara dandaanno. Konne ikka woyte tirote gumulamme murama:-
   A) Egensiishshaho xawinsoonni barra, woy
   B) Egensiishshu biirote ofeeseelaawe diire getsera fulino barri lamunkunni gede’nino barrinni hanafanno.
2. Baalunku takisete baatano aana gumulantanno tiro ledo gurchitanno seeri fuliro woy biilto wole tiro uyituro galo tiro seerrunni woy uynoonni haaroo tiro ledo sumuu yaannokkiha ikki geeshsha kainohu gede kiirranni.
3. Wo’munni woy gamunni kainohunni baalunku takisete baatanora gumulamma ikkitanno tiro:-
   a) Ka’’asira albaanni hananfoonni giwiytubba gumulantinota ikkase suffanno.
   b) Kai gedensaanni hananfoonni giwytera gumulamme diheedhannosi.

ከተመለከተው ቀን ጀምሮ ተፈጻሚነት የሚኖረው ሲሆን በትርጉሙ ላይ ምንም ቀን ካልተመለከተ ትርጉሙ በባለሥልጣኑ ኦፊሴላዊ ድረ-ገጽ ከወጣበት ቀን ጀምሮ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡

4. በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆነው ትርጉም በትርጉሙ በተገለፀው ሁኔታ የአንድን ታክስ ሕግ አፈጻፀም በሚመለከት የባለሥልጣኑ አስተያየት የሚገልጽ ሲሆን ለዚህ አዋጅ ወይም ለሌላ ሕግ አፈጻፀም ሲባል የባለሥልጣኑ ውሳኔ ተደርጎ አይወሰድም፡፡

70. በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉምን ስለማንሳት

1. ባለሥልጣኑ በኦፊሴላዊ ድረ-ገጹ ላይ ማስታወቂያ በማውጣት በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉምን በሙሉ ወይም በከፊል ሊያነሳ ይችላል፡፡ ይህም ሲሆን የትርጉሙ ተፈጻሚነት መቋረጥ፡-
   ሀ/ በማስታወቂያ ከተገለፀው ቀን፣ ወይም
   ለ/ ማስታወቂያው በቢሮው ኦፊሴላዊ ድረ-ገጽ ላይ ከወጣበት ቀን ከሁለቱ በዘገየው ቀን ይጀምራል፡፡
2. በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ ከሚሆን ትርጉም ጋር የሚቃረን ሕግ ከወጣ ወይም ባለሥልጣኑ የተለየ ትርጉም ከሰጠ ነባሩ ትርጉም ከሕጉ ወይም ከተሰጠው አዲስ ትርጉም ጋር የማይጣጣም እስከሆነ ድረስ እንደተነሳ ይቆጠራል፡፡
3. በሙሉ ወይም በከፊል የተነሳ በሁሉም ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም፡-
   ሀ) ከመነሳቱ በፊት ለተጀመሩ ግብይቶች ተፈጻሚ መሆኑ ይቀጥላል፣
   ለ) ከተነሳ በኋላ ለተጀመረ ግብይት

Foolliishsho Lame

Mittu Takisete Baataanchi Aana Gumulantanno Tiro

71. Gadacho Ikkitinnoti Mittu Takisete Baataanchi Aana Gumulantanno Tirubba

1. Ayeno takise baatannohu gumulino woy gumulara hedino giwiyte aana mitto takisete seera gumulanniha lainohunni biiltote hedo maa ikkitinoro xawissanno tiro uynanni gede biiltote ku'laato shiqisha dandaanno.
2. Konni quwi garinni shiqqanno ku'laato borrotenni ikkite:-
   a) Ku'laatote ledo xaadooshshu noo giwiyite tittirsha hajjubbate nna hasiishshu noonsare baalanta sanadda kamala,
   b) Tiro xa'minoonnita hajo xawoho kula, hattono,
   c) Hasiishshu noo takisete seeri giwiytete noosi gumulamme lainohunni takisete baataanchi lao wo'ma xawishsha amada hasiissannosi.
3. Konni lallawi quwa 72 agarame hee'reenanni; biilto konni quwi garinni shiqqino ku'laato iillituhunni 60 (leyaawu)barri giddo shiqishino xa'mora hajo la'anno tiro aa noose.
4. Takise baatannohu tiro xa'minoonni giwytera hasiishshu noosiha halalaanyanna wo'mitino taje shiqishinonna giwiyiteno aye garinino shiqishino ku'laato xawinsoonni gede ikkasi buunxiro konni aana xintame uynoonni tiro biirotenna biiltote aana gadacho ikkanno.
5. Biiltotenni uynanni mittu takisete baataanchi

ተፈጻሚ አይሆንም።

ምዕራፍ ሁለት

በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም

71. አስገዳጅ የሆኑ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆኑ ትርጉሞች

1. ማንኛውም ታክስ ከፋይ በፈጸመው ወይም ሊፈጽም ባሰበው ግብይት ላይ የአንድን ታክስ ሕግ ተፈጻሚነት በተመለከተ የባለሥልጣኑ አቋም ምን እንደሆነ የሚገልጽ ትርጉም እንዲሰጠው ለባለሥልጣኑ ማመልከቻ ማቅረብ ይችላል።
2. በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚቀርብ ማመልከቻ በጽሑፍ ሆኖ፡-
   ሀ) ከማመልከቻው ጋር ግንኙነት ያለውን ግብይት ዝርዝር ጉዳዮችና ለግብይቱ አግባብነት ያላቸውን ሁሉንም ሰነዶች ማካተት፣
   ለ) ትርጉሙ የተጠየቀበትን ጉዳይ በግልጽ ማመልከት፣ እንዲሁም
   ሐ) አግባብነት ያለው የታክስ ሕግ ለግብይቱ ያለውን ተፈጻሚነት በተመለከተ የታክስ ከፋዩን አስተያየት ሙሉ መግለጫ መያዝ፣ አለበት።
3. የዚህ አዋጅ አንቀጽ 72 እንደተጠበቀ ሆኖ፤ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ መሠረት የቀረበው ማመልከቻ በደረሰው በ60 (ስልሳ) ቀናት ውስጥ ለቀረበለት ጥያቄ ጉዳዩን የሚመለከትትርጉም መስጠት አለበት።
4. ታክስ ከፋዩ ትርጉሙ ለተጠየቀበት ግብይት አግባብነት ያለውን ትክክለኛ እና የተሟላ ማስረጃ ያቀረበ እና ግብይቱም በማንኛውም ረገድ በቀረበው ማመልከቻ እንደተገለጸው መከናወኑ ከተረጋገጠ በዚህ ላይ ተመስርቶ የተሰጠው ትርጉም በቢሮው እና

aana gumulantanno tiro takisete baataanchi aana gadacho di'ikitanno.

6. Mitte takisete baataanchi aana gumulantanno tiro, tiro uynoonni yannara kaajje noohu baalunku takisete baataano aana gumulantanno tiro ledo gurchitannoha ikkiro lamente tiro mereero noo badooshshe lainohunni mittu taakisete baataanchi aana gumulamannoha ikkanno gede uynoonni tiro gumulamme afidhanno.

72. Mittu Takisete Baataanchi Aana Gumulantanno Tiro Xa'mate Shiqqinno Ku'laato Adha Hoogannire

1. Biilto mittu takisete baataanchi aana gumulantanno tiro uytanno gede takisete baataanchinni shiqqino ku'laato konni woroonni noo korkaatubbanni mittunni adha hooga dandaanno:-
   a) Biilto hasiishshu garinni ku'laato shiqishino xa'mo aana konni woroonni noo garinni gumulo uytinoha ikkiro:-
      1. Takisete silleete egensiishsha takisete baataanchira uynoonnisiro;
      2. Konni lallawi quwa 69 garinni uynoonnihu wo'munku takisete baataano aana gumulantanno tiro loosu aana nooha ikkiro;
      3. Mittu takisete baataanchi aana gumulantanno tiro konni lallawira quwa 75 garinni biiltote diire getsenni fulte loosu aana nooha ikkiro;
   b) Ku'laato takise baatannoha la'annoha takisete odiitete hunda noo hajo ledo amadamino, takise baatannohu

በባለሥልጣኑ ላይ አስገዳጅ ይሆናል፡፡

5. በባለሥልጣኑ የሚሰጥ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በታክስ ከፋዩ ላይ አስገዳጅ አይሆንም፡፡
6. በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ትርጉሙ በተሰጠበት ጊዜ ጸንቶ ካለ በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ ከሚሆን ትርጉም ጋር የሚቃረን ከሆነ በሁለቱ ትርጉሞች መካከል ያለውን ልዩነት በሚመለከት በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ እንዲሆን የተሰጠ ትርጉም ተፈጻሚነት ይኖረዋል፡፡

72. በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ለመጠየቅ የቀረበን ማመልከቻ ስለ አለመቀበል

1. ባለሥልጣኑ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም እንዲሰጥ በታክስ ከፋዩ የቀረበን ማመልከቻ ከሚከተሉት ምክንያቶች በአንዱ ላይቀበለው ይችላል፡-
   ሀ) ባለሥልጣኑ እንደአግባብነቱ ማመልከቻ በቀረበበት ጥያቄ ላይ በሚከተሉት ሁኔታዎች ውሳኔ ሰጥቶበት ከሆነ፡-
      1. የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ለታክስ ከፋዩ ከተሰጠው፤
      2. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 69 መሠረት የተሰጠ በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በሥራ ላይ ያለ ከሆነ፤
      3. በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በዚህ አዋጅ አንቀጽ 75 መሠረት በባለሥልጣኑ ድረ-ገጽ ወጥቶ በሥራ ላይ ያለ ከሆነ፤
   ለ) ማመልከቻው ታክስ ከፋዩን ከሚመለከት በታክስ ኦዲት ሥር ካለ ጉዳይ ጋር

gurchinosire shiqishino hajo ledo xaadino woy takise baatannohu umisinni shallaginoha takisete jilba woyyeessate konni lallawi quwa 29 garinni shiqqino ku’laato ledo xaadinoha ikkiro;

c) Ku’laatote horo nookki woy gaanco kalaqate shiqishinoha ikkiro;

d) Ku’laato shiqqino giwiyte ha’rinsoonnikkiha ikkanna giwiyte ha’rinsannikkita ammanate dandiisiisannohu ikkadu korkaati hee’riro;

e) Takise baatannohu tiro aate dandiisiisannoha ikkado mashalaqqe biirote shiqishinokkiha ikkiro

f) Ku’laato adhate hasiissanno gibaatotanna biiro hasiishshu noonsareeti yaannore wolootta hajubba hedote giddo woratenni biiltote lao ku’laato adha korkaataancho ikka hoogiro;

g) Tiro aa takise hunanni dinigagoti gumulamme kamalannoha ikkiro,

2. Biilto konni quwi garinni mittu takisete baataanchi aana gumulantanno tiro aate shiqqino ku’laato tugate gumulasi takisete baataanchira borrotenni egensiisa noosi.

73. Mittu Takisete Baataanchi Aana Gumulantanno Tiro Aannire

1. Biilto mittu takisete baataanchi aana gumulantanno tiro uynanni tiro uynanni woyte ku’laanchoho takisete baataanchira borrotenni egensiisa noosiha ikkanna konni daninni uynanni tiro konni lallawi quwa 74 balaxe

የተገናኘ፣ ታክስ ከፋዩ ተቃውሞ ካቀረበበት ጉዳይ ጋር የተገናኘ ወይም ታክስ ከፋዩ ራሱ ያሰላውን የታክስ መጠን ለማሻሻል በዚህ አዋጅ አንቀጽ 29 መሠረት ከቀረበ ማመልከቻ ጋር የተገናኘ ከሆነ፤

ሐ) ማመልከቻው ፋይዳ የሌለው ወይም ሁከት ለመፍጠር የቀረበ ከሆነ፤

መ) ማመልከቻው የቀረበበት ግብይት ያልተካሄደ ሲሆን ወይም ግብይቱ ሊካሄድ እንደማይችል ለማመን የሚያስችል በቂ ምክንያት ካለ፤

ሠ) ታክስ ከፋዩ ትርጉሙን ለመስጠት የሚያስችል በቂ መረጃ ለቢሮው ያላቀረበ ከሆነ፤

ረ) ማመልከቻውን ለመቀበል የሚያስፈልጉትን ግብዓቶች እና ቢሮው አግባብነት አላቸው የሚላቸውን ሌሎች ጉዳዮች ግምት ውስጥ በማስገባት በባለሥልጣኑ አስተያየት ማመልከቻውን መቀበል ምክንያታዊ ካልሆነ፤

ሰ) ትርጉሙን መስጠት የታክስ ማስወገጃ ድንጋጌን ተፈጻሚነት የሚያካትት ሲሆን፤

2. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ መሠረት በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም እንዲሰጥ የቀረበን ማመልከቻ ውድቅ ለማድረግ መወሰኑን ለታክስ ከፋዩ በጽሑፍ ማሳወቅ አለበት፡፡

73. በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ስለመስጠት

1. ባለሥልጣኑ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ሲሰጥ ለአመልካቹ ታክስ ከፋይ በጽሑፍ ማሳወቅ

ka''a hoogiro tirote qummi assinoonni yannara owaante aannoha ikkanno.

2. Biilto konni ka'ira ikkara dandaanno coye woy wole hasiishshu noose gawajjo hedote giddo woratenni mittu takisete baataanchi aana gumulantanno tiro aa dandiitanno.
3. Uynoonni tiro mittu takisete baataanchi aana gumulantannota ikkasenna tirro uynoonni xa'mo xawisa noosiha ikkanna konni woroonni noo hajubba amada hasiissannosi:-
   - a) Takise baatannoha
   - b) Tirote hasiishshu noo takisete seera
   - c) Tiro gumulantannoha takisete yanna
   - d) Tiro la'anno giwiyte
   - e) Tiro xintantino hedo
4. Mittu takisete baataanchi aana gumulantanno tiro shiqqino ku'laato ra la'noonni hajo aana biiltote lao xawisannoha ikkanna konni lallawi woy wolu seeri gumulshira yinanni biiltote gumuloti yine diadhinanni.

74. Mittu Takisete Baataanchi Aana Gumulantanno Tiro Kaysa

1. Biiltote ikkadu korkaati hee'risero mittu takisete baataanchi aana gumulantanno tiro la'annohura taakisete baataanchira borrote egensiishsha aatenni wo'munni woy gama kaysara dandiitanno. Konne ikkanno woyte tiro egensiishshu aana xawinsoonni barrinni hanafe ka'ino gede assine kiirranni.
2. Mittu takisete baataanchi aana gumulantanno tiro ledo gurchanno seeri fuliro woy biilto baalunku takisete baataanora gumulantanno tiro seeru woy uynoonni haaroo baalunku takisete baataanora gumulantanno tiro ledo

ያለበት ሲሆን በዚህ ዓይነት የሚሰጥ ትርጉም በዚህ አዋጅ አንቀጽ 74 ቀደም ብሎ ካልተነሳ በስተቀር በትርጉሙ ለተጠቀሰው ጊዜ የሚያገለግል ይሆናል፡፡

2. ባለሥልጣኑ ወደፊት ሊከሰት የሚችልን ነገር ወይም ሌላ አግባብነት ያለውን ጉዳት ታሳቢ በማድረግ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ሊሰጥ ይችላል፡፡
3. የተሰጠው ትርጉም በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ እንደሚሆን እና ትርጉሙ የተሰጠበትን ጥያቄ መግለጽ ያለበት ሆኖ የሚከተሉትን ጉዳዮችም መያዝ ይኖርበታል፡-
   - ሀ) ታክስ ከፋዩን፤
   - ለ) ለትርጉሙ አግባብነት ያለውን የታክስ ሕግ፤
   - ሐ) ትርጉሙ ተፈጻሚ የሚሆንበትን የታክስ ዘመን፤
   - መ) ትርጉሙ የሚመለከተውን ግብይት፤
   - ሠ) ትርጉሙ የተመሠረተባቸውን ታሳቢዎች፤
4. በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በቀረበው ማመልከቻ በተመለከተው ጉዳይ ላይ የባለሥልጣኑ አስተያየት የሚገልጽ ሲሆን ለዚህ አዋጅ ወይም ለሌላ ሕግ አፈጻፀም ሲባል የባለሥልጣኑ ውሳኔ ተደርጎ አይወሰድም፡፡

74. በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉምን ስለማንሳት

1. ባለሥልጣኑ በቂ ምክንያት ሲኖር በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ለሚመለከተው ታክስ ከፋይ የጽሑፍ ማስታወቂያ በመስጠት በሙሉ ወይም በከፊል ሊያነሳ ይችላል፡፡ ይህም ሲሆን ትርጉሙ በማስታወቂያው ላይ ከተገለጸው ቀን ጀምሮ እንደተነሳ ይቆጠራል፡፡
2. በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ ከሚሆን ትርጉም ጋር የሚቃረን ሕግ ከወጣ ወይም ባለሥልጣኑ በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ

sumuu yaannokkiha ikki geeshsha kai'nohu gede kiirranni.

3. Kainohu mittu takisete baataanchira gumulantanno tiro:-
   A) Ka''asira albaanni hanafoonnita takisete baataanchi giwiyutubba gumulamesse suffanno.
   B) Kaihu gedensaanni hananfoonnitera takisete baataanchi giwiyite aana gumulamme diafidhanno.

75. Mittu Takisete Baataanchi Aana Gumulantanno Tiro Aamama Egensiisa

1. Biilto konni lallawi quwa 73 garinni uynoonnisi mittu takisete baataanchi aana gumulantanno tiro ofeeseelaawete diire getsesi aana fushsha noosi. Ikkirono, tiro la'annosi taakisete baataanchi maymmanna tirote qummi assinoonnita ayetano maafudaame daddalu mashalaqqe faajje assa dinosi.
2. Konni quwi cinaancho quwa (3) agarame hee'reennanni, ayno taakise baatannohu konni quwi cinaancho quwa (1) garinni faajje ikkino mittu takisete baataanchi aana gumulantanno tiro horonsi'rara dandaannoha ikkanna biirosinna biilto tirote la'ino gumu coyra hasiishshu noo takisete seeri gumulamanna tiro keeshshitanno yanna faajje assinoonni tirora gadachu noonsa.
3. Mittu takisete baataanchi aana gumulantanno tiro konni lallawi quwa 74 garinni kairo biilto tirote gadachishsha quwa 74 la'noonni barrinni hanafe muramannoha ikkasi xawisannoha hakka woyiitenni ofeeseelaawe diire getsete aana fushsha noosi.

ተፈጻሚ የሚሆን አዲስ ትርጉም ከሰጠ ነባሩ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ከሕጉ ወይም ከተሰጠው አዲስ በሁሉም ታክስ ከፋዮች ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ጋር የማይጣጣም እስከሆነ ድረስ እንደተነሳ ይቆጠራል፡፡

3. "የተነሳ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም፡-
   ሀ) ከመነሳቱ በፊት ለተጀመሩ የታክስ ከፋዩ ግብይቶች ተፈጻሚ መሆኑ ይቀጥላል፤
   ለ) ከተነሳ በኋላ ለተጀመረ የታክስ ከፋዩ ግብይት ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

75. በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም መሰጠቱን ስለማሳወቅ

1. ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 73 መሠረት የሰጠውን በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በኦፊሴላዊ ድረ-ገጹ ላይ ማውጣት አለበት፡፡ ሆኖም ትርጉሙ የሚመለከተውን ታክስ ከፋይ ማንነት እና በትርጉሙ የተጠቀሰውን ማንኛውንም ሚስጥራዊ የንግድ መረጃ ይፋ ማድረግ የለበትም፡፡
2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ማንኛውም ታክስ ከፋይ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ይፋ በሆነ በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም ሊጠቀም የሚችል ሲሆን ቢሮው እና ባለሥልጣኑበትርጉሙ ለተመለከቱት ፍሬ ነገሮች አግባብነት ላለው የታክስ ሕግ ተፈጻሚነት እና ትርጉሙ ጸንቶ በሚቆይበት ጊዜ ይፋ በተደረገው ትርጉም ይገደዳሉ፡፡
3. በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ የሚሆን ትርጉም በዚህ አዋጅ አንቀጽ 74 መሠረት ሲነሳ ባለሥልጣኑ የትርጉሙ አስገዳጅነት በአንቀጽ 74 ከተመለከተው ቀን ጀምሮ የሚቋረጥ መሆኑን የሚገልጽ ማስታወቂያ

Foolliishsho Sase

Biiltonnita Wolootta Lao

76. Biilto Uytannota Wolootta Lao

1. Konni gafi dinigaage garinni uynanni biiltote aana gadacho ikkituronna baalanku taakisete baataanora woy mittu taakisete baataanchi aana gumulantanno tiro aguranna biiltotenni shiqqanno attamote guma woy wolu garinni afuunniino ikko borrotenni uynanni lao biiltote aana gadachu dihee'rannonsareeti.

Gafa Tonaa Lame

Xaadooshshubba, Qitsubbanna Egensiishshubba

77. Loosu Afuubba

Qoqqowu loosu afuubba takisete seerrubbara ofiiselaawe afuubbaati. Ikkinohurano, biilto ofiisalaawe afuubbanni shiqinokki xaadooshshira woy sanadera afansha aa hoongasera dandiinanni.

78. Qitsubbanna Egensiishshuwa

1. Qitsubba, egensiishshubba, takisete egensiishshubba, xawishubba, shaubbanna wolootta biiltotenni kaajitanno woy attamanni sanadda takisete seerubba ikkadimmate gashshate biilto gumultinno qitsenni qixxaabbannoha ikkana takisete seeri wolu garinni seeroonniha ikka hoogiro kuriuu sanadda biiltote ofeeselaawe diire getse aana fushsha gadacho di'ikitanno.
2. Biilto konni quwi cinaancho quwa (1) la'noonni sanadda biiltote biirora woy wole dargubbara woy poositunni, elekitiroonikisete hayyo, biilto gumultanno wole hayyonni daga afidhannonsa gede assa noose.

79. Kaajjitinno Qitse

1. Takisete baataanchinni shiqqanno aye takisete

ወዲያውኑ በኦፊሴላዊ ድረ-ገጹ ላይ ማውጣት አለበት፡፡

ምዕራፍ ሦስት

የባለሥልጣኑ ሌሎች አስተያየቶች

76. ባለሥልጣኑ የሚሰጣቸው ሌሎች አስተያየቶች

1. በዚህ ክፍል ድንጋጌዎች መሠረት ከሚሰጡ በባለሥልጣኑ ላይ አስገዳጅ ከሆኑና በሁሉም ታክስ ከፋዮች ወይም በአንድ ታክስ ከፋይ ላይ ተፈጻሚ ከሚሆኑ ትርጉሞች በስተቀር በባለሥልጣኑ የሚቀርቡ የሕትመት ውጤቶች ወይም በሌላ መልኩ በቃልም ሆነ በጽሑፍ የሚሰጡ አስተያየቶች በባለሥልጣኑ ላይ አስገዳጅነት አይኖራቸውም፡፡

ክፍል አሥራ ሁለት

ግንኙነቶች፣ ቅጾችና ማስታወቂያዎች

77. የሥራ ቋንቋዎች

የክልሉ የሥራ ቋንቋዎች የታክስ ሕጎች አፊሴላዊ ቋንቋዎች ናቸው፡፡ ስለሆነም ባለሥልጣኑ በአፊሴላዊ ቋንቋዎች ያልቀረበን ግንኙነት ወይም ሰነድ ዕውቅና ላይሰጠው ይችላል፡፡

78. ቅጾች እና ማስታወቂያዎች

1. ቅጾች፣ ማስታወቂያዎች፣ የታክስ ማስታወቂያዎች፣ መግለጫዎች፣ ሠንጠረዦች እና ሌሎች በባለሥልጣኑ የሚፀድቁ ወይም የሚታተሙ ሰነዶች የታክስ ሕጎችን በብቃት ለማስተዳደር ባለሥልጣኑ በወሰነው ቅጽ የሚዘጋጁ ሲሆን የታክስ ሕግ በሌላ አኳኋን ካልደነገገ በስተቀር እነዚህን ሰነዶች በባለሥልጣኑ ኦፊሴላዊ ድረ-ገጽ ላይ ማውጣት አስገዳጅ አይደለም፡፡
2. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተመለከቱትን ሰነዶች በባለሥልጣኑ ቢሮዎች ወይም በሌላ ቦታዎች ወይም በፖስታ፣ በኤሌክትሮኒክስ ዘዴ፣ ወይም ባለሥልጣኑ በሚወስነው ሌላ ዘዴ ሕዝብ እንዲያገኛቸው ማድረግ አለበት፡፡

egensiishshi, ku'laato, egensiishshai, xawishshi woy wole sanade kaajjitinno qitse garinni shiqqino gede kiirrannihu sanade:-

a) Sanadate danira biiltotenni kaajjitinno qitse garinni shiqinoha;

b) Ayetino amadantino sanadda lede qitse xa'mitanno taje amadinohanna

c) Qitse xa'mitanno garinni malaatinsoonniha ikkirooti.

2. Takise baataanchchi biiltote shiqishinohu takisete egensiishshi, ku'laato, egensiishshi, xawishshu woy wole sanade kaajjitinno qitse garinni shiqishinokkiha ikkirro biilto sanade kaajjitinno qitse garinni shiqqinnokkita ikkasi konni manchira hakkawoyitenni borrotenni egensiisa noosi.

3. Mitte sanade kaajjitinno qitse garinni shiqishinokkiha ikkirono, sanade kaajjitinno qitse garinni hasidhannoha roore taje amadinoha ikkiro biilto tenne sanade adhitara dandiitanno.

80. Sanadda Biiltote Shiqinshanni Gara

1. Konni quwi cinaancho quwa (2) xawinsoonni doogonni shiqishanno gede biiltotenni borrotenni fajja hoongisiro aye taakise baataanchi konni lallawi quwa 82 (2) garinni biiltote shiqisha hasiissanno takisete egensiishsha, ku'laato, egensiishsha, xawishsha woy wole sanade elekitiroonikisete hayyonni shiqisha noosi.

2. Konni quwi cinaancho quwa (1) woro jeefanttannokki takise baataanchi takisete egensiishsha, ku'laato, egensiishsha, xawishsha woy wole aye sanade woy umisinni rosaminno

79. የፀደቀ ቅጽ

1. በታክስ ከፋይ የሚቀርብ ማንኛውም የታክስ ማስታወቂያ፣ ማመልከቻ፣ ማስታወቂያ፣ መግለጫ ወይም ሌላ ሰነድ በፀደቀው ቅጽ መሠረት እንደቀረበ የሚቆጠረው ሰነዱ፡-

ሀ) ለሰነዱ ዓይነት በባለሥልጣኑ በፀደቀ ቅጽ መሠረት የቀረበ፤

ለ) ማንኛውንም ተያያዥ ሰነዶች ጨምሮ ቅጹ የሚጠይቀውን መረጃ የያዘ፤ እና

ሐ) ቅጹ በሚጠይቀው መሠረት የተፈረመ፤ ሲሆን ነው፡

2. ታክስ ከፋዩ ለባለሥልጣኑ ያቀረበው የታክስ ማስታወቂያ፣ ማመልከቻ፣ ማስታወቂያ፣ መግለጫ ወይም ሌላ ሰነድ በፀደቀው ቅጽ መሠረት ያልቀረበ ከሆነ ባለሥልጣኑ ሰነዱ በፀደቀው ቅጽ መሠረት ያልቀረበ መሆኑን ለዚሁ ሰው ወዲያውኑ በጽሑፍ ማሳወቅ አለበት፡፡

3. አንድ ሰነድ በፀደቀው ቅጽ መሠረት ያልቀረበ ቢሆንም ሰነዱ በፀደቀው ቅጽ መሠረት የሚፈለጉትን አብዛኞቹን መረጃዎች በያዘ ቅጽ የቀረበ እንደሆነ ባለሥልጣኑ ይህንን ሰነድ ሊቀበለው ይችላል፡፡

80. ሰነዶች ለባለሥልጣኑ ስለሚቀርቡበት አኳኋን

1. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) በተገለጸው መንገድ እንዲያቀርብ በባለሥልጣኑ በጽሑፍ ካልተፈቀደለት በስተቀር ማንኛውም ታክስ ከፋይ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 82 (2) መሠረት ለባለሥልጣኑ ማቅረብ የሚጠበቅበትን የታክስ ማስታወቂያ፣ ማመልከቻ፣ ማስታወቂያ፣ መግለጫ ወይም ሌላ ሰነድ በኤሌክትሮኒክስ ዘዴ ማቅረብ አለበት፡፡

2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ድንጋጌ ተፈጻሚ የማይሆንበት ታክስ ከፋይ የታክስ

poosita horonsi’ratenni biiltote shiqishanno.

81. Egensiishshuwa Aannire

1. Takisete seeri garinni mittu takisete baataanchira fulinoha, iillanno gede assinanni woy uynanni egensiishshi woy wole aye sanade takisete baataanchira konni woroonni noo garinni borrotenni iillasira hasiisanno.
   a) Takisete baataanchira woy takisete inderaassichira woy takisete riqiwaanchira umisira aatenni woy sonkoonni sanade ha’ranno mancho afa hoongiro egensiishsha Itiyophiyu giddo anfanni takisete baataanchi daddalu woy gallanni mini waalchi aana woy wole injaanno dargi aana xallatenni;
   b) Itiyophiyu giddo afamanno takisete baataanchi rosaminno woy jeefote afamannoha daddalu darga woy gallanni mine Rikumaandete borronni sowatenni;
   c) Konni lallawi quwa 82 (3) garinni elekitiroonikisete hayyonni takisete baataanchira saysatenni;
2. Konni quwi cinaancho quwa (1) la’noonni hayyuwa horonsi’ratenni egensiishsha illisha dandaa hoogiro, attamote fulo takisete baataanchinni baatamanoha ikke yoote mini egensiishshubba fultanno gaazeexxira egensiishsha fushshatenni egensiishshu iillanno gede assa dandiinanni.
3. Aye takisete baataanchi takisete seeri garinni iillinosi egensiishsha woy wole sanade garinni hasi’nannisi assoote wo’munni woy gama jeefihu gedensaanni egensiishsha woy wole sanade iillitannosi gede assinoonni doogonni

ማስታወቂያ፣ ማመልከቻ፣ ማስታወቂያ፣ መግለጫ ወይም ሌላ ሰነድ በአካል ወይም መደበኛ ፖስታ በመጠቀም ለባለሥልጣኑ ያቀርባል፡፡

81. ማስታወቂያዎችን ስለመስጠት

1. በታክስ ሕግ መሠረት ለአንድ ታክስ ከፋይ የወጣ፣ እንዲደርስ የሚደረግ ወይም የሚሰጥ ማስታወቂያ ወይም ሌላ ማንኛውም ሰነድ ለታክስ ከፋዩ በሚከተለው አኳኋን በጽሑፍ ሊደርሰው ይገባል፡-
   ሀ) ለታክስ ከፋዩ ወይም ለታክስ እንደራሴው ወይም ለታክስ ወኪሉ በአካል በመስጠት ወይም የተላከውን ሰነድ የሚቀበል ሰው ካልተገኘ ማስታወቂያውን ኢትዮጵያ ውስጥ በሚገኝ የታክስ ከፋዩ የንግድ ወይም መኖሪያ ቤት በር ላይ ወይም ሌላ አመቺ ቦታ ላይ በመለጠፍ፤
   ለ) ኢትዮጵያ ውስጥ በሚገኝ የታክስ ከፋዩ መደበኛ ወይም በመጨረሻ የሚታወቀው የንግድ ቦታ ወይም መኖሪያ ቤት በሪኮማንዴ ደብዳቤ በመላክ፤
   ሐ) በዚህ አዋጅአንቀጽ 82 (3) መሠረት በኤሌክትሮኒክስ ዘዴ ለታክስ ከፋዩ በማስተላለፍ፤
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተመለከቱትን ዘዴዎች በመጠቀም ማስታወቂያውን ማድረስ ካልተቻለ፣ የህትመት ወጪው በታክስ ከፋዩ የሚሸፈን ሆኖ የፍርድ ቤት ማስታወቂያዎች በሚወጡበት ጋዜጣ ማስታወቂያውን በማውጣት ማስታወቂያው እንዲደርስ ማድረግ ይቻላል፡፡
3. ማንኛውም ታክስ ከፋይ በታክስ ሕግ መሠረት በደረሰው ማስታወቂያ ወይም ሌላ ሰነድ መሠረት የሚፈለግበትን ተግባር በሙሉ ወይም

seeroomitte aana giwo shiqara didandaanno.

82. Elekitiroonikisete Takise Amuraate Loosu Aana Hosiisannire

1. Konni lallawira wolu garinni seerronni quwi hee'rirono, biilto konni woroonni noo assoote kompiterete amanyoote woy wole millissanno elekitiroonikisete udiinnichi widoonni elekitiroonikete hayyonni assinanni gede fajjara dandaanno.
   a) Takisete seeri garinni maareekkamate woy takisete badooshshi kiiro afi'rate ku'laato shiqishi'rate;
   b) Takisete seeri garinni takisete egensiishsha woy wole sanade shiqishate.
   c) Takisete seeri garinni taakise woy wole baatooshshe jeefate.
   d) Takisete seeri garinni taakisete qolo baatooshshe gumulate.
   e) Biilto saysannota aye sanadeno soyate;
   f) Takisete seeri garinni ikka hasiissannosi woy ikkara fajjinoonni wole assoote woy coye assate.
2. Konni quwi cinaancho quwa (4) agarame hee'reenanni , biilto konni quwi cinaancho quwa (1) la'noonniha aye assoote kompiterete amanyoote woy wole millisanno elekitiroonikete udiinnicho horonsi'ratenni elekitiroonikete hayyonni jeefamano gede taakise baatancho hajajara dandaanno.
3. Konni quwi cinaancho quwa (4) agarame hee'reennanni, biilto konni quwi cinaancho quwa (1) la'noonnihu aye assootino komputerete hayyo woy wole millisano elekitiroonikisete udiinnicho horonsi'ratenni

በከፊል ከፈጸመ በኋላ ማስታወቂያው ወይም ሌላው ሰነድ እንዲደርሰው በተደረገበት መንገድ ሕጋዊነት ላይ ተቃውሞ ሊቀርብ አይችልም፡፡

82. የኤሌክትሮኒክ የታክስ ሥርዓትን ተግባራዊ ስለማደረግ

1. በዚህ አዋጅ በሌላ አኳኋን የሚደነግግ አንቀጽ ቢኖርም፣ ባለሥልጣኑ የሚከተሉት ተግባራት በኮምፒዩተር ሥርዓት ወይም በሌላ ተንቀሳቃሽ የኤሌክትሮኒክስ መሣሪያ አማካኝነት በኤሌክትሮኒክ ዘዴ እንዲከናወኑ ሊፈቅድ ይችላል፡-
   ሀ) በታክስ ሕግ መሠረት ለመመዝገብ ወይም የታክስ መለያ ቁጥር ለማግኘት ማመልከቻ ለማቅረብ፤
   ለ) በታክስ ሕግ መሠረት የታክስ ማስታወቂያ ወይም ሌላ ሰነድ ለማቅረብ፤
   ሐ) በታክስ ሕግ መሠረት ታክስ ወይም ሌላ ክፍያ ለመፈጸም፤
   መ) በታክስ ሕግ መሠረት የታክስ ተመላሽ ክፍያ ለመፈጸም፤
   ሠ) ባለሥልጣኑ የሚያስተላልፈውን ማንኛውንም ሰነድ ለመላክ፤
   ረ) በታክስ ሕግ መሠረት መከናወን የሚኖርበትን ወይም እዲከናወን የተፈቀደ ሌላ ድርጊት ወይም ነገር ለማከናወን፤
2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተመለከተውን ማንኛውም ተግባር የኮምፒዩተር ሥርዓትን ወይም ሌላ ተንቀሳቃሽ የኤሌክትሮኒክስ መሣሪያን በመጠቀም በኤሌክትሮኒክ ዘዴ እንዲፈጽም ታክስ ከፋይን ሊያዝ ይችላል፡፡
3. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተከመለከተውን

elekitiroonikisete hayyonni loosara dandaanno.

4. Takise baataanchi elekitiroonikisete hayyo xaadooshshubba adhate woy assate dandiisiissanno dhuki noosikkita biilto ammanturo konni quwi cinaancho quwa (2) nna (3) jeefishsha diafidhanno.
5. Elekitiroonikisete hayyonni takisete egensiishsha shiqishannonna takise baataanno ayehuno takise baataanchi kuri assootta assate wole hayyo horonsi'ranno gede biilto fajja giwa hooggusiro tenne hayyonni sufa noosi.

83. Sanade Shiqinshannita Woy Takise Baantanni Yanna

a) Takisete egensiishshi, ku'laato, egensiishshu, xawishshu, woy wole sanade shiqqanno barra;

b) Takise baantanni barra, woy

c) Takisete seeri garinni wole aye qaafo adhinanni barri Qidaame, Sanbata woy Itophiyaahu dagate ayyaani barri aana hossuro sanade shiqqanno baatooshshi jeefamanno woy taakisete seeri garinni, wole aye qaafo adhinanni barri aanannoha loosu barra ikkanno.

84. Egensiishsha Adhamooshshe Hoogisiissannokki Xe'ne

1. Kuni quwi jeefamannohu:-

a) Takisete seeri garinni qixxaawino takisete shallaggo egensiishsha woy wole sanade takise baatannohura uynoonniha ikkiro,

b) Uynoonni egensiishshi amadotenniinna gumisinni egensiishshu kaima assinno takisete seeri hexxonna hedo ledo sumuu yaannoha woy taalinnoha ikkironna,

ማንኛውንም ተግባር የኮምፒዩተር ሥርዓትን ወይም ሌላ ተንቀሳቃሽ የኤሌክትሮኒክስ መሣሪያን በመጠቀም በኤሌክትሮኒክ ዘዴ ሊያከናውን ይችላል፡፡

4. ታክስ ከፋዩ በኤሌክትሮኒክ ዘዴ ግንኙነቶችን ለመቀበል ወይም ለማድረግ የሚያስችለው አቅም እንደሌለው ባለሥልጣኑ ካመነበት የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) እና (3) ተፈጻሚ አይሆኑም፡፡
5. በኤሌክትሮኒክ ዘዴ የታክስ ማስታወቂያ የሚያቀርብና ታክስ የሚከፍል ማንኛውም ታክስ ከፋይ እነዚህን ተግባራት ለማከናወን በሌላ ዘዴ እንዲጠቀም ባለሥልጣኑ ካልፈቀደለት በስተቀር በዚሁ ዘዴ መቀጠል ይኖርበታል፡፡

83. ሰነድ የማቅረቢያ ወይም ታክስ የመክፈያ ጊዜ

1) የታክስ ማስታወቂያ፣ ማመልከቻ፣ ማስታወቂያ፣ መግለጫ፣ ወይም ሌላ ሰነድ የሚቀርብበት ቀን፤
2) የታክስ መክፈያ ቀን፤ ወይም
3) በታክስ ሕግ መሠረት ሌላ ማንኛውም እርምጃ የሚወሰድበት ቀን፤ ቅዳሜ፣ እሁድ ወይም በኢትዮጵያ የህዝብ በዓል ቀን ላይ ከዋለ ሰነዱ የሚቀርብበት ክፍያው የሚፈጸምበት ወይም በታክስ ሕግ መሠረት ሌላ ማንኛውም እርምጃ የሚወሰድበት ቀን የሚቀጥለው የሥራ ቀን ይሆናል፡፡

84. ማስታወቂያን ተቀባይነት የማያሳጣ ጉድለት

1. ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ የሚሆነው፡-

ሀ) በታክስ ሕግ መሠረት የተዘጋጀ የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ወይም ሌላ ሰነድ ለታክስ ከፋዩ የተሰጠው ከሆነ፣

ለ) የተሰጠው ማስታወቂያ በይዘቱ እና በውጤቱ ማስታወቂያው መሠረት

c) Takisete shallagonni la''annohu, la''annosi yine hendanni woy egensiishshu la''anno takisete baataanchi egensiishshaho su'minoonnihu gutu hexxonna hedo kaima asi'rinoha ikkirooti.

2. Kuni quwi jeefamanno yannara:-

A) Takisete shallago egensiishshi woy ayehuno, wole sanade takisete baataanchira garunni iillannosi gede assini geeshsha egensiishshaho kaima ikkitino seeri aye woro diagarantino yaanno korkaatinni egensiishsha adhamamooshshe hoogisiisa.

B) Takisete shallago egensiishshi woy ayetino wole sanade foorme diwo'mitino yaatenni tuga woy uyinoonnikki gede kiira woy uynoonnikki gede kiirranni assa woy.

C) Takisete shallago egensiishsha woy wole aye sanade aana leeltanno so'ro, foonqete xe'ne korkaatinni adhamamooshshe hoogisiisa didandiinanni.

3. So'ro woy badooshshu takisete shallago egensiishsha uynoonnisi takise baataancho so'risiissannoha ikka hoogi geeshsha takisete shallago egensiishshi aante noo korkaatubbanni waaga hoogara didandaanno.

a) Takisete shallago egensiishshi qummi assinoonni takisete baataanchi su'ma, xawinsoonni eote woy woxu jilbinni woy baantara xa'minoonni takisete jilbi so'ro korkaata;

b) Qixxaabbino takisete shaallagonna takisete baataanchira uynoonnisi takisete shallago egensiishshi mereero leellanno badooshshi korkaata.

ካደረገው የታክስ ሕግ ዓላማ እና መንፈስ ጋር የሚስማማ ወይም የተጣጣመ ከሆነ፣ እና

ሐ/ የታክስ ስሌቱ የሚመለከተው፣ ይመለከተዋል ተብሎ የሚታሰበው ወይም ማስታወቂያው የሚመለከተው ታክስ ከፋይ በማስታወቂያው የተሰየመው የጋራ ዓላማን እና ግንዛቤን መሠረት አድርጎ ከሆነ፣ ነው፡፡

2. ይህ አንቀጽ ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ፡

ሀ) የታክስ ስሌት ማስታወቂያው ወይም ማንኛውም ሌላ ሰነድ ለታክስ ከፋዩ በአግባቡ እንዲደርሰው እስከተደረገ ድረስ ለማስታወቂያው መሠረት የሆነው የታክስ ሕግ ማንኛውም ድንጋጌ አልተጠበቀም በሚል ምክንያት ማስታወቂያውን ተቀባይነት ማሳጣት፤

ለ) የታክስ ስሌት ማስታወቂያው ወይም ማንኛውም ሌላ ሰነድ ፎርም አልተሟላም በሚል ውድቅ ማድረግ ወይም እንዳልተሰጠ መቁጠር ወይም እንዳልተሰጠ እንዲቆጠር ማድረግ፤ ወይም

ሐ) በታክስ ስሌት ማስታወቂያው ወይም ማንኛውም ሌላ ሰነድ ላይ በሚታይ ስህተት፣ ግድፈት ወይም ጉድለት ምክንያት ተቀባይነት ማሳጣት፤ አይቻልም፡፡

3. ስህተቱ ወይም ልዩነቱ የታክስ ስሌት ማስታወቂያ የተሰጠውን ታክስ ከፋይ የሚያሳስት እስካልሆነ ድረስ የታክስ ስሌት ማስታወቂያው በሚከተሉት ምክንያቶች ዋጋ ሊያጣ አይችልም፡፡

ሀ) በታክስ ስሌት ማስታወቂያው በተጠቀሰው የታክስ ከፋይ ስም፣ በተገለጸው የገቢ ወይም የገንዘብ መጠን ወይም እንዲከፈል በተጠየቀው የታክስ መጠን ስህተት ምክንያት፤

ለ) በተዘጋጀው የታክስ ስሌት እና ለታክስ ከፋዩ በተሰጠው የታክስ ስሌት

85. So'ro Taashsha

Biilto takisete seeri garinni, takisete baataanchira uyino takisete shallago egensiishshi woy wole sanade takisete seerinni woy hajote ikkitubba aana tirote xa'mo kayisiissannokki borrote, hisaawete shallagote woy wole aye so'rono amadinoha ikkanno yannara, biilto so'ro taashshate yineena takisete shallago egensiishsha woy wole sanade takisete shallago egensiishsha woy sanade takisete baataanchira uynoonni barrinni hanafe noo 5 dirra giddo woyyeessa dandaanno.

Gafa Tonaa Sase

Takisete Kado Komishiine

86. Takisete kado Komishiine Uurrisannire

1. Takisete kado yinanni gumulo aana kado macciishshanno taakisete komishiine konni lallawinni uurrinsoonni .
2. Konni gafi woro agarante heedheennanni komishiinete tantano, gashshooti, loosu amanyoote, komishiinete miilla sommenna komishiine la'anno wolootta tittirshu hajubba lainohunni gashshootu amaale mini fushshanno wodho garinni gumulamanno.

87. kadote Ku'laato

1. Kado yinanni gumulo aana kado shiqisha hasi'rino manchi gumulote egensiishshi iillisihunni 30 barri giddo komishiine qixxeessidhanno qitse horonsi'ratenni gumolote aana kadote ku'laato komishiinete shiqisha dandaanno.
2. Kadote ku'laato shiqqino korkaatta leellishshanno xawishsha amada hasiissannosi.
3. Komishiine borrote ku'laato shiqqannosi woytenna duushshino korkaati hee'rasi

ማስታወቂያ መካከል በሚታይ ልዩነት ምክንያት፡፡

85. ስህተቶችን ስለማረም

ባለሥልጣኑ በታክስ ሕግ መሠረት ለታክስ ከፋዩ የሰጠው የታክስ ስሌት ማስታወቂያ ወይም ሌላ ሰነድ በታክስ ሕግ ወይም በጉዳዩ ኩነቶች ላይ የትርጉም ጥያቄ የማያስነሳ የጽሁፍ፣ የሂሳብ ስሌት ወይም ሌላ ማንኛውንም ስህተት የያዘ በሚሆንበት ጊዜ፣ ባለሥልጣኑ ስህተቱን ለማረም ሲባል የታክስ ስሌት ማስታወቂያውን ወይም ሌላውን ሰነድ የታክስ ስሌት ማስታወቂያው ወይም ሰነዱ ለታክስ ከፋዩ ከተሰጠበት ቀን ጀምሮ ባሉት 5 (አምስት) ዓመታት ውስጥ ማሻሻል ይችላል፡፡

ክፍል አሥራ ሦስት

የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን

86. የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ስለማቋቋም

1. የታክስ ይግባኝ በሚባልባቸው ውሳኔዎች ላይ ይግባኝ የሚሰማ የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን በዚህ አዋጅ ተቋቁሟል፡፡
2. የዚህ ክፍል ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆኖ የኮሚሽኑ አደረጃጀት፣ አስተዳደር፣ የአሠራር ሥነ-ሥርዓት፣ የኮሚሽኑ አባላት አሿሿም እና ኮሚሽኑን የሚመለከቱ ሌሎች ዝርዝር ጉዳዮችን በተመለከተ የመስተዳደር ምክር ቤት በሚያወጣው ደንብ መሠረት ይወሰናል፡፡

87. የይግባኝ ማመልከቻ

1. ይግባኝ በሚባልበት ውሳኔ ላይ ይግባኝ ማቅረብ የፈለገ ሰው የውሳኔው ማስታወቂያ በደረሰው በ30 ቀናት ውስጥ ኮሚሽኑ የሚያዘጋጀውን ቅጽ በመጠቀም በውሳኔው ላይ የይግባኝ ማመልከቻ ለኮሚሽኑ ማቅረብ ይችላል፡፡
2. የይግባኝ ማመልከቻው ይግባኝ የቀረበበትን ምክንያቶች የሚያመለክት መግለጫ መያዝ ይኖርበታል፡፡

ammanniro konni quwira cinaancho quwa (1) la’noonnita kado shiqinshshanni yanna seedisara dandaanno.

4. Komishiine kado shiqinshanni yanna seedisate shiqqanno ku’laato koynsanni amanyoote gumulanno biddissa fushshitanno.

88. Komishiinete Sanadda Shiqishate Biilloonye

1. Biilto kadote egensiishshi iillisihunni 30 barri giddo woy komishiine fajjitino ledote yanna giddo:-
   a) Kadote ku’laato shiqqino kado yinanni gumulo affino,
   b) Konni cinaanchu fidalaante (A) qummi assinoonni kado gumulo aana qummi assinoonnikkiti gumulote korkaata ikkino xawishsha,
   c) Gumolo kadote la’’ate komishiinete hasissannoti ayeetano wole sanade komishiinete shiqisha noosi.
2. Komishiine konni quwira cinaancho quwa 1 (B) garinni shiqqinoti gumulote korkaati xawishshi duushshado ikke afaminoha ikka hoogiro borrote egensiishshinni biilto egensiishshunni la’noonni yanna giddo gumulote koarkaatubba xawisannoha ledote xawishsha shiqishanno gede hajajara dandaanno.
3. Komishiine kadote gumulora wolootta sanadda la’’a horo uytanno yee ammanniro biiltote borrote egensiishshinni egensiishshaho xawinsoonni yanna giddo kuri sanadda shiqishanno gede hajaja dandaanno.
4. Biilto konni quwi garinni komishiinete shiqishino aye xawishshanna sanadete hinkiilo aana kado xa’mirinohura aa noosi.

3. ኮሚሽኑ የጽሑፍ ማመልከቻ ሲቀርብለት እና አጥጋቢ ምክንያት መኖሩን ሲያምን በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተመለከተውን የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ ሊያራዝም ይችላል፡፡
4. ኮሚሽኑ የይግባኝ ማቅረቢያ ጊዜ እንዲራዘም የሚቀርብ ማመልከቻ የሚስተናገድበትን ስነ-ሥርዓት የሚወስን መመሪያ ያወጣል፡፡

88. ለኮሚሽኑ ሰነዶችን የማቅረብ ሥልጣን

1. ባለሥልጣኑ የይግባኝ ማስታወቂያው በደረሰው በ30 (በሰላሳ) ቀናት ውስጥ ወይም ኮሚሽኑ በፈቀደው ተጨማሪ ጊዜ ውስጥ፡-
   ሀ) የይግባኝ ማመልከቻ የቀረበበትን ይግባኝ የሚባልበት ውሳኔ ግልባጭ፣
   ለ) በዚህ ንዑስ አንቀጽ ፊደል ተራ (ሀ) በተጠቀሰው ይግባኝ የሚባልበት ውሳኔ ላይ ያልተጠቀሰ ለውሳኔው ምክንያት የሆነ መግለጫ፣
   ሐ) ውሳኔውን በይግባኝ ለማየት ለኮሚሽኑ አስፈላጊ የሆነ ማንኛውንም ሌላ ሰነድ፣ ለኮሚሽኑ ማቅረብ አለበት፡፡
2. ኮሚሽኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 (ለ) መሠረት የቀረበው የውሳኔ ምክንያቶች መግለጫ አጥጋቢ ሆኖ ካላገኘው በጽሑፍ ማስታወቂያ ባለሥልጣኑን በማስታወቂያው በተመለከተው ጊዜ ውስጥ የውሳኔውን ምክንያቶች የሚያብራራ ተጨማሪ መግለጫ እንዲያቀርብ ሊያዝ ይችላል፡፡
3. ኮሚሽኑ ለይግባኙ አወሳሰን ሌሎች ሰነዶችን ማየት ጠቃሚ ነው ብሎ ሲያምን ባለሥልጣኑን በጽሑፍ ማስታወቂያ በማስታወቂያው በተገለጸው ጊዜ ውስጥ እነዚህን ሰነዶች እንዲያቀርብ ሊያዝ ይችላል፡፡
4. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ መሠረት ለኮሚሽኑ ያቀረበውን የማናቸውንም

89. Komishiinete Gumolo

1. Komishiine shiqqinose kado konni quwi cinaancho quwa (5) nna (6) seerroonni garinni macciishshatenni gumolo aanno.
2. Komishiine kadote ku’laato shiqinshi barrinni aante noo 120 barri giddo shiqqino kado aana gumulo aanno.
3. Komishiine hajote xurqamme hedote giddo woratenniinna farco aate hasiishsha ikke afamanno woyte heewisamanoote bissara borrote egensiishsha aatenni kadote gumolo yanna 60 barra roorannokki yannara seedisara dandaanno.
4. Komoshiine konni quwi cinaancho quwa (2) woy (3) la’noonniti yannate danni ayirrisikkinni gatasi komishiine uyinoonise gumulo adhamammooshshe hoogisara didandaanno.
5. Shiqqino kado takisete shallago la’annoha ikkiro komishiine:-
   a) Takisete shallago gumulloonni woxi jilba kaajjishara, xeisara woy shallago wolu garanni woyyeessara, woy
   b) aanno hajajo garinni, marro la’anno gede takisete shallago biiltote qolasira dandaanno.
6. Komishiine takisete shallago aana shiqqino kado buuxatenni takisete shallago lendara hasiisanno yitanno ammano heedhusiro, komishiine takisete shallago egensiishsha konni quwa cinaancho quwa (5) (B) garinni biiltote qole sowaanno.
7. Shiqqino kado kadote yinannita wole gumulo la’annoha ikkiro komishiine gumulo kaajjishara,

መግለጫ እና ሰነድ ቅጅ ለይግባኝ ባዩ መስጠት አለበት፡፡

89. የኮሚሽኑ ውሳኔ

1. ኮሚሽኑ የቀረበለትን ይግባኝ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (5) እና (6) በተደነገገው መሠረት በመስማት ውሳኔ ይሰጣል፡፡
2. ኮሚሽኑ የይግባኝ ማመልከቻ ከቀረበለት ቀን ቀጥለው ባሉት 120 (አንድ መቶ ሃያ) ቀናት ውስጥ በቀረበው ይግባኝ ላይ ውሳኔ ይሰጣል፡፡
3. ኮሚሽኑ የጉዳዩን ውስብስብነት ከግምት በማስገባት እና ለፍትህ አሰጣጥ አስፈላጊ ሆኖ ሲገኝ ለተከራካሪ ወገኖች የጽሑፍ ማስታወቂያ በመስጠት የይግባኝ መወሰኛ ጊዜውን ከ60 (ስልሳ) ቀናት ላልበለጠ ጊዜ ሊያራዝመው ይችላል፡፡
4. ኮሚሽኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ወይም (3) የተመለከተውን የጊዜ ገደብ ሳያከብር መቅረቱ ኮሚሽኑ የሰጠውን ውሳኔ ተቀባይነት ሊያሳጣው አይችልም፡፡
5. የቀረበው ይግባኝ የታክስ ስሌትን የሚመለከት ከሆነ ኮሚሽኑ፡-
   ሀ) በታክስ ስሌቱ የተወሰነውን የገንዘብ መጠን ሊያፀናው፣ ሊቀንሰው፣ ወይም ስሌቱን በሌላ አኳኋን ሊያሻሽለው፣ ወይም
   ለ) በሚሰጠው መመሪያ መሠረት እንደገና እንዲመለከተው የታክስ ስሌቱን ለባለሥልጣኑ ሊመልሰው፣ ይችላል፡፡
6. ኮሚሽኑ በታክስ ስሌት ላይ የቀረበን ይግባኝ በመመርመር የታክስ ስሌቱ ሊጨመር ይገባል የሚል እምነት ሲኖረው፣ ኮሚሽኑ የታክስ ስሌቱን ማስታወቂያ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (5) (ለ) መሠረት ለባለሥልጣኑ መልሶ ይልካል፡፡

woyyeessa, woy shaarara woy komishiine uyitanno hajajonni marro la’anno gede biiltote qole sowara dandaanno.

8. Komishiine gumulote affino gumulo uynoonni barrinni hanafe 7 barri giddo mittu mittunku yekkerramaano bissara aanno.
9. Komishiine uyittanno gumulo xintantino korkaatta, safo ikkitino guma ikkitino hajjubba xiinxallo afantino gumanna gumulote safo ikkitino taje woy gumulote safo ikkinoha wole coyeno hanqafa noosi.
10. Komishiine shiqqinose kado aana uyinanni gumulo gumulo uynoonni barra woy komishiine gumulote egensiishshira xawinsoonnihunni wolu barrinni hanafe jeefamanno.
11. Komishiine kado shiqqishino taakisete baataannchira gumultinoha ikkiro, biilto tenne gumulo jeefisiisate woyyeessinoonni taakisete shallago egensiishshano lede konni quwi cinaancho quwa (8) garinni gumulote egensiishshi iillinohunni 30 barri giddo hasiissanno qaafo baala adha noosi.

Gafa Tonaa Shoole

Takisete Riqiwamaanora Fajjo Aannire

90. Takisete Riqiwamaanchimmara Fajjo Afi’rate Shiqqanno Ku’laato

1. Ayehuno takisete riqiwaanchimma owaante aate hasi’ranno hallanyichii, summumete maamari woy kubbaaniyyi takisete riqiwo fajjo uynannisi gede kaajjinshoonni qitse horoonsiratenni biiltote ku’lara dandaanno.
2. Konni gafi hexxora “taakisete riqiwaanchimma owaante’’ yaa

7. የቀረበው ይግባኝ ይግባኝ የሚባልበትን ሌላ ውሳኔ የሚመለከት ከሆነ ኮሚሽኑ ውሳኔውን ሊያፀናው፣ ሊያሻሽለው ወይም ሊሽረው ወይም ኮሚሽኑ በሚሰጠው መመሪያ እንደገና እንዲመለከተው ለባለሥልጣኑ መልሶ ሊልከው ይችላል፡፡
8. ኮሚሽኑ የውሳኔውን ግልባጭ ውሳኔው ከተሰጠበት ቀን ጀምሮ ባሉት 7 (ሰባት) ቀናት ውስጥ ለእያንዳንዱ ተከራካሪ ወገን ይሰጣል፡፡
9. ኮሚሽኑ የሚሰጠው ውሳኔ ውሳኔው የተመሠረተባቸውን ምክንያቶች፣ መሠረታዊ በሆኑ የፍሬነገር ጉዳዮች ምርመራ የተገኘውን ውጤት እና ለውሳኔው መሠረት የሆነውን ማስረጃ ወይም ለውሳኔው መሠረት የሆነውን ሌላ ነገር ማካተት አለበት፡፡
10. ኮሚሽኑ በቀረበለት ይግባኝ ላይ የሚሰጠው ውሳኔ ውሳኔው ከተሰጠበት ቀን ወይም ኮሚሽኑ በውሳኔ ማስታወቂያው ከተገለጸው ሌላ ቀን ጀምሮ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡
11. ኮሚሽኑ ይግባኙን ላቀረበው ታክስ ከፋይ የወሰነለት እንደሆነ፣ ባለሥልጣኑ ይህንን ውሳኔ ለማስፈጸም የተሻሻለ የታክስ ስሌት ማስታወቂያ መስጠትንም ጨምሮ በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ 8 መሠረት የውሳኔው ማስታወቂያ በደረሰው 30 (ሰላሳ) ቀናት ጊዜ ውስጥ አስፈላጊ የሆኑትን እርምጃዎች ሁሉ መውሰድ ይኖርበታል፡፡

ክፍል አሥራ አራት

ለታክስ ወኪሎች ፈቃድ ስለመስጠት

90. የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ለማግኘት ስለሚቀርብ ማመልከቻ

1. ማንኛውም የታክስ ወኪልነት አገልግሎት ለመስጠት የሚፈልግ ግለሰብ፣ የሽርክና ማህበር ወይም ኩባንያ የታክስ ወኪል ፈቃድ እንዲሰጠው የፀደቀ ቅጽ በመጠቀም ለባለሥልጣኑ ሊያመለክት ይችላል፡፡

a) Takise baataancho riqiwatenni takisete egensiishsha qixxeessa;
b) Takise baataancho riqiwatenni koffeenyu egensiishsha qixxeessa;
c) Takisete seerubba jeeffishsha lainoonnihunni takisete baatannora amaale aa;
d) Biiltote ledo hee'rannonsa hajubbara takisete baataano riqiwa;
e) Takise baattannore riqiwatenni biiltote ledo ayehano wolu loosi xaadooshshe assa;

91. Takisete Riqiwamaannora Fajjo Aannire

1. Biilto konni lallawi quwa 90 garinni takisete riqiwaanchimmara fajjo uynannisi gede ku'lino hallanyichi taakisete riqiwaanchimma owaante aate ikkadonna injaanno mancho ikkasi buuxiro takisete riqiwaanchimma fajjo annosi.

2. ለዚህ ክፍል ዓላማ "የታክስ ወኪልነት አገልግሎት" ማለት፡-
ሀ) ታክስ ከፋዩን በመወከል የታክስ ማስታወቂያ ማዘጋጀት፤
ለ) ታክስ ከፋዩን በመወከል የቅሬታ ማስታወቂያ ማዘጋጀት፤
ሐ) የታክስ ሕጎችን አፈጻጸም በተመለከተ ለታክስ ከፋዮች ምክር መስጠት፤
መ) ከባለሥልጣኑ ጋር ለሚኖራቸው ጉዳዮች ታክስ ከፋዮችን መወከል፤
ሠ) ታክስ ከፋዮችን በመወከል ከባለሥልጣኑ ጋር ማንኛውንም ሌላ የሥራ ግንኙነት ማድረግ፤

91. ለታክስ ወኪሎች ፈቃድ ስለመስጠት

1. ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ አንቀጽ 90 መሠረት የታክስ ወኪልነት ፈቃድ እንዲሰጠው ያመለከተ ግለሰብ የታክስ ወኪልነት አገልግሎት ለመስጠት ብቁ እና ተስማሚ ሰው መሆኑን ሲያረጋግጥ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ይሰጠዋል፡፡
2. ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 90 መሠረት የታክስ ወኪልነት ፈቃድ እንዲሰጠው ያመለከተ የሽርክና ማህበር፡-
ሀ) በሽርክና ማህበሩ ውስጥ ያለ አባል ወይም ተቀጣሪ የታክስ ወኪልነት አገልግሎት ለመስጠት ብቁ እና ተስማሚ መሆኑን፣ እና
ለ) እያንዳንዱ የሽርክና ማህበር አባል መልካም ጠባይና ሥነ-ምግባር ያለው መሆኑ ሲያረጋግጥ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ይሰጠዋል፡፡
3. ባለሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 90 መሠረት የታክስ ወኪልነት ፈቃድ እንዲሰጠው ያመለከተ

2. Biilto konni lallawi quwa 90 garinni takisete riqiwaanchimmara fajjo uynannisi gede ku'lino summumete maamari:-
   a) Summumete maamari giddo noo miilli qaxaramaanchi takisete riqiwaanchimma owaante aate ikkadonna injaannoha ikkasinna
   b) Mittu mittunku summumete maamari miili danchu akatinna amanyooti noosiha ikkasi buunxiro takisete riqiwaanchimma fajjo uynannisi.
3. Biilto konni lallawi quwa 90 garinni takisete riqiwaanchimmara fajjo uynannisi gede ku'lino kubbaaniyyi:-
   a) Kubbaaniyyu qaxaramaanchi takisete riqiwaanchimma owaante aate ikkaddonna injiinoha ikkasinna,
   b) Kubbaaniyyunnihu mittu mittunku dayirekiteere, loosu harisaanchi wolu loosu jeefisaanchi biilto danchu akatinna amanyootu noosiha ikkasi; buunxiro takisete riqiwaanchimma fajjo uynannisi.
4. Konni lallawi garinni fultanno wodho takisete riqiwaanchimmate owaante aate ku'lanno manchi ikkadonna injiinoha ikkasi gumulate kaa'litanno safaraano seeranno.
5. Biilto konni lallawi quwa 90 qummi assinoonni ku'laanchira borrotenni egensiisanno.
6. Takisete riqiwaanchimmara fajjo uynoonni yannanni hanafe sase dirrara keeshshannoha ikkanna, konni lallawi quwa 92 garinni haaroonsinara dandiinanni.
7. Biilto takisete riqiwaanchimma fajjo uyinonsa

ኩባንያ፡-

ሀ) የኩባንያው ተቀጣሪ የታክስ ወኪልነት አገልግሎት ለመስጠት ብቁ እናተስማሚ መሆኑን ፣ እና

ለ) የኩባንያው እያንዳንዱ ዳይሬክተር፣ ሥራ አስኪያጅ እና ሌላ ስራ አስፈጻሚ ባለሥልጣን መልካም ጠባይና ሥነ-ምግባር ያለው መሆኑን፤ ሲያረጋግጥ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ይሰጠዋል፡፡

4. በዚህ አዋጅ መሠረት የሚወጣው ደንብ የታክስ ወኪልነት አገልግሎት ለመስጠት የሚያመልክት ሰው ብቁ እና ተስማሚ መሆኑን ለመወሰን የሚረዱ ጠቋሚ መሥፈርቶችን ይደነግጋል፡፡
5. ባሥልጣኑ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 90 ለተጠቀሰው አመልካች ውሳኔውን በጽሑፍ ያሳውቃል፡፡
6. የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ከተሰጠበት ጊዜ ጀምሮ ለሶስት ዓመታት የሚጸና ሲሆን፣ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 92 መሠረት ሊታደስ ይችላል፡፡
7. ባለሥልጣኑ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የሰጣቸውን ሰዎች ዝርዝር አመቺ ሆኖ ባገኘው መንገድ በየጊዜው ይፋ ሊያደርግ ይችላል፡፡
8. የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የሙያ ፈቃድ በመሆኑ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የተሰጠው ሰው የንግድ ሥራ ፈቃድ ተሰጥቶት እንደሆነ ሥራውን የሚሠራው በታክስ ወኪልነት ብቻ ይሆናል፡፡

92. የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ስለማደስ

1. የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ፈቃዱ እንዲታደስለት ለባለሥልጣኑ ማመልከት ይችላል፡፡
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት የሚቀርብ ማመልከቻ፡-

ሀ) በጸደቀው ቅጽ መሠረት፣ እና

mannooti tittirsha injiinosi doogonni yanna yannatenni faajje assa dandaanno.

8. Takisete riqiwaanchimma fajjo ogimmate fajjo ikkasinni taakisete riqiwaanchimmara fajjo uynoonnisi manchi daddalu loosi fajjo uynoonnisiha ikkiro loososi loosannohu takisete riqiwaanchinni calla ikkanno.

92. Takisete Riwamaanchimma Fajjo Haaroonsannire

1. Takisete riqiwaanchimma fajjo uynoonnisi manchi fajjo haaroonsinannisi gede biiltote ku'la dandaanno.
2. Konni quwi cinaancho quwa 1 garinni shiqqanno ku'laato:-
   a) kaajjinshoonni qitse garinniinna
   b) Takisete riqiwaanchimma fajjo owaantete yanna gooffuhunni 21 barri giddo woy biilto fajjitanno konnini ajjano yanna giddo, shiqqa noosi.
3. Takisete riqiwamaanchimma fajjo uynoonnisi manchi konni lallawi quwa 91 la'noonniti balaxi ikkitubba wonshe sufi geeshsha konni quwi cinaancho quwa 1 fajjo haaroonsinannisi gede ku'lino manchi takisete riqiwaanchimma fajjo biilto haaroonsannosi.
4. Takisete riqiwamaanchimma fajjo haaroonsinoonni barrinni hanafe sase dirrara keeshshannoha ikkanna, konni quwi garinni, ledote yannubbara haaroonsinara dandiinanni.
5. Biilto konni quwi cinaancho quwa 1 garinni fajjo haaroonsinannisi gede xa'mino ku'laanchira ku'laatote aana uyino gumulo daafira borrotenni engensiisanno.

93. Takisete Riqiwamaanchimma Owaantubba

ለ) የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የአገልግሎት ጊዜ ባበቃ በ21 ቀናት ውስጥ ወይም ባለሥልጣኑ በሚፈቅደው ከዚህ በዘገየ ጊዜ ውስጥ፣ መቅረብ ይኖርበታል፡፡

3. የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የተሰጠው ሰው በዚህ አዋጅ አንቀጽ 91 የተመለከቱትን ቅድመ ሁኔታዎች አሟልቶ እስከቀጠለ ድረስ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ፈቃዱ እንዲታደስለት ያመለከተን ሰው የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ባለሥልጣኑ ያድስለታል፡፡
4. የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ከታደሰበት ቀን ጀምሮ ለሶስት ዓመታት የሚፀና ሲሆን፣ በዚህ አንቀጽ መሠረት ለተጨማሪ ጊዜያት ሊታደስ ይችላል፡፡
5. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት ፈቃዱ እንዲታደስለት ለጠየቀ አመልካች በማመልከቻው ላይ ስለተሰጠው ውሳኔ በጸሁፍ ያሳውቃል፡፡

93. የታክስ ወኪልነት አገልግሎቶች ላይ ስለሚኖር ገደብ

1. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) እንደተጠበቀ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ከተሰጠው ሰው በስተቀር ማንም ሰው በክፍያ የታክስ ወኪልነት አገልግሎት መስጠት አይችልም፡፡
2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ድንጋጌ በአንቀጽ 90 ንዑስ አንቀጽ 2 ፊደል ተራ (ሀ) ለታክስ ወኪልነት አገልግሎት በተሰጠው ትርጉም ከተካተቱት አገልግሎቶች ውጪ በመደበኛ የሙያ አገልግሎቱ ሂደት የታክስ ወኪልነት አገልግሎት በሚሰጥ የጥብቅና ፈቃድ ያለው ሰው ላይ ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

94. የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ስለመሰረዝ

1. የታክስ ወኪልነት ሥራውን ለማቋረጥ የፈለገ

Aanna hee'rano Kio

1. Konni quwi cinaancho quwa (2) agarame hee'reennanni takisete riqiwamaanchimma fajjo uynoonnisi manchi gobbanni aye manchino baatooshshunni takisete riqiwamaanchimma owaante aa didandaanno.
2. Konni quwi cinaancho quwa (1) woro quwa 90 cinaancho quwa 2 (A) takisete riqiwamaanchimma owaante uynoonni tirora kamalantino owaantubba gobbanni rosaminno oggimmate owaante ha'rinshora takisete riqiwooshshi owaante uynanni ayayamaanote fajjo noosi manchi aana jeefishsha diafi'ranno.

94. **Takisete Riqiwamaanchimma Fajjo Rige Huna**

1. Takisete riqiwamaanchimma loososi uurrisate hasi'rino takisete riqiwamaanchimma fajjo uynoonnisi manchi loososi uurrisasira albaanni 7 barri giddo biiltote borrotenni egensiisa noosi.
2. Takisete riqiwamaanchimma fajjo uynoonnisi manchi sunfete takise riqiwamaanchimmanni loosa hasi'ra hoogiro taakisete riqiwamaanchimma fajjo ringe hunnansi gede biiltote borrotenni egensiisa dandaanno.
3. Biilto aante noori giddo mittu korkaatinni takisete riqiwamaanchimma fajjo rige huna noosi.
   a) Takisete riqiwamaanchi biilto ammansiisanno garinni, kuni ikka dandiinohu isi fajjonni woy de'ne korkaatinni ikka hoogasi buuxisa hoogiro fajjo uynoonni takisete riqiwaanchinni qixxaawe shiqino takisete egensiishshi aye qara hajora kapho ikke afamiro;

የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ሥራውን ከማቋረጡ በፊት በ7 (ሰባት) ቀናት ውስጥ ለባለሥልጣኑ በጽሑፍ ማሳወቅ አለበት፡፡

2. የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ለዘለቄታው በታክስ ወኪልነት መሥራት ካልፈለገ የታክስ ወኪልነት ፈቃዱ እንዲሰረዝለት ለባለሥልጣኑ በጽሑፍ ማመልከት ይችላል፡፡
3. ባለሥልጣኑ ከሚከተሉት በአንዱ ምክንያት የታክስ ወኪልነት ፈቃድ መሰረዝ አለበት፣
   ሀ) የታክስ ወኪሉ ባለሥልጣኑን በሚያሳምን ሁኔታ ይህ ሊሆን የቻለው በእርሱ ፈቃድ ወይም ቸልተኝነት ምክንያት አለመሆኑን ካላረጋገጠ በስተቀር ፈቃድ በተሰጠው የታክስ ወኪል ተዘጋጅቶ የቀረበ የታክስ ማስታወቂያ በማንኛውም መሠረታዊ ጉዳይ ሀሰት ሆኖ ሲገኝ፤

   ለ) የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ፈቃዱን ለማግኘት የሚጠየቁ የሚያስፈልጉ ብቃት መስፈርችን ይዞ መቀጠል ሳይችል የቀረ እንደሆነ ወይም ባለሥልጣኑ የታክስ ወኪሉ ሙያዊ የሥነ-ምግባር ጉድለት ፈጽሟል ብሎ ሲያምን፤

   ሐ) የታክስ ወኪሉ የታክስ ወኪልነት ሥራውን መሥራት ሲያቆም፤ እንዲሁም የታክስ ወኪሉ ኩባንያ ወይም የሽርክና ማህበር ሲሆን የኩባንያው ወይም የሽርክና ማህበሩ ህልውና ሲያከትም፤

   መ) የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የተሰጠው ሰው ፈቃዱ እንዲሠረዝለት በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት ማመልከቻ ሲያቀርብ፤

b) Takisete riqiwamaanchimmara fajjo uynoonnisi manchi fajjosi afi’rate xa’minannita hasiissanno dandoo safaraano adhe sufa hooge gatinoha ikkiro woy biilto takisete riqiwamaanchi ogimmate amanyooti xe’ne assino yite ammaniro;

c) Takisete riqiwamaanchi loososi loosa uurrisi’ro; hattono takisete riqiwamaanchi kubbaaniyya woy summumete maamara ikkanna kubbaaniyyu woy summumete mamari heeshsho goofuro.

d) Takisete riqiwamaanchimma fajjo uyinoonnisi manchi fajjo ringe hunnannisi gede konni quwi cinaancho quwa (2) garinni ku’laato shiqishiro;

e) Takisete riqiwamaanchi fajjote owaante yanna gooffuronna takisete riwamaanchi fajjo haaroonsinannisi gede lallawu quwi 92 garinni ku’laato shiqishikkinni gatiro

4. Biilto taakisete riqiwamaanchimma fajjo ringe hunnoonnita ikkase xawisannoha borrote egensiishshinni takisete riqiwamaanchira aa noosi.

5. Takisete riqiwamaanchimma fajjo rige huna kaasjjitannohu:-

a) Takisete riqiwamaanchi takisete riqiwamaanchimmanni loosa uurrisino barra, woy

b) Fajjo ringe hunonnita ikkase xawisanno egensiishsh taakisete riqiwaamaanchira uynoonni 60 barri gedensaanni; Lamunkunni balaxe noo barinni hanafe ikkanno.

6. Wolu ayehuniino takise seerinni wolu garinni

ሠ) የታክስ ወኪሉ የፈቃድ አገልግሎት ጊዜ ሲያበቃ እና የታክስ ወኪሉ ፈቃዱ እንዲታደስለት በዚህ አዋጅ አንቀጽ 92 መሠረት ማመልከቻ ሳያቀርብ ሲቀር፤

4. ባለሥልጣኑ የታክስ ወኪሉ ፈቃድ የተሠረዘ መሆኑን የሚገልጽ የጽሑፍ ማስታወቂያ ለታክስ ወኪሉ መስጠት አለበት፡፡

5. የታክስ ወኪልነት ፈቃድ መሠረዝ የሚፀናው፡-

ሀ) የታክስ ወኪሉ የታክስ ወኪልነት ሥራውን መሥራት ካቆመበት ቀን፤ ወይም

ለ) ፈቃዱ የተሰረዘ መሆኑን የሚገልፀው ማስታወቂያ ለታክስ ወኪሉ ከተሰጠ ከ60 (ስልሳ) ቀናት በኋላ፤ ከሁለቱ ቀድሞ ከሆነበት ቀን ጀምሮ ይሆናል፡፡

6. በሌላ ማንኛውም የታክስ ሕግ በሌላ ሁኔታ የተደነገገ ቢኖርም፣ ባለሥልጣኑ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የተሰጠው ማንኛውም ሰው ሙያዊ የሥነ-ምግባር ጥሰት ፈፅሟል ብሎ ሲያምን ይህንን የሥነ-ምግባር ጥሰት፡-

ሀ) ለኢትዮጵያ የተመሠከረላቸው የሂሣብ ባለሙያዎች ኢንስቲትዩት፣ ለኢትዮጵያ የሂሣብ አያያዝና ኦዲት ቦርድ ወይም እንደአግባብነቱ የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ለተሰጠው ሰው የሂሣብ ባለሙያነት፣ የኦዲተርነት ወይም የሕግ ባለሙያነት ፈቃድ ለሰጠው ሌላ አካል፣እና

ለ) የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ለተሰጠው ሰው የንግድ ፈቃድ ለመስጠት ኃላፊነት ላለው ባለሥልጣን፣ ሪፖርት ያደርጋል፡፡

seeroonnihu hee'rirono, biilto takisete riqiwamaanchimma fajjo uyinoonnisi manchi ogimmate amanyooti huno loosino yee ammanniro konne amanyootu huno:-

a) Itophiyaho farcinoonsarira shallagote ogimma instituute, Itiyophiyu shallagote amadooshshi odiite borde woy hasiishshise garinni taakisete riqiwamaanchimma fajjo uynoonnisi manchi shallagote ogeessimmanni, odiiterimmanni woy seeru ogeessimmanni fajjo uyinohura wolu bisiranna,

b) Takisete riqiwaanchimma fajjo uyinoonnisi manchira daddalu fajjo aate roorrimma noosi biiltora, rippoorte assanno.

Gafa Tonaa Onte

Gashshootunnita, Jaddote Qorichubbanna Baraarshubba

Cinaancho gafa Mitte Xaphoomu dingaaggubba

95. Gashshootunnita Qorichubbanna Jaddote Qeecha La'annori Xaphooma woro

1. Mitto assoote assa woy assa hooga gashshootu qorichanna jaddote xa'mamooshshe abbitannoha ikkitanno yannara huno assinno manchi gashshootu qorichcha qorichishamasi jaddote xa'mamooshshinni digatissannosi.
2. Ayehuno takisete baataanchi gashshootu qorichcha tungoonnisiha woy/nna jaddote qaxxaro shiqqinosiha ikka baata hasiissannosi takise baatate gadachosi digatisanno.

Cinaancho Gafa Lame

Gashshootu Qorichubba

96. Maareekkatenna Rige Hunate Ledo

ክፍል አሥራ አምስት

አስተዳደራዊ፣ የወንጀል ቅጣቶች እና ሽልማቶች

ንዑስ ክፍል አንድ ጠቅላላ ድንጋጌዎች

95. አስተዳደራዊ ቅጣቶችንና የወንጀል ኃላፊነቶችን የሚመለከቱ ጠቅላላ ድንጋጌዎች

1. አንድን ድርጊት መፈጸም ወይም አለመፈጸም አስተዳደራዊ ቅጣት እና የወንጀል ኃላፊነት የሚያስከትል በሚሆንበት ጊዜ ጥፋቱን የፈጸመው ሰው አስተዳደራዊ መቀጫ መቀጣቱ የወንጀል ተጠያቂነቱን አያስቀርም፡፡
2. ማንኛውም ታክስ ከፋይ አስተዳደራዊ ቅጣት የተጣለበት እና/ወይም የወንጀል ክስ የቀረበበት መሆኑ መክፈል የሚገባውን ታክስ የመክፈል ግዴታውን አያስቀርም፡፡

ንዑስ ክፍል ሁለት

አስተዳደራዊ ቅጣቶች

96. ከምዝገባ እና ስረዛ ጋር የተያያዙ ቅጣቶች

1. በዚህ አዋጅ የተመለከቱት ሌሎች አስተዳደራዊ ቅጣቶች እንደጠበቁ ሆነው ማንኛውም ሰው በታክስ ከፋይነት መመዝገብ ሲገባው ያልተመዘገበ እንደሆነ መመዝገብ ከነበረበት ጊዜ ጀምሮ ለምዝገባ እስካመለከተበት ወይም በባለሥልጣኑ አነሳሽነት እስከ ተመዘገበበት ቀን ድረስ ባለው ጊዜ ውስጥ መክፈል ያለበትን ታክስ 25% (ሃያ አምስት በመቶ) መቀጫ ይከፍላል፡፡
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) የተጠቀሰው ታክስ ከፋይ የሚከፍለው ታክስ የሌለ እንደሆነ መመዝገብ ከነበረበት ጊዜ ጀምሮ እስከ ተመዘገበበት ቀን ድረስ ላለው ለእያንዳንዱ ወር ወይም የወሩ ከፊል ለሆነ

Amadantino Qorichubba

1. Konni lallawira la'noonniti wolootta gashshootu qorichubba agarante hee'dheennanni aye manchino takisete baataanchimmanni maareekkama hasiissannasi maareekkaminokkiha ikkiro, maareekama hasiissannosi yannanni hanafe maareekkamate ku'linno woy biiltote kakkaooshshinni hanafe maareekkamino barri geeshsha noo yanna giddo baata hasiissannosi takise 25% (lemiina onte anga) qoricha baatanno.
2. Konni quwi cinaancho quwa (1) qummi assinoonni takisete baataanchi baatanno takise hoogguha ikkiro maareekkama hasiissannosi yannanni hanafe maareekkamino yanna geeshsha noohura mittu mittunku agani woy aganu boco ikkanno yannanni birrunni 1000 (mitto kume birra) qoricha baatanno.
3. Konni quwi cinaancho quwa (1) garinni tunganni qorichchi konni quwi cinaancho quwa (2) tunganni qorichchinni ajinoha ikkiro, konni quwi cinaancho quwa (2) jeefanttanno.
4. Konni lallawira seerroonni garinni aye manchino ikkadu korkaati noosikkiha maareekko ringe hunannisi gede ku'la hasiissannosi barrinni hanafe maareekko ringe hunanni gede ku'li barri woy biiltote kakkaooshshinni maareekko ringe hunoonni barri geeshsha mittu mittunku aganira woy aganu boco ikkanno yannara birra 1000 (mitto kume birra) qoricha baatanno.

97. Sanadda Amada Hoogatenni Tunganni

ጊዜ ብር 1000 (አንድ ሺ. ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የሚጣለው መቀጫ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ከሚጣለው መቀጫ ያነሰ እንደሆነ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ተፈጻሚ ይሆናል፡፡
4. በዚህ አዋጅ በተደነገገው መሠረት ማንኛውም ሰው ያለ በቂ ምክንያት ምዝገባ እንዲሰረዝለት ያላመለከተ እንደሆነ ምዝገባው እንዲሰረዝለት ማመልከት ከነበረበት ቀን ጀምሮ ምዝገባው እንዲሰረዝ እስካመለከትበት ቀን ወይም በባለሥልጣኑ አነሳሽነት ምዝገባው እስከተሠረዘበት ቀን ድረስ ለእያንዳንዱ ወር ወይም የወሩ ክፊል ለሆነ ጊዜ ብር 1000 (አንድ ሺህ ብር) ቅጣት ይከፍላል፡፡

97. ሰነዶችን ባለመያዝ የሚጣል ቅጣት

1. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ በታክስ ሕግ መሠረት መያዝ የሚጠበቅበትን ማንኛውንም ሰነድ ያልያዘ ታክስ ከፋይ በታክስ ሕጉ መሠረት ሰነዱ መያዝ በነበረበት የታክስ ዘመን መክፈል ያለበትን ታክስ 20% (ሃያ በመቶ) ቅጣት ይከፍላል፡፡
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ሰነድ መያዝ ሲኖርበት ያልያዘ ታክስ ከፋይ ሰነዱን መያዝ በነበረበት የታክስ ዘመን መክፈል የሚኖርበት ታክስ የሌለ እንደሆነ፡-
   ሀ) ለገቢ ግብር ሲሆን ታክስ ከፋዩ የሂሳብ ሰነድ ላልያዘበት ለእያንዳንዱ የታክስ ዘመን ብር 20,000 (ሃያ ሺህ ብር) ፣ወይም

Qoricha

1. Konni quwi cinaanchu quwi (2) agarame hee'reennanni, takisete seeri garinni amada hasiissannosiha aye sanadeno amadinokkihu takisete baataanchi takisete seeri garinni, sanade amada hasiissannose takisete wogarra baata hasiissannosi takise 20% (lemoo anga) qoricha baatanno.
2. Konni quwi cinaancho quwa (1) garinni sanade amada hasiissannasi amadinokki takisete baataanchi sanade amada heedhusi takisete wogarra baata hasiissannosi takise heedhinokkiha ikkiro:-
   a) Eote giwirira ikkiro takise baataanchi shallagote sanade amadinokki mittu mittunku takisete wogarra birra 20,000 (lemoo kume birra), woy
   b) Wole aye takisera ikkituro taakisete baataanchi shallagote sanade amadinokki takisete wogara birra 2,000 (lame kume birra) qoricha baatanno.
3. Konni quwi cinaancho quwa (1) garinni tunganni qorichi konni quwi cinaancho quwa (2) tunganni qorichi ajinoha ikkiro konni quwi cinaancho quwa (1) jeefamanno.
4. Konni quwi cinaancho quwa (1), (2)nna (3) agarante heedheennanni, ayehuno takise baataanchi lamu diri ale shallagote sanade amada hoogiro takisete baataanchira daddalu fajjo uyino bisi biiltotenni shiqannosi egensiishshi garinni, takisete baataanchira daddalu fajjosi rige hunanno.
5. Konni lallawi quwa17 (2) gumullonni yanna geeshsha sanadda amade keeshshikkinni

ለ) ለሌላ ማንኛውም ታክስ ሲሆን ታክስ ከፋዩ የሂሳብ ሰነድ ላልያዘበት የታክስ ዘመን ብር 2,000 (ሁለት ሺህ ብር) ፣ ቅጣት ይከፍላል፡፡

3. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የሚጣለው መቀጫ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) ከሚጣለው መቀጫ ያነሰ እንደሆነ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ተፈጻሚ ይሆናል፡፡
4. የዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ (1) ፣ (2) እና (3) እንደተጠበቁ ሆነው፣ማንኛውም ታክስ ከፋይ ከሁለት ዓመት በላይ የሂሣብ ሰነድ ካልያዘ ለታክስ ከፋዩ የንግድ ፈቃድ የሰጠው አካል ከባለሥልጣኑ በሚቀርብለት ማስታወቂያ መሠረት የታክስ ከፋዩን የንግድ ፈቃድ ይሰርዛል፡፡
5. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 17(2) ለተወሰነው ጊዜ ድረስ ሰነዶችን ይዞ ሳያቆይ የቀረ የደረጃ 'ሀ'ታክስ ከፋይ ብር 50,000 (ሃምሳ ሺህ ብር) ቅጣት ይከፍላል፡፡
6. በገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ 33 (4) ለተወሰነው ጊዜ ድረስ ሰነዶችን ይዞ ሳያቆይ የቀረ የደረጃ 'ለ' ታክስ ከፋይ ብር 20,000 (ሃያ ሺህ ብር) ቅጣት ይከፍላል፡፡

98. ከታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ጋር የተገናኘ ቅጣት

1. የታክስ ሕግ በሚደነግገው መሠረት የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን በታክስ ደረሰኝ፣ በታክስ ደቢት ወይም ክሬዲት ማስታወሻ፣ በታክስ ማስታወቂያ፣ ወይም በሌላ በማንኛውም ሰነድ ላይ ሳይገልጽ የቀረ ታክስ ከፋይ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ባልተገለጸበት በእያንዳንዱ ሰነድብር

gatinohu deerra ‘A’ takisete baataanchi birra 50,000 (ontawoo kume birra) qoricha baatanno.

6. Eote giwiri lallawi quwa (33) (4) gumulloonni yanna geeshsha sanadda amade keeshshikkinni gatinohu deerra ‘B’ takisete baataanchi birra 20,000 (lemoo kume birra) qoricha baatanno.

98. Takisete Baataanchi Baadooshsh Kiiro Ledo Xaadino Qoricha

1. Takisete seerri woro garinni takisete baataanchi badooshshu kiirosi takisete kaarime, taakisete debiite, kireditete qaagiishsha woy wole aye sanadera xawinsikkinni gatino takise baataanchi takisete baataanchi badooshshi kiiro xawinsoonnikki mitte mittente sanadera birra 3,000 (sase kume birra) qorrichcha baatanno.
2. Konni lallawi quwa 14 (6) jeefanttanno ikkitto aguranna, ayeehuno takise baataanchi:-
   a) Takisete baataanchi badooshshu kiirosi wolu manni horonsi’ranno gede uyinoha ikkiro; woy
   b) Wolu manni takisete badooshshu kiiro horonsi’rinoha ikkiro birra 10,000 (tonne kume birra) qoricha baatanno.
3. Konni quwi cinaancho quwa (1) (A) woy (B) qummi assinoonni assootubba korkaatinni takisete baataanchi woy wolu manni afi’rino woxu horo birrunni 10,000 (tonne kume birra) roorannoha ikkiro baantanni woxu qorrichchi bikki afi’rino horo ledo taalo ikkitanno.

99. Takisete Egensiishsha gede’ne Shiqisha hoodissanno Qoricha

3,000 (ሶስት ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

2. የዚህ አዋጅ አንቀጽ 14 (6) ተፈጻሚ ከሚሆንበት ሁኔታ በስተቀር፣ ማንኛውም ታክስ ከፋይ፡-
   ሀ) የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን ሌላ ሰው እንዲጠቀምበት የሰጠ እንደሆነ፤ወይም
   ለ) የሌላ ሰው ታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የተጠቀመ እንደሆነ፤ብር 10,000 (አስር ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡
3. በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ (2) (ሀ) ወይም (ለ) በተጠቀሱት ድርጊቶች ምክንያት ታክስ ከፋዩ ወይም ሌላ ሰው ያገኘው የገንዘብ ጥቅም ከብር 10,000 (አስር ሺህ ብር) የሚበልጥ ከሆነ የሚከፍለው የገንዘብ መቀጫ መጠን ካገኘው ጥቅም ጋር እኩል ይሆናል፡፡

99. የታክስ ማስታወቂያ ዘግይቶ ማቅረብ ስለሚያስከትለው ቅጣት

1. በሕግ በተወሰነው ጊዜ ውስጥ የታክስ ማስታወቂያ ግዴታውን ያልተወጣ ታክስ ከፋይ ለዘገየበት ለእያንዳንዱ የታክስ ጊዜ ወይም ከፊል ለሆነው ጊዜ ያልተከፈለውን ታክስ 5% (አምስት በመቶ) 25% (ሃያ አምስት በመቶ) እስኪሞላ ድረስ መቀጫ ይከፍላል፡፡
2. ለመጀመሪያው የሂሣብ ጊዜ ወይም ከፊል ለሆነው ጊዜ የታክስ ማስታወቂያ ያላቀረበ ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ድንጋጌ መሠረት የሚከፍለው መቀጫ ከብር 50,000 (ሃምሳ ሺህ ብር) አይበልጥም፡፡
3. ለዚህ አንቀጽ አፈጻጸም ያልተከፈለ ታክስ ነው የሚባለው በታክስ ማስታወቂያ ላይ መታየት በነበረበት እና ታክሱ መከፈል ባለበት ቀን በተከፈለው ታክስ መካከል ያለው ልዩነት ነው፡፡

1. Seerunni gummulloonni yanna giddo takisete egensiishshi gadachosi fulinokkihu takisete baataanchi gede’nninnohura mittu mittunkura takisete yannara woy gama ikkitino yannara baantoonnikki takisenni 5% (onte anga), 25% (lemiina onte anga) wo’ma geeshsha qoricha baatanno.
2. Umi yanna shallagote yannara woy gama ikkitino yannara takise egensiishsha shiqishinokki manchi konni quwi cinaancho quwa (1) woro garinni baatanno qorichi 50,000 (ontawo kume birra) diroortanno.
3. Konni quwi jeeffishshira baantoonnikki takiseti yinannihu takisete egensiishshira la’’ama hasiissannonna takisete baatama hasiissanno barra baantoonni takise mereero noo badooshsheeti.
4. Ayee gariniino tunganni qorichi aantetenni la’nanniri giddo hoffaydihunni ajinoha dikkitanno:-
   a) Birra 10,000 (tonne kume birra),
   b) Takisete egensiishshi aana la’’ama hasiissannohunni takise bikkinni 100% (xibbe anga)
5. Konni quwira la’noonniri hee’rirono, takise baataanchi takisete yannara baata hasiissannosi takise hoogguha ikkiro, taakisete egensiishsha shiqishikkinni gede’ninno mittu mittunku takisete yanna birra (tonne kume birra) qorrichcha baatanno.

100. Takise gede’ne Baata hoodissanno Qoricha

1. Ayehuno takise baataanchchi takise baatanitanno yanna giddo takise baatikkinni gatiro gede’nninno yannara:-

4. በማናቸውም ሁኔታ የሚጣለው መቀጫ ቀጥለው ከተመለከቱት ከዝቅተኛው ያነሰ አይሆንም፡-
   ሀ) ብር 10,000 (አሥር ሺህ ብር) ፣
   ለ) በታክስ ማስታወቂያ ላይ መመልከት ከነበረበት የታክስ መጠን 100% (መቶ በመቶ)
5. በዚህ አንቀጽ የተመለከተው ቢኖርም ታክስ ከፋዩ በታክስ ጊዜው ሊከፍል የሚገባው ታክስ የሌለ እንደሆነ፣ የታክስ ማስታወቂያ ሳያቀርብ ለዘገየበት ለእያንዳንዱ የታክስ ጊዜ ብር (አሥር ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

100. ታክስን ዘግይቶ መክፈል የሚያስከትለው ቅጣት

1. ማንኛውም ታክስ ከፋይ በታክስ መክፈያ ጊዜው ውስጥ ታክስ ሳይከፍል ከቀረ ለዘገየበት ጊዜ፡-
   ሀ) የታክስ መክፍያ ጊዜው ከላፈ ከአንድ ወር በኂላ ባልተከፈለው ታክስ ላይ 5% (አምስት በመቶ) ፣እና
   ለ) ከዚያ በኂላ ለዘገየበት ለእያንዳንዱ ሙሉ ወይም ከፊል ወር ባልተከፈለው ታክስ ላይ ተጨማሪ 2% (ሁለት በመቶ)፣ መቀጫ ይከፈላል፡፡
2. በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚጣለው የመቀጫ መጠን መቀጫው ከዋናው የታክስ ዕዳ መብለጥ የለበትም፡፡
3. መክፈል በማይገባው ታክስ ላይ ሳይከፈል በዘገየበት የተጣለ መቀጫ በዚህ አዋጅ አንቀጽ ፺(፬) መሠረት ለታክስ ከፋዩ ይመለሳል፡፡
4. ይህ አንቀጽ የዚህ አዋጅ አንቀጽ 101 በሚመለከተው ያልተከፈለ ታክስ ላይ ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

101. ከተከፋይ ሂሣብ ላይ ተቀንሶ ከሚከፈል ታክስ ጋር በተገናኘ የሚጣል ቅጣት

1. በገቢ ግብር አዋጅ በተደነገገው መሠረት ከተከፋይ ሂሣብ ላይ ታክስ ቀንሶ

a) Takise baantanni yanna sa’u mittu agani gedensaanni baantoonnikki takise aana 5% (onte anga), nna
b) Hakkuy gedensaanni gede’ninno mittu mittunkura wo’mu woy gamu aganiha baantoonnikki takise aana ledotenni 2% (lame anga) qorrichcha baatanno.

2. .Konni quwi garinni tunganni qorrichchi bikki qaru takisete asalinni roora dinosi.
3. Baata hasiissannokki takise aana baatikkinni gede’ninohura tungoonni muro konni lallawi 50(4) garinni takisete baataanchira qollanni.
4. Kuni quwi konni lallawi quwiran 101 la’noonni baantoonnikki takise aana gumulamme diheedhannosi.

101. Baatantanno shallago Aaninni Xeinse Baantanni Takise Ledo Xaaddinohunni Tunganni Qoricha.

1. Eote giwiri lallawira seerronni garinni baatantanno shallago aaninni xeise biiltote saysa hasiissanno ay manchi xeisikki gatinohu woy xeise biiltote saysinokki takise 10% (tonne xibbunni) qoricha baatanno.
2. Konni quwi cinaanchu quwi **1** uurrinshate jeefanttanno yannara, konni cinaanchi quwi garinni tunganni qorichira ledote uurrinshate loosu ha’risaanchi, qaru shallagote shuume, woy takise xeinse amadanna noositanna amadama noositana amadantino takise baatama hasiissannota buuxisiisate yawo noosi ayino wole uurrinshate loosaasine mittu mittunku birrunni 2000 (lame kume birra) qoricha baattanno.
3. Eote giwiri lallawi quwa 88 jeefanttanno yannara shiqishaanchunna hidhannohu mittu

ለባለሥልጣኑ ማስተላለፍ ያለበት ማንኛውም ሰው ሳይቀንስ የቀረው ወይም ቀንሶ ለባለሥልጣኑ ያላስተላለፈውን ታክስ 10% (አሥር በመቶ) መቀጫ ይከፍላል፡፡

2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 ለድርጅት ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ፣ በዚሁ ንዑስ አንቀጽ መሠረት ከሚጣለው ቅጣት በተጨማሪ የድርጅቱ ሥራ አስኪያጅ፣ ዋና የሂሳብ ሹም ወይም ታክስ ተቀንሶ መያዝ እናዳለበትና የተያዘውም ታክስ መከፈል እንዳለበት የማረጋገጥ ኃላፊነት ያለበት ማንኛውም ሌላ የድርጅቱ ሠራተኛ እያንዳንዳቸው ብር 2000 (ሁለት ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላሉ፡፡
3. የገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ 88 ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ አቅራቢውና ገዥው እያንዳንዳቸው ብር 20000 (ሃያ ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላሉ፡፡
4. በገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ 88 መሠረት ከተከፋይ ሂሣብ ላይ ተቀንሶ የሚከፈልን ታክስ ለማስቀረት በማሰብ በዚህ አንቀጽ መሠረት ከተከፋይ ሂሣብ ላይ ታክስ ቀንሶ የመክፈል ግዴታ ላለበት ሰው ዕቃዎችን ወይም አገልግሎቶችን ለማቅረብ ፈቃደኛ ያልሆነ ሰው ብር 10000 (አሥር ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

102. የታክስ ደረሰኝ አለመስጠት

ደረሰኝ መስጠት ሲገባው ያልሰጠ ማንኛውም ታክስ ከፋይ ለገዥ ባልሰጠው በእያንዳንዱ ደረሰኝ ብር 50,000 (ሃምሳ ሺህ ብር) መቀጫ ይቀጣል፡፡

103. ታክስን አሳንሶ ማሳወቅ የሚያስከትለው ቅጣት

1. በታክስ ማስታወቂያ የተገለጸው የታክስ

mittunku birrunni 20,000 (lemoo kume) birra qoricha baatanno.

4. Eote giwiri lallawi quwa 88 garinni baantanni hisaawe aaninni xeinse baantanni takise gatisate hedatenni konni quwi garinni baantanni hisaawe aaninni takise xeise baatate gadacho noosi manchira udiinne woy owaante shiqishate umosi fajjinokki manchi birrunni 10,000 (tonne kume) birra qoricha baatanno.

102. Takisete Darrasanya Aa Hoogannire

Darrasanya aa hasiissanna uynokkihu ay takisete baataasinchi hidhaannohura uyinokki mittu mittunku darrasanyira birrunni 50,000 (ontawo kume birri) qorichinni qorichishamanno.

103. Takise Ajishe Egensiisa Abbitanno Qoricha

1. Takisete egensiishshira xawinsoonni takisete jilbi takisete baataasinchi baata hasiissanno halaalanya takisete jilbi ajinoha ikkino gede (badooshshu ‘’takisete xe’ne’’ yine xawinsanni) takisete xe’ne jilba 10 tonne xibbunni) qorichcha baatanno.
2. Konni quwi cinaanchu quwa 1 takisete baataasinchi aana layinki yannara jeefamannoha ikkanno yanna qorchu jilbi 30% gotti yaanno.
3. Konni quwi cinaancho quwa 1 takisete baataasinchi aana sayikki yannanna hakkuy ale jeefamanno yannara qorichchu jilbi 40% anga gotti yaanno.
4. Takisete xe’ne kalaqantinohu takisete baataasinchi umisi takise shallage takisete egensiishsha shiqishasira albaanni biilto

መጠን ታክስ ከፋዩ ሊከፍል ከሚገባው ትክክለኛ የታክስ መጠን ያነሰ እንደሆነ (ልዩነቱ “የታክስ ጉድለት “ተብሎ የሚገለጽ) የታክስ ጉድለቱን መጠን 10% (አሥር በመቶ) መቀጫ ይከፍላል፡፡

2. የዚህ አንቀጽንዑስ አንቀጽ 1 በታክስ ከፋዩ ላይ ለሁለተኛ ጊዜ ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ የቅጣቱ መጠን ወደ 30% (ሰላሳ በመቶ) ከፍ ይላል፡፡
3. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 በታክስ ከፋዩ ላይ ለሶስተኛ ጊዜ እና ከዚያ በላይ ተፈጻሚ በሚሆንበት ጊዜ የመቀጫው መጠን ወደ 40% (አርባ በመቶ) ከፍ ይላል፡፡
4. የታክስ ጉድለቱ የተፈጠረው ታክስ ከፋዩ የራሱን ታክስ አስልቶ የታክስ ማስታወቂያ ከማቅረቡ በፊት ባለሥልጣኑ ማብራሪያ ባልሰጠበት አከራካሪ በሆነ የታክስ ሕግ ድንጋጌ ላይ በያዘው ምክንያታዊ አቋም ላይ የተመሠረተ ሆኖ ከተገኘ በዚህ አንቀጽ መሠረት የሚጣል መቀጫ ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

104. ታክስን በመሸሽ የሚጣል መቀጫ

ባለሥልጣኑ የታክስ ከፋይን የታክስ ስሌት ሲሠራ ከታክስ መሸሽን የሚከላከል ድንጋጌ ተፈጻሚ ካደረገ ታክስ ከፋዩ ይህ ድንጋጌ ተፈጻሚ ባይደረግ ኖሮ ከታክስ በመሸሽ ሊያስቀር ይችል የነበረውን የታክስ መጠን እጥፍ መቀጫ ይከፍላል፡፡

105. የኤሌክትሮኒክስ የታክስ ሥርዓትን አለመከተል የሚያስከትለው መቀጫ

1. በታክስ ሕግ መሠረት ባለሥልጣኑ የታክስ ማስታወቂያውን ወይም የታክስ ክፍያውን በኤሌክትሮኒክስ የታክስ ሥርዓት መሠረት እንዲፈጽም የጠየቀው ታክስ ከፋይ በዚሁ ሥርዓት መሠረት

xawishsha uyinokki yekkeersiissannota ikkitino takisete seeri woro aana amadino korkaaattaancho uurrinsha aana xintaminoha ikke afamiro konni quwi garinni tunganni qorrichchi dijeefanttanno.

104. Takise Xooqatenni Tunganni Qoricha

Biilto takisetete baataanchi taksete shallago loossanna takisetenni xooqa hooltanno woro jeefamanno gede aasirro takisete baataasinchi tini woro jeefama hooggoommero takisetenni xooqiatenni gatisate dandaanno takisete jilba erote qoricha baatanno.

105. Elekitiroonikisete Takise Amuraate Ha'runsa Hooga hoodissanno Qoricha

1. Takisete seeri garinni biilto takisete egensiishsha woy takisete baatooshshe elekiroonikisete takise amanyooti garinni jeefamanno gede xa'minoonni takisete baataasinchi konni garinni jeefikkinni gatiro, biilto takisete baataasinchi amanyoote mayira ha'runsa hooginoro korkaata xawisara borrotenni xa'ma noosi.
2. Konni quwi cinaancho quwa (1) garinni egensiishshu iillinosi takisete baataasinchi takisete egensiishsha woy takisete baatooshshe elekitiroonikisete hayyo hooronsi'ra hoogasira egensiishshu iillisi barrinni kayse noo 14 barrubba giddo biilto ammachishanno korkaatta shiqisha dandaa hoogiro birrunni 50 (ontawo kume birra) qoricha baatanno

106. Takisete Riqiwamaanchi Aanna Tunganni Qoricha

ሳይፈጽም ቢቀር ባለሥልጣኑ ታክስ ከፋዩ ሥርዓቱን ያልከተተለበትን ምክንያት እንዲገለጽ በጽሑፍ መጠየቅ አለበት፡፡

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ማስታወቂያ የደረሰው ታክስ ከፋይ የታክስ ማስታወቂያውን ወይም የታክስ ክፍያውን በኤሌክትሮኒክስ ዘዴ ላለ መፈጸሙ ማስታወቂያው ከደረሰው ቀን ጀምሮ ባሉት 14 ቀናት ውስጥ ባለሥልጣኑን የሚያሳምን በቂ ምክንያት ማቅረብ ካልቻለ ብር 50000 (ሃምሳ ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

Takisete **riqiwamaanchima** fajjo uyinoonni Manchi:-

1) Konni lallawi quwa 22 garinni hajamaanchisira tajete woraqata woy xawishsha aa hoogiro, woy
2) Hajamaanote uyinoonni tajete woraqqattanna xawishshubba quwa 22 (4) gumulloonni yannara amada hoogiro, woy
3) Konni lallawi quwa 94 (1) garinni takisete riqiwamaanchimma looso uurrisasi biiltote egensiisa hoogiro birrunni 10,000 (tonne kume) qoricha baatanno.

107. Hiro Maareekkinanni Uduunnichi Ledo Amadaminohunnni Tunganni Qoricha

1. Ayehuno hirote maareekko udiinnicho horonsi'rate gadacho noosi manchi:-
   a) Afansha uynoonnikki woy biiltonniwa maareekkinoonnikki udiinnicho woy hirotenequxa (ነቁጥ) softiweere horonsi'ranna iillinisiro horonsi'rinohunni mittumittunku udiinnichinni 50,000 (ontawoo kume birra) qoricha baatanno.
   b) Udiinnichisi gatamarshu aana noo yannara woy wole ikkadu korkaatinni ikka hoogiro hirote maareekko udiinnichi attamaminodarasanyi gobba wolu aye dani hiro hiriro birrunni 50,000 (ontawoo kume birra) qoricha baatanno..
   c) Hirote maareekko udiinnichira gawajjo iillishinohu woy phisikaalete qaagishshi soorrammanno gede assinohu woy gawajjo iillishate woy qaagishshasi soorrate wo'naalsha assinoha ikkiro birrunni 100,000 (mitto xibbe kume birra)

106. በታክስ ወኪል ላይ ስለሚጣል መቀጫ

የታክስ ወኪልነት ፈቃድ የተሰጠው ሰው፡-

1. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 22 መሠረት ለደንበኛው የምስክር ወረቀት ወይም መግለጫ ካልሰጠ፣ ወይም
2. ለደንበኞች የተሰጡ የምስክር ወረቀቶችንና መግለጫዎችን በአንቀጽ 22 (4) ለተወሰነው ጊዜ ካልያዘ፣ ወይም
3. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 94(1) መሠረት የታክስ ወኪልነት ሥራውን ማቆሙን ለባለሥልጣኑ ካላሳወቀ፤ ብር 10 ሺህ (አስር ሺህ) ቅጣት ከፍላል፡፡

107. ከሽያጭ መመዝገቢያ መሳሪያ ጋር ተያይዞ የሚጣል መቀጫ

1. ማንኛውም በሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ የመጠቀም ግዴታ ያለበት ሰው፡-
   ሀ) ዕውቅና ያልተሰጠው ወይም በባለሥልጣኑ ዘንድ ያልተመዘገበ መሣሪያ ወይም የሽያጭ ነቁጥ ሶፍትዌር ሲጠቀም ከተደረሰበት ለተጠቀመበት ለእያንዳንዱ መሣሪያ ብር 50000 (ሃምሳ ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡
   ለ) መሣሪያው በጥገና ላይ ባለበት ጊዜ ወይም በሌላ በቂ ምክንያት ካልሆነ በስተቀር በሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ ከታተመ ደረሰኝ ውጪ በሌላ ማናቸውም ዓይነት ደረሰኝ ግብይት ካከናወነ ብር 50000 (ሃምሳ ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡
   ሐ) በሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ ላይ ጉዳት ያደረሰ ወይም የፊስካል ማስታወሻ እንዲቀየር ያደረገ ወይም ጉዳት ለማድረስ ወይም

qoricha baatanno.

d) Takisete loosaasinchi hirote maareekko udiinnichi amanyooti odiite assinannikki gede guficho kalaqinohu woy udiiinnichu aaninni dirunni mitte hige owaantete mereerishi tekinikete buuxo assinokkihu birra 25,000 (lemiina onte kume birra) qoricha baatanno.

e) Daddalu loosisinni horonsi'ranno hirote maareekko udiinnichi owaantete mereershi ledo sheemaate ea hoogiro woy hirote mareekko massaara terminaalete ledo amadisiisikkinni horonsi'riro woy hirote maareekko masaara (udiinnicho) buuxate/qorqoratemazgawimaareekko udiinnichi qote ofollanno gede assa hoogiro woy hirote maareekko udiinnichinni borreessantino uddiinne qolo ikkansa woy hajamaanchu qolote xa'mo shiqishasi qollanni maareekko aana garunni maareekkamasi buunxikkinni qollonni kaarime uyro birra 25,000(lemiina onte kume birra) qoricha baatanno.

f) Hirote maareekko udiinnichi mooramatenni woy dhuku aleenni ikkino korkaatinni gawajjo iillitinosiha ikkasinni owaante aa aguriro sasu barri giddo woy wolu aye korkaaatinni hirote maareekko udiinnichu ba'ne xaadinohunni lamu diri giddo owaantete mereershanna biiltote egensiisa hoogiro birra 10,000 (tonne kume birra) qoricha baatanno.

g) Hirote maareekko ofollannoha daddalu

ማስታወሻውን ለመቀየር ሙከራ ያደረገ ከሆነ ብር 100000 (አንድ መቶ ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

መ) የታክስ ሠራተኛየሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያን ሥርዓት ኦዲት እንዳያደርግ መሰናክል የፈጠረ ወይም በመሣሪያው ላይ በዓመት አንድ ጊዜ በአገልግሎት ማዕከል የቴክኒክ ምርመራ ያላደረገ ብር 250000 (ሃያ አምስት ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

ሠ) በንግድ ሥራው ለሚጠቀምበት የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ ከአገልግሎት ማዕከል ጋር ውል ካልፈጸመ ወይም የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያውን ከተርሚናል ጋር ሳያያይዝ ከተጠቀመ ወይም የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያው የምርመራ መዝገብ ከመሣሪያው ጎን እንዲቀመጥ ካላደረገ ወይም በሽያጭ መመዝገቢያ የተመዘገቡ ዕቃዎች ተመላሽ መደረጋቸው ወይም ደንበኛው የተመላሽ ጥያቄ ማቅረቡ በተመላሽ መዝገብ ላይ በትክክል መመዝገቡ ሳይረጋገጥ የተመላሽ ደረሰኝ ከሰጠ ብር 25000 (ሃያ አምስት ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

ረ) የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያው በስርቆት ወይም ከአቅም በላይ በሆነ ምክንያት ጉዳት የደረሰበት በመሆኑ አገልግሎት መስጠት ሲያቋርጥ በሦስት ቀናት ጊዜ ውስጥ ወይም በሌላ ማናቸውም ምክንያት የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያው ብልሽት ባጋጠመው በሁለት ሰዓት ውስጥ

dargiha halalaancho teesso biiltote egensiisinokkiha ikkiro birra 25,000(lemiina onte kume) qoricha baatanno.

h) Teessote woy su'mu soorro assiro woy daddalosi agurannoha ikkiro sasu barinni balaxe owaantete mereershiranna biiltote egensiisinokkiha ikkiro birra 25,000 (lemiina onte kume birra) qoricha baatanno.

i) Hirote maareekko udiinnichi horote aana hosanno daddalu loosi dargi-

1. Horoonsi'raanchu su'ma, daddalu su'mi, daddalu looso loosi'ranno teesso, takisete baatooshshi badooshshi kiiro, hiro maareekkate udiinnichi afamishshunna horoonshu fajjo kiiro,
2. "Hirote loosaasine udiinnichi balaashainoha ikkiro biiltote fajjonni attamantino aantaancho kiiro noo darrasanya hajamaanote aate gadacho noonsa" yaanno egensiishshanna,
3. "Darrasanya aannokkiha ikkiro baattinoonte" yitanno borro noo egensiishsha rasha'a yee/xawe leellanno darga xalle afama hoogiro birrunni 10,000 (tonne kume) qorichaa baatanno.

j) Loosu aana hosino hirote nequxi softweere biilto afamishshi uytinokki manchira soorrantanno gede woy woyyaabbanno gede assinohu birrunni 30,000 (sajjo kume) qoricha baatanno.

2. Ayhuno hiro maareekkate udiinnicho woy

ለአገልግሎት ማዕከሉ እና ለባለሥልጣኑ ካላሳወቀ ብር 10000 (አሥር ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

ሰ) የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ የሚቀመጥበትን የንግድ ቦታ ትክክለኛ አድራሻ ለባለሥልጣኑ ያላስታወቀ እንደሆነ ብር 50000 (ሃምሳ ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

ሸ) የአድራሻ ወይም የስም ለውጥ ሲያደርግ ወይም የንግድ ሥራውን የሚያቋርጥ ሲሆን ከሦስት ቀናት አስቀድሞ ለአገልግሎት ማዕከሉ እና ለባለሥልጣኑ ያላሳወቀ እንደሆነ ብር 25000 (ሃያ አምስት ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

ቀ) የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያው ጥቅም ላይ በሚውልበት የንግድ ሥራ ቦታው፡-

3. የተጠቃሚውን ስም፣ የንግድ ስም፣ የንግዱ ሥራ የሚካሄድበትን አድራሻ፣ የታክስ ከፋዩን መለያ ቁጥር፣ የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያውን የዕውቅና እና መጠቀሚያ ፈቃድ ቁጥር፤
4. "የሽያጭ ሠራተኞች መሣሪያው የተበላሸ ከሆነ በባለሥልጣኑ ፈቃድ የታተመ ተከታታይ ቁጥር ያለው ደረሰኝ ለደንበኞች የመስጠት ግዴታ አለባቸው" የሚል ማስታወቂያ፤ እና
5. "ደረሰኝ የማይሰጥ ከሆነ አይክፈሉ" የሚል ጽሑፍ ያለበት ማስታወቂያ፣ በግልጽና በሚታይ ቦታ ለጥፎ ካልተገኘ ብር 10000 (አሥር ሺህ ብር) ቅጣት ይከፍላል፡፡

በ) ሥራ ላይ የዋለውን የሽያጭ ነቁጣ ሶፍትዌር የባለሥልጣኑ ዕውቅና ባልተሰጠው ሰው እንዲቀየር ወይም እንዲሻሻል ካደረገ ብር 30000 (ሰላሣ ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

softweere shiqishate afamishshanna fajjo uynooonni manchi:-

a) Daddalu loosira teessote soorro biiltote egensiisinokkihu birrunni 100,000 (mitto xibbe kume) qoricha baatanno.

b) Biiltotenni afamishsha uynoonnikki hiro maareekkate udiinnicho dikkote hosiisinohu birrunni 500,000 (onte xibbe kume) qoricha baatanno.

c) Mittu mittunku hiro maareekkate udiinne maareekko biiltote udiinni badooshshu kiiro la’’ate tolanno darga udiinnichu aana xalla hoogiro birrunni 50,000 ontaawo kume qoricha baatanno.

d) Loosu aana noo hiro maareekkate udiinnichi aana assinanni ay dani soorro biiltote balaxe egensiisinokkihu woy udiinnichu horoonshi daafira biddissu giddo gara ikkitinokki taje eessiro woy gara ikkitino taje giddonni xeisiro birrunni 100,000 (xibbe kume) qoricha baatanno.

e) Hiro maareekkate udiinnichi mooramatenni woy gatamara dandiinannikki huneetira gawaajjote korkaattinni balaashainoha ikkasi egensiise riqimbannisi gede xa’miranno owaantete mereershinni sasu barri giddo shiqisha dandaa hoogansa biiltote balaxe egensiisinokkihu birrunni 50,000 (ontaa kume) qoricha baatanno.

f) Sheemaatu e’ino owaantete mereershubba taje amada hoogiro woy sheemaatesi uurrisino woy haaroo eino sheemaatu

2. ማንኛውም የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያዎች ወይም ሶፍትዌር አቅራቢነት ዕውቅና እና ፈቃድ የተሰጠው ሰው፡-

ሀ) የንግድ ሥራውን የአድራሻ ለውጥ ለባለሥልጣኑ ካላሳወቀ ብር ፩፻፻ (አንድ መቶ ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

ለ) በባለሥልጣኑ ዕውቅና ያልተሰጠውን የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ ለገበያ ካዋለ ብር 500000 (አምስት መቶ ሺህ ብር) ቅጣት ይከፍላል፡፡

ሐ) ለእያንዳንዱ የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ ምዝገባ ከባለሥልጣኑ የመሣሪያ መለያ ቁጥር ካልወሰደ ወይም የወሰደውን የመሣሪያ መለያ ቁጥር ለእይታ በሚያመች ቦታ በመሣሪያው ላይ ካልለጠፈ ብር 50000 (ሃምሳ ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

መ) በሥራ ላይ ባሉ የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያዎች ላይ የሚያደርገውን ማናቸውንም ለውጥ ለባለሥልጣኑ በቅድሚያ ካላሳወቀ ወይም ስለመሣሪያው የአጠቃቀም መመሪያ ውስጥ ትክክለኛ ያልሆነ መረጃ ካስገባ ወይም ትክክለኛውን መረጃ ከቀነሰ ብር 100000 (አንድ መቶ ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

ሠ) የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያዎች በመሠረቃቸው ወይም ሊጠገኑ በማይቻልበት ሁኔታ በአደጋ ምክንያት ብልሽት የደረሰባቸው መሆኑን አስታውቀው እንዲተኩላቸው ለሚጠይቁ አገልግሎት ማዕከላት በሦስት ቀናት ውስጥ ለማቅረብ አለመቻሉን ለባለሥልጣኑ አስቀድሞ ካላሳወቀ ብር 50000 (ሃምሳ ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

ረ) ውል ስለተዋዋላቸው አገልግሎት

owaante mereersha biiltote egensiisa hoogatenni birrunni 50,000 (ontaa kume) qoricha baatanno.

3. Ayno hiro maareekkote udiinnuwa owaante aanno mereershira:-
   a) Hiro maareekkate udiinni fiisikaale masitaawoshinni riqiwiro lamu barri giddo biiltote egensiisa hoogiro 20,000 (lemoo kume) qoricha baatanno.
   b) Sheemaate eino hiro maareekkate udiinne dirunni mitte hige tekinikete buuxishsha assa hooginohu birrunni (20,000) qoricha baatanno.
   c) Shiqishaanchu afamishsha uynoonnikkihanna biiltotenni maareekkamikkinni loosoho eessinohu mittu mittunku loosaasinchira birrunni 50,000 (ontaa kume) muro baatanno.

108. Addi Addi Qorichubba

1. Konni lallawi quwi 10te garinni ay soorro egensiisinokki takisete baataasinchi birrunni 20,000(lemoo kume) qoricha baatanno.
2. Konni lallawi quwa 62 garinni hanafishshu borro, galtinote wodho, shirkete sumiimme, woy wolootta hanafishshu woy maareekkote sanade woy kuri sanadubba aana assinoonni ay dani woyyeesso shiqishshukkinni gattino uurrinshuwa sanade shiqishshukkinni gattino mittu mittunku agani woy boco agana ikkitino yanna birrunni 10,000 (tonne kume) muro baatanno.
3. Konni lallawi quwa 63 usurroonni garinni odiitete rippoorte biiltote shiqishinokkihu ay odiiterchi shiqishikki gatino mittu mittunku

ማዕከላት መረጃ ካልያዘ ወይም ውላቸውን ስላቋረጡ ወይም አዲስ ስለተዋዋላቸው የአገልግሎት ማዕከላት ለባለሥልጣኑ ካላስታወቀ ብር 50000 (ሃምሳ ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

3. ማንኛውም የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያዎች የአገልግሎት ማዕከል፡-
   ሀ) የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ የፊስካል ማስታወሻ በተተካ በሁለት ቀናት ውስጥ ለባለሥልጣኑ ካላስታወቀ ብር 20000 (ሃያ ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡
   ለ) ውል የገባባቸውን የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያዎች በ ዓመት አንድ ጊዜ የቴክኒክ ምርመራ ካላደረገ ብር 20000 (ሃያ ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡
   ሐ) አቅራቢው ዕውቅና ሳይሰጠው እና በባለሥልጣኑ ሳይመዘገብ በሥራ ላሠማራው ለእያንዳንዱ ሠራተኛ ብር 50000 (ሃምሳ ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

108. ልዩ ልዩ ቅጣቶች

1. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 10 መሠረት ማንኛውንም ለውጥ ያላሳወቀ ታክስ ከፋይ ብር 20000 (ሃያ ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡
2. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 62 መሠረት የመመስረቻ ጽሑፉን፣ መተዳደሪያ ደንቡን፣ የሽርክና ስምምነቱን፣ወይም ሌላ የመመስረቻ ወይም የምዝገባ ሰነድ ወይም በእነዚህ ሰነዶች ላይ የተደረገውን ማንኛውም ማሻሻያ ሳያቀርብ የቀረ ድርጅት ሰነዱ ሳይቀርብ ለቀረበት ለእያንዳንዱ ወር ወይም የወሩ ክፊል ለሆነው ጊዜ ብር 10,000 (አሥር ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡
3. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 63 በተደነገገው መሠረት የኦዲት ሪፖርቱን ለባለሥልጣኑ ያላቀረበ ማንኛውም ኦዲተር ሰነዱ ሳይቀርብ ለቀረበት ለእያንዳንዱ ወር ወይም የወሩ ክፊል ለሆነው

agani woy boco agana ikkitanno yanna birrunni 10,000 (tonne kume) muro baatanno.

4. Konniquwi cinaancho quwa 3 tunganni qorichi odiiterete fajjo lainohunni IItiyophiyu shallagote amado odiitete boorde adhitanno qaafo ledonnita ikkitanno.
5. Konni lallawi quwa 64 garinni IItiyophiyu teessaancho ikkinokki manchi ledo assinoonni sheemaate biiltote egensiisikkinni gatinohu mittu mittunku barrira 1000 (mitto kume) birra muro baatanno.
6. Eote giwiri lallawi quwa 79 garinni xaadooshu noo mannooti ledo assinanni dikkira tittirshu hajo biiltote egensiisinokki manchi birrunni 100,000 (mitto xibbe birra) muro baatanno.
7. Ay dani taje aate gadacho noosi manchi biilto xa'mitanno taje biiltote uynokki ikkiro ikkitote gede taje uynokki manchi woy taje xa'mino loosu mini aliidi sooreessi birrunni(onte kume) birra muro baatanno.

109. Gashshootunniha Qoricha Gumulsiisannire

1. Biilto gashshootu qoricha gumultino manchira murote gumulo borrotenni aa hasiissanno.
2. Mitto assoote assa woy assa hooga ha'runsiissanno gashshootu qoricha mitte takisenni calla gumulantinoha ikkanna mittu mittunku qorichi addi addinni gumullihu gedensaanni baalanta qoricha xaphi assine tunganni.
3. Gashshootu qorcha gumulloonni manchi muro kayinsannisi gede biiltote borrotenni ku'la dandaannoha ikkanna muro kayinsannisi gede xa'mi'rino korkaatta ku'laatisira xawisa noosi.
4. Biilto konni quwi cinaancho quwa (3) garinni

ጊዜ ብር 10,000 (አሥር ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡

4. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 3 የሚጣለው ቅጣት የኦዲተሩን ፈቃድ አስመልክቶ በኢትዮጵያ የሂሣብ አያያዝና ኦዲት ቦርድ ከሚወስደው እርምጃ በተጨማሪ ይሆናል፡፡
5. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 64 መሠረት በኢትዮጵያ ውስጥ ነዋሪ ካልሆነ ሰው ጋር የተደረገን ውል ለባለሥልጣኑ ያላሳወቀ ሰው ይህንኑ ሳያሳውቅ ለቀረበት ለእያንዳንዱ ቀን ብር 1000 (አንድ ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡
6. በገቢ ግብር አዋጅ አንቀጽ 79 መሠረት ግንኙነት ካለው ሰዎች ጋር የሚያደርጋቸውን ግብይቶች ዝርዝር ጉዳይ ለባለሥልጣኑ ያልገለጸ ሰው ብር 100,000 (አንድ መቶ ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላል፡፡
7. ማናቸውም መረጃ የመስጠት ግዴታ ያለበት ሰው ባለስልጣኑ የሚጠይቀውን መረጃ ለባለሥልጣኑ ያልሰጠ እንደሆነ እንደሁኔታው መረጃውን ያልሰጠው ሰው ወይም መረጃ የተጠየቀው መስሪያ ቤት የበላይ ኃላፊ ብር 5000 (አምስት ሺህ ብር) መቀጫ ይከፍላሉ፡፡

109. ስለአስተዳደራዊ መቀጫ አወሳሰን

1. ባለሥልጣኑ አስተዳዳራዊ መቀጫ ለወሰነበት ሰው የመቀጫ ውሳኔ ማስታወቂያ መስጠት አለበት፡፡
2. አንድ ድርጊት ወይም አለማድረግ የሚያስከትለው አስተዳደራዊ መቀጫ በአንድ ታክስ ብቻ ያልተወሰነ ሲሆን እንያንዳንዱ ቅጣት ለየብቻው ከተወሰነ በኋላ ሁሉም መቀጫዎች ተጠቃለው ይጣላሉ፡፡
3. አስተዳደራዊ መቀጫ የተወሰነበት ሰው መቀጫው እንዲነሳለት ለባለሥልጣኑ በጽሑፍ ማመልከት የሚችል ሲሆን መቀጫው እንዲነሳለት የጠየቀበትን ምክንያት በማመልከቻው መግለጽ አለበት፡፡
4. ባለሥልጣኑ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3)

ku'laato shiqishiriro woy umisi kakkaonni mittu manchi aana tungoonni qoricha fushshinoonni biddishshi garinni wo'munni wo'ma woy gama kaysa dandiinanni.

5. Biilto ka''anno gede gumulo uytino mittu mittunku gashshootaawe muro taje amadanna bocu boci dirinni biirote rippoorte shiqisha noosi.

Gafa Sase

Takisete Jaddubba

110. Takisete Jaddo Hajjubba La''antanno Amuraate

Taakisete aana loosantanno jadduwa Itophiyawaanete Jaddote seerira beeqqatenni assinannita ikkasenni kisse ha'rinsannihu, la'nannuhu yigiwaanyeno shiqqannohu Itophiyaawaanete jaddasinete qorchi amanyooti seeri garinni ikkitanno.

111. Takisete Baataanchi Badooshshu Kiiro Ledo Xaaddino Jaddubba

1. Ayee manchino፡-

   a) Mittu aleenni taakisete badooshshi kiiro adhinoha woy adhate wo'nalinoha ikkiro;

   b) Taakisete baataanchi badooshshu kiirosi wolu manchi horonsi'ranno gede uynohu woy

   c) Wolu manchi taakisete baatanchi badooshshi kiiro horonsi'rinoha ikkiro, birrunni 20,000 (lemoo kume birra) woxu qorochishanna mittu dirinni sasu diri geeshsha iillanno shotu usurinni qorochishamanno.

መሠረት ማመልከቻ ሲቀርብለት ወይም በራሱ አነሳሽነት በአንድ ሰው ላይ የተጣለን መቀጫ በሚያወጣው መመሪያ መሠረት በሙሉ ወይም በከፊል ሊያነሳ ይችላል፡፡

5. ባለሥልጣኑ እንዲነሳ ውሳኔ የሰጠበትን የእያንዳንዱን አስተዳደራዊ መቀጫ መዝገብ መያዝ እና በየሩብ ዓመቱ ለቢሮው ሪፖርት ማቅረብ አለበት፡፡

ምዕራፍ ሦስት

የታክስ ወንጀሎች

110. የታክስ ወንጀል ጉዳዮች የሚታዩበት ሥነ-ሥርዓት

በታክስ ላይ የሚፈጸሙ ወንጀሎች የኢትዮጵያን የወንጀል ህግ በመተላለፍ የሚፈጸሙ በመሆናቸው ክሱ የሚመሠረተው፣ የሚታየው እና ይግባኝም የሚቀርበው በኢትዮጵያ የወንጀለኛ መቅጫ ሥነ-ሥርዓት ሕግ መሠረት ይሆናል፡፡

111. ከታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር ጋር የተገናኙ ወንጀሎች

1. ማንኛውም ሰው፡-

   ሀ) ከአንድ በላይ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የወሰደ ወይም ለመውሰድ የሞከረ እንደሆነ፤

   ለ) የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩን ሌላ ሰው እንዲጠቀምበት የሰጠ፣ ወይም

   ሐ) የሌላን ሰው የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር የተጠቀመ እንደሆነ፣ ብር 20,000 (ሃያ ሺህ ብር) የገንዘብ ቅጣት እና ከአንድ ዓመት እስከ ሦስት ዓመት በሚደርስ

2. Konni quwi cinaancho quwa (1) (A) taakise baatannohu adhinohura woy adhate wo’naalsha assinohura mittu mittunkura taakisete baataanchi badooshshi kiiro hojjinni gumulantanno.
3. Taakise baatannohu badooshshu kiiro horote aana hossinohu konni lallawi quwa 14 (6) xawinsoonni garinni ikkiro konni quwi cinaanchu quwira 1 (B)nna (C) worroonnir Digumulantannoreeti.

112. Kaphu Woy So‘risiissanno Xawishshubbanna Awaawurantino Sanadda

1. Ayee manchino፦
   a) Biiltote kaphu woy sorisiisanno xawishsha uynohu woy
   b) Biiltote awaawurroonni sanadda shiqishinoha ikkiro, birrunni 50,000(ontawoo kume birra) kayse 100,000(mitto xibbe kume birra) iillanno woxu qorochinniinna ontu dirinni kayse settu diri geeshsha iillanno kotototе usurinni qorochishamanno.
2. Mittu manchi biiltote saysra dandaannota afanni hee’re woy afa dandaannohu ikkadu korkaati hee’reennasi wolu mannira uynoha kaphu woy sorisiisaancho xawishsha konni quwi cinanncho quwa(1)garinni biiltote uynoonniha kaphu woy sorisiishshu xawishshi gede kiirranni.
3. Ayee manchino taakise awaawurate hedatenni lubbotenni nookki manchinni woy teessosi anfoonnikki manchinni woy riqiwooshshe aate woy daddalu looso loosate seeru ikkaddima nookki manchinni woy daddalisi loosi

ቀላል እሥራት ይቀጣል፡፡

2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) (ሀ) ታክስ ከፋዩ ለወሰደው ወይም ለመውሰድ ለሞከረው ለእያንዳንዱ የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥር በተናጠል ተፈጻሚ ይሆናል፡፡
3. የታክስ ከፋይ መለያ ቁጥሩ ጥቅም ላይ የዋለው በዚህ አዋጅ አንቀጽ 14 (6) በተገለጹት ሁኔታዎች የሆነ እንደሆነ የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1(ለ) እና (ሐ) ተፈጻሚ አይሆኑም፡፡

112. የሀሰት ወይም አሳሳች መግለጫዎች እና የተጭበረበሩ ሰነዶች

1. ማንኛውም ሰው ፡-
   ሀ) ለባለሥልጣኑ ሀሰተኛ ወይም አሳሳች መግለጫ የሰጠ፤ ወይም
   ለ) ለባለሥልጣኑ የተጭበረበሩ ሰነዶችን ያቀረበ እንደሆነ፣ ከብር 50,000 (ሃምሳ ሺህ ብር) እስከ ብር 100,000 (አንድ መቶ ሺህ ብር) በሚደርስ የገንዘብ ቅጣት እና ከአምስት ዓመት እስከስምንት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል፡፡
2. አንድ ሰው ለባለሥልጣኑ ሊያስተላልፈው እንደሚችል እያወቀ ወይም ማወቅ የሚያስችለው በቂ ምክንያት እያለው ለሌላ ሰው የሰጠው ሀሰተኛ ወይም አሳሳች መግለጫ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ለባለሥልጣኑ እንደተሰጠ ሀሰተኛ ወይም አሳሳች መግለጫ ይቆጠራል፡፡
3. ማንኛውም ሰው ታክስን ለማጭበርበር በማሰብ በሕይወት በሌለ ሰው ወይም አድራሻው በማይታወቅ ሰው ወይም ውክልና

guminni horameessa ikkinokki manchinni woy wole kalaqe loosanno manchi su'minni daddalu fajjo fushshi're riqiwooshshu daddalu looso loosannoha ikkiro, daddalu loosisinni xa'minannisi taakise sorreessa ikkasi agarante heedheennanni konni quwi cinaancho quwa (1)garinni jaddotenni qorichishamanno.

113. Awaawurantinno Woy Seerimale Ikkitino Darasanyoota

1. Ayee manchino:-
   a) Awaawuroonni kaarimma qixxeessinohu, ataminohu, hirinohu woy tuqisinohu;woy
   b) Takisete asalesi xeisate woy qolo xa'mate awaawuroonni kaarimma horonsi'rinoha ikkiro; birrunni 100,000 (mitto xibbe kume birra) woxu qorochishanna lamalu dirinni kayse tonnu diri geeshsha kotototе usurinni qorchinshanni.

2. Konni quwa cinaancho quwa 1 xawinsoonnire awaawurroonni karrasanyubba horonsi'ratenni afamino woxu horo birrunni 100,000(xibbe kume birra) roorannoha ikkiro, konni quwi cinaancho quwa(1) garinni tunganni qorochishshi woxu horo ledo taalo ikkino woxu qorochinninna tonnu dirinni kayse tonaa ontu diri geeshsha iillannohunni kotototе usurinni ikkanno.

3. Kaphu kaarime loosate, qixxeessate woy attamate owaante uytanno maashine, woy softiweere amadinohu, hirinohu, karayainohu, woy wole doogonni shiqishinohu aye manchino 200,000 (lame xibbe kume birra) woxu qorichinninna tonnu dirinni kayse tonaa

ለመስጠት ወይም የንግድ ሥራ ለመሥራት የሕግ ችሎታ በሌለው ሰው ወይም ከንግድ ሥራው ውጤት ተጠቃሚ ባልሆነ ሰው ወይም በሌላ የፈጠራ ሰው ስም የንግድ ፈቃድ አውጥቶ በውክልና የንግድ ሥራ የሚሠራ እንደሆነ ከንግድ ሥራው ለሚጠየቀው ታክስ ኃላፊ መሆኑ እንደተጠበቀ ሆኖበዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት በወንጀል ይቀጣል፡፡

113. የተጭበረበሩ ወይም ሕገ-ወጥ የሆኑ ደረሰኞች

1. ማንኛውም ሰው፡-
   ሀ) የተጭበረበሩ ደረሰኞችን ያዘጋጀ፣ ያተመ፣ የሸጠ ወይም ያሰራጨ፤ ወይም
   ለ) የታክስ ዕዳውን ለመቀነስ ወይም ተመላሽ ለመጠየቅ የተጭበረበሩ ደረሰኞችን የተጠቀመ እንደሆነ፤ ብር 100,000 (አንድ መቶ ሺህ ብር) የገንዘብ ቅጣት እናከሰባት ዓመት እስከአስር ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል፡፡

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 የተጠቀሱትን የተጭበረበሩ ደረሰኞች በመጠቀም የተገኘው የገንዘብ ጥቅም ከብር 100,000 (ከመቶ ሺህ ብር) የሚበልጥ እንደሆነ፣ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት የሚጣለው ቅጣት ከገንዘቡ ጥቅም ጋር እኩል በሆነ የገንዘብ ቅጣት እና ከአስር ዓመት እስከ አስራ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እስራት ይሆናል፡፡

3. ሀሰተኛ ደረሰኞችን ለመስራት፣ ለማዘጋጀት ወይም ለማተም የሚያገለግል ማሽን፣ መሳሪያ፣ ወይም ሶፍትዌር የያዘ፣ የሸጠ፣

ontu diri geeshsha iillanno kotototе usurinni qorochishamanno.

4. Konni quwi cinaancho quwa (3) garinni hunaancho ikke afama maashinesi, udiinnichosi, softiweeresi woy jaddote guma ragi'ra harunsiissanno.
5. Kaphudarasanya amadinohu, worinohu, hirate injeessinohu, woy kappu kaarimma horote aana hossanno gede assino manchi sasu dirinni kayse ontu diri geeshsha iillanno kotototе usurinni qorochishamanno.

114. Darrasanyu Ledo Xaaddannota Xaphooma Jaddubba

1. Ayehuno darasanya aate gadacho noosihu taakise baatannohu darrasanyiweelo hiro assinoha ikkiro birrunni 25,000 (lemiina onte kume birra) woxu qorochishshanna sasu dirinni kayse ontu diro ikkitanno kotototе usurinni qorochishamanno.
2. Mitte hirora uynoonnita labbanno darrasanyuwa koppuwa aana babbaxxino waga maareekkatenni hirote waaga ajishinohu aye manchino birrunni 100,000 (mitto xibbe kume birra)nna ontu dirinni kayse lamalu diri geeshsha iillitanno kotototе usurinni qorochishamanno.
3. Hironnihu halalaanyu waagi birrunni 100,000 (Mitto xibbe kume birra) roorannoha ikkiro konni quwi cinaancho quwa (1) garinni tunganni qorochishira darasanyu aana la'noonni luphiimu woxu bikkinniinna lamalu dirinni kayse tonnu diri geeshsha iillanno kotototе usurinni qorochishamanno.
4. Giwiyte gumulikkinni darasanya uynohu woy

ያከራየ፣ ወይም በሌላ መንገድ ያቀረበ ማንኛውም ሰው ብር 200,000 (ሁለት መቶ ሺ.ህ ብር) የገንዘብ ቅጣት እና ከአስር ዓመት እስከ አስራ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እስራት ይቀጣል፡፡

4. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) መሠረት ጥፋተኛ ሆኖ መገኘት ማሽኑን፣ መሳሪያውን፣ ሶፍትዌሩን ወይም የወንጀሉን ፍሬ መውረስን ያስከትላል፡፡
5. ሀሰተኛ ደረሰኞችን የያዘ፣ ያሰቀመጠ፣ ለሽያጭ ያመቻቸ፣ ወይም ሀሰተኛ ደረሰኞች ጥቅም ላይ እንዲውሉ ያደረገ ሰው ከሶስት ዓመት እስከ አምስት ዓመት በሚደረስ ጽኑ እስራት ይቀጣል፡፡

114. ከደረሰኝ ጋር የተገናኙ ጠቅላላ ወንጀሎች

1. ማንኛውም ደረሰኝ የመስጠት ግዴታ ያለበት ታክስ ከፋይ ያለደረሰኝ ግብይትያከናወነ እንደሆነ ከብር 25,000 (ሃያ አምስት ሺ.ህ) እስከ ብር 50,000 (ሃምሳ ሺ.ህ ብር) የገንዘብ መቀጫእና ከሶስት እስከ አምስት ዓመት በሚደርስ ፅኑ እሥራት ይቀጣል፡፡
2. በአንድ ግብይት በተሰጡ ተመሳሳይ የደረሰኝ ኮፒዎች ላይ የተለያዩ ዋጋዎችን በመመዝገብ የሽያጭ ዋጋን ያሳነሰ ማንኛውም ሰው ብር 100,000 (አንድ መቶ ሺ.ህ ብር) እና ከአምስት ዓመት እስከ ሰባት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እስራት ይቀጣል፡፡
3. የሽያጩ ትክክለኛ ዋጋ ከብር 100,000 (አንድ መቶ ሺ.ህ ብር) የሚበልጥ ከሆነ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (2) መሠረት የሚጣለው ቅጣት በደረሰኞቹ ላይ ከተመለከቱት ከፍተኛው የገንዘብ መጠን እና ከሰባት ዓመት እስከ አስር ዓመት የሚደርስ ጽኑ እስራት ይቀጣል፡፡
4. ግብይት ሳይፈጸም ደረሰኝ የሰጠ ወይም

adhino manchi birrunni 100,000 (mitto xibbe kume birra) kayse birrunni 200,000 (lame xibbe kume birra) iillanno woxu qorochiniinna lamala diro iillanno kotote usurinni qorochishamanno.

5. Konni quwi cinaancho quwa (4) la'noonniti darasanyu birrunni 200,000 (lame xibbe kume birra) rooranno woxu bikka amadinoha ikkiro konni quwi cinaancho quwa 1 garinni tunganni qorochidarrasanyunni xawinsoonni woxu bikki ledo taalo ikkino woxu qorochinni tonaa onte diro iillanno kototote usurinni qorochishamanno.
6. Biilto fajjitukkinni taakisete darasanya atamino manchi birrunni 300,000 (sase xibbe kume birra) kayse birrunni 500,000 (onte xibbe kume birra) iillanno woxu qorochanna lamu dirinni kayse ontu diri geeshsha iillanno kototote usurinni qorochishamanno.
7. Konni quwa cinaancho quwa 6 garinni hunaanchoho yinoonni manchi jaddosi laynki yannara loosinoha ikkiro attamote udiinnichisinna attamosi uurrinshi ragi'ramanno, daddalu fajjosino hunanni (saranzanni).

115. Seerimale Ikkitino Qolo Woy Hasiissannohu Aleenni Kiiso Xa'ma

1. Biilto awaawurate hedatenni qolo woy kiiso xa'mino manchi birrunni 50,000 (ontawoo kume birra)nna ontu dirinni lamalu diri geeshsha iillanno kototote usurinni qorochishamanno.
2. Konni quwi cinaancho quwa (1)garinni tunganni qorichishsha, taakise baatannohu

የተቀበለ ሰው ከብር 100,000 (አንድ መቶ ሺህ ብር) እስከ ብር 20,000 (ሁለት መቶ ሺህ ብር) በሚደርስ የገንዘብ ቅጣት እና ከሰባት ዓመት እስከ አስር ዓመት በሚደርስ ጽኑ እስራት ይቀጣል፡፡

5. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) የተመለከተው ደረሰኝ ከብር 200,000 (ሁለት መቶ ሺህ ብር) የሚበልጥ የገንዘብ መጠን የያዘ እንደሆነ በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 1 መሠረት የሚጣለው ቅጣት በደረሰኙ ከተገለጸው የገንዘብ መጠን ጋር እኩል በሆነ የገንዘብ ቅጣት እና ከአስር ዓመት እስከ አስራ አምስት ዓመት የሚደረስ ጽኑ እስራት ይቀጣል፡፡
6. ባለሥልጣኑ ሳይፈቅድለት የታክስ ደረሰኝ ያተመ ሰው ከብር 300,000 (ሦስት መቶ ሺህ ብር) እስከ ብር 500,000 (አምስት መቶ ሺህ ብር) በሚደርስ የገንዘብ ቅጣት እና ከሁለት ዓመት እስከ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እስራት ይቀጣል፡፡
7. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 6 መሠረት ጥፋተኛ የተባለ ሰው ወንጀሉን ለሁለተኛ ጊዜ የፈጸመ እንደሆነ የህትመት መሣሪያው እና የማተሚያ ድርጅቱ ይወረሳል፣ የንግድ ፈቃዱም ይሰረዛል፡፡

115. ሕገ-ወጥ የሆነ ተመላሽን ወይም ከተገቢው በላይ ማካካሻን መጠየቅ

1. ባለሥልጣኑን ለማጭበርበር በማሰብተመላሽ ወይም ማካካሻ የጠየቀ ሰው ብር 50,000 (ሃምሳ ሺህ ብር) እና ከአምስት ዓመት እስከ ሰባት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እስራት ይቀጣል፡፡
2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት

konni lallawira quwa 49 garinni qolo assinoonni taakise wirro baatate gadachonni keereensasira assasira didandaanno.

116. Teembirete Qaraxi Ledo Amadantino Jadduwa

1. Ayee manchino :-
   a) Naqaashetenni (farcotenni) ikka hoogiro teembirete qaraxo baata hasiisanna teembirete qaraxo baantoonnikki sanade loosu aana hosiisinoha woy malaatisinoha, woy
   b) Teembirete qaraxo baata hoogate woy wofiidiha teembirete qaraxo baatate hedatenni mitte sanade halalaanchimma akata xawisinokkiha woy maaxinoha ikkiro, Birrunni 25,000 (lemiina onte kume birra) kayse birrunni 50,000 (ontawoo kume birra) iillanno woxu qorochanna sasu dirinni kayse ontu diri geeshsha iillanno kototote usurinni qorochishamanno.
2. Ayee manchino፡-
   a) Teembirra woy teembire gannoonni sanadda hirate fajjinoonnisiha ikke teembirete qaraxi lallawa woy wodho sai'noha ikkiro woy
   b) Teembirra woy teembire gannoonni sanadda fajjinisikkinni hirinohu woy hirate shiqishinoha ikkiro, Birrunni 5,000 (onte kume birra) kayse birrunni 25,000 (lemiina onte kume birra) iillanno woxu qorochishshinniinna sasu dirinni kayse onte diro iillanno kototote usurinni qorochishamanno.

የሚጣለው ቅጣት፣ ታክስ ከፋዩ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 49 መሠረት ተመላሽ የተደረገለትን ታክስ መልሶ ከመክፈል ግዴታ ነጻ ሊያደርገው አይችልም።

116. ከቴምብር ቀረጥ ጋር የተያያዙ ወንጀሎች

1. ማንኛውም ሰው፡-
   ሀ) በምስክርነት ካልሆነ በስተቀር የቴምብር ቀረጥ ሊከፈልበት ሲገባ የቴምብር ቀረጥ ያልተከፈለበትን ሰነድ ሥራ ላይ ያዋለ ወይም የፈረመ፣ ወይም
   ለ) የቴምብር ቀረጥ ላለመክፈል ወይም አነስተኛ የቴምብር ቀረጥ ለመክፈል በማሰብ የአንድን ሰነድ ትክክለኛ ባህሪይ ያልገለጸ ወይም የደበቀ እንደሆነ፣ ከብር 20,000 (ሃያ አምስት ሺህ ብር) እስከ ብር 20,000 (ሃምሳ ሺህ ብር) በሚደርስ የገንዘብ ቅጣት እና ከሶስት ዓመት እስከ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እስራት ይቀጣል።
2. ማንኛውም ሰው፡-
   ሀ) ቴምብሮችን ወይም ቴምብር የተመታባቸውን ሰነዶች ለመሸጥ የተፈቀደለት ሆኖ የቴምብር ቀረጥ አዋጁን ወይም ደንቡን የተላለፈ እንደሆነ፣ ወይም
   ለ) ቴምብሮችን ወይም ቴምብር የተመታባቸውን ሰነዶች ሳይፈቀድለት የሸጠ ወይም ለሽያጭ ያቀረበ እንደሆነ፣ ከብር 5000 (አምስት ሺህ ብር) እስከ ብር 20,000 (ሃያ አምስት ሺህ ብር) በሚደርስ የገንዘብ ቅጣት እና ከሶስት ዓመት እስከ አምስት ዓመታት

117. Takise Baatisiiisate Adhinanni Qaafo Ledo Amadantino Jaddubba

1. Ayehuno taakisete baataanchi jajja haa’ranno taakisete seeri garinni kaajjinshoonni garinni tungoonnisi gadacho gumulikkinni gatinoha ikkiro 5,000 (onte kume) woxu qorochanna mittu diri shotu usurinni qorochishamanno.
2. Konni lallawi quwa 41 garinni jajja amadate hajajo iillitinosi manchi:-
   a) Hajajo sai’noha jajja hirinohu, soorrinohu, woy wole doogonni saysiisinoha ikkiro;
   b) Hajajo saynsoonni jajja maaxinohu, hiiqqinohu, huninohu woy gawajjinoha ikkiro woy
   c) Hajajo saynsoonni jajja lainoha aye sanadeno huninohu, maaxinoha, hoolinohu, gawajjinohu, soorrinohu, sarazinohu, huninoha ikkiro Lamu dirinni kayse sasu diri geeshsha iillitanno kotototе usurinni qorochishamanno.
3. Konni quwi cinaanchu quwa (4) noohu agarame hee’reennanni, saykki bisira uynanni woxu baatooshshi hajajo garinni xa’minoonni woxe biiltote baatinokkihu aye manchino lamunni sasu diri geeshsha iillanno shotu usurinni qorochishamanno.
4. Saykki bisira uynanni woxu baatooshshi hajajo iillitinosi manchi konni lallawira quwa 43 (5) garinni shaaramasi woy woyyeessasi woy hajajo iillitinosi manchi shiqishino egensiishshi uwinoha assasi egensiisinokki geeshsha saykki bisira uynanni woxu baatooshshira hajajo uynoonnisi manchi hajajosi gumulino gede qorqoranno.

በሚደርስ ጽኑ እስራት ይቀጣል፡፡

117. ታክስን ለማስከፈል ከሚወሰድ እርምጃ ጋር የተያያዙ ወንጀሎች

1. ማንኛውም የታክስ ከፋይ ንብረት ተረካቢ በታክስ ሕጎች በተደነገገው መሠረት የተጣለበትን ግዴታ ሳይፈፅም የቀረ እንደሆነ በብር 5000 (አምስት ሺህ ብር) የገንዘብ ቅጣት እና በአንድ ዓመት ቀላል እስራት ይቀጣል፡፡
2. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 41 መሠረት የንብረት መያዝ ትዕዛዝ የደረሰው ሰው፡-
   ሀ) ትዕዛዙ የተላለፈበትን ንብረት የሸጠ፣ የለወጠ፣ ወይም በሌላ መንገድ ያስተላለፈ እንደሆነ፤
   ለ) ትዕዛዙ የተላለፈበትን ንብረት የደበቀ፣ የሰበረ፣ ያበላሸ ወይም የጎዳ እንደሆነ፤ ወይም
   ሐ) ትዕዛዙ የተላለፈበትን ንብረት የሚመለከት ማናቸውንም ሰነድ ያወደመ፣ የደበቀ፣ ያስወገደ፣ የጎዳ፣ የለወጠ፣ የሰረዘ፣ የደለዘ ወይም ያጠፋ እንደሆነ፤ከሁለት ዓመት እስከ ሶስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እስራት ይቀጣል፡፡
3. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (4) እንደተጠበቀ ሆኖ፣ ለሶስተኛ ወገን በሚሰጥ የገንዘብ ክፍያ ትዕዛዝ መሠረት የተጠየቀውን ገንዘብ ለባለሥልጣኑ ያልከፈለ ማንኛውም ሰው ከሁለት ዓመት እስከ ሶስት ዓመት በሚደርስ ቀላል እስራት ይቀጣል፡፡
4. ለሶስተኛ ወገን የሚሰጥ የገንዘብ ክፍያ ትዕዛዝ የደረሰው ሰው በዚህ አዋጅ አንቀጽ 43 (5) መሠረት ትዕዛዙን መፈጸም እንደማይችል ለባለሥልጣኑ ካሳወቀ፣ ባለሥልጣኑ የሰጠውን ትዕዛዝ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 43 (6) መሠረት መሻሩን ወይም ማሻሻሉን ወይም ትዕዛዙ የደረሰው ሰው ያቀረበውን ማስታወቂያ ውድቅ ማድረጉን እስካላስታወቀው ድረስ ለሶስተኛ ወገን የሚሰጥ የገንዘብ ክፍያ

5. Aye manchino konni quwi cinaanchu quwira (3) garinni hunaancho ikke afamasi iillino saykki bisira uynanni woxu baatooshshe hajajo xa'mamino woxe baatate gadachosi digatisanno.
6. Gobbatenni fulannikki gede assinonni hajajo giwatenni Itopiyunni fulinohu woy fulate wo'naalsha assinohu aye manchino lamu dirinni kayse sasu diri geeshsha iillannohunni shotu usurinni qorochishamanno.
7. Konni lallawi quwa 42 garinni saynsoonni hajajo ayirrisinokkiti ayeetino womaashshu (faynaansete) uurrinshi konni korkaatinni biilto gamba assitukkinni gatino woxu bikkinni woxu qorichishsha qorochishamanno.
8. Konni quwi cinaancho quwa 7 la'noonniti jaddo loosantinohu faynaansete uurrinshihu loosu ha'risaanchi afanni woy deamate korkaatinni ikkiro loosu ha'risaanchi lamu dirinni kayse sasu diri geeshsha iillanno shotu usurinni qorochishamanno.
9. Biiltotenni fajjo afi'rikkinni konni lallawi quwa 45 garinni cufate (ashagate) hajajo synsoonni daddalu baycho woy cufaminoha fanino woy hoolino manchi lamu dirinni sasu diri geeshsha iillanno shotu usurinni qorochishamanno.

118. Takise Maaxa /Wirri Assa

1. Ay manchino taakise maaxate hedatenni eosi maaxinohu, taakisete egensiishsha shiqishinokkihu, woy taakisesi baatinokkiha ikkiro birrunni 100,000 (mitto xibbe kume birra) kayse birrunni 200,000 (lame xibbe kume birra) iillanno woxu qorchanna sasu dirinni kayse onte diro iillanno kototote

ትዕዛዝ የተሰጠው ሰው ትዕዛዙን እንደፈጸመ ይቆጠራል።

5. ማንኛውም ሰው በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (3) መሠረት ጥፋተኛ ሆኖ መገኘቱ በደረሰው ለሶስተኛ ወገን የሚሰጥ የገንዘብ ክፍያ ትዕዛዝ የተጠየቀውን ገንዘብ የመክፈል ግዴታውን አያስቀርም።
6. ከሃገር የመውጣት ክልከላ ትዕዛዝን በመጣስ ከኢትዮጵያ የወጣ ወይም ለመውጣት የሞከረ ማንኛውም ሰው ከሁለት ዓመት እስከ ሶስት ዓመት በሚደርስ ቀላል እስራት ይቀጣል።
7. በዚህ አዋጅ አንቀጽ 42 መሠረት የተላለፈን ትዕዛዝ ያላከበረ ማንኛውም የፋይናንስ ተቋም በዚህ ምክንያት ባለስልጣኑ ሳይሰበሰበው በቀረው የገንዘብ ልክ የገንዘብ መቀጮ ይቀጣል።
8. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ 7 የተመለከተው ወንጀል የተፈጸመው የፋይናንስ ተቋሙ ሥራ አስኪያጅ እያወቀ ወይም በቸልተኝነቱ ምክንያት የሆነ እንደሆነ ሥራ አስኪያጁ ከሁለት ዓመት እስከ ሶስት ዓመት በሚደርስ ቀላል እስራት ይቀጣል።
9. ከባለሥልጣኑ ፈቃድ ሳያገኝ በዚህ አዋጅ አንቀጽ 45 መሠረት የእሽግ ትዕዛዝ የተላለፈበትን የንግድ ሥፍራ ወይም ቦታ እሽግ የከፈተ ወይም ያስወገደ ሰው ከሁለት ዓመት እስከ ሶስት ዓመት በሚደርስ ቀላል እስራት ይቀጣል።

118. ታክስን ስለመሰወር

1. ማንኛውም ሰው ታክስን ለመሰወር በማሰብ ገቢውን የደበቀ፣ የታክስ ማስታወቂያውን ያላቀረበ ወይም ታክሱን ያልከፈለ እንደሆነ ከብር 100,000 (አንድ መቶ ሺህ ብር) እስከ ብር 200,000 (ሁለት መቶ ሺህ ብር) በሚደርስ የገንዘብ ቅጣት እና ከሶስት ዓመት እስከ አምስት ዓመት በሚደርስ

usurinni qorochishamanno.

2. Baantanni shallago aaninni taakise xeise eo assate qeecha tungoonnisi manchi taakise maaxate hede xeise amadino taakise biiltote saysinokkiha ikkiro sasu dirinni kayse ontu diro iillanno kototote usurinni qorochishamanno.

119. Takisete Seerubba Gashshoote Gufisiisannire

1. Taakisete seeri garinni, gadochosi fulanni nooha taakisete loosasincho gufisinohu woy gufisate wo'naalsha assinohu aye manchino mittu dirinni kayse sase diro iillannohunni shotu usurinni qorochishamanno.
2. Taakisete seeri gashshoote gufisinohu woy gufisate wo'naalsha assinohu aye manchino birrunni 10,000 (tonne kume birra) ajinokkihunni woxu qorichinniinna sasu dirinni kayse onte diro ikkanno kototote usurinni qorochishamanno.
3. Kuni quwi hexxo konni woroonni noohanna wolootta labbanno assootubba gufisate assooteeti yine adhinanni:-
   - a) Konni lallawi quwira 65 garinni uynanni egensiishshi garinni assa hoogano lede, sanadda buuxate biiltotenni shiqqanno xa'mo adha hooga woy rippoortuwa woy taakise baatannohura taakisete hajubba la'anno mashshalaqqe shiqishate umosi fajjinoha ikka hooga.,
   - b) Konni lallawi quwa 65 garinni shiqe taje aanno gede uynoonnisi egensiishshi garinni gumula hooga;
   - c) Konni lallawi quwa 66 garinni biiltote

ጽኑ እስራት ይቀጣል፡፡

2. ከተከፋይ ሂሣብ ላይ ታክስን ቀንሶ ገቢ የማድረግ ኃላፊነት የተጣለበት ሰው ታክስን ለመሰወር በማሰብ ቀንሶ የያዘውን ታክስ ለባለሥልጣኑ ያላስተላለፈ ከሆነ ከሶስት ዓመት እስከ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል፡፡

119. የታክስ ሕጎችን አስተዳደር ስለማደናቀፍ

1. በታክስ ሕጉ መሠረት ግዴታውን እየተወጣ ያለን የታክስ ሠራተኛ ያደናቀፈ ወይም ለማደናቀፍ የሞከረ ማንኛውም ሰው ከአንድ ዓመት እስከ ሦስት ዓመት በሚደርስ ቀላል እሥራት ይቀጣል፡፡
2. የታክስ ሕግ አስተዳደርን ያደናቀፈ ወይም ለማደናቀፍ የሞከረ ማንኛውም ሰው ከብር 10,000 (አሥር ሺህ ብር) በማያንስ የገንዘብ ቅጣት እና ከሶስት ዓመት እስከ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እስራት ይቀጣል፡፡
3. ለዚህ አንቀጽ ዓላማ የሚከተሉት እና ሌሎች ተመሳሳይ ድርጊቶች የማደናቀፍ ተግባራት ተደርገው ይወሰዳሉ፡-
   - ሀ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 65 መሠረት በሚሰጥ ማስታወቂያ መሠረት አለመፈጸምን ጨምሮ፣ ሰነዶችን ለመመርመር ከባለሥልጣኑ የሚቀርብ ጥያቄን አለመቀበል ወይም ሪፖርቶችን ወይም የታክስ ከፋዩን የታክስ ጉዳዮች የሚመለከት መረጃን ለማቅረብ ፈቃደኛ አለመሆን፣
   - ለ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 65 መሠረት ቀርቦ ማስረጃ እንዲሰጥ በተሰጠው ማስታወቂያ መሠረት አለመፈጸም፤
   - ሐ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 66 መሠረት

qara direkitere woy qaru direkiteerchi riqiwinoha taakisete loosaasincho aye mashshalaqqe woy taje afi'rate noonsa qoosso horonsidhannokki gede hoola,

d) konni lallawi quwa 66 (4) garinni hasiissanno kaa'lo(irdaata) aate woy owaantete umosi fajja hooga,

e) Biiltote biiro giddo gaanco kalaqa woy taakisete loosaasine qaxarate gadachonsa fultannokki gede gufisa

120. Biilloonyu Nookkiha Takise Gamba Assa

Ayhunino taakisete seerinni taakise gamba assinanni gede biiloonye uynoonnikkihu aye manchino taakise gamba assinoha woy gamba assate wo'naalsha assinoha ikkiro birrunni 50,000 (ontawoo kume birra) birrunni 75,000 (lamalayna onte kume) iillanno woxu qorochiniinna ontu dirinni kae lamalu diri geeshsha iillanno kotototе usirinni qorichishamanno.

121. Takisete Jaddo Kaa'la Woy Jawaachisha

Mittu manchi takisete seeri garinni usurroonni takisete jaddo '' qara jaddo'' loosinoho yineenna afamannoha wolu manchi loosara kaa'linohu, jawaachishinohu, tuuqinohu, kakkaysinohu woy suume xaadinoha ikkiro gede qaru jaddaaleessi aana tungoonni qorchinni qorichishamanno.

122. Takisete kado Komishiine Ledo Amadantino Jaddubba

1. Ay manchino ፡-

a) Takisete kado komishiine miiloomittete qeecha gumulate aana noo mancho xoninohu,

b) Fajjo noosikkiha komishiiinete loosu ha'rinsho uurrisinohu,

የባለሥልጣኑን ዋና ዳይሬክተር ወይም ዋና ዳይሬክተሩ የወከለውን የታክስ ሠራተኛ ማንኛውንም መረጃ ወይም ማስረጃ ለማግኘት ያላቸውን መብት እንዳይጠቀሙ መከልከል፣

መ) በዚህ አዋጅ አንቀጽ 64 (4) መሠረት አስፈላጊውን እርዳታ ለመስጠት ወይም መገልገያ ለማቅረብ ፈቃደኛ አለመሆን፣

ሠ) በባለሥልጣኑ ቢሮ ውስጥ ሁከት መፍጠር ወይም የታክስ ሠራተኞች የቅጥር ግዴታቸውን እንዳይወጡ ማደናቀፍ፡፡

120. ስልጣን ሳይኖር ታክስ መሰብሰብ

በማንኛውም የታክስ ሕግ ታክስ እንዲሰበስብ ሥልጣን ያልተሰጠው ማንኛውም ሰው ማንኛውንም ታክስ የሰበሰበ ወይም ለመሰብሰብ የሞከረ እንደሆነ ከብር ፶፻ (ሃምሳ ሺህ ብር) እስከ ብር ፸፭፻ (ሰባ አምስት ሺህ ብር) በሚደርስ የገንዘብ ቅጣት እና ከአምስት ዓመት እስከ ሰባት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እስራት ይቀጣል፡፡

121. በታክስ ወንጀል መርዳት ወይም ማበረታታት

አንድ ሰው በታክስ ህግ መሠረት የተደነገገን የታክስ ወንጀል "ዋና ወንጀል" አድራጊ ተብሎ የሚታወቅ ሌላ ሰው እንዲፈጽም የረዳ፣ ያበረታታ፣ ያገዘ፣ ያነሳሳ ወይም የተመሳጠረ እንደሆነ በዋናው ወንጀል አድራጊ ላይ የተጣለውን ቅጣት ይቀጣል፡፡

122. ከታክስ ይግባኝ ኮሚሽን ጋር የተያያዙ ወንጀሎች

1. ማንኛውም ሰው፡-

ሀ) በታክስ ይግባኝ ኮሚሽን አባልነቱ ኃላፊነቱን በመፈጸም ላይ ያለን ሰው የሰደበ፣

ለ) ፈቃድ ሳይኖረው የኮሚሽኑን የሥራ ሂደት ያቋረጠ፤

ሐ) የኮሚሽኑን የሥራ ሂደት ለማወክ በማሰብ

c) Komishiinete loosu ha’rinsho cancishate hede komishiinete hoowe giddo woy komishiine noo qarqarira canco kaysinohu woy cancoho beeqqo assinohu,

d) Ay dani ikkitonni komishiinete looso gufisino gede, birrunni 500 (onte xibbi) birrinni kayse 3,000 (sase kume) iillanno birru qoricha woy lewu aganinni kayse lame diro iillanno shotu usurinni qorchishamanno.

2. Ay manchino,

a) Komishiinete albaanni shiqanno gede woy komishiinete sanade shiqqanno gede woy mashalaqqe aanno gede woshshatto iilliteenna ikkado ikkinokki korkaatinni woshshattotote garinni gumulinokkihu,

b) Komishiinete albaanni ikkado ikkinokki korkaattinni qaalu sheemaate wonshate umosi fajjinokkihu,

c) Komishiine la’anno hajora xa’mo shiqqeenna ikkado ikkinokki korkaatinni dawaro aate fajjamannokkihu, Birrunni (sase) xibbe birrinni kayse 3000 (sasu kume birra) ikkannoha qorichishamannonna lewu aganinni kayse lame diro ikkanno kotottote usurinni qorchishamanno.

3. Ay manchino komishshinete afanni hee’renni kaphu woy sorisiisaancho taje uynoha ikkiro birrunni 50,000 (ontaa kume) birra ajannokki woxu qorichinninna sasu dirinni kayse onte diro iillanno kotottote usurinni qorichishamanno

123. Takisete Riqiwamaannonni Loosantanno Jaddo

Ay manchino takisete riqiwammera fajjo

በኮሚሽኑ ግቢ ውስጥ ወይም ኮሚሽኑ ባለበት አካባቢ ረብሻ የፈጠረ ወይም በረብሻው የተሳተፈ፤ ወይም

መ) በማናቸውም ሁኔታ የኮሚሽኑን ሥራ ያሰናከለእንደሆነ፤ ከብር 500 (አምስት መቶ ብር) እስከ ብር 3000 (ሦስት ሺህ ብር) በሚደርስ የገንዘብ ቅጣት ወይም ከስድስት ወር እስከ ሁለት ዓመት በሚደርስ ቀላል እሥራት ይቀጣል

2. ማንኛውም ሰው፡-

ሀ) በኮሚሽኑ ፊት እንዲቀርብ ወይም ለኮሚሽኑ ሰነድ እንዲያቀርብ ወይም መረጃ እንዲሰጥ መጥሪያ ሲደርሰው ያለበቂ ምክንያት በመጥሪያው መሠረት ያልፈጸመ፤

ለ) በኮሚሽኑ ፊት ያለምንም በቂ ምክንያት ቃለ-መሃላ ለመፈጸም ፈቃደኛ ያልሆነ፤

ሐ) ኮሚሽኑ በሚያየው ጉዳይ ለቀረበለት ጥያቄ ያለ በቂ ምክንያት መልስ ለመስጠት ፈቃደኛ ያልሆነ፣ ከብር ፫፻ (ሦስት መቶ ብር) እስከ ብር ፫፻፻ (ሦስት ሺህ ብር) በሚደርስ የገንዘብ ቅጣት እና ከስድስት ወር እስከ ሁለት ዓመት በሚደርስ ቀላል እሥራት ይቀጣል፡፡

3. ማንኛውም ሰው ለኮሚሽኑ እያወቀ ሀሰተኛ ወይም አሳሳች ማስረጃ የሰጠ እንደሆነ ከብር 50,000 (ሃምሳ ሺህ) በማያንስ ገንዘብ ቅጣት እና ከሶስት እስከ አምስት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል፡፡

123. በታክስ ወኪሎች ስለሚፈፀም ወንጀል

ማንኛውም ሰው የታክስ ወኪልነት ፈቃድ ሳይሰጠው የዚህን አዋጅ አንቀጽ 93

uynisikkinni konni lallawi quwa 93 sa''atenni takisete riqiwammenni owaante uyro mittu dirinni kayse sase diro iillitanno shotu usurinni qorichishamanno.

124. Hiro Maareekkinanni Uduunnichi Ledo Amadaminnohunni Loosantanno Jaddubba

1. Aye hiro maareekkinanni udiinnicho horoonsi'rate gadacho noosi manchi:-
   a) Biiltotenni afamishsha uynoonnikki woy borreessaminokki hiro maareekkate udiinnicho horoonsi'riro sasu dirinni ajjannokkinna lamalu dirinni roorannokki usurinni qorchishamanno.
   b) Udiinnichu gatamarshu aana hee'ranno yannara woy wole ikkado korkaatta ikka hoogiro hiro gumulate udiinnicho attamino darrasanyi gobbaanni woy drrasanyiweelo dikkira gumulinohu, lamu dirinnoi ajjannokkinna ontu dirinni roortannokki usurinni qorchishamanno.
   c) Hiro maareekkate udiinnichi fiisikaale mastaawoshi soorramanno gede assinohu woy gawajjo iillishate woy maasitaawosha soorrate wo'naalsha assinoha ikkiro sasu dirinni ajannokkinna ontu dirinni roorannokki usurinni qorchishamanno.
2. Ay dani hiro maareekkate udiinnichi woy softweere shiqishate afamishshanna fajjo uynoonnisi manchi:-
   a) Biilto afamishsha uytinokki udiinnicho woy softweere dikkote aaana hosiisiro, sasu dirinni ajannokkinna ontu dirinni roorannokki usurinni qorchishamanno.
   b) Loosu aana noo hiro maareekkate

በመተላለፍ የታክስ ወኪልነት አገልግሎት የሰጠ እንደሆነ ከአንድ ዓመት እስከ ሶስት ዓመት በሚደርስ ቀላል እስራት ይቀጣል፡፡

124. ከሽያጭ መመዝገቢያ መሳሪዎች ጋር በተገናኘ የሚፈጸሙ ወንጀሎች

1. ማንኛውም በሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ የመጠቀም ግዴታ ያለበት ሰው፡-
   ሀ) በባለሥልጣኑ ዕውቅና ያልተሰጠው ወይም ያልተመዘገበ የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ ከተጠቀመ ከሶስት ዓመት በማያንስ እና ከሰባት ዓመት በማይበልጥ እሥራት ይቀጣል፡፡
   ለ) መሣሪያው በጥገና ላይ ባለበት ጊዜ ወይም በሌላ በቂ ምክንያት ካልሆነ በስተቀር በሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ ከታተመ ደረሰኝ ውጪ ወይም ያለደረሰኝ ግብይት ካከናወነ፣ ከሁለት ዓመት በማያንስ እና ከአምስት ዓመት በማይበልጥ እሥራት ይቀጣል፡፡
   ሐ) በሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያው የፊስካል ማስታወሻ ላይ ጉዳት ያደረሰ ወይም የፊስካል ማስታወሻ እንዲቀየር ያደረገ ወይም ጉዳት ለማድረስ ወይም ማስታወሻውን ለመቀየር ሙከራ ያደረገ ከሆነ፣ ከሦስት ዓመት በማያንስ እና ከአምስት ዓመት በማይበልጥ እሥራት ይቀጣል፡፡
2. ማንኛውም በሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያዎች ወይም ሶፍትዌር አቅራቢነት ዕውቅና እና ፈቃድ የተሰጠው ሰው፡-
   ሀ) በባለሥልጣኑ ዕውቅና ያልተሰጠውን መሣሪያ ወይም ሶፍትዌር ለገበያ ካዋለ፣ ከሦስት ዓመት በማያንስ እና ከአምስት ዓመት በማይበልጥ እሥራት ይቀጣል፡፡
   ለ) በሥራ ላይ ባሉ የሽያጭ መመዝገቢያ

udiinnichi aana assinanni ay dani soorro biiltote balanxe egensiisa hoongiro woy udiinnichu horoonshi biddishshi giddo gara ikkitinokki taje eessiro, woy halaalaancho taje xeisiro sasu dirinni ajjinokkinna ontu dirinni roorannokki usurinni qorichishamanno.

3. Ay manchino hiro maareekkate udiinnicho woy softiweere shiqishote fajjo heedhukkinni ay dani hiro maareekkate udiinnicho woy softweere dikkote aana hosiisinoha ikkiro ontu dirinni ajannokkinna lamala diro roorannokki usurinni qorchishamanno.
4. Ay dani hiro maareekkate udiinnichi owaantete mereershi shiqishote afamishsha uynoonnikkinna biiltote maareekkaminokki loosaasincho loosoho bobbaase afamannohu hee’riro birrunni 50,000 (ontaa kume) qoricha woy mittu dirinni roorannokki shotu usurinni qorichishamanno.
5. Ay dani hiro maareekkate udiinnichi owaantete mereershi loosaasinchi hiro maareekkate udiinnicho owaantiweelo mereershanna biiltote afamishsha fansiisate woy xaadisate woy hiro maareekkate udiinnicho balaashaikkinni sammi yine ishshige kayinsohu woy bisosi soorrinohu woy kuri labbanno assootubba loosiro 10,000 (tonne kume) birra roorannokki woxu qorichanna mittu dirinni ajannokkinna sasu dirinni roorannokki usurinni qorichishamanno.
6. Takisete loosaasinchi hiro maareekkinanni udiinnicho horoonshi wodhonna biddissuwa sa’’atenni:-

መሣሪያዎች ላይ የሚደረገውን ማናቸውንም ለውጥ ለባለሥልጣኑ በቅድሚያ ካላስታወቀ ወይም በመሣሪያው የአጠቃቀም መመሪያ ውስጥ ትክክለኛ ያልሆነ መረጃ ካስገባ ወይም ትክክለኛውን መረጃ ከቀነሰ፣ ከሦስት ዓመት በማያንስ እና ከአምስት ዓመት በማይበልጥ እሥራት ይቀጣል፡፡

3. ማንኛውም ሰው የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ ወይም ሶፍትዌር አቅራቢነት ፈቃድ ሳይኖረው ማንኛውንም የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ ወይም ሶፍትዌር ለገበያ ያዋለ እንደሆነ ከአምስት ዓመት እስከ ሰባት ዓመት በሚደርስ ጽኑ እሥራት ይቀጣል፡፡
4. ማናቸውም የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያዎች የአገልግሎት ማዕከል አቅራቢው ዕውቅና ያልሰጠውን እና በባለሥልጣኑ ያልተመዘገበ ሠራተኛ በሥራ ላይ አሰማርቶ ከተገኘ በብር 50000 (ሃምሳ ሺህ ብር) የገንዘብ ቅጣት ወይም ከአንድ ዓመትበማይበልጥ ቀላል እሥራት ይቀጣል፡፡
5. ማናቸውም የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያዎች የአገልግሎት ማዕከል ሠራተኛ የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያን ያለአገልግሎት ማዕከሉ እና ባለሥልጣኑ ዕውቅና ከፈታታ ወይም ከገጣጠመ ወይም የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ ሳይበላሽ ሆን ብሎ እሽጉን ካነሳ ወይም አካሉን ከቀየረ ወይም እነዚህን የመሳሰሉ አድርጎቶች ከፈጸመ ከብር 10,000 (አስር ሺህ ብር) በማይበልጥ የገንዘብ ቅጣት እና ከአንድ ዓመት በማያንስ እና ከሦስት ዓመት በማይበልጥ እሥራት ይቀጣል፡፡
6. የታክስ ሠራተኛ የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያዎች አጠቃቀም ደንብ እና መመሪያዎችን በመተላለፍ፡-

a) Hiro maareekkate udiinnicho tirinohu woy xaadisinohu woy owaantete mereershi loosaasine nookkiha loosu aana hosanna gede fajjinoha woy udiinnichu badooshshu kiiro soorrinoha ikkiro,

b) Hiro maareekkate udiinne horoonsi'rannohu woy owaantete mereershi woy loosaasinchu woy shiqishaanchunni loosantanno seerimale assootubba afanni woy dusse, 24 (lemiina shoole) saate giddo biiltote rippoorte assinokkiha ikkiro, Hunaasincho ikkasi yoote mini buuxe birrunni 5000(onte kume birra) roorannokki qorchinna mittu dirinni ajannokkinna sasu dirinni roorannokki kotottote usurinni qorchishamanno.

125. Uurrinshuwatenni loosantanno Jaddubba

1. Takisete seera sa''atenni jaddo loossino uurrinshuwa ikkitanno yannara jaddo loosantino yannara loosu ha'risaancho ikkino ay manchi jaddo loosino gede assine kiirranni.
2. Konni quwi cinaancho quwa (1):-

a) Jaddo loosino loosu ha'risaanchi fajjikkinni woy afikkinni ikkiro, woy

b) Mimmito labbanno ikkitubba giddo noonna coyibba qorophotenni la''anno manchi huno loosantannota hoolate adhanno yine hendanni qoropho assate hasiissanno jawaantenna loosiishshu hayyonni wo'mitino qaafo adhinoha ikkiro gumulaminoha di''ikkanno.

126. Takisete Jaddo Loossino Manni Su'ma Faajje Assannire

ሀ) የሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ የፈታ ወይም የገጣጠመ ወይም የአገልግሎት ማዕከል ሠራተኛ በሌለበት ሥራ ላይ እንዲውል የፈቀደ ወይም የመሣሪያውን መለያ ቁጥር የቀያየረ እንደሆነ፣ ወይም

ለ) በሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያ ተጠቃሚው ወይም በአገልግሎት ማዕከሉ ወይም በሠራተኛው ወይም በአቅራቢው የተፈጸመን ማናቸውንም ሕገ ወጥ ድርጊት እያወቀ ወይም በቸልተኝነት በ24 (ሃያ አራት) ሰዓት ውስጥ ለባለሥልጣኑ ሪፖርት ያላደረገ እንደሆነ፣ ጥፋተኛ መሆኑ በፍርድ ቤት ሲረጋገጥ ከብር 5000 (አምስት ሺህ ብር) በማይበልጥ የገንዘብ ቅጣት እና ከአንድ ዓመት በማያንስ እና ከሦስት ዓመት በማይበልጥ ጽኑ እሥራት ይቀጣል፡፡

125. በድርጅቶች የሚፈፀሙ ወንጀሎች

1. የታክስ ሕግን በመተላለፍ ወንጀል የፈፀመው ድርጅት በሚሆንበት ጊዜ ወንጀሉ በተፈፀመበት ወቅት ሥራ አስኪያጅ የሆነ ማንኛውም ሰው ወንጀሉን እንደፈፀመ ይቆጠራል፡፡
2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (፩)፡-

ሀ) ወንጀሉ የተፈጸመው ሥራ አስኪያጁ ሳይፈቅድ ወይም ሳያውቅ ከሆነ፣ እና

ለ) በተመሳሳይ ሁኔታ ውስጥ ያለና ነገሮችን በጥንቃቄ የሚያይ ሰው የጥፋቱን መፈፀም ለመከላከል ይወስዳቸዋል ተብለው የሚገመቱ ጥንቃቄዎችን ለማድረግ ተገቢውን ትጋት እና የአሠራር ጥበብ የተሞላበት እርምጃ ወስዶ የተገኘ እንደሆነ፣ ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

126. የታክስ ወንጀል የፈጸሙ ሰዎችን ስም ይፋ ስለማድረግ

1. ባለሥልጣኑ በታክስ ወንጀል ጥፋተኛ

1. Biilto takisete jaddora hunaasinete yitino mannooti su'mu tittirshi biiltote deregetsera hattono wolootta tuqu xaadoosshira yanna yannantenni faajje assitara dandiitanno.
2. Konni quwi cinaancho quwa (1) garinni faajje assinanni tittirshi konni woroonni nooha amada hasiissanno.
   a) hunaasinchoho yinoonni manchi su'mi, misilenna teesso,
   b) Biilto hasiisannoreeti yitanno jaddote tittirsha,
   c) Jaddo gumulantino takisete yanna woy yannuwa,
   d) Hunaasinchoho yinoonni manchi gumulino jaddo korkaatinni baatinokki takisete jilbi,
   e) Hunaasinchoho yinoonni manchi aana tungoonni woxu qorchi hee'riro qorchu jilba,

Gafa Shoole

Baraarshuwa

127. Takise Maaxa Lainohunni Uynoonni Halaalancho Tajera Uynanni Baraarsha

1. Ayee mannino maaxatenni, ajishshe xawisatenni, awaawuratenni woy wole hasiishsha ikkitinokki doogonni assinannita taakise maaxa lainohunni buuxa dandiinanni techebaachenna huluulissannokki taje biiltote uynoha ikkiro , biilto fushshitanno biddissi garinni maanxoonni taakise bikkinni 20% (lemoo anga)baraarshu garinni taakise gamba assinanni yannara konni mannira uynanni.
2. Konni quwihu cinaanchu quwi (1):-
   a) Takisete maaxo assooti aana beeqqinohura woy
   b) Takisete maaxoshe xawisate dhaaddote

የተባሉትን ሰዎች ስም ዝርዝር በባለሥልጣኑ ድረ-ገጽ እንዲሁም በሌሎች የመገናኛ ብዙሃን በየጊዜው ይፋ ሊያደርግ ይችላል፡፡

2. በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ይፋ የሚደረገው ዝርዝር የሚከተሉትን መያዝ ይኖርበታል፡
   ሀ) ጥፋተኛ የተባለውን ሰው ስም፣ ምስል እና አድራሻ፣
   ለ) ባለሥልጣኑ አግባብ ናቸው የሚላቸውን የወንጀሉን ዝርዝር ጉዳዮች፤
   ሐ) ወንጀሉ የተፈፀመበትን የታክስ ጊዜ ወይም ጊዜያት፤
   መ) ጥፋተኛ የተባለው ሰው በፈጸመው ወንጀል ምክንያት ያልከፈለውን የታክስ መጠን፤ጥፋተኛ በተባለው ሰው ላይ የተጣለ የገንዘብ ቅጣት ካለ የቅጣቱን መጠን፣

ምዕራፍ አራት

ሽልማቶች

127. የታክስ ስወራን በሚመለከት ለተሰጠተጨባጭ መረጃ የሚሰጥ ሽልማት

1. ማንኛውም ሰው በመደበቅ፣ አሳንሶ በማሳወቅ፣ በማጭበርበር ወይም በሌላ ተገቢ ባልሆነ መንገድ የሚፈፀምን የታክስ ስወራ አስመልክቶ ሊረጋገጥ የሚችል ተጨባጭና የማያሻማ መረጃ ለባለሥልጣኑ የሰጠ እንደሆነ፣ ባለሥልጣኑ በሚያወጣው መመሪያ መሠረት የተሰወረውን ታክስ መጠን እስከ 20% (ሃያ በመቶ) በሽልማት መልክ ታክሱ በሚሰበሰብበት ጊዜ ለዚህ ሰው ይሰጣል፡፡
2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1)፡-
   ሀ) በታክስ ስወራው ተግባር ላይ ለተሳተፈ፤ ወይም
   ለ) የታክስ ስወራውን ማሳወቅ የመደበኛ

loosi biso ikkino manchira digumulamanno.

3. Konni quwira qummi assinoonni aamansha lainounni biilto tittirshu biddissa fushshitanno.

128. Luphi Yino Loosu Assootira Uynanni Baraarsha

1. Biilto luphi yino loosu assoote maareekkisiisinno takisete loosaasinchi hattono takisete gadachosi lawishshunni fulino taakisete baatanchira aamansha uynanni.
2. Konni lallawira qummi assinoonni aamansha lainohunni biilto tittirshu biddissa fushshitanno.

Gafa Tonaa Lee

Addi Addi Dinigaaggubba

129. Wodhubbanna Biddissuwa Fushshate Biilloonye

1. Gashshootu Amaale Mini konni lallawi jeefishshira hasiissanno wodhubba fushshara dandaanno.
2. Biilloonyu konni lallawiranna konni quwira cinaanchu quwi (1) garinni fultanno wodho jeefishshira hasiissanno biddissuwa fushshara dandaanno.

130. Reekkote Yanna Woro

1. Kuni lallawi loosu aana hosasira albaanni gumuloonni assootira woy assa hoogate woy saynsoonni taakisete muro aana gumulamannoha ikkanno.
2. Konni quwira cinaanchu quwira (1) dinigaage heedhurono:-
   a) Kuni lallawi loosu aana hosasira albaanni baata hasiissanna baantoonnikki takise aana tunganni gashshootu qorichi loosu aana noo

ሥራው አካል ለሆነ ሰው፤ ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

3. በዚህ አንቀጽ የተጠቀሰውን ሽልማት በተመለከተ ባለሥልጣኑ ዝርዝር መመሪያ ያወጣል፡፡

128. ለላቀ የሥራ ክንውን የሚሰጥ ሽልማት

1. ባለሥልጣኑ የላቀ የሥራ ክንውን ላስመዘገበ የታክስ ሠራተኛ እንዲሁም የታክስ ግዴታውን በአርዓያነት ለተወጣ ታክስ ከፋይ ሽልማት ይሰጣል፡፡
2. በዚህ አንቀጽ የተጠቀሰውን ሽልማት በተመለከተ ባለሥልጣኑ ዝርዝር መመሪያ ያወጣል፡፡

ክፍል አሥራ ስድስት

ልዩ ልዩ ድንጋጌዎች

129. ደንብና መመሪያዎችን የማውጣት ሥልጣን

1. የመስተዳደር ምክር ቤት ለዚህ አዋጅ አፈጻፀም አስፈላጊ የሆኑ ደንቦችን ሊያወጣ ይችላል፡፡
2. ባለሥልጣኑ ለዚህ አዋጅ እና በዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) መሠረት ለሚወጣው ደንብ አፈጻጸም አስፈላጊ የሆኑ መመሪያዎችን ሊያወጣ ይችላል፡፡

130. የመሸጋገሪያ ድንጋጌዎች

1. ይህ አዋጅ በስራ ላይ ከመዋሉ በፊት በተፈጸመ ድርጊት ወይም አለማድረግ ወይም በተላለፈ የታክስ ውሳኔ ላይ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡
2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ድንጋጌ ቢኖርም፡-
   ሀ) ይህ አዋጅ ሥራ ላይ ከመዋሉ በፊት ሊከፈል ሲገባ ባልተከፈለ ታክስ ላይ የሚጣል አስተዳደራዊ መቀጫ በሥራ ላይ በነበሩት የታክስ ሕጎች መሠረት

taakisete seerubba garinni gumolo afi'ranno.

b) Kuni lallawi loosu aana hosasira albaanni hanafe lallawu gumulamasira albaanni hanafe lallawu gumulamihu gedensaanni giwiru kado/ yigiwaanye songonni la''amate aana noo hajo kuni lallawi gumulaminokkihu gede assine kiirre hananfoonni garinni suffanno.

c) Konni lallawi dinigaage garinni woxarattote buuxaano loosu kifilenna taakisete kado/ yigiwaanye komishiine tantanni geeshsha loosu aana noo woxarattote buuxaano komitenna giwiru kado/yigwaanye songo loosonsa rosamino garinni ha'risatenni suffanno.

d) Kuni lallawi gumulamasira albaanni ku'laatonna kado/yigwaanye shiqishate yanna sai'noha ikkiro, konni lallawi seeda yanna uynoonni korkaatinni calla ku'laatonna yigiwaanye, konni lallawi garinni shiqara dandaano yitanno tiro uysiisara didandiisiissanno.

3. Kuni lallawi kaajjino barra egennantino shallagote ogeeyye insitituute uurrinsoonnikkiha ikkiro insitituute qummi assanno ayee quwino konni lallawi hexxora Itiyophiyu Shallagote Amadooshshinna Odiitete Doorde la''annoha assine adhinanni.

4. Konni lallawira quwa 20 gumulshira yinanni, hirote maareekko udiinne horonsi'rate gadachi wodiid qoqqowinni fulinohu gashshootu amaale mini wodho kiiro 91/2003 Sidaamu qoqqowi gashshootu amaale mini fushshannohunni wole wodhonni riqiwama geeshsha gumulammessi

ፍጸሚ ያገኛል፡፡

ለ) ይህ አዋጅ ሥራ ላይ ከመዋሉ በፊት ተጀምሮ አዋጁ ከጸና በኋላ በግብር ይግባኝ ጉባኤ በመታየት ላይ ያለ ጉዳይ ይህ አዋጅ ተፈጻሚ እንዳልሆነ ተቆጥሮ በተጀመረበት ሁኔታ ይቀጥላል፡፡

ሐ) በዚህ አዋጅ ድንጋጌዎች መሰረት የአቤቱታ አጣሪ የስራ ክፍል እና የታክስ ይግባኝ ኮሚሽን እስከሚደረጅ ድረስ በስራ ላይ ያሉት የአቤቱታ አጣሪ ኮሚቴዎች እና የግብር ይግባኝ ጉባኤ ስራቸውን እንደተለመደው በማካሄድ ይቀጥላሉ፡፡

መ) ይህ አዋጅ ከመጽናቱ በፊት ማመልከቻ እና ይግባኝ የማቅረቢያ ጊዜ ያለፈ ከሆነ፣ በዚህ አዋጅ ረጅም ጊዜ በመሰጠቱ ምክንያት ብቻ ማመልከቻው እና ይግባኙ፣ በዚህ አዋጅ መሠረት ሊቀርብ ይችላል የሚል ትርጉም ሊያሰጥ አይችልም፡፡

3. ይህ አዋጅ በፀናበት ዕለት የተመሠከረላቸው የሂሣብ ባለሙያዎች ኢንሲቲትዩት ያልተቋቋመ እንደሆነ ኢንስቲትዩቱ እስኪቋቋም ድረስ በዚህ አዋጅ ኢንሲቲትዩቱን የሚጠቅስ ማንኛውም አንቀጽ ለዚህ አዋጅ ዓላማ የኢትዮጵያ የሂሣብ አያያዝና ኦዲት ቦርድን የሚመለከት ተደርጎ ይወሰዳል፡፡

4. ለዚህ አዋጅ አንቀጽ 20 አፈጻጸም ሲባል፣ በሽያጭ መመዝገቢያ መሣሪያዎች ስለመጠቀም ግዴታ በደቡብ ክልል መስተዳደር ምክር ቤት የወጣው ደንብ ቁጥር 91/2003 የሲዳማ ክልል መስተዳደር ምክር ቤት በሚያወጣው ሌላ ደንብ እስኪተካ ድረስ ተፈጻሚነቱ ይቀጥላል፡፡

131. ተፈጻሚነት የማይኖራቸው ድንጋጌዎች

1. በሲዳማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት

suffanno.

131. Jeefishshu Hee’rannonsakki Seerubba

1. Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma Rosamino Mootimmate Loosira Albi Qoqqowinni Fultino lallawubba Loosu aana Hosansa sufantanno Gede Fajjate Lallawi Kiiro 8/2012 quwa 3 garinni Wodiidi Qoqqowi Takisete Gashshooti Lallawi Kiiro 166/2009 lainohunni fajjinoonnihu konni lallawinni shaaramino.
2. Konni lallawi quwi 130 woro agarante heedheenna konne lallawa gurchannohu wolu ayee seerino konni lallawira worroonni hajubba aana dijeefamanno.

132. Lallawu Kaajjanno Barra

1. Kuni lallawi aAffini gaazeexi attamame fuli barrinni hanafe gumulamannoha ikkanno.
2. Kuni quwihu cinaanchu quwi (1) hee’rirono konni lallawi kifile tonaa mitte kaajjinshoonnire gumulantannori biilto hala’lado fiinco noo gaazeexenni fushshanno egensiishshinni xawinsoonni barrinni hanafe ikkanno.
3. Kuni quwihu cinaanchu quwi (1) hee’rirono konni lallawi kifile tonaa shoolu kaajjinshoonnire gumulantannori biilto hala’lado fiinco noo gaazeexenni fushshanno egensiishshinni xawinsoonni barrinni hanafe ikkanno.

Hawaasa, Maaja 6, 2016 M.D

Desta Ledamo

Sidaamu Dagoomu Qoqqowi Mootimma

Pirezidanticha

ለመደበኛ መንግስታዊ ሥራዎች በነባሩ ክልል የወጡ አዋጆች ተፈጻሚነት እንዲቀጥል ለመፍቀድ በወጣው አዋጅ ቁጥር 8/2012 አንቀጽ 3 መሰረት የደቡብ ክልል ታክስ አስተዳደር አዋጅ ቁጥር 166/2009 በተመለከተ የተፈቀደው በዚህ አዋጅ ተሸሯል፡፡

2. የዚህ አዋጅ አንቀጽ 130 ድንጋጌዎች እንደተጠበቀ ሆኖ ይህን አዋጅ የሚቃረን ሌላ ማንኛውም ድንጋጌ በዚህ አዋጅ በተመለከቱት ጉዳዮች ላይ ተፈጻሚ አይሆንም፡፡

132. አዋጁ የሚፀናበት ቀን

1. ይህ አዋጅ በሲዳማ አፊኒ ጋዜጣ ታትሞ ከወጣበት ቀን ጀምሮ ተፈጻሚ ይሆናል፡፡
2. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ቢኖርም የዚህ አዋጅ ክፍል አሥራ አንድ ድንጋጌዎች ተፈጻሚ የሚሆኑት ባለሥልጣኑ ሰፊ ስርጭት ባለው ጋዜጣ በሚያወጣው ማስታወቂያ ከተገለጸው ቀን ጀምሮ ይሆናል፡፡
3. የዚህ አንቀጽ ንዑስ አንቀጽ (1) ቢኖርም የዚህ አዋጅ ክፍል አሥራ አራት ድንጋጌዎች ተፈጻሚ የሚሆኑት ባለሥልጣኑ ሰፊ ስርጭት ባለው ጋዜጣ በሚያወጣው ማስታወቂያ ከተገለጸው ቀን ጀምሮ ይሆናል፡፡

ሀዋሳ ሐምሌ ፮ ቀን ፳፻፲፮ ዓ.ም

ደስታ ሌዳሞ

የሲዳማ ብሔራዊ ክልላዊ መንግሥት ፕሬዚዳንት